שנה 53 | המחיר: 6.00 שקלים (כולל מע"מ), באילת: 5.20 שקלים | מיספר 2714 | באלול תשמ"ט, 6.9.1989

העולם הזה

אורי אבנרי משוחח עם גנדי

32

האח הראשון התאבד לפני חצי שנה. התאום התאבד השבוע. קרני, חברתו של יאיר לנדאו, במונולוג מזעזע ל"העולם הזה":

התאומים יאיר וטל לנדאו

"הם לא התאבדו בגללי!"

06092122

תרבות המקטרת ואצילות הטבק

מקטרות - עץ משובח ועיבוד מיקצועי.
טבק מקטרת בתערובות מעולות.
מקטרות וטבק - תרבות ואצילות הנמזגות לניחוח גברי משכר.

מקטרות איכות

dunhill

savinelli

SINCE 1942 STANWELL OF DENMARK

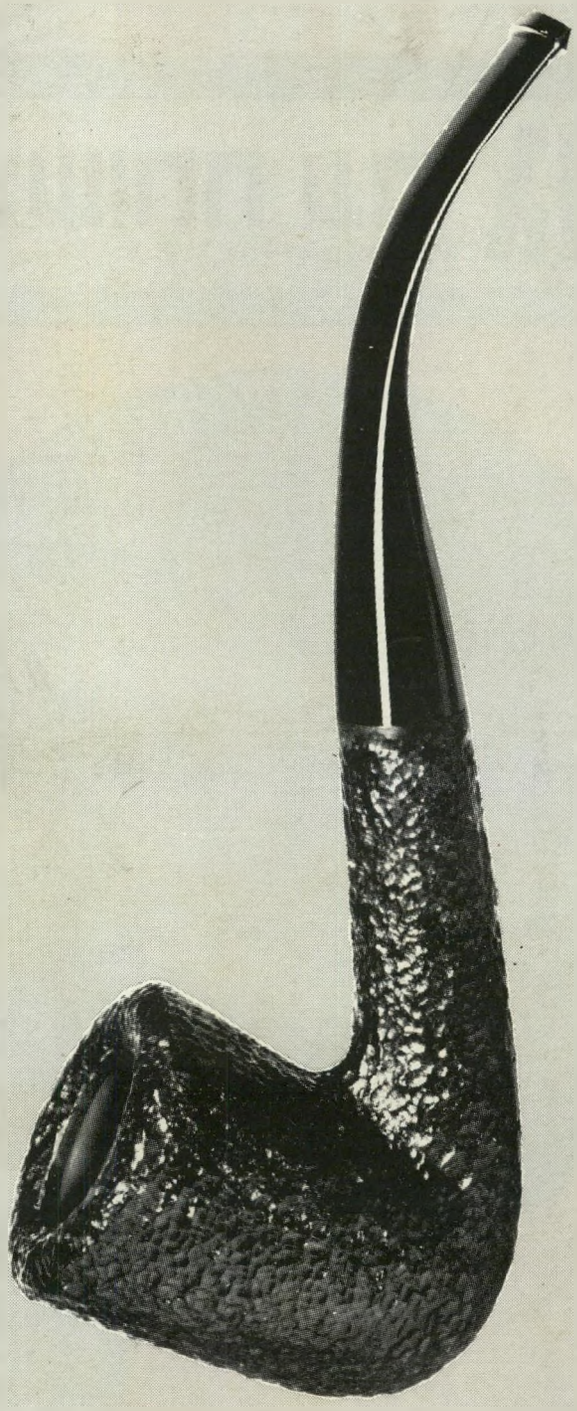
Parker OF LONDON

טבק משובח

dunhill

ERINMORE

TROOST

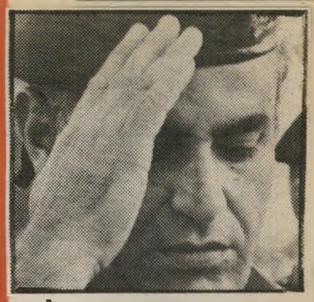
להשיג בחנויות המובחרות
לטבק ומתנות לגבר.

יבואנים בלעדיים בישראל:

החברה ליבוא ויצוא מוצרי ואבזרי טבק בע"מ

רח' הנמל 55, חיפה, טל' 04-662949

האלוף

חודש ראשון בלי מיצנע. איציק מרדכי דווקא מסתדר לא רע, בייחוד בקשר שלו עם התיקשורת.
(עמוד 8)

התקנות

יושבים להם כמה חכמים בצבא ובמינהל האזרחי, ומחליטים איך לרדת לחייהם של תושבי הגדה. מיסמך.
(עמוד 6)

ההסתדרות

למה הליכוד לא רוצה לנצח בבחירות? אתם הייתם רוצים לקבל ירושה כזו?
(עמוד 48)

הנעדר

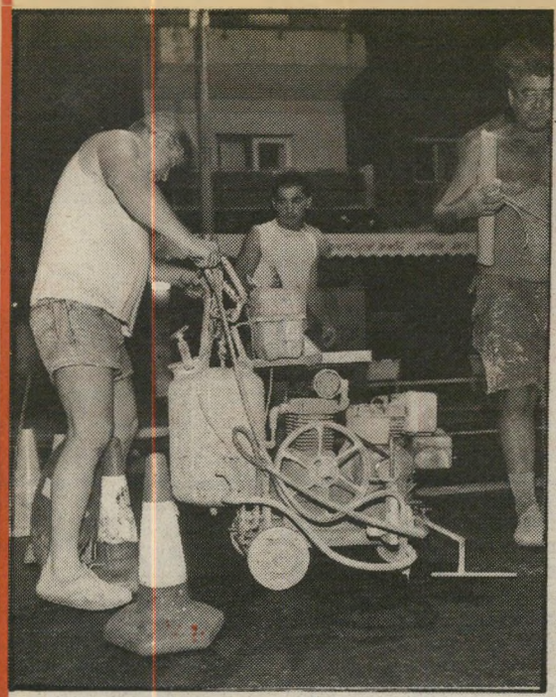

אדי טבק לא חזר. הוא הלך „לישרות". טראגדיה של בן עולים מרוסיה.
(עמוד 54)

צלי דסה, העולם הזה

מחכים להסעה בחזרה לחולון

צלי דסה, העולם הזה

פועלים יהודיים

צלי דסה, העולם הזה

שרים, רוקדים ומחפשים

צלי דסה, העולם הזה

גם מחר יהיה יום חדש

ובחצות מתחילים החיפושים. עוברים מבר לבר, מפאב לפאב, ומחליטים שהלילה לא הולכים לישון לבד. לילה בלי הפסקה בתל־אביב.
(עמוד 26)

בתוך הגליון

קורא יקר — מה זה טרנספר?	4
מיכתבים — הטיפ והכעס	4
עימות — סירוב בעד ונגד	5
ואלה המכות — אין כניסה לחיות	6
תשקיף — אורניום במיגרש־גרוטאות	8
איציק מרדכי — הרומאן של איציק עם התיקשורת	8
טל ויאיר לנדאו — תאומי המוות	10
במדינה — תיזכורת סורית	12
יומן אישי — היום לפני 50 שנה	14
הנדון — מין סינכן	15
אנשים — סילחמת התיאטראות	16
גנדי — הצעה שאי־אפשר לסרב לה	18
מה הם אומרים — יורם חטרי־שי, הד״ר דינה פורת, שלמה גורן, חנן נטר, יעוד לבנון, בועז צור	24
ויזואלי — עיר ללא הפסקה	26
לילות ישראל — יותר יפאנית מיפאנית	30
זה וגם זה — יחי (סוף) החופש!	35
הורוסקופ — בין הרים ובין גבעות	36
קולנוע — אביב בסתיו	37
דף חדש — שלוש ואריאציות על הנרי ג׳יימס	38
תשבצופן	40
רחל המרחלת — אשתו השנייה, בעלה הרביעי	46
רק הליכוד יכול — אבל הוא לא רוצה	48
דיעה אחרת — אורי דן, שלמה קור, ניל סמסונוב, שמואל שטרן, דניאלה אשכנזי, עליס בליטנטל, ענת נטיו, מרדכי הורוביץ, ליפשיץ והחברים של אופירה	50
אדי ברק — נעדר	54
ליאור לב — הומניסט נדול	57
תמרורים — אטלס לעונים	58

רוח ימים

אני מודה שההחלטה לערוך ראיון עם רחבעם („גנדי") זאבי היתה מלווה בלבטים קשים.

השאלה היתה: האם רעיון הטרנספר הוא נושא שמותר לאפשר לו ביטוי חופשי ורחב מעל לבימה דמוקרטית? או שמא עצם הרעיון הזה הוא כה אנטי־דמוקרטי, כה גזעני, עד כי אסור להעניק לו לגיטימציה במיסגרת חופש הדיבור?

החלטתי, בסופו של דבר, כי יש לסמוך על האינטליגנציה שלך, הקורא. באשר מוצגים לך פרטים של רעיון, במיסגרת של שיחה רציונלית, תוך הצגת השאלות העקרוניות, אתה יכול וצריך להחליט בעצמך מה דעתך עליו.

מבחינתי האישית, לא היה זה ראיון קל. אני מכיר את גנדי זה הרבה שנים. דרכינו הצטלבו לא־אחת. יש לנו לפחות תחביב אחד משותף (ההיסטוריה של ארץ־ישראל, בכל תקופותיה). בשנות ה־50, כאשר היה גנדי איש אג"מ בצה"ל, הוא הרצה לאור, אחת לשנה, לקראת פורים, גליון של עיתון שנקרא האנס הזה. שהיה פארודיה מושלמת של העולם הזה. פעם, אחרי ההתנקשות בחיי, נתן לי ייעוץ ביטחוני לגבי נוהלי ביטחון אישי.

היו גם פרקים אחרים. כשהייתי בכנסת נמסר לי על תקרית שבה נרצחו ארבעה פלסטינים, שנלקחו בשבי אחרי שחצו את הירדן. לפי הידיעה, גנדי היה קשור בזה. עוררתי את העניין בהצעה סודית לסדר־היום, שהועברה לוועדת־החוץ־והביטחון. הרמטכ"ל של אז, חיים בר־לב, הודיע לי אז כי גנדי לא היה מעורב בתקרית זו, אלא קצין בכיר אחר, שנהרג לאחר־מכן. ביטלתי את ההצעה.

כאשר אימץ גנדי לעצמו את רעיון הטרנספר, התרחקתי ממנו. רעיון הטרנספר מייצג כל אשר אני התנגדתי לו כל חיי. הוא מעורר בי פלצות.

אולם רעתי היא שאין טעם להתעלם מרעיון, שחלק מדעת־הקהל הישראלית נוטה אליו. להיפך, יש להניח אותו מתחת לזכוכית מגדלת, כדי שיתגלה כמו שהוא, באור המציאות. לכן החלטתי לערוך עם גנדי את השיחה השבועית, שקיבלתי על עצמי לערוך מדי שבוע (ראה עמודים 18־21).

גם ניהול השיחה לא היה קל מבחינתי. כאשר אתה משוחח על נושא המקומם אותך בכל פרטיו, אתה נוטה לסמן את בר־השיחה שלך, להטיח בפניו את התנגדותך, להפריך את דבריו. אבל כאשר עורכים ראיון, התפקיד של המראיין הוא — לדעתי — לאפשר למרואיין להציג את נקודת־ההשקפה שלו, תוך הצגת שאלות עניניות לבירור הדברים. כך עשיתי גם הפעם.

מדי פעם עמדתי להתפרץ ולמחות על הדברים שנאמרו, אך עצרתי בעדי. נתתי לבעל־שיחי את ההזדמנות המלאה להביע את רעיונו ולפרט את תוכניתו. כתוצאה מכך ארכה השיחה כשעתיים, הרבה מעבר למה שניתן לעכל גם במקום הנרחב שהעמדנו לרשותה. היה צורך לקצר את התמליל המוקלט, וגם בשלב זה השתדלנו לשמור על הגינות גמורה, ולא לפגוע בהצגה הנכונה של הדברים, כפי שבאו מפיו.

אין צורך לומר כי השיחה לא החלישה את התנגדותי לרעיון, אלא להיפך.

בשבועיים האחרונים הציגה הטלוויזיה הישראלית סידרה בריטית על פעלו של הלודר לואי מאונטבאטן, השליט הבריטי האחרון בהודו. על המירקע ראינו את מיבצע הטרנספר הגדול ביותר במאה ה־20: עקירתם של מיליוני הינדים ומוסלמים מעריהם ומכפריהם, וברייחתם אל מעבר לגבול החדש בין הודו ופאקיסתאן, תוך כדי ביצוע זוועות נוראות, שחיטות הדדיות וטראגדיה שאין לה שיעור. איני מאמין שתיתכן אי־שוויון צורה אחרת של טרנספר.

גנדי

לפי תפיסתו של גנדי יש שלוש צורות של טרנספר, וכולן כאחת פסולות בעיני לחלוטין.

הצורה הראשונה היא „טרנספר בהסכם". בהסכם בין מי למי? בין ישראל לבין ממשלה ערבית כלשהי. כלומר: בהסכם בין כוחות שהם זרים לעם הפלסטיני, בניגוד גמור לרצון הציבור שזה נוגע לו — מיליון וחצי בני־אדם שיידרשו לנטוש את נחלת־אבותיהם ולעבור לארץ זרה, תוך הרסית ריקמת חייהם, עקירתם מנוף מולדתם והפיכתם לפליטים. גם במיקרה הטוב ביותר, זוהי טראגדיה, שלא תובל להתבצע בלי שימוש בכוח. שום אדם הדיוגל במושגים דמוקרטיים וליברליים אינו יכול להסכים לכך.

הצורה השנייה היא „טרנספר מרצון". גנדי עצמו רומז למה הוא מתכוון. הפיכת חייהם של הפלסטינים לכל־כך בלתי־נסבלים („מאגנט שלילי") עד כי ירצו לעזוב „מרצון". קל להעלות על הדעת איזו מידה של דיכוי תהיה דרושה כדי להשיג תוצאה זו, שעם שלם יקום וייעקר „מרצון" ממולדתו. מצב היהודים בפרלין, לפני הפלישה הנאצית, היה כאין וכאפס לעומת מה שיידרש.

הצורה השלישית היא גירוש תוך כדי מילחמה. גנדי אומר שאינו רוצה בכך, אך שהוא מוכן לכך אם תפרוץ מילחמה. ושוב: קל להעלות על הדעת איזו מין מילחמה זאת תהיה, ומה יהיו מוראותיה, אם תהיה די ארוכה וד אכזרית כדי לאפשר גירוש של מיליון וחצי בני־אדם.

בקיצור, אני מתנגד לרעיון זה בכל נימי נפשי. אך הענקתי לגנדי ולתוכניתו את ההזדמנות להרצות את תוכניתו לפרטיה, כדי שאתה תוכל להחליט בעצמך מה דעתך עליה.

עם שלום

מיכתבים

איש־השנה תשמ"ט

עוד מועמדים לאיש־השנה תשמ"ט, **שזהותו תיחשף, בעוד שלושה שבועות, מעל שער גליון ראש־השנה תש"ן של העולם הזה.**

אם אפשר לבחור לאיש־השנה לא־ישראלי, אז המועמד שלי לאיש־השנה תשמ"ט הוא לך ואלנסה, איש סולידריות, שקרוב לוודאי שינה, בערוב השנה, את פני ההיסטוריה ואת גורל האנושות.

בנימין מלים, תל־אביב

● ***בין 38 אנשי־השנה של העולם הזה עד כה היו חמישה לא־ישראלים:*** *איש־השנה תשט"ז,* ***גמאל עבד אל־נאצר;*** *איש השנה תש"ך,* ***אדולף אייכמן;*** *איש־השנה תשכ"ב* ***הד"ר רוברט סובלן (יהודי אמריקאי, שנמלט לישראל, נחשף כחוקר השבות, מפני סוכני הבולשת האמריקאית שביקשו לעוזרו כמרגל סובייטי, ומשהוסגר על־ידי ממשלת ישראל, התאבד במטוס בבלייעת רעל);*** *איש־השנה תשל"ד,* ***הנרי קיסינג'ר*** *ואיש־השנה תש־ל"ט,* ***האייתולה חומייני.***

● ● ●

הזכויות של רבין

ועוד מועמד לאיש־השנה תשמ"ט.

... מובן מאליו, יצחק רבין, מי שהיה איש־השנה תשל"ה, בהיותו ראש־ממשלה, הוא גם איש־השנה תשמ"ט. כל הסבר מיותר. ואם דווקא רוצים הסבר, אז זה בזכות שאיפשר את הקמת ממשלת האחדות הלאומית ב' ובזכות (אם זו המילה הנכונה) התמודדותו המתמשכת עם האינתיפאדה. **רמי לביא,** חולון

● ● ●

אין דימיון

על הדימיון בין הליכוד לאש"ף („הנדון", העולם הזה 16.8.89)

יסלח לי מר אבנרי. אבל אני חולק על דעתו. אין כל דימיון בין תנועת החרות לתנועה לשיחרור פלסטין.

חברי תנועת החרות אולי מרגישים בנחורין, אבל הם בוודאי אינם משוחררים, לא מדיעות קדומות, לא מדיעות גזעניות ולא מנהייה אחרי מנהיג גואל (השר שרון, למשל).

לעומת זאת אפילו פלסטינים משוחררים, והתודה לאל שמצויים עוד כמה מיליונים כאלה מחוץ למחנות־המעצר של מדינת־ישראל, כידוע עדיין אינם בני־חורין.

יאסר דרוויש, נצרת

הטיפ והכעס

על היחסים בין רוברט מאקסוול למעריב („תשקיף", העולם הזה 30.8.89).

צר לי, אבל מישהו הכשיל את העולם הזה. רוברט מאקסוול, כמו גם נציגיו בארץ, לא מתערבים בשום היבט של עבודת המערכת במעריב.

באשר לידיעה שפורסמה בהעולם הזה, אני פטור מלהוכיח דבריי, שכן ברוב העיתונים כבר התפרסם כי מאקסוול לא פרש מן המיכרז על בנק איגוד, ולכן לא היה יכול לפסול ידיעה (שעמדה בביכול להתפרסם במעריב) האומרת שהוא החליט לפרוש.

למעריב אמנם היה טיפ כי מאקסוול כועס ומתכוון שלא להתחרות עוד במיכרז על בנק איגוד. אולם לאחר בדיקה התברר כי הדבר אינו נכון, ולכן לא פורסם.

עידו דיסנצ'יק, עורך מעריב, תל־אביב

דיסנצ'יק, מאקסוול ו„מעריב"
אין התערבות בעבודת המערכת

● ● ●

מחאה פלסטינית

על טיב נתינותו של יהודי, תושב הארץ, בשנת 1942.

כיהודי פלסטיני וכאחד מייסדיהם הטכניים של השידורים העבריים (המתחרתיים

העולם הזה
השבועון של ישראל
העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם פיטוסי
מנהלת מחלקת־מודיעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4־(03),
5230662־(03)
פקס. FAX. (03)־245130
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056־(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ

סירוב:

בעד

שרות לגוש־אמונים

אחרי הרבה מלל אומר לנו הפרופסור יוסף אגסי כי לדעתו לא צריך לסרב לשרת בשטחים. (העולם הזה 30.8.89) נדמה כי גם אגסי אינו מבין את המשמעות האמיתית של המאבק שמתחולל עכשיו בגדה וברצועה.

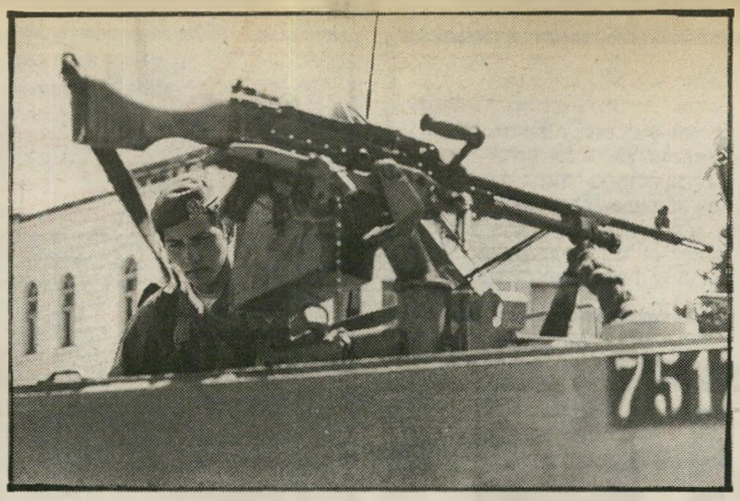
צודק אגסי כדבריו כי אחד משורשי המשבר הוא הוואקום המדיני שנוצר כתוצאה מחסר החלטה פוליטית ישראלית מה לעשות עם השטחים ועם התושבים המתגוררים בהם. ממשלת־ישראל האמינה כי אפשר לא להחליט לנצח ושום דבר לא יקרה. חשבו שאפשר להשאיר ואקום פוליטי. אל הוואקום הזה נשאבו אנשי גוש־אמונים. אם אין מדיניות רישמית, הם אמרו, אנחנו נקבע את המדיניות, אנחנו נגרום לסיפוח דה־פאקטו, אנחנו נאלץ את הממשלה על־ידי עובדות בשטח לקבוע את גורל השטחים.

כך אירע שבתהליך איטי משרתת מדיניות־ישראל את החלטות מרכז גוש־אמונים ומועצת יש"ע. מובן שבעיקבות זאת הופך גם צה"ל לכלי־שרת של המתנחלים, ולמכשיר העיקרי שמגן על מדיניותם. חייל המשרת בשטחים היום אינו פועל בשליחות רישמית של ממשלת־ישראל, ואינו מבצע או מגן על החלטותיה, אלא פועל ישירות להגשמת תוכניתו המדינית של גוש־אמונים.

אם מבינים שזוהי המשמעות האמיתית של השרות בשטחים, קל יותר להבין למה יש חובה לסרב. חייל יכול להימנע מלבצע פקודות בלתי־חוקיות, הוא יכול גם לשמור על טוהר הנשק, לא לפגוע באזרחים ואף לשמור ולפקח על התנהגות חבריו. כל זה לא ישנה דבר. הוא ימשיך להיות כלי־שרת, המגשים את תוכנית גוש־אמונים ואת האידיאולוגיה של הסירוב, לכן, הוא בפירוש אקט פוליטי הכרחי במאבק על השלום. גם השמאל חייב לתפוס מקום בוואקום המדיני שנוצר ברגע שהממשלה החליטה שלא להחליט.

כשאנשי־השמאל יבינו שאין כאן רק עניין מצפוני או התיפיפות, אלא מוקד של עימות פוליטי, תובן המסקנה ההכרחית: אסור לשתף פעולה עם הצבא הפועל בשטחים.

חייל־מילואים שכבר החליט, ירושלים

נגד

כן ולא

כן ולא עונה הפרופסור יוסף אגסי (העולם הזה 30.8.89) על השאלה האם מותר או אולי צריך לסרב לשרת בשטחים, ואני מציע להעניק לו בזאת פרס על ההתחמקות הגאונית מפני כל ההשלכות ההרסניות של סירוב שכזה.

תנו לפרופסור לכלכלה לנהל מיפעל, והוא יביא אותו לפשיטת־רגל. תנו לפרופסור לפילוסופיה להיות אחראי לניהול מדינה, ועד מהרה תאלצו לחפש מולדת אחרת. העיקר העקיף לסרבנים הוא שיגרום בסופו של תהליך למילחמת־האחים, שהשמאל כל־כך מפחד מפניה. ברגע שכל חייל יחליט איפה הוא משרת, ועל מי הוא מוכן להגן, או אז יתחילו המיליציות לתגור, והצבאות הפרטיים יחליפו את הצבא המתפורר.

העלמת־העין החלקית של צה"ל מהתופעה, העלמה שלוותה בקריצת־עין שובבה אל הסרבנים, שרק חלקם ישב תקופה קצרה כך לא, ולאחר־מכן חזר לאזרחות, היא שתביא להחלשת הצבא ולהרס הדמוקרטיה.

אז תמשיכו להתווכח ולהתדיין איך לסרב ומתי לסרב ובאיזה תנאים אתם מוכנים לעשות לנו טובה וללכת לשרת, ואל תתחילו לבכות כאשר אלה שכן הולכים לשרת יעשו את העבודה כפי שצריך לעשות אותה, וגם יחליטו בין השאר על איזה ישובים הם לא מוכנים להגן ועם איזה חיילים הם אינם רוצים לשתף פעולה. זכות־הסירוב לא תישאר חד־צדדית.

להתראות באמריקה.

יעקב בר, תל־אביב

בעד

הכבוד לסרב

אודה ולא אבוש: לא הבנתי את דברי מר אגסי הנכבד בנושא הסרבנות.

הדוגמות של גנדי או מרטין לותר קינג — מה להן ולנושא זה? שם מדובר באי־ציות אזרחי בקרב הנשלטים או המדוכאים — ותופעה זו נפוצה במידות שונות כמעט בכל התקופות או מרי אזרחי.

ואילו תופעת יש גבול שונה בתכלית. כאן זהו סירוב של אזרחים בני־חורין מקרב השולטים והמדכאים לקחת חלק בדיכוי. וסרבנות כזו יכולה להיות, וחייבת להיות, אותנטית ושאינה־תלויה־בדבר. ועובדה היא שה־סרבנים באים מכיוונים שונים ומשונים (פוליטית) ומאחדת אותם סרבנותם, ולא מצע פוליטי או רקע תרבותי וזהה.

כמי שסירב לשרת בלבנון ומסרב לשרת בשטחים הכבושים — אני יכול רק לברך על קיומו של „מוסר" כמו יש גבול: הנותן גב וכוח לאנשים, הרגשה שהם לא לבד, וכתובת למי שחש כי הגיעו מים עד נפש ולא רוצה לרדת מהארץ.

תפקיד הסרבנים איננו רק להוות אלטרנטיבה לקיים, אלא להיות תמרור עצור לפוליטיקאים צמאי מילחמות והרפתקות.

הסירוב המוצהר הוא רק קצה הקרחון, ועל כל מאה סרבנים שנשפטים, יש מאות שמתחמקים בצורה זו או אחרת משרות־המילואים בשטחים, וכל קצינת־קישור תוכל לאשר מידע זה.

השאלה היא רק, כמו בקובלנן — למי יש יותר כבוד? וגם התשובה על זה ברורה כשמש...

חזי שוסטר, תל־אביב

מיליון דולר (זה מה שהוא קיבל בינתיים. על שלושת מיליון הדולר הנוספים, המובטחים לעתיד, מן הראוי לדון לכשישלמו, באם ישולמו).

המלון עלה, לפי דיווח העולם הזה, 22 מיליון. כך שרווח־ההון הוא מכסימום 15 מיליון (37 מינוס 22). וגם אם נתעלם ממרכיב הרווח האינפלציוני (החייב 10% מס רווחי־הון בלבד) ומכל מיני ניכויים נוספים המותרים בעת חישוב גובה מס רווחי־ההון, ונאמר שהרווח של 15 מיליון היה כולו רווח ריאלי, חייבים פפושדו, או חברתו, בתשלום של 6 מיליון ר750 אלף דולר בלבד (45% מס על 15 מיליון רווח) וזה סכום השונה במיקצת מ־15 מיליון.

אריה לנדאו, תל־אביב

● ● ●

פעולה של ממש

על פעילות אגודת הציירים והפסלים („מותר האדם מעץ השדה", „דף חדש", העולם הזה 23.8.89).

למען הסדר הטוב, בתשובה לגרשון קניספל:

● היוזמה לפעולה משותפת, אגודת הציירים והפסלים והקרן הקיימת, לא היתה יוזמת סניף תל־אביב, אלא פרי החלטת הוועד הארצי.

● היציאה ליערות הקרן הקיימת, שבה השתתפו כ־120 ציירים מרחבי הארץ, מומנה על־ידי הקרן הקיימת (לחברי סניף חיפה לא נמסרה הודעה על היציאה ולכן לא הגיעו.)

● התערוכה המסכמת היתה אמורה לעבור את שלושת הסניפים, אך נציגי הקרן הקיימת דרשו לפתוח בסניף תל־אביב, מטעמי תיקשורת ותהודה בציבור הרחב.

● אשר לביקורת על התערוכה עצמה, היא לגיטימית ובמידה רבה צודקת ומצערת העובדה שהגושא הכאוב, סכנת־הכיליון, יכול היה לקבל משמעות של אמירה חזקה והוחמץ.

● ולגבי הצהרות פוליטיות: במיפגש נבול השלום, שנערך בגבעת־חביבה לפני כחודשיים, אמר אחד הציירים הבולטים והמבטיחים: „אין די בהצהרות. אומרים, חותמים, זה טוב לתיקשורת. אך מה בקשר של פעולה של ממש?"

ויש מי שמתכנן היום, בסניף תל־אביב, דווקא פעולות רבות בעלות משמעות קונסטרוקטיבית, הרבה יותר מהצהרות.

רחל שביט, יו"ר סניף תל־אביב, אגודת הציירים והפסלים בישראל

● ● ●

אין צנזורה

על שלט תיאודור הרצל שותה הבירה („אם תרצו, אין זה פאב!", העולם הזה 23.8.89).

רחוב פרישמן בתל־אביב, בקטע שבו מצוי פאב הרצל, הוא רחוב מקורה בסיגנון של רחוב אבן־גבירול. על־פי הכללים מותר לתלות שלטים באופן שלא יחרגו מקו העמודים ויהיו מותקנים רק בינות לעמודים. כך מותקנים כל השלטים בשכנות לשלט זה וברחוב כולו, וכל שלט חורג, מוסר.

כך נעשה גם במיקרה פאב הרצל, והוסבר לבעלים שאין לעירייה כל התנגדות לתמונת חוזה־המדינה כשותה בירה.

נאמר לבעל הפאב: „אתה רשאי לתלות את השלט במקום (בתנאי שייתלה כחוק ולא יחרוג מקו העמודים) ... אנחנו לא צנזורה."

בני כהן, דובר עיריית תל־אביב־יפו

התפטר, לא פוטר

על רפורמה בחינוך שלא נתקבלה („יוצא מהכלל", „דיעה אחרת", העולם הזה 9.8.89).

כהן

כל מי שמכיר את סיגנון כתיבתו של מאיר ליפשיץ לא מופתע מתוכן מאמריו. לכן אינני ממהר להגיב בכל פעם שהוא כותב בענייני חינוך. הפעם החלטתי לחרוג ממינהגי זה, בזכות מישפט אווילי שפיר־סם ברשימתו, שבה כתב: „...ושר־החינוך בכלל מפטר את מנכ"ל־המישרד שהתפרע והעז להציע תוכנית לעשור הקרוב."

לא היו דברים מעולם.

המנכ"ל הקודם, הד"ר שימשון שושני, לא פוטר, אלא התפטר, ולצערנו לא נענה לפניות השר לחזור בו מהתפטרותו. המנכ"ל לשעבר לא הציע תוכנית לעשור הקרוב, אלא רפורמה ארוכת־טווח שרבים שללו אותה, ולא רק השר.

ישראל כהן, יועץ שר החינוך והתרבות לתיקשורת, ירושלים

● ● ●

במדור „פסוקי השבוע" (העולם הזה 30.8.89) צוטט פסוק מפי העיתונאי נחום ברנע על מקום־עבודתו הנוכחי, ידיעות אחרונות, כפי שהופיע בראיון שערך עימו ירון לונדון במקומון העיר.

ברנע היפנה את תשומת לב המערכת לכך שהעיר פירסם בינתיים הכחשה.

והרישמיים גם יחד), אני מוחה בכל תוקף על השימוש במושג „פלסטיני" בשידורי־החדשות של רשות־השידור לגבי ערבים זורקי בקבוקי־תבערה ומחבלים.

ב־1948 היו בשטחה של ארץ־ישראל מעל 600 אלף יהודים פלסטינים והם, ורבבות צאצאיהם, לא פחות פלסטינים חוקיים מאשר הערבים.

אם רשות־השידור לא תחדל לכנות מחבלים ופושעים ערביים בשם „פלסטינים", אשקול לפנות לערכאות מישפטיות, כדי לטהר שמי והשם הטוב של היהודים הפלסטיניים הרבים.

לחיזוק טענתי: בידיי דרכון מס' 152943 מן ה־7 ביולי 1942, המעיד כי נתינותי אני, נושא הדרכון, הורסט רלף יורגן הלינגר, היא זאת של „אזרח פלסטיני."

ה. רלף הלינגר, תל־אביב

● ● ●

אם נותנים, לוקחים

על עיסקי אלי פפושדו („האיש שמרוויח 10,000 דולר ליום", העולם הזה 16.8.89).

מה בדיוק רוצה העולם הזה מאלי פפושדו, שהוא מתאר אותו כאילו הוא היה איזה שולף שפנים שובב. פפושדו פעל, בסך הכל, במיסגרת החוק וההגיון. נתנו לו, אז הוא לקח.

וחוץ מזה החישוב של העולם הזה על הסידור של פפושדו עם מס־הכנסה, שפטר אותו מתשלום מס רווחי־הון, פשוט איננו נכון. בשום מיקרה לא היו צריכים פפושדו, או חברתו, לשלם 15 מיליון דולר.

תמורת המלון קיבל פפושדו מהמצרים 37

המינהל האזרחי טוען כי ישראל גבתה בשנה שעברה בגדה 220 מיל

7 המכות

הרצאת תעודה רישמית — החל מתעודת־לידה, דרך אישור־נישואין, עבור רישיון־נהיגה, רישיון־רכב, רישיון־נהיגה, העברת־בעלות ועוד כהנה וכהנה — מחייבת את מוציא התעודה לעבור שבע תחנות חתימה. בכל תחנה הוא צריך לקבל אישור שאינו חייב כספים.

התחנות הן: מס־ההכנסה, מס־ערך־מוסף, עירייה (מיסים), מישטרה (לאשר שאינו חייב בתשלום רוחות או קנסות), המינהל האזרחי (לאישור חתימות מס־ההכנסה ומע"מ), בית־ה־מישפט (לתת הצהרה בשבועה שאינו חייב כספים), והמימשל הצבאי (לאישור כל החתימות). בכל מישרד ממשלתי אין הפקיד ניגש למחשב, לפני שהעומד לפניו הוכיח שהוא נקי מחובות ומתשלומים.

● מיספר חדש

החלפת מיספרי־הרישוי לרכב — בעזה הוחלפו כל לוחיות־הזיהוי של המכוניות ברצועה. כל פעולה כזאת חייבה את בעל הרכב במעבר בין כל התחנות, נוסף על הכסף שהיה צריך לשלם עבור החלפת מיספרי־הרישוי.

● תשלום מגנטי

הנפקת כרטיסים מגנטיים לתושבי רצועת־עזה — גם פעולה זו עלתה למבקשים שלמונים.

● חשוב הצבע

בגדה־המערבית נוספו איזורי־רישוי — קלקיליה, למשל, היא איזור־רישוי חדש. גם פעולה זו היתה חייבת בכסף. ברמאללה חולק האיזור לשניים. תושבי העיר קיבלו את האות ר' על רקע לבן, תושבי הכפרים והפריפריה של העיר קיבלו את האות ר' על רקע כתום. שוב, פעולה שלוותה בגביית כספים.

● איסור מירעה

איסור מירעה בשטחים מטויימים — שטחים מסויימים בגדה־המערבית הוכרזו כשטחים אסורים למירעה. האיזורים אינם מסומנים בשלטים, אלא רק במפות צבאיות ובמפות של המינהל האזרחי. מי שרועה במקום אסור, מסתכן בכך שאנשי הסיירת הירוקה יעבירו את העדרים במשאיות למקום־ריכוז רחוק. הוא מסתכן גם בתשלום קנסות ועוד (ראה מיסגרת).

● חובת דיווח יומי

בתי־חולים — בתי־החולים חייבים לדווח למישטרה או לשילטונות הצבא על כל מיקרה של פצוע ירי. לפני תחילת האינתיפאדה היו מעבירים דוח חודשי. מאז פרוץ ההתקוממות הם חייבים לדווח על כל פצוע מייד עם הגיעו לבית־החולים.

● מס אינתיפאדה

מס על מכוניות — בחודש ספטמבר לפני שנה הטיל המינהל האזרחי מס מיוחד על מכוניות. גובה המס היה תלוי בשנת הייצור של הרכב ובנפח המנוע שלו. הסכומים נעו מ־500 שקלים ל־1000 שקלים למכונית. המס נקרא בסלנג „מס האינתיפאדה".

● עיקולים

לפי החוק הירדני — שהוא החוק הרישמי השולט בשיטחי הגדה־המערבית — אי־אפשר לעקל רכוש אלא לפי צו בית־מישפט. וגם אז, בית־המישפט מסתפק לעיתים בתשלום קנס. כיום מונהגת הוראה חדשה, שלפיה יש אפשרות לעקל רכוש גם ללא צו, אלא רק בחתימת קצין־המינהל.

● ושארים בארץ

עיכוב יציאה מהארץ — כיום יכול קצין לעכב יציאתו של תושב מגבולות הארץ, ללא צורך בצו בית־מישפט.

● החרמת תעודות

תושב־ישראלי, ובעיקר תושב השטחים הכבושים — אינו יכול להסתובב ללא תעודת־זהות. כיום הוחמרו המיקרים שבהם מחרימים קצינים תעודות־זהות של תושבי השטחים, בכל סיבה שהיא. למשל: פצוע' הפגנות המגיעים לבתי־חולים, תעודותיהם מוחרמות. חייבי מס — תעודותיהם מוחרמות.

● בלי צו־חיפוש

קצין בכיר יכול להיכנס בכוח לדירה של חייב מיסים, גם ללא צו־חיפוש מבית־מישפט.

● גביית מיסים

שינוי תיקרות מס־ההכנסה — לפי תקנה 1225 של המינהל האזרחי: „ראש המינהל האזרחי רשאי לשנות את תיקרות המס הקבועות בסעיף 24 (1) לחוק ואת שיעורי הניכויים והזיכויים הקבועים בחוק."

כך, מי שהרוויח ב־1967 1000 דינר ירדניים בחודש, שילם 6.8% מס. ב־1989 הוא משלם 38%. שינוי תיקרות המס נוגד את החוק הבינלאומי.

● ניתוק טלפונים

לפי הוראה של מישרד־הביטחון נותקו בשנה שעברה הטלפונים של תושבי השטחים הכבושים לשיחות בינלאומיות. הטלפונים חוברו מחדש אחרי התערבות בינלאומית.

● בלי פקסימיליה

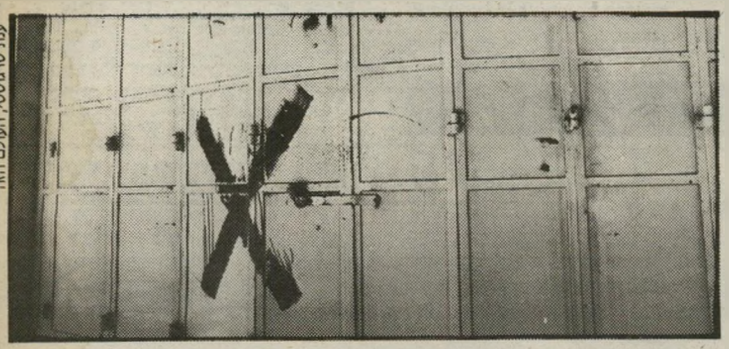
לפני שבועיים אסר המינהל האזרחי והמימשל הצבאי ברצועת־עזה על התושבים שם להשתמש במכשירי פקסימיליה, בטענה שאלה משמשים להעביר כרוזים והודעות בין התושבים ברצועה לבין התושבים בגדה־המערבית.

האב חייב —

סאלח איברהים עטעוט נגיע לפני יותר מ־חודשיים לביקור שנתי אצל מישפחתו באל־בירה. עטעוט מתגורר בסעודיה כבר 14 שנה, ומגיע בכל קיץ לביקור. הפעם בא עם אשתו ועם בתו, מוסרה, בת השנתיים וחצי. הקטנה סובלת ממחלת כליות. הכלייה הימנית שלה נכרתה בסעודיה, ומאז היא חיה על תרופות ועל מכשיר הדיאליזה. טרם בואה לגדה המערבית, קיבלה הילדה כמות תרופות לחודש ימים, מבית־החולים שבו היא מטופלת בסעודיה. המישפחה תיכננה לחזור לשם אחרי חודש.

כאשר התחילו ההורים לערוך את סידורי הנסיעה בחזרה (חתימות שבע התחנות), אחרי

ואלה

עזת קרניסטר, העולם הזה

מיכרה זהב

מאז תחילת האינתיפאדה הגביר מס־ההכנסה את פעולתו בשטחים הכבושים. במישרדי מס־ההכנסה מספרים שאין זה לחץ המופעל בכוונה על התושבים ה„סוררים", אלא שמאז פרוץ ההתקוממות חדלו רבים מן התושבים לשלם את מיסיהם. בעבר, כאשר היו התושבים עובדים בישראל, היו מנקים מהם מס במקור. כיום רבים מהם אינם עובדים בישראל ולכן אינם משלמים מיסים. נוסף על כך יש הוראה של הנהגת ההתקוממות שלא לשלם מיסים. לכן, מדיניות מס־ההכנסה היא להגביר את האכיפה.

חוליות מס־ההכנסה אינן מסוגלות לעשות זאת ללא עזרתם המאסיבית של צה"ל ושל מישמר־הגבול. גם משום הפחד, וגם משום שאין באפשרותם לאתר את כתובות הנישומים.

לכן אין זה מחזה נדיר לראות חוליות של מס־ההכנסה, מע"מ, עירייה, ועוד גופים למיניהם, באים למקומות שבהם יש עוצר הנמשך יותר מיום אחד. אין זה גם נדיר לראות אותם יוצאים ברכוש גדול בעיקבות עיקולים.

לפי החוק הבינלאומי אין אפשרות להעביר כספים שנגבו בתוך שטח כבוש לרשות המדינה הכובשת. כספים אלה חייבים להיות מוצאים לרווחת התושבים במקום. אך במיקרה הזה יש לא מעט חריגים. מס שמורידים לפועל העובד בישראל, הולך לקופת המדינה, כי העבודה נעשתה בתוך ישראל, והמס הורד במקור.

אדם המייבא מוצרים, משלם מכס. גם כספים אלה הולכים לקופת האוצר.

המינהל האזרחי, האחראי על הכספים האזרחיים, אינו מפרסם את תקציבו. לפי אומדן ישראלי נגבו בשנה האחרונה 220,000 מיליון שקל בגדה־המערבית. זה אינו כולל את המיסים שנגבו בתוך ישראל (כולל מכס).

לפי הערכה פלסטינית, של כלכלן מאוניברסיטת אל־נג'ח בשכם, נגבו בשנה האחרונה 500,000 מיליון דולר.

כל פעולה ביורוקרטית של המינהל מחייבת תשלום. כל פגישה של תושב ה־שטחים הכבושים עם המינהל, או שילטונות אחרים, מחייבת עמידה ארוכה בתור. אין מישרד המרכז בתוכו נציגים של כל המישרדים השונים. כך יכול אדם, הרוצה להוציא תעודה כלשהי, לבלות שבועות רבים בתורים חסרי־סוף, נתון לגחמותיהם של הפקידים השונים. חלק מן הפקידים הם פלסטינים ובמקום מתפתח סחר בשוחד, כדי לזרז תהליכים. כך אין זה מחזה נפוץ לראות בכל ביקור פקיד חדש, כי הקודם הודח בגלל שוחד.

● מאסר מינהלי

מישרד־הביטחון, בסיוע מישרד־המישפטים, האריך בחצי שנה את צווי המעצר המינהליים — כיום יש אפשרות לעצור אדם בצו מעצר מינהלי לשנה שלמה, בעוד שקודם לכן אפשר היה לעצור אותו „רק" לחצי שנה בכל פעם.

● עונש מישפחתי

מעצר בן בעזון אי־תשלום מיסים של אביו (ראה מיסגרת).

הבן בהסגר

שהתרוצצו במוסדות השונים, סירבו פקידי מס־הכנסה לחתום על ניקיון חובות. הם טענו שאביו של עטעוט לא שילם את חובותיו, ולכן אין הבן יכול לצאת את הארץ, עד שישולם החוב.

בינתיים סיימה הילדה את מנת־התרופות. היא אמנם רשומה ברישיון־היציאה של אמה, שיכולה לצאת מהגדה־המערבית לכיוון סעודיה, אבל האמא, כאשה נשואה, אינה יכולה להיכנס לסעודיה ללא בעלה.

כך נשארה הילדה קורבן של הביורוקרטיה והעונשים שמטיל המימשל הצבאי על התושבים.

המכות

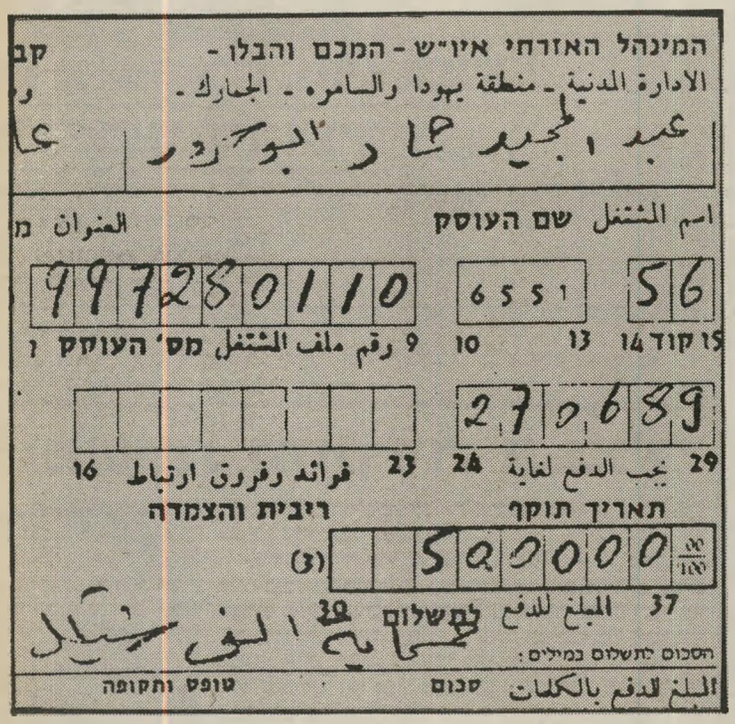
הראש היהודי ממציא לנו פטנטים, וגם כמה תקנות, הוראות ווהלים המאפשרים לנו לטרטר את החושבים הערביים. אנו מגישים לכם כשרות לכובע רשימה (חלקית) של הגזירות. מי אמר שלא מדובר בכיבוש ואור?

עות סר גוסטי

המכולת חייבת חצי מיליון

בעת עוצר בכפר ליד בית־לחם, הגיעו לכפר, כמו בכל פעם שיש עוצר, שיירה של גובי מיסים למיניהם: עירייה, מע"מ, מס־ההכנסה וכו'. חולייה אחת הגיעה לביתו של בעל־מכולת זקן מהכפר. הוא התבקש להציג אישורי תשלום למס־ההכנסה. אלה לא היו בידיו. הוא טען שמעולם לא שילם מס כזה. בו במקום קיבל טופס לתשלום חובותיו, בסך 500 אלף שקלים. התשלום היה צריך להתבצע בתוך יום. הזקן, שאינו יודע קרוא וכתוב, ביקש מאשתו שתוציא מהמחבוא חלק מן החסכונות כדי שיוכל לשלם את חובו. כאשר הגיע למישרד לשלם, נדהם מהסכום וחזר לביתו כלעומת שבא.

שילמתם אגרה?

בחודש מרס 1989 הוטלו חמישה ימי עוצר על הכפר עיסוואייה בתחום שיפוטה של ירושלים.

נוסף על המישטרה ומישמר־הגבול, הגיעו לכפר גם חוליות של מס־ההכנסה, ביטוח לאומי, מס־ערך מוסף, רשות־השידור והעירייה, שבאו לגבות חובות אבודים.

צאלח תאדר מוצטפה, בן 66 מצא עצמו נקי מכל רכוש. בגלל חוב למס־ערך מוסף, עוקלו קופה רושמת, בלון גאז לתאורה, מאזניים, 24 בקבוקי מישחת כלים, 30 חבילות חיתולים. רשות־השידור החרימה שני שטיחים בשווי 160 דינר, כי הטלוויזיה היתה בתיקון. באותו מיבצע עוקלו בכפר 150 מכשירי־טלוויזיה, בנוסף לרבים אחרים, ובכללם מכוניות.

מס הורים

סטודנט בן 19 מביר־זיית נעצר בעת עוצר בכפר. הוא נלקח למימשל הצבאי בבית־אל ותעודת־הזהות שלו נלקחה ממנו. שם הודיעו לו הקצינים שהיא תוחזר לו רק כאשר ישלם אביו את חובו למס־הכנסה. הבחור קיבל אישור יומי, והיה צריך לחזור למחרת, כדי לחדש את האישור.

כך משכו אותו שבוע. לבסוף ניתן לו אישור שבועי והוא ברח. המיקרה הגיע לבית־המישפט העליון, שהורה להחזיר לסטודנט את תעודת־הזהות.

אין כניסה לחיות

בחודש מאי 1989, לפי דיווחו של יזהר באר בעיתון כל העיר, נתפסו שלושה עדרי־צאן ליד סוואחה אל־שרקייה, סמוך לכפר אדומים. בעדרים היו 540 כבשים, השייכים לבדווים הרועים במקום מדורי דורות.

יחידה של המינהל האזרחי החרימה את העדרים, בטענה שרעו במקום אסור. הכבשים הועברו במשאיות לקרנטינה במושב נתיב הגדוד. לרועים נאמר להתייצב למחרת בי־מישטרת בית־לחם לתשלום קנס.

כל אחד מהרועים נדרש לשלם 500 שקלים. אחרי ששילמו את הקנס ביקשו הרועים ללכת ולשחרר את הצאן. הם נסעו לקרנטינה, אבל נאמר להם שהיא סגורה ושישובו למחרת. הם חזרו למחרת, ונדרשו לשלם 7.40 שקלים לראש כבש ליום. בנוסף היו צריכים לשלם 28.52 שקלים לשיחרור כל כבש. בסך־הכל 22,413 שקלים. 19 מבין הכבשים מתו בהסגר. החרמת הצאן מבוססת על צו המתיר למפקד צבאי להכריז על שטח כשטח סגור לבעלי־חיים. השטחים, אגב, אינם מסומנים במקום, אלא רק במפות המינהל.

אותו הדין, אגב, חל גם על בעלי רכב, שריכבם עוקל בגלל חוב. גם הם מחוייבים בתשלום הוצאות אחסנת הרכב המעוקל, לפי תעריף יומי.

משקיף

אוריה זרובבל

■ מישרד־החוץ ביקש להוריד פרופיל

במישרד־החוץ הוקם צוות מיוחד לטיפול בנושא קולומביה. אנשי־הצוות פנו בשבוע שעבר לעורכי־העיתונים וביקשו להנמיך את הטון בכתבות על קולומביה, משום שזה מזיק הן לביטחון והן ליחסי־המיסחר עם קולומביה.

בשבוע שעבר פנו אנשי מישרד־הביטחון לנל־צה"ל וביקשו שלא לשדר את דיווחיו של רון בן־ישי, שליח ידיעות אחרונות לקולומביה.

זו הסיבה שמן היום החמישי התמעטו הידיעות על הקשר הישראלי־קולומבי ונדחקו לעמודים הפנימיים.

ידיעות־אחרונות, אגב, פירסם ביום השישי למרות הכל כתבה נרחבת של בן־ישי ובה כל פירטי הסיפור מתחילתו ועד סופו.

נמשכת החקירה ב"כלל"

אלי דסה, העולם הזה

דוברת

שרם

חקירת הרשות־לניירות־ערך בפרשת קונצרן "כלל" הולכת ומסתעפת.

נודע כי חוקרי־הרשות דרשו — וקיבלו — מחברת־הברוקרים "בטוחה" מיסמכים, ובהם פרטים על עיסקות שביצעו כמה ממקורבי ה־מישנה־למנכ"ל "כלל", יצחק שרם. בין המקורבים: אישי־העסקים אבי טיומקין ועליזה רוטברד, מי שהיתה עד לפני כמה שנים מנהלת מחלקת־ה־מחשב של הבורסה.

חוקרי־הרשות חושדים, כי חלק גדול מפעולות של רכישה ומכירה של מניות, שבוצעו בחש־בונותיהם האישיים של טיומקין ורוטברד, בוצ־עו, על־פי החשד, על בסיס מידע פנימי שקיבלו השניים לכאורה מהמישנה־למנכ"ל "כלל".

נבדקת גם מעורבותם של השניים בעיסקות בקרן־הנאמנות "טל", שנוהלה תקופה ממושכת על־ידי אישי־העסקים רוני נפתלי, בסיוע של אבי טיומקין. החשד הוא כי קרן "טל" ביצעה בשנים 1986—1988 מאות פעולות במניות, שהתבססו על מידע פנימי שהתקבל מקונצרן "כלל", במנ־יות "כלל תעשיות", "כלל סחר", "אזורים", "כלל ליסינג" ועוד.

מי שנהנה מהרווח היו מי שהיו בעלי יחידות־השתתפות בקרן "טל", ובהם מנכ"ל "כלל", אה־רון דוברת, יצחק שרם, אבי טיומקין, ועוד עש־רות המקורבים לבכירי "כלל".

■ אורניום במיגרש־גרוטאות

צוות־חקירה מיוחד של המישטרה הוקם בחיפה לחקירת מקורו של גוש אורניום מיסתורי, שהתגלה במיפרץ־חיפה.

לפני זמן־מה גילו שני סוחרי־מתכת חיפאיים חומר בלתי־מזוהה במיפרץ־חיפה. על הגוש הוטבע סימון של חומר רדיו־אקטיבי.

מיחידת־פיקוח־לסכנות־קרינה במישרד־הבריאות נמסר כי מדובר בגוש־אורניום גדול מאוד, ומהכור הגרעיני בנחל־שורק נמסר כי מדובר באורניום טיבעי לגמרי, עטוף בציפוי ברזל, השוקל, נטו, ללא הציפוי, ק"ג אחד.

מהטכניון נמסר כי הכמות שנמצאה יכולה לשמש רלק לכור גרעיני לזמן רב.

במישטרה הוקם צוות־חקירה מיוחד, כדי לברוק מי זרק ולמה נזרק אורניום פעיל במיגרש־גרוטאות.

■ ראול ואלנברג הספרדי

בסוף החודש אמור לנחות בארץ "ראול ואלנברג הספרדי". זהו ג'ורג'יו פרלסקה, ניצרי ספרדי, שמייחסים לו הצלת 3000 יהודים מהשמדה בימי הנאצים.

הוא יגיע לארץ כאורח יד־ושם ויוכתר בתואר חסיד־אומות־העולם.

פרלסקה, ששירת בבודפשט בשגרירות ספרד, ניהל משא־ומתן עם השילטונות, בניכוי מטעם ממשלת־ספרד, ולמעשה אים שאם ייפגעו בתי־החסות בבודפשט, ייפגעו האינטרסים ההונגריים בספרד.

חרף הסיכון, וללא כל סמכות, הצליח להציל 3000 יהודים. ראול ואלנברג היה מעורב בתיאומים עם פרלסקה.

אחרי תום המילחמה העניקה לו ממשלת הונגריה אות־כבוד מטעמה.

„העולם הזה" ערך השבוע ספירת מלאי: כמה

מגילת מרדכי

רק חודש עבר מאז נכנס האלוף יצחק מרדכי לתפקידו כמחסל האינתיפאדה, וכבר זועקות הכותרות על מעשי הפלאים של המפקד החדש. על הנייר חיסל האלוף כמעט את כל כיסי ההתנגדות, אז מה זה חשוב אם דווקא החודש גואה האלימות, והכרוניקה מדווחת על 299 ערבים פצועים, וו ערבים שנהרגו מידי חיילי צה"ל ו־27 אזרחים ישראלים שנפצעו?

יונתן שם־אור

ב סך הכל עבר חודש. חודש אחד, שבסופו היטשטשה ודהתה דמותו המוזקנת וה־מיוסרת של האלוף עמרם מיצנע. והיום, למרות שעבר חודש אחד, אתה תשלים, מבלי לחשוב, את המונח „אלוף־פיקוד־המרכז" בשם „איציק מרדכי."

רק חודש. ב־4 באוגוסט הוא נכנס לתפקיד, ומאז, כך נדמה, 80 אחוזים מהתעסקות התיקשורת בצה"ל סובבת את האלוף החייכן, את מעשיו, וכמה תמוה — את כוונותיו. לא עוד דיווח על מה שהיה, אלא כותרות־ענק, בעמודים הראשיים, על מה שיהיה. „האלוף מרדכי מתכוון." „האלוף איציק מרדכי יע־שה."

אלוף־מישנה ג'לאל, או מה־שמו, ראש מחלקת־האיסוף בחיל־המודיעין הסורי, עושה בוודאי מה שאני עשיתי. מגרד את הראש מול המבול התיקשורתי על המפקד, ומנסה לנתח את הקו החדש, אם ישנו, של הגנרל ושל הממשלה שמינתה אותו. הוא עושה גם את פעולות־ההצלבה הכרחיות עם אינפורמציה ממקורות לא־גלויים ועם עיתוני־חוץ, סופר את האירועים, ולמרות שעבר רק חודש אחד פיקוד־המ־זרח, ונסע להשתלמות־לימודים ב־ארצות־הברית.

שר־הביטחון, שרצה באלוף בעל דימוי אג־רסיבי יותר, פנה אל איציק מרדכי, עד אז אלוף־פיקוד־הדרום, וביקש ממנו לעזוב את רצועת־עזה, ולעבור לגדה, אל מצודת פיקוד־המרכז.

„תן לי יום לחשוב על זה", ענה לו בוודאי מרדכי, והלך לחשוב בשקט, ולהתייעץ עם חברים. המאזן היה כזה: רצועת־עזה נתפסת, ברקורד האישי שלו, כהצלחה. לא שהאינ־תיפאדה חוסלה ברצועת־עזה, ההיפך, אבל משום־מה כולם חושבים שהעבודה נעשתה בסדר, ואיש לא בא בטענות אל האלוף ש„נלכד" באינתיפאדה. את הפיקוד הוא קיבל זמן־מה לפני שהיא פרצה, אבל איש גם לא האשים אותו, את מרדכי, באי־חיזוייה.

איש גם לא יבוא אל מרדכי בטענות אם יסרב להצעה. לא יהיה איש בכל המטה הכללי, בממשלה, בכנסת, שיחשוב שמשהו לא בסדר עם אלוף שסיים תפקיד אחד באינ־תיפאדה, יצא ממנו בשלום, ומבקש עכשיו תפקיד אחר. אולי יחשבו שמשהו לא בסדר

הוא מסתכן בהגשת דוח־הערכה לרמטכ"ל שלו.

„קלאם פאדי", הוא מסביר בעל־פה את משמעות הדוח שנכתב בלשון צבאית, „מי־לים ריקות. הרבה פאקה־פאקה, אבל הכל אותו דבר."

● אלוף האינתיפאדה

כ די להבין את משמעות כיכובו של האלוף מרדכי בתיקשורת המקומית, צריך לחזור כמה חודשים לאחור, אל סבב־ה־מינויים האחרון של דן שומרון.

עמרם מיצנע, שהורבקה לו, שלא בצדק, תדמית „האלוף של שלום עכשיו", עזב את איתו. מה, אולי יחשבו, הוא לקח את הגדה מפני שהוא חושב שהוא יגמור את האינתיפאדה? על־סמך מה? הרי האינתיפאדה ברצועה, בימי מרדכי, לא חוסלה. פשוט, בגלל הריחוק התיקשורתי, צפיפות המקום וסכנותיו, והיעדר אוכלוסיה יהודית במארג־החיים, הכל נראה בשליטה. אבל מרדכי ידע את האמת. החשוב הוא איך הדברים נראים בעיתון.

„אני אקבל גיבוי?" ודאי התעניין למחרת האלוף אצל שר־הביטחון.

רבין גייחך את אחד מגיחוכי־העווית ההבז־קיים שלו, ואולי אמר: „בשתי היידיים." היידיים נלחצו, ואולי אפילו הושקו שם איזו כוסית או שתיים. בחוץ, במיסדרון הקומה,

פעמים הוזכר שמו של יצחק מרדכי בתיקשורת? הרבה, אפילו בהתחשב בזה שהוא כל־כך פוטוגני

ליד עמדת המזכירה, בטח הוחלפו עוד כמה מילים עם איתן הבר, יועץ־התיקשורת של השר, והפתחלנה קיבל אלוף חדש.

הגנרל שלא חיסל את האינתיפאדה בעזה, הלך לא לחסל את האינתיפאדה בגדה, אבל עם הבנה עמוקה יותר של המימסד התיקשורתי.

● מרדכי והתיקשורת

ד רומאן של איציק מרדכי והתיקשורת התחיל ברגל שמאל. כאשר היה תת־אלוף, בעיקבות עדויות־שקר של אנשים משירות־הביטחון־הכללי, הוא הוחשר ברצח החוטף מקו 300. אחר־כך, כאשר הפרשה התפוצצה, העיתונות, שהעלתה את מרדכי על המוקד, לא התנצלה, אבל התחילה לכתוב עליו בחיבה גדולה. האלוף הראשון ממוצא כורדי. החייל הפשוט מטבריה, שהפך לאלוף של החיילים. ידיד ישובי־הצפון (שם שירת והתגורר בסאסא, קיבוץ של השומר הצעיר).

עכשיו התחילו להופיע התמונות בעיתונים. האלוף מרדכי במסיבה זו, ואיציק מרדכי בפאב הזה. עיתונאי באר־שבע, מקום מושב הפיקוד, חגגו בעמודים הראשונים של עיתוניהם במבול של דיווחי־הבל.

בהתחלה היה נראה שהאלוף נהנה מהתשיפה, אבל אחר־כך, כאשר הגיעו ריקושטים, הוא הבין יפה מאוד שהאימרה העתיקה ההיא, שלפיה לא חשוב מה כותבים כל עוד מאייתים נכון את השם, היא אימרת־כוב, ואין דבר קשה מהשתחררות מרימוי או מתווית.

לא עוד, החליט, כיכוב במסיבות, והפסיק את אהבתו הגדולה, שהיא התרועעות עם האוכלוסיה האזרחית, ויצירת קשר בלתי־אמצעי עם כל מיני אנשים, מכל מיני חוגים.

וכך, עם מיטען־הלקחים הזה, הוא הגיע, ב־4 בחודש אוגוסט, אל פיקוד־המרכז.

הוא הגיע אל עין־הסערה, בידיעה ברורה שמרגע זה ואילך לא מקומונאי באר־שבע וערך יעסקו בו, אלא רשתות־הטלוויזיה הגדולות של העולם. מרגע זה, הוא מפסיק להיות אלוף רגיל בצה"ל, ומתחיל בשלב המדינאות, כי הוא יודע, אלוף לא־בתול ששירת בעזה של האינתיפאדה, שאף אחד לא יהסס להקריב גם אותו, ולא חשוב כמה כוסיות נלגמו בצוותא. אבל אם הוא יצליח, הצבא פתוח לפניו, לכל תפקיד שירצה. ולהצליח, הוא יודע, פירושו להיראות כמצליח.

ישראל של שלהי 1989, שהאינתיפאדה משעממת את קוראיה שהסתגלו למצב, לא מתעסקת באירועי השסתום, ומבקשת שלא יטרידו אותה בשטויות האלה, שנראות אותו הדבר בכל יום, ורק שמות הערבים הנפגעים מתחלפים.

ישראל הואת, שאותה משרת עכשיו האלוף מרדכי, רוצה רק בתחושה שיש מישהו שעושה שם סדר, וזו אותה תחושה בדיוק שהשר, שמינה את מרדכי, רוצה להשיג.

ועכשיו צריך לעשות את זה.

● הבארון פון־מינכהאוזן

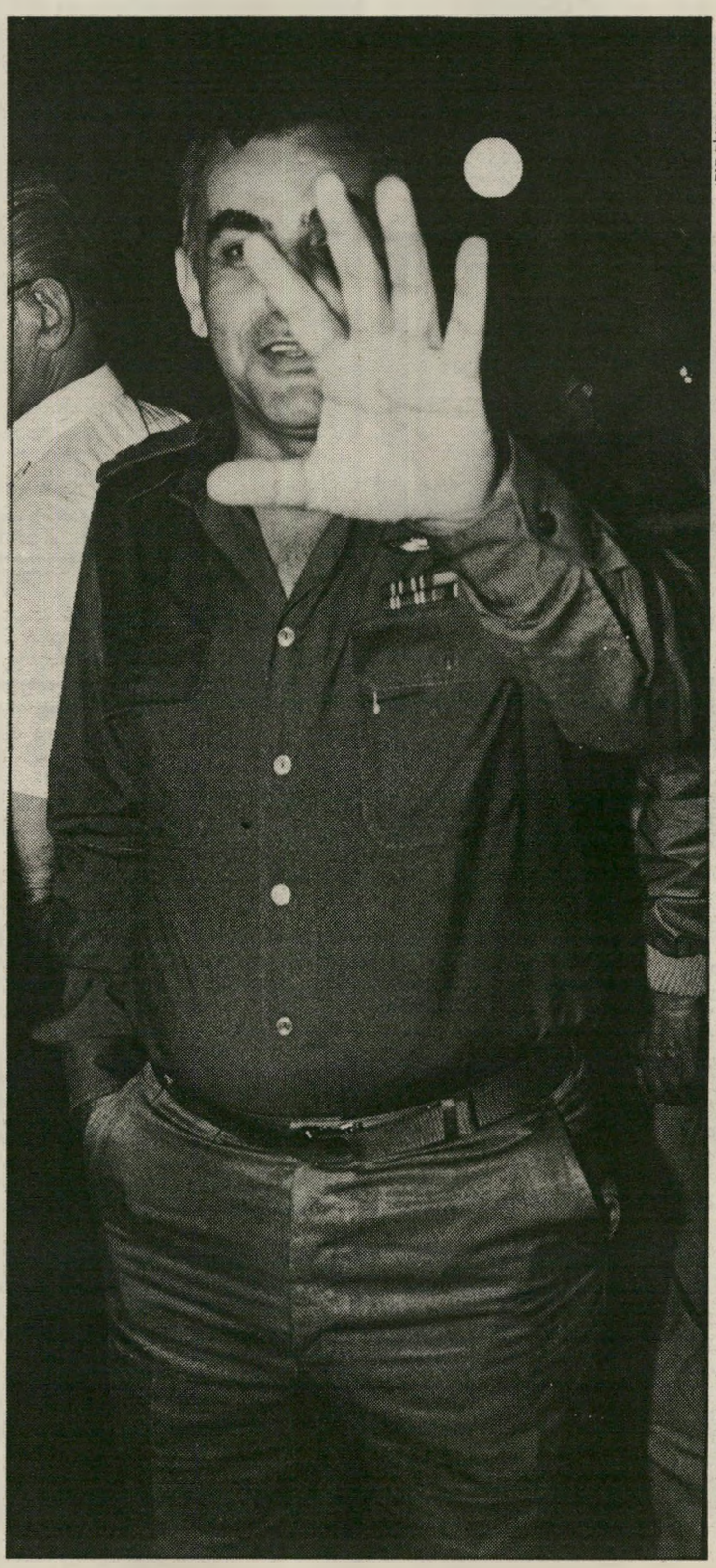
ך הנה, לא עובר שבוע בתפקידו החדש, והעיתונים מתחילים לדווח. יום ראשון, ה־13 באוגוסט: עמוד ראשון בידיעות אחרונות, כותרת — „האלופים מרדכי ווילנאי חתמו על צו המתיר החזקת חשודים במעצר מינהלי למשך שנה." ובעמוד 12 של אותו העיתון, תמונת־ענק של האלוף במערת המכפלה.

פתיחה חלשה? חכו יומיים, לעיתון דבר של ה־15 באוגוסט בכותרת הראשית (!) של העיתון: „מרדכי מפעיל שיטה של ענישה קיבוצית. איטום אזורי־פיגוע ושיתוק המיסחר והחיים."

מעריב של אותו היום מכשר, אף הוא בכותרת הראשית, על העתיד: „יוחרפו צעדי־העונשין."

קרה משהו? לא, באמת, אתה שרתת בשטחים. ואם לא אתה, אז החבר שלך. אבא שלך. הבן שלך. ענישה קיבוצית זה דבר חדש? שיתוק המיסחר עוד לא בוצע במקומותינו? אבל אלה הכותרות במגילת־מרדכי.

משעניה, סוחר־הזהב מבת־ים, שקרא לאליהו הנביא וראה את האלוף מרדכי, לא חשב שבקריאתו הוא מספק למרדכי דבר שאותו חיפש זמן רב: הצלחה אחת ברורה באינתיפאדה

עמנואל סרמנסקי, העולם הזה

למחרת, יום רביעי, כתבת־ענק בידיעות אחרונות. הכותרת: „האלוף מרדכי אותת — אצלי תשלמו ביוקר על פיגועים." ובענק המשמר של אותו היום, תמונתו של האלוף מרדכי והרמטכ"ל. דן שומרון נבלע ברקע, ואת מרכז־התמונה תופס האלוף החדש. מתחת לתמונה יש כיתוב של המקור שמסר את התמונה למערכת העיתון: דובר־צה"ל.

ועוד כותרת באותו היום: „האלוף מרדכי מתכנן תעודות־מעבר לישראל והגברת הענישה."

מתכנן. מה שיהיה באמת מחרתיים כבר לא מעניין. הכותרת נכתבה, והתודעה הציבורית נמצאת בעיצומו של תהליך־העיצוב.

מעריב של יום ראשון, ה־20 באוגוסט, שבוע ויומיים בלבד אחרי שהתחיל מרדכי בתפקידו, מקריש מיסגרת אדומה בעמוד הראשון לעובדה ש„צה"ל מקים מאחוז־קבע לאורך כביש חוצה־שומרון."

בידיעות אחרונות זו הכותרת הראשית, המדגישה את חלקו של האלוף באסטרטגיה החדשה: „בהוראת האלוף מרדכי." כרי שלא יהיה כאן ספק מי עושה את הסדר החדש.

אבל אתה, שהיית כבר במילואים בשטחים, או שמעת משהו, לא כל־כך מבין את הידיעה. מה זאת אומרת, עמדות־קבע חדשות? הרי שם, בעמדות־קבע כאלה, שרתת במשך 45 יום רק בחורש יוני: אתה צודק, ועמדות כאלה, מיקומן ומשך הזמן שבהם החיילים נמצאים בהן, הוא עניין שבשיגרה, הנתון בכל אחריות מפקדי גזרות־מישנה.

אבל אתה כבר מקשר את הצערים הנמרצים לאלוף מרדכי, כמו את הגישה המיידית ואת תחושת בעל־הבית. האפקט מושג, ואפילו הידיעה בעיתון על המישמר, המספרת על הצעת האלוף מרדכי להרים כדורים־פורחים מעל מחנות־הפליטים, ולצלם מהם את הנעשה בתוך המחנות, לא מעוררת גיחוך. הכדורים עוד לא עפים, והרעיון נשמע כמו טאקטיקת הברון פון־מינכהאוזן, אבל אתה שוב משייך את המילה „יוזמה" לאלוף שהגיע מעזה.

● הבור של משעניה

ד פרישה הדראמתית עם שאול משעניה וחילוצו מהבור על־ידי האלוף מרדכי, שהיתה מתנת־השבת של האלוף לעם ישראל, היתה, בינתיים, השיא.

משעניה, סוחר־הזהב מבת־ים, שקרא לאליהו הנביא וראה את האלוף מרדכי, לא חשב שהוא עצמו, כאשר הכתיר את האלוף בתואר הנבואי, הפך לסנטה־קלאוס, ונתן לאלוף את המתנה שכולם חיפשו כבר הרבה מאוד זמן: הצלחה אחת, ברורה, באינתיפאדה.

מרדכי היה בשטח כבר מהלילה הקודם לגילוי, כאשר שרות־הביטחון־הכללי עלה על העקבות. כאשר נמסר לחוקרי השב"כ על מקום הבור, היה זה האלוף שהגיע אליו ראשון, בראש החיילים שעליהם לקח את הפיקוד עוד מאז תחילת המיבצע. איתו, עם מרדכי, היו ליד הבור גם ראש־הלישכה והפלאפון הנייד, שנמצא בידי מרדכי כל הזמן.

משעניה חולץ, ומרדכי חייג בפלאפון לנל"צה"ל, כדי להביא את הבשורה לכולם בשידור חי, כאשר הוא עצמו משמש גם ככתב וגם כגיבור הראשי. באולפן של נל"צה"ל שמחו מאוד על הטלפון הארוס הזה. אבל כאשר מרדכי שמע שהאיש מאחורי המיקרופון בארתו רגע הוא שמואל טל, הכתב הצבאי של חדשות שעשה במיקרה את ימי־המילואים שלו בתחנת־השידור, הוא ניתק את השיחה. עם ישראל יחכה קצת, כי מרדכי לא מדבר עם שמואל טל, ובית־דין לא יעזור.

יש כאן סיכסוך ישן, על דיווחים שהאלוף לא אהב, ואולי בצדק, וככה, שלום קיטל, שדר קול ישראל, תמה ושמח לקבל את השיחה מהאלוף שבשטח, והוא היה זה שניהל את השידור הדראמתי שהתחיל באליהו הנביא והבור, והסתיים ביללות־השימחה הסוריות בבית המישפחה בבת־ים.

לא חשוב, באמת, החשבון האישי שיש

(המשך בעמוד 56)

משקיף

■ אינתיפאדה בנוסח ה„בי־בי־סי"

חברה־בת של ה„בי־בי־סי" מצלמת בימים אלה סרט על האינתיפאדה והשפעותיה על החברה בישראל.

החברה משווקת סרטים לכל רשתות־הטלוויזיה הגדולות בעולם. החל מהבי־בי־סי וכלה ברשתות הארציות בארצות־הברית, בקנדה, באוסטרליה ובמערב־אירופה.

הסרט הוא באורך מלא, ורוב צוות־ההסרטה, ובכללם הבימאית והמפיקים, הם ישראלים החיים היום בחו"ל.

הצוות מצלם כבר חודש, ומסתובב מדי יום בשטחים הכבושים. השבוע, ביום השבת, הוא חזה במיצעד סודי של קבוצות־ההלם בג'נין.

■ חוואים ורוצחים־בשכר

קליין

אור חדש על טענותיו של סא"ל (מיל') יאיר קליין שופכת כתבה של הכתב יוג'ין רובינסון, שפורסמה בוושינגטון פוסט בלי כל קשר לעניין הישראלי.

הכתב מדווח כי „מר רודריגז גאצ'ה (אחד מאילי־הסמים בבוליביה) השתמש בכמה מחוות־הבקר שלו כבמיסי־אימונים ללוס־סיקאריוס, רוצחים בעלי מקלעים, המבצעים את מעשי־הרצח בשכר של מאפיית הקוקאין."

■ פישוט ויזה להודו

מישרד־החוץ ההודי הודיע לאיגוד סוכני־הנסיעות בישראל על פישוט בהליכים לקבלת ויזה להודו.

מהיום אפשר יהיה לקבל ויזה להודו דרך כל נציגות הודית בעולם. ההליך, שבעבר היה ארוך ומסובך, יקח מהיום יומיים־שלושה בלבד.

600

ביום השני, ה־4 בספטמבר, מסר דובר־צה"ל על 471 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי־צה"ל בלבד.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים על 600.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 734 הרוגים, לפי הסירוט הבא:

- **522 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.**
- **80 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.**
- **52 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **80 הרוגים מסיבות אחרות.**

■ לא רק מעקלים

רשות־השידור הודתה השבוע בפעם הראשונה בכך שהיא נעזרת במסגר כדי לפרוץ בכוח דירות לשם עיקולים.

לפני שבועיים עוקלו בקריות 200 מקלטי־טלוויזיה, חלקם אחרי פריצת הדירה.

חלק מהנפגעים הגישו מייד תלונות נגד רשות־השידור, ואילו הרשות, מצידה, טוענת כי הנהלים נקבעו על־פי פקודות המיסים והגבייה, וכי כך פועלים גם במוסד לביטוח לאומי.

הפריצה נעשית בליווייה שוטר.

הנפגעים בודקים כרגע עם עורכי־דינם את האפשרויות העומדות לפניהם.

■ מתיחות בקופ"ח „מכבי"

מתיחות בין אירגון רופאי קופת־החולים „מכבי" להנהלת הקופה.

בימים האחרונים הגיעה המתיחות לשיא חדש, והעניין אף הגיע לחקירה מישטרתית.

המישטרה התבקשה לחקור מי שתל בכמה מהעיתונים היומיים ידיעה כוזבת, בכיכול בשם אירגון הרופאים של הקופה.

בקרב הרופאים מפנים אצבע מאשימה ללישכתו של המנכ"ל.

„המוות העסיק את שניהם מאוד

„איר וטל דיברו איתי רבות על כך, שאם אחד מהם ימות לפני אחיו, לא ימצא האח השני טעם נוסף לחייו ויתאבד. המוות העסיק את שניהם מאוד, הרבה מאוד זמן לפני שהתאבד יאיר. הדיבורים על המוות היו כמו חלק מההווי שלהם. אפילו כשאמם, מרים, היתה בשלבים הראשונים של מחלתה, ועוד היתה תיקווה לחייה.

„מייד אחרי התאבדותו של יאיר, שהיה חברי, הגיע אחיו, טל, אלי לביקור בקיבוץ, ואמר לי, אפילו עם קצת כעס: ‚יאיר לקח לי את הסיכוי להתאבד ראשון, ואני הרי מתכנן את ההתאבדות שלי כבר הרבה מאוד זמן! תמיד, כשאני חושב על התאבדות, וזה קורה לי הרבה. אני הולך לישון.'"

כך מספרת קרני סגל, בחורה יפהפיה בת 22, שהיתה חברתו של יאיר לנדאו, האח הת־אום מבאר־שבע, שהתאבד בחודש מרס האח־רון.

בשבוע שעבר התאבד גם טל לנדאו, אחיו התאום של יאיר. במיכתב־הפרידה שהשאיר אחריו הוא כתב שהחליט „לוותר לעצמו" ול־שים קץ לחייו, מכיוון שלא הצליח להתגבר על אובדנו של אחיו־התאום.

מארק לנדאו, אביהם של השניים, התראיין וכשענה שבחדרי, אמרתי שאני כבר מגיעה. המרחק בין שני החדרים הוא מטרים מעטים.

„מצאתי את יאיר יושב בחדרי ונתון במ־צב־רוח נוראי. ביקשתי שיספר מה קרה. הוא אמר שהיה לו נורא להיות בבית. הוא סיפר שכשנכנס הביתה הוא גילה שאביו הוציא מד־דירה כל דבר הקשור לאמו, שנפטרה רק שלו־שה חודשים קודם לכן. לא רק שדבריה של האם הוצאו, אלא שהאב שוחח איתו וסיפר לו שיש לו חברה.

„יאיר קיבל את זה קשה מאוד. הוא היה קשור לאמו יותר מלכל אדם אחר. הוא דיבר על כך מהרגע שהתחלנו להיות יחד. הוא תמיד אמר לי כי אמו היא הדבר היקר לו ביותר בעולם, וכי היא האדם היחיד בעולם שעליו הוא יכול לסמוך. הוא תמיד ציין כי אמו היא היחידה שאוהבת אותו באמת."

העתק של האם

מותה של האם היה תהליך ארוך ומכ־איב. היא חלתה בסרטן ועברה טיפולים קשים ביותר.

יאיר לנדאו

בכמה עיתונים וסיפר כי בנו, יאיר, לא הצליח להתגבר על הפרידה המכאיבה מחברתו קרני. בעקיפין האשים אותה באחריות להתאבדות יאיר, שגררה אחריה התאבדות נוספת של האח. האב מתאר בפרטים מדוייקים, כאילו היה נוכח במקום, את אשר אירע כשהגיע יאיר לחדרה של קרני בקיבוץ קטורה. „יאיר הגיע לחדרה, וכשלא מצא אותה הוא טילפן לחדר של חבר אחר. קרני באמת היתה שם, ואמרה לו בטלפון משהו כמו — טוב, ביי. הוא הבין את מה שהבין וירה בעצמו."

קרני: „יאיר ואני לא נפרדנו. היינו חברים כשהוא התאבד. הוא התאבד בלילה שבין יום־השבת ליום הראשון. באותו סוף־השבוע בי־לינו נהדר בבית הורי. היה לנו כיף, היינו במצב־רוח מרומם. מאוד אהבנו, היינו מאוד קרובים.

„החלטנו לנסוע יחד לקיבוץ. באותה הת־קופה החליט יאיר כי הוא רוצה להצטרף לקי־בוץ ולמצוא בו תחליף לבית. הוא התכוון לנסוע ביום הראשון לאילת, כדי לסדר לעצ־מו תעודת־תושב. לפני שהגענו לבאר־שבע, החליט יאיר לגשת לביתו ולקחת משם בג־דים. קבענו שהוא יגיע לחדרי שבקיבוץ. הוא ידע שייאלץ לחכות לי, כי אני הייתי אמורה לנסוע לקיבוץ שכן להצגה."

יאיר הגיע לקיבוץ, ומשלא מצא את קרני בחדרה, הוא טילפן לחדרו של חבר משותף שלהם. קרני נמצאה שם, כשהיא שותה קפה עם החברים. „שאלתי אותו איפה הוא נמצא, קרני התחילה את קשריה עם יאיר סמוך למועד מחלתה של האם, כך שהיא עברה לצי־דו את כל שלבי המחלה. „סמוך לגילוי מחל־תה של מרים, אמו של יאיר, נעשינו זוג. בפעם הראשונה שבאתי אל יאיר לביקור בב־אר־שבע, הלכנו יחד לבקר את אמו בבית־ה־חולים. היא עברה אז את אחד הניתוחים ה־ראשונים בסירדת ניתוחים ארוכה.

„עקב מחלת אמו נוצר בינינו קשר חזק מאוד כבר בתחילת היחסים. עצם זה שנמ־צאתי לצידו בזמן כל־כך קשה קירב אותנו.

„יחסיי עם מישפחתו היו מצויינים. כשהח־מירה מחלתה, היא הועברה לטיפולים בירו־שלים. יאיר ואני נסענו לבקר אותה הרבה. ככל שמצבה הידרדר, הידרדר מצבו הנפשי של יאיר. הוא הגדיר את עצמו לא אחת כנכה נפשי.

„גם אמו היתה אחות תאומה. תמיד ציינו שיאיר הוא ההעתק של אמו, בעוד שאחיו, טל, הוא ההעתק של דודתו, אחותה התאומה של האם. היה להם קשר עמוק, מעבר לקשר רגיל בין אם ובנה. היא נהגה להתייעץ עימו כמו עם חבר.

„יאיר פחד מאוד לאבד אותה. ניהלנו ביני־נו שיחות ארוכות. הרגשתי שאני חייבת לה־ביא להכרתו את ההשלמה עם כך שמות אמו קרוב, וכי כדאי לו להתייעץ עם קצין־ברי־אות־הנפש של הצבא, כדי שיעזור לו להת־גבר על מצוקותיו. הוא התנגד לקב"ן בכל תוקף. הוא חשב שרק משתמטי־שרות הולכים

הרבה לפני שהתאבד יאיר, הדיבורים על המוות היו חלק מההווי שלהם...

לקב"ן, ולא רצה שתורבק לו תווית כואת.

„כשהצעתי לו לגשת לפסיכולוג פרטי, הוא התנגד וטען שזה בניגוד לפקודות הצבא. היה לו חשוב להוכיח לעצמו שהוא מסוגל להתגבר בכוחות עצמו. אבל לא כך היה הדבר בפועל.

„מצוקותיו גברו. מצבו היה קשה. הוא היה פורץ בבכי לא־מוסבר. הבכי היה מגיע דווקא כשהיה לנו נורא כיף. כאילו שהוא לא הירשה לעצמו לשמוח.

„פעם נסענו יחד לבית־מלון בטבריה. היה זה אחרי פטירת האם, כשנראה היה שהוא מתחיל איכשהו להתגבר. בילינו נהדר ופת־אום יאיר פרץ בבכי. זאת היתה הפעם הראשונה שבה אמרתי כי קשה לי עם המצב, שזה שובר לי את רצף השימחה. שאני מרגישה שעלי להיות כל הזמן חזקה, כל הזמן תומכת, גם לעצמי וגם לו.

„ריברתי על כך שגם אני עברתי תקופה קשה מאוד, מעצם השותפות היומיומית שלי בתהליך הגסיסה של אמו, ואמרתי כי גם אני זקוקה לתמיכה לפעמים ואין באפשרותי לבקש תמיכה ממנו. שיחות כאלה הלכו ותכפו. מעולם לא חשבנו על פרידה, למרות הקשיים. אהבנו מאוד.

דולה. יאיר הוא עבורה אהבה גדולה שנקטעה באופן לא־טיבעי. אהבה, שלמרות הקשיים שליוו אותה, היתה חזקה ויציבה. „בכל פעם, אחרי שיחות־נפש על הקשיים הנפשיים של שנינו, הדברים היו מסתדרים. איך אפשר היה לומר שרחיתי אותו?"

לשיחה מצטרפת גליה, אמה של קרני: „חשוב לי שיידעו שאין להאשים אף אחד. גם לא את האב, שאמר את דבריו בכאב גדול. איש אינו יכול לעמוד במקומו ולומר לו איך להגיב ומה לומר. אבל, גם אני הורה. אני אמא של קרני, וחשוב לי שיידעו שהיא נפגעה מאוד. היא בכתה גם לפני שהתפרסמו הכתבות שהאשימו אותה בעקיפין במותם של השניים.

„המיקרה עצמו גרם לה לסבל מספיק. אני לא מבינה איך אפשר להאשים ילדה, מבלי לבדוק איתה את נכונות הדברים. לא מקובל עלינו, עלי ועל המישפחה, שמישהו חושב שברגע שיטיל אשמה על מישהו אחר, הוא פותר את עצמו מאחריות.

„אי־אפשר להאשים את האב, אבל בשום אופן אי־אפשר להאשים את בתי. איש לא היה אשם. אולי זו פשוט היתה אישיותו. הרי אלפי בני־זוג נפרדים ולא מתאבדים, בהנחה שהם

נת. הצעתי לו שנלך יחד לאכול עוגה ונשוב לחדר מאוחר יותר. יאיר סירב. אמרתי שאני ניגשת לכמה דקות. חשוב לי להדגיש, שזאת לא היתה הפעם הראשונה שהצעתי לעשות משהו ויאיר סירב, ותמיד זה היה בסדר. הוא היה מחכה, ואני הייתי חוזרת. כך גם הפעם.

„אחרי חמש דקות התקשר יאיר ואמר לי שהוא רק מתקשר להגיד להתראות. אמרתי לו: רגע, לאן אתה הולך? חכה לי. אני כבר מגיעה. ויצאתי לכיוון החדר. כשנכנסתי לחדר, יאיר שכב במיטתי, נראה כמת. הייתי בטוחה שהוא עובד עלי, ניגשתי, טילטלתי אותו. לקח לי כמה שניות עד שהבנתי מה קורה. התחלתי לצרוח. רצתי החוצה, ובקורי־רוח קראתי לחברים שיבואו.

חצי־אדישות

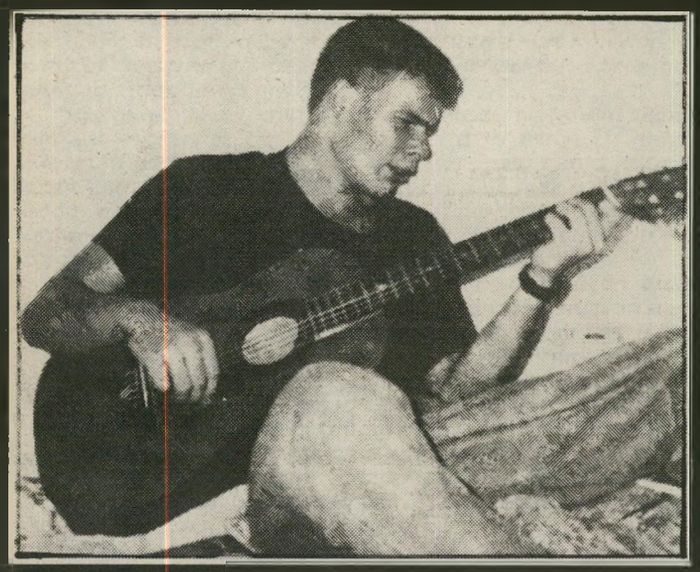
„חבר חובש בא וניסה להנשים אותו. אני רצתי להזעיק את האחות. היה ברור שהוא גוסס או מת. כשהאחות הגיעה, הרחיקו אותי מהחדר, ואני כל־כך רציתי להיות שם. לראות. מייד נתנו לי שני כדורי־הרגעה ולקחו אותי משם. מישהו אמר טייפ מנהלים. מספרת קרני: „טל אמר שאין לו עם מי לדבר, ולכן קנה טייפ. כך הוא מקליט את עצמו מדבר ומקשיב לאחר מכן. הוא צחק ואמר שלפעמים הוא מגיע לווי־כוחים עם עצמו."

היה ברור לכל כי טל נמצא במצב קשה. הוא איבד את אמו ואת אחיו האהוב תוך תקופה של שלושה חודשים. (האם נפטרה בדצמבר והאח, יאיר, התאבד במרס שלאחר מכן). טל הופנה לקב"ן. כשהגיע לשיחה נאמר לו כי עליו לפנות לפסיכיאטר, כי מיקרהו קשה. אחרי שיחה אחת עם הפסיכיאטר נרתע טל והפסיק להגיע לפגישות.

הוא הקדיש חלק ניכר מזמנו לשמירה עיקבית על תרמית חיצונית, כאילו שהכל בסדר. הוא דאג להתרועע עם חברים. התחיל לצאת עם חברה קבועה. קנה לעצמו גיטרה והראה לכולם שהוא בסדר. היה זה האב, מארק, שחש בסכנה המאיימת. בחושיו הוא הבין, כי טל משחק מישחק קשה ומסוכן, אך למרות רצונו העז לעזור לבנו, הוא לא ידע כיצד.

קשריו של טל עם קרני נותקו חודשיים אחרי מות יאיר. קרני הזמינה את טל לערוך את סדר־הפסח עם מישפחתה. מישפחתה של

החברה מספרת על תאומי המוות

טל לנדאו

זה שכיח. כשתאום אחד מתאבד, קיימת סכנה רבה שגם התאום השני ישים קץ לחייו. חברתו של התאום הראשון, קרני, מספרת מה עבר עליהם

שרית רום

„אני מבוגרת מיאיר בשנתיים, ומעולם לא חשנו בהבדל הגילים. הוא היה מאוד בוגר. חשבנו על המשך של שנים ליחסינו. תמיד ריברנו שרופא ואחות הם המיקצועות החשובים ביותר לאנושות. החלטנו שנלמד מיקצועות אלה בעתיד."

„נורא זללן"

קרני מתגוררת כעת בירושלים. היא ממלאה ברבקות אחרי החלטתם המשותפת, „לעזור לאנושות" כדבריה. היא לומדת את מיקצוע האחות.

קרני אינה דוחקת את יאיר מחייה גם עכשיו. מזה חודש וחצי היא נמצאת עם חבר חדש, אבל יאיר הוא אהבתה הראשונה והגדולה. היא מספרת: „אני לא יכולה לצאת עם אף אחד אחר. יאיר הוא חלק מחיי. אני לא יכולה לשכוח אותו. אני לא רוצה לשכוח אותו. אני לא רוצה שיהיה לי חבר שיגיד לי שאני לא צריכה לחשוב על יאיר. אני לא רוצה שיגיד לי שאני לא צריכה לבכות. אני לא רוצה שיגיד לי שאני לא צריכה לדבר עליו. אני לא רוצה שיגיד לי שאני לא צריכה לחשוב על מותו. אני לא רוצה שיגיד לי שאולי הוא יחיה. אני יודעת. ירעתי שיאיר מת." קרני אינה מסוגלת לעצור בדימעותיה. בוכה מבלי יכולת להפסיק.

חרי מותו של יאיר, שמרו קרני וטל, אחיו של יאיר, על קשר. טל הגיע אליה לקיבוץ, מנסה להחיות דרכה את קשריו עם יאיר. מנסה לתפוס חלק מעולמו של אחיו.

טל ויאיר היו אחים טובים וקרובים, אך היו שונים באישיותם. לכל אחד מהם היה עולם משלו. הם אמנם היו תאומים, אך בנו לעצמם חיים עצמאיים. מסלול חייהם היה שונה. הם למדו בבתי־ספר נפרדים. התגייסו לחילות שונים בצה"ל. תגובותיהם למחלתה של האם היו שונות לחלוטין.

כששכבה האם בירושלים, נהג יאיר לבקרה כמעט מדי יום. טל הגיע לעיתים רחוקות יותר, מנסה לברוח מהאמת. יאיר הבין מהר יותר את האמת על מותה הקרב של אמו. אצל טל היה התהליך איטי יותר.

אחרי מותה של האם ריברו ביניהם קרני ויאיר וחשבו שאולי רווקא ה„חצי־אדישות" של טל בתהליך הגסיסה היה טוב יותר. נראה היה כלפי חוץ שהוא משלים עם מותה מהר יותר משהצליח בכך יאיר. למעשה, יאיר לא הצליח בכך עד יום מותו. אין ספק שאובדן האם היה חלק מהחלטתו לשים קץ לחייו באותו הלילה.

טל כתב שירים רבים שכתם ביטא את כאב האובדן מיאיר. באחד מביקוריו בקיבוץ קטורה, אצל קרני, הוא סיפר לה שקנה לעצמו

היו נפרדים בשלב כלשהו של חברותם. אז מה? או אנשים מתאבדים בגלל אהבה נכזבת?"

גליה, אמה של קרני, מרבית בסערת־רגשות. ממישפחה צנועה, החיה את חייה רחוק מהכותרות, מצאו את עצמם בני מישפחת סגל במרכזה של פרשה נוראה. וכאילו ולא די בכך שבחורה בת 22 נכנסת לחדרה חמש דקות אחרי שעזבה אותו, ומוצאת שם את חברה האהוב מוטל מת כשכדור בראשו, מת־אבר, כעבור חצי שנה, האח, ובעיקבותיו עולה שמה לכותרות.

את הלילה ההוא לא תשכח קרני לעולם. „אחרי ששמעתי את סיפורו של יאיר על הבי־קור בבית רציתי לשמח אותו. יאיר היה נורא זללן, ובאחד החדרים בדיוק הגישו עוגת־שמ־

קרני לא היתה מאושרת מהמשך הקשר. הם חשבו שהדבר הטוב ביותר לקרני הוא להינתק לחלוטין. גליה, האם: „היה לנו חשוב שהבת תתרחק מהמישפחה. אישיותם של בני־המישפחה היתה כזאת, שאני, כאם מגוננת, לא רציתי שהיא תשמור איתם על קשר. אני לא מטילה בהם פגם כלשהו. ראיתי רק את טובתה של בתי."

טל, כנראה, נעלב מאוד מביטול ההזמנה. הקשר ביניהם נותק. ביום הולדתו התקשרה קרני לאחל לו מזל־טוב. „השיחה היתה עקרה. סתם דיברנו כמה מישפטים, והרגשנו רחוקים מאוד זה מזה. זאת היתה הפעם האחרונה שש־מעתי ממנו עד למיקרה ההתאבדות בשבוע שעבר.

„לא יכולתי לעמוד בעוד לווייה. הגעתי שעתיים מאוחר יותר. עמדתי ליד הקבר הטרי והרגשתי כל־כך אשמה. אני מרגישה אשמה על מותו של יאיר. לא יעזרו כרגע כל השיכ־נועים שבעולם שזה לא קרה בגללי. אני לא חושבת שהוא התאבד בגללי. ברור לי שלא זאת היתה הסיבה.

„האשמה שלי היא על כך שלא הצלחתי לעזור לו להתגבר על מות אמו, שלא עמדו לי כוחותי לתמוך בו יותר. רק עכשיו, כשיש לי חבר, אני מתחילה להבין את יאיר ביתר בהי־רות. כשיש לידך מישהו שתומך ואוהב, יותר קל להוציא כאבים החוצה."

אביהם של יאיר וטל מרגיש אשם על כי לא הצליח למנוע מבניו את המוות. אמה של

לסיפור הזה אין אשמים. את התשובות לקחו עימם האחים

(המשך מעמוד 11)

קרני מרגישה כי היה עליה לתמוך ביאיר ולשמש לו כאם חלופית. פתאום, אחרי המוות, נתפסת קרני לדברים קטנים, כמו „מדוע לא גיהצתי לו את הבגדים, מדוע הלכתי לאכול עוגה."

תחושת־אובדן נוראה

לסיפור הנורא הזה אין אשמים. אסור להאשים איש. את התשובות לסיבות שהובילו שני אחים תאומים לשים קץ לחייהם בתקופה של חצי שנה לקחו האחים איתם.

מרדכי שיפמן (65), אחיו התאום של דויד שיפמן ז"ל, סגן שר־התחבורה לשעבר, חי את אחיו מדי יום ביומו, למרות שעברו כבר שש שנים מאז פטירתו. „אין יום שאני לא חושב עליו. אני מזכיר לעצמי אותו כמעט בכל דבר שאני עושה. כתב־היד שלנו היה זהה. חוש־ההומור שלנו היה דומה מאוד. רעיונות שלי מזכירים לי את אורח־המחשבה שלו. ואני עצמי, כאח תאום זהה, מזכיר לי את דויד בכל פעם שאני מתבונן בראי.

התאומים יאיר וגיל לנדאו
„סבירות גבוהה להתאבדות תאומים"

„אחים תאומים גדלים אחרת. למרות שהם שני אנשים נפרדים, הרי שהם כאילו בעלי זהות אחת. כשאח תאום נפטר, זה כאילו נפטר חלק בלתי־נפרד ממך. אך למרות כל זה, עם כל הקירבה, לכל אחד מהתאומים צריכה להיות אישיות נפרדת. אני מרגיש כמוביל את זיכרו של דויד. אני מבין מאוד את הסבל שעובר אח תאום כשמת אחיו, אך אין לי הס־בר לתחושת־האובדן הנוראה, הגורמת לאח אחד להתאבד בעיקבות אחיו.

„לדעתי חוק־החיים הוא מעבר לכל דבר אחר. אחרי 60 שנה של חיים עם אח תאום, אני חי בתחושת־אובדן עצומה, אבל קשה לי להבין את מיקרה האחים בבאר־שבע."

תלות גורלית

הפרופ' מוניץ, פסיכיאטר בכיר בבית־החולים גהה: „יש שני סוגים של תאומים, תאומים זהים ולא־זהים. את התאומים הזהים מאפיינת חלוקה טוטאלית של החומר הגנטי, שפירושה גם תכונות־אופי.

„תאומים זהים, לכן, יחלקו בעולמם הפנימי הרבה מאוד דברים משותפים. תאומים, בכלל, הם בעלי קשרים מאוד מיוחדים ביניהם, מעצם גדילתם המשותפת מרגע לידתם. תאומים זהים ימצאו שפה משותפת רבה יותר מתאומים שאינם זהים. אצל תאומים זהים קיים קשר גם של הטבע וגם של הסביבה. אצל תאומים שאינם זהים קיים בעיקר קשר סביבתי.

„תאומים נוהגים לפתח שפה מיוחדת ומישחקי־דימיון הידועים רק להם. בכל מיקרה של תאומים, יש התפתחות משותפת עם מישהו בן גילו. קבוצת־ההתייחסות המשמעותית ביותר לילד. בין תאומים קיימת תחושה עמוקה ביותר של קירבה ואם אופיים מוקצן מלכתחילה, הרי שבהרבה מיקרים יחלקו התאומים ביניהם גם את ההקצנה.

„המצב האופטימלי בין אחים תאומים הוא זהות נפרדת ואישיות עצמאית לכל אחד וקשר הדוק ביניהם. בהרבה מיקרים יש חלוקה בין תאומים באספקטים מסויימים בלבד, אך במיכלול הקשר יתפסו האחים את עצמם כישות אחת. במיקרים כאלה יכולות להיות בעיות של חוסר יכולת להיפרד, של פחד מהפרידה ותחושת אובדן זה כלפי זה. יכולים להיות מיקרים של צורך בהמשכיות מתמדת בין אח אחד לאחר ואי־יכולת לבנות קווים עצמאיים. במיקרים אלה, קיימת תלות הדדית היכולה להיות מסוכנת.

„יש סבירות גבוהה יותר בהתאבדות תאומים, וזאת, מכמה סיבות. הראשונה היא הסיבה הגנטית, מיבנה האישיות שיכול להיות דומה מאוד; השנייה היא אובדן הקשר וחוסר־היכולת להתמודד עם האובדן והסיבה השלישית היא „הצדקה של התנהגות" – הרבה מיקרי־התאבדות באים במיקבצים, כשמיקרה אחד גורר את הבאים אחריו. לתאום שמתאבד עשויה להיות השפעה על התאבדות אחיו, אבל קשה מאוד להכליל. הכל תלוי בחוסן הנפשי הראשוני ובאיזו מידה הצליחו התאומים ליצור זהויות נפרדות.

„חשוב לציין שבמיקרה של התאבדות אצל אח תאום, מומלץ לפנות לייעוץ ולהכוונה מיידיים עם האח שנותר בחיים.

„ההאשמות ותחושה של העברת אחריות, הן תופעות נפוצות, בעיקר במוות לא־טיבעי. האשמה היא חלק בלתי־נפרד מתהליך האבל.

להיראות צעיר בתוך 5 דקות

JUST FOR MEN הינו צבע שיער חדשני שכבש את הגבר האמריקאי הודות ל־2 יתרונות בולטים:

1. המראה הטבעי

בניגוד לחומרי צבע אחרים, JUST FOR MEN פועל בעיקר על השיער האפור ואינו משנה את הגוון המקורי של השיער. המראה שמתקבל הינו טבעי.

2. נוחות השימוש

במינימום מאמץ, בחפיפה פשוטה, בתוך 5 דקות נעלם האפור מהשיער ללא זכר. הטיפול מוסיף נפח לשיער ומעניק לו מגע משיי רך. ניתן לבחור בין 3 גוונים - חום כהה, חום בינוני וחום בהיר.

האמריקאים כבר יודעים להיראות טוב

הגבר האמריקאי גילה כבר מזמן שהטיפוח אינו שייך לנשים בלבד. הגבר האמריקאי מודע היטב ליתרונות המראה הצעיר והמטופח התורם לתדמיתו ולבטחונו העצמי בעסקים, בבית ובבילויים. ולראיה, מיליוני אמריקאים משתמשים במוצרי קוסמטיקה ובצבעי שיער.

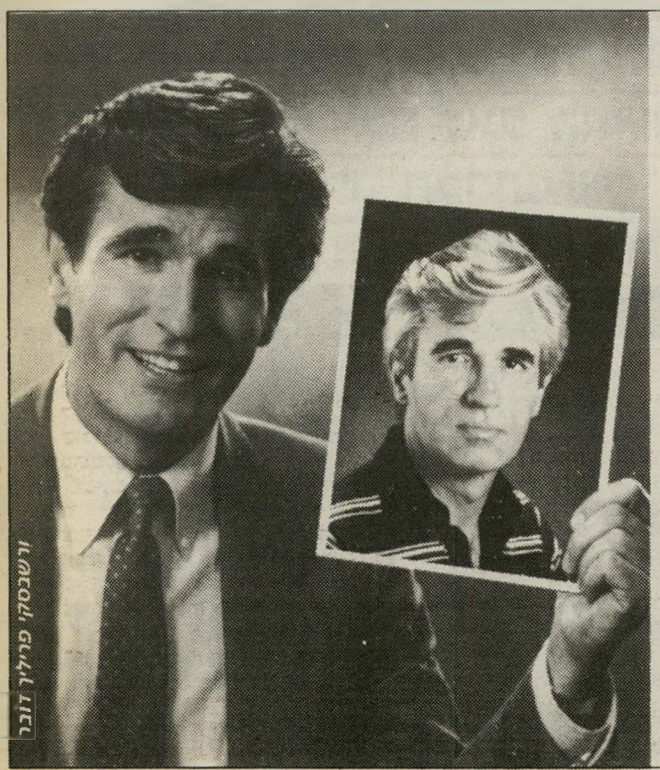
50% מהישראלים מוכנים לנסות

מסתבר שהגבר הישראלי אינו מפגר בהרבה אחרי האמריקאי.

בסקר טלפוניי נמצא ש־50% מבעלי השיער האפור הביעו נכונות לנסות את JUST FOR MEN על שיערם. זה לא מפתיע, בעולם השייך יותר ויותר לצעירים, חש גם הישראלי שאין ברירה, ומה שלא עושה הטבע יעשה הצבע.

* סקר טלפוניי שנערך ע"י מכון ברנדמן במאי 89'

להשיג בבתי המרקחת, במשביר לצרכן ובחנויות מובחרות להיגיינה וקוסמטיקה.
יבוא ושיווק: מדיליין בע"מ, ת.ד. 2096 הרצליה.

JUST FOR MEN™

חופף וצובע בתוך 5 דקות.

במדינה

העם מיגבלות הכוח

היטלר נכשל בכל. יורשיו השיגו את הכל בלי מילחמה.

„מאז הבוקר בשעה 5.45 אנחנו מחזירים אש!" הכריז אדולף היטלר ברייכסטאג (הפרלמנט) הגרמני ב־1 בספטמבר 1939.

הרייכסטאג התכנס בבניין האופרה. שש וחצי שנים לפני כן שרפו הנאצים את הבניין הקבוע של הפרלמנט, במיסגרת עלייתם לשילטון וחיסול האופוזיציה.

נאומו של היטלר אישר את התחלת מילחמת־העולם השנייה. יום קודם לכן ביימו הנאצים התקפה של פולנים על תחנת־שידור גרמנית. ההתקפה בוצעה על־ידי שרות־הביטחון הגרמני, שהלביש אסירים גרמניים במדים פולניים והרג אותם. מכאן טענתו השיקרית של היטלר ש„מחזירים אש".

מעבר לכל חלום. כאשר זכר העולם השבוע את יובל התאריך ההיסטורי, אפשר היה להרהר על מיגבלות הכוח ואי־הרציונליות של המילחמה.

היטלר פתח במילחמה כדי להבטיח לגרמניה את ההגמוניה באירופה. כוונתו העיקרית היתה להשמיד את המדינה הרוסית ולפתוח את מיזרח אירופה כ„מרחב מחייה" לפני העם הגרמני.

הוא התכוון להשיג זאת בדרך האלימות והרצח. בין השאר התכוון לבצע רצח־עם ב־מימדים אדירים: לא רק כל יהודי אירופה היו מועמדים להשמדה, אלא גם המוני העם ה־פולני ועמי ברית־המועצות. ולראייה: אחרי השמדת מיליוני היהודים, המשיכו הנאצים להרחיב את מחנות־ההשמדה, כדי לקלוט בהם מיליונים של בני העמים הסלאביים.

תוצאת המילחמה היתה הפוכה. גרמניה הוחרבה וחולקה. היא פורקה מנישקה ונכבשה כולה.

אולם כעבור 50 שנה השיגה גרמניה את כל היעדים של היטלר בדרכים הפוכות. גרמניה קמה מהריסותיה תודות לכושר־העבודה של בניה. היא הפכה למעצמה כלכלית אדירה.

כיום מהווה גרמניה את המעצמה החשובה ביותר באירופה, המתאחדת והולכת בדרכי־שלום. המדינה הרוסית מתמוטטת מבחינה כלכלית, וגרמניה עומדת להיות הגורם ה־כלכלי העיקרי במרחב העצום המשתרע מן האוקיינוס האטלנטי עד ולאדיווסטוק בחוף האוקיינוס השקט — מעבר לכל חלומותיו של היטלר.

כל זה הושג בלי כוח צבאי, בלי מילחמה — רק בכוח העבודה, המאמץ והדיפלומטיה בדרכי־שלום.

מנצחים ומנוצחים. אותו הדבר עצמו קרה לבעלת־הברית של היטלר, יפאן.

יפאן כרעה על ברכיה אחרי הטלת הפצצות האטומיות על עריה. לפני כן הספיק הצבא היפאני לכבוש את כל דרום־מיזרח־אסיה, ולהכריז על אימפריה יפאנית אדירה, שקראה לעצמה „המרחב של דרום־מיזרח אסיה לשיגושג משותף". בתום המילחמה היתה יפאן מחוסלת.

כיום, 50 שנה אחרי פרוץ המילחמה, יפאן היא מעצמה כלכלית אדירה. בלי נשק, בלי צבא, חולשת יפאן לא רק על כל דרום־מיזרח אסיה, אלא מהווה גם גורם עולמי בעל עוצמה כלכלית עצומה. יש אומרים שהיא ירשה את מקומה של ארצות־הברית המנצחת.

לקח לישראל. אילו ניבא זאת מישהו לפני 50 שנה, היו חושרים בו שהוא משוגע.

אך יש בהיסטוריה של 50 שנים אלה לקח ומוסר־השכל לכל העמים, ובראש וראשונה לעם־ישראל, שבעיקבות השואה דבקו בו הסממנים של הערצת־הכוח. המאמצים האדירים המושקעים במילחמה ובכיבוש אינם מובילים אלא למבוי סתום, לחולשה ולהתמוטטות. ואילו בדרכי־שלום, בכוח העבודה והשכל, ניתן להשיג הישגים בני־קיימא, העולים על כל החלומות של שוחרי־המילחמה.

ביטחון

תיזכורת סורית

יש קשר בין ההתקפה ליד הירדן והזמנת ערפאת לאמריקה.

והמילחמה נמשכת.

לוחם יחיד של אירגון־רסיס פלסטיני חצה את הירדן, הרג שני חיילים שהיו בסיור שיגרתי לאורך גדר־המערכת, ופצע שלישי.

התוקף־המתאבד, שנהרג בו במקום, היה שייך לאירגון פורש קטן. אירגונו של טלעת יעקוב הוא פלג של החזית העממית לשיחרור פלסטין. מאז פרישתו מן החזית ומאש"ף, הוא פועל מטעם הביון הסורי, כמו האירגונים של אבו־נידאל, אבו־מוסא ואחמד ג'בריל — כולם רסיסים קטנים, שכוחם תלוי בחסדי הסורים.

ההתקפה מגבול ירדן היתה על כן התגרות סורית. היא באה להזכיר לעולם כי סוריה עדיין מהווה גורם חשוב בסיכסוך. היא באה גם להתגרות בישראל, בירדן, ואולי בעיקר באש"ף, המעוניין להציג לעיני העולם תמונה של מדיניות שקולה.

פרי הסוך. בעבר הצליחו תרגילים אלה לבלבל את העולם.

גם השבוע ניסו רוברי הימין בישראל להציג את ההתקפה כפעולה של אש"ף, תוך תיקווה שדעת־הקהל בישראל לא תדע להבחין בין הגופים הפלסטיניים השונים.

אולם אין תרגילים כאלה יעילים עוד ברמה הבינלאומית. ארצות־הברית ושאר מדינות־המערב למדו בינתיים לקרוא היטב את המפה הפלסטינית.

משום כך יתכן וצדק העיתון המצרי, שניבא השבוע כי ארצות־הברית תעניק ליאסר ערפאת אשרת־כניסה, כדי שינאם לפני האו"ם.

בשנה שעברה סירבה ארצות־הברית להעניק אשרה זו. כתוצאה מכך הועברה עצרת־האו"ם לז'נווה, במיוחד למען ערפאת. בז'נווה מסר ערפאת את הצהרתו המפורסמת, שבה התכחש לטרור והכיר בישראל. התוצאה היתה כינון הדו־שיח בין ארצות־הברית לאש"ף.

ההחלטה האמריקאית להחרים את ערפאת, שהתקבלה תוך היענות ללחץ ישראלי־יהודי, הניבה על כן פרי הפוך.

דרוש: ניצחון. השנה לא הגיש ערפאת בקשה דומה, כל עוד לא היה בטוח כי תיענה. ברגע זה אין לאש"ף עניין בהתגרות באר־צות־הברית. ואילו ארצות־הברית מעוניינת לקרב אליה את הזרם המרכזי של אש"ף, ועל כן סביר להניח כי ערפאת אכן יוזמן לניו־יורק.

האיתותים, שקיבלה ארצות־הברית מכל ידידיה הערביים: אם לא יוענק לערפאת ניצחון בולט בחזית הדיפלומטית, כגון הזמנה לאו"ם בניו־יורק, עלולים הגורמים היותר־קיצוניים לכבוש את דעת־הקהל הפלסטינית, בתוך השטחים הכבושים ובפזורה הפלסטינית.

מרחץ־דמים העלול אז להתרחש יכול לטבעיע כל סיכוי של המישטרים המתונים ו־של ערפאת לכוון את ההתפתחות לקראת הס־דר. ההתקפה בגבול ירדן אישרה ניתוח כזה.

ממשלת ארצות־הברית, כך נראה, השתכנעה בכך.

מדיניות

10 נקודות

מובארכ מציע מעין פשרה בין שימעון פרס ויאסר ערפאת.

כאילו לא די בתוכניות, במצעים ובהכרזות המרחפים בחלל המרחב, פירסמו המצרים השבוע תוכנית חדשה של 10 נקודות.

הן מהוות מלאכת־מחשבת של ניסוח, תוך ניסיון לגשר על עמדות הצדדים ולהזיז את העניין קדימה, לפחות בצעד קטן אחד.

חלל ריק. לכאורה, אין לכך שום סיכוי. יאסר ערפאת חזר השבוע על העמדה הרי־שמית של אש"ף. כראש המדינה הפלסטינית ישב בבלגראד על בימת הוועידה של 100 וכמה מדינות „בלתי־מזדהות", וביטא את עמדת הפלסטינים. הוא קיבל לכאורה את רעיון הבחירות בשטחים הכבושים, אך בתנאים הרחוקים מעמדת ממשלת־ישראל כרחוק מיזרח ממערב. ואילו ממשלת־ישראל עומדת על עקרונות שאינו קבילים לחלוטין על הפלסטינים.

באמצע עומדים האמריקאים. אילו היתה קיימת מנהיגות אמריקאית חזקה ופעילה, כמו בקמפ־דייוויד, יתכן וניתן היה לגשר על הפערים, מתוך הנחה שכל צד מסתיר מאחורי עמדותיו המוצהרות נכונות לפשרה. אין ספק שמובארכ מודע היטב לעמדת אש"ף.

אולם בוושינגטון יש חלל ריק של כוח־רצון. הנשיא ג'ורג' בוש עסוק ב„מילחמה בסמים", המבטיחה פופולריות זולה. אין לו חשק להתעסק בבעיות מסובכות.

מי מסכים למה? את החלל הזה בא חוסני מובארכ למלא.

10 הנקודות שלו קרובות מאוד לעמדת מיפלגת־העבודה הישראלית. יתכן שזוהי מעין פשרה בין עמדות שימעון פרס ויאסר ערפאת. בין השאר:

● התוכנית מעניקה לפלסטינים במיזרח ירושלים את הזכות לבחור ולהיבחר (בניגוד לעמדת הליכוד.)

● היא מזכירה לגבי ההסדר הסופי את החלטות מועצת־הביטחון 242 ו־338 (המקובלות רשימית על הכל, אך למעשה לא על הליכוד), ואת העיקרון של שטחים־תמורת־שלום (שאינו מקובל על הליכוד). היא מדברת על „זכויות פוליטיות לפלסטינים" (נוסח ש־אינו מקובל על אש"ף, התובע את „הזכות להגדרה עצמית."), ועל ביטחון לכל הצדדים, ובכללם ישראל.

● היא מציעה מעקב של משקיפים נייטרליים אחרי הבחירות (אך לא פיקוח של האו"ם).

● היא קובעת שצה"ל ייסוג מ„איזורי־הקלפי" (אך לא מהשטחים עצמם).

● היא קובעת שישראל תתחייב מראש לקבל את התוצאות. (מקובל על ממשלת ישראל להלכה, אך לא למעשה).

● היא אוסרת כניסת אזרחים ישראליים לשטחים ביום הבחירות, מלבד תושבים ועובדים.

● היא קובעת שיוסכם על תקופת הכנה של חודשיים לגיבוש מישלחת פלסטינית למשא־ומתן על ההכנות לבחירות. הדבר ייעשה במיסגרת ועדה פלסטינית־ישראלית. מצריים וארצות־הברית יסייעו לצדדים. (פי־רוש הדבר שישראל צריכה להסכים להרכב המישלחת הפלסטינית, בעוד שהפלסטינים לא יישאלו לגבי הנציגים הישראליים. אולם הרמז הוא שארצות־הברית תכפה על ישראל את ההרכב הפלסטיני, שיגובש בהידברות בין מצריים לאש"ף).

● לא יהיו התנחלויות במהלך המשא־ומתן (אינו מקובל על הליכוד).

האם יש לזה סיכוי? בלי התערבות אמריקאית מאסיבית, הסיכויים שואפים לאפס.

נאום היטלר ב־1.9.39
„מאז הבוקר בשעה 5.45 אנחנו מחזירים אש!"

„תגיד, גם האיטלקים ניסו לקצר את הביורוקרטיה?"

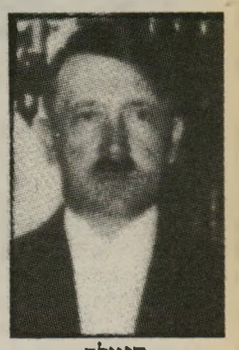
היום לפני 50 שנה

השבוע חי העולם כולו בצל מאורע, ששינה את פני המאה ה־20: פרוץ מלחמת־העולם השנייה.

כל מי שחי אז שאל את עצמו השבוע: היכן חייתי באותו רגע?

אני זוכר היטב היכן שמעתי על התחלת המלחמה.

גרתי אז ברחוב דיזנגוף, מול הבית שבו שוכן עתה קפה כסית. להוריי היתה שם מכבסה בחנות. מאחורי החנות היה מעין כור, כלי שרותים ובלי איוורור, ושם גרתי יחד עם אחי. לא מלאו לי עדיין 16 שנים. היינו עניים. הייתי פקיד אצל עורך־דין, והרווחתי את לחמי בצימצום. את המשכורת — שלוש לירות ארצישראליות — מסרתי כמובן להוריי, שאצלם אכלתי.

היטלר

מול הכור, בבית השכן, גרו שתי בנות, והשתדלנו מאוד לעשות עליהן רושם. זה היה קשה, כי הייתי או חבר באירגון הצבאי הלאומי, והייתי מצווה על כל כללי הקונספירציה. לא קל להשוויץ ברבר שאתה שומר אותו בסוד כמוס. השתדלתי להיות מיסתורי. מובן שמעולם לא דיברתי איתן. מסופקני אם בכלל שמו לב לקיומי.

באחד בספטמבר 1939 — עשרה ימים לפני יום־הולדתי ה־16 — ידענו שמשהו גדול מתרחש. המשבר סביב העיר דאנציג הגיע לשיאו. אך איכשהו קיווינו עדיין שגם משבר זה יחלוף, כמו משברים קודמים — סיפוח אוסטריה, הסכם־מינכן, הפלישה לצ'כוסלובקיה — מבלי שיקרה הרבר הנורא מכל.

זמן קצר לפני־כן כתב זאב ז'בוטינסקי מאמר, ובו קבע נחרצות שלא תהיה מילחמה. כלי־הנשק המודרניים הם כל־כך נוראים, כתב, עד כי לא תתואר מילחמה חרשה. אני הייתי ספקני יותר, כי בניגוד לז'בוטינסקי הבנתי את הנאצים. ראיתי אותם במו עיניי, כאשר עלו לשילטון. ידעתי מי זה אדולף היטלר.

אחרי־הצהריים, אולי לפנות ערב, עברתי ברחוב דיזנגוף ליד קפה ביתן (נדמה לי שזה היה שמו גם אז). מכשיר־הרדיו פעל, ומישהו ראג להגביר את הקול. עצרתי לירו ושמעתי את קולו של נוויל צ'מברליין, שהכריז כי בריטניה הגדולה נמצאת עתה במצב של מילחמה עם גרמניה, אחרי שהאדון היטלר סירב להיענות לאולטימטום הבריטי ולהחזיר את כוחותיו מפולין.

האם הייתי ער לגודל הרגע? בוודאי. ידעתי שמשהו גורלי מתרחש, אם כי לא העליתי על דעתי, באותו רגע, שהמילחמה תימשך שש שנים, ושתבלע 45 מיליון חיים, וביניהם חיי אחי, שהתגייס לצבא הבריטי. לא העליתי על דעתי שהמילחמה תבלע גם את חייהם של שישה מיליון יהודים, וביניהם כל בני־משפחתי שנותרו בגרמניה.

נולדתי חמש שנים אחרי תום מילחמת־העולם הראשונה, והיא היתה בשבילי תמיד "היסטוריה", משהו שקרה "לפני שנולדתי". נרמה לי שמילחמת־העולם השנייה אינה "היסטוריה" גם בעיני מי שנולד אחריה — ולוא רק בגלל השואה, שנשארה מציאות נוראה גם בימינו.

כשהילד הוא מיפלצת

כל סטייה מן הנורמות האנושיות המקובלות יוצרת גם סטייה מן הנורמות הלשוניות.

אינני יודע מדוע זה כך, אבל ראינו זאת פעמים רבות. מיקרה קיצוני: כאשר עם שלם לוקה בטירוף, כמו הגרמנים בימי השילטון הנאצי, הוא מסגה את שפתו. עכשיו מוציאים בגרמניה ספרים על "השפה הנאצית".

מישטרים קולוניאליים רבים המציאו שפה משלהם.

יתכן שזה נובע מהרצון להסתיר את האמת, להסוות אותה, לעקוף אותה. אין רוצים לקרוא לילד בשמו, כאשר הילד הוא מיפלצת.

כל זה עלה על דעתי שוב כאשר הקשבתי לדבריו של סגן־אלוף (מיל') יאיר קליין בטלוויזיה. הקשבתי בשני מישרים — במישור הפוליטי־הציוני ובמישור הלשוני.

מסתבר שיש סלאנג של סכיני־חרב, שהוא עיוות של ה־סלנג של צה"ל.

הנה מישפט: "אדם אחר לא התקבל לאירגון הזה, כאשר האירגון הזה נתמך בהסכמה שבשתיקה על־ידי ממשלת־קו־לומביה."

לפי אברהם אבן־שושן, המילה "כאשר" פירושה "כמו ש..." ("כאשר עשה, כן ייעשה לו") או "בשעה ש..." ("כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל").

בפי קליין ודומיו, המילה איבדה משמעות זו. היא פשוט באה במקום נקודה או ורהחיבור. כאשר אין יודעים איך לסיים מישפט אחד ולהתחיל במישפט שני, שמים באמצע את המילה "כאשר".

אין קשר בין "אדם אחר לא התקבל לאירגון זה" ובין "ה־אירגון הזה נתמך על־ידי הממשלה בהסכמה שבשתיקה". אלה הן שתי קביעות נפרדות.

"היינו שם ארבעה מדריכים כאשר האימון עצמו נערך שם בשטח, נערך ליד מחנה צבאי." קליין לא התכוון לומר שבשעה שנערך האימון ליד המחנה הצבאי, היו שם ארבעה מדריכים. פשוט אין קשר בין שתי הקביעות: היו לחברה ארבעה מדריכים בקולומביה, והאימון נערך בקירבת מחנה צבאי.

גם השימוש במילה "מול" מעניין. לפי אבן־שושן, "מול" פירושו "נוכח, נגד, לעומת".

אדם עומד מול אויב. פניו אל האויב, פני האויב אליו. אבל בפי קליין ושות', המילה הסתובבה ב־180 מעלות.

קליין: "בסוף השבוע הימי־ספורט היו מול הצבא." לא, הם לא שיחקו כדורגל או כדורסל נגד הצבא. הכוונה היא שזה קרה ליד הצבא.

ושוב: "לא היה אישור לעבור מול גופים רישמיים. לעבור

מול גופים אזרחיים לא הייתי צריך אישור ממישרד־הביטחון."

זה כוזב מבחינה עובדתית ותוקית, אבל זה כוזב עוד יותר מבחינה לשונית. קליין התכוון לומר שהיה צורך ברשיון כדי לעבור בשיתוף עם הממשלה, אך לא כדי לעבוד עם גופים אזרחיים.

וכך הלאה: "אני עובד אך ורק דרך אישורים של מישרד־הביטחון מול גופים פרטיים, ואני עובד ללא אישור מול גופים אזרחיים... החברה שלנו מצהירה בריש גלי שהיא תעבוד מול כל אירגון שהוא ימני, מול כל אירגון שנלחם בגרילה."

הכוונה היא כמובן להיפך: החברה תעבוד עם כל אירגון ימני, מול כל אירגון־גרילה."

אין טעם לנתח מישפטים מבולבלים כמו "חברה אחת שעבדה, הבינה מהר מאוד את הפרינציפ, הבינה מה הגבול של להמשיך לעבוד שם." הפרינציפ הוא לדבר עברית קלוקלת. אגב, הצירוף "מהר מאוד" מופיע אצל אנשים מסוג זה בכל מישפט שני. חלילה להם להגיד סתם "מהר". לא עוד "במהרה בימינו", כי אם "מהר מאוד בימינו".

כעבור כמה ימים שמעתי בטלוויזיה ראיון עם האלוף (מיל') אורי אור. הוא דיבר עברית פשוטה, יפה ומובנת. הוא מנהל עכשיו את הקרן הקיימת ולא כנופייה של המאפיה. יש קשר בין הדברים.

עניין של טעם

במילחמת־העולם השנייה, בימים הקשים ביותר לגרמניה, שמע שר־התעמולה יוזף גבלס שעמיתו, הרמאן גרינג, האיש מס' 2 של המישטר, עומד לערוך נשף ענקי בברלין.

גבלס, חניך הישועים, היה אדם די צנוע, והביזבוז הראוותני של גרינג הרגיז אותו. היו לו הרבה סיבות לכך. ראשית, זה היה רע לתעמולה הרישמית, שהתחננה לפני הציבור להסתפק במועט, ולחסוך למען החיילים האמיצים בחזית. שנית, זה היה רע למוראל של עיר־הבירה, שגבלס היה אחראי לה גם בתפקידו כגאולייטר (המנהיג האיזורי של המיפלגה) המקומי. בימים ההם השתדל גבלס לשכנע גם את הדיפלומטים הזרים בברלין להימנע מהצגה פומבית של מותרות. שלישית, יתכן שגבלס, שהיה בעל מום ברגל, שנא בכלל נישפי־ריקודים.

על כל פנים, הוא פנה לגרינג וביקש ממנו לבטל את האירוע. גרינג, טייס־קרב וגיבור־מילחמה לשעבר, שהיה משוגע למדים מבהיקים ולעיטורים, צחק.

"אתה לא מבין את העם," אמר לגבלס, "העם אוהב לראות הפגנה ראוותנית של מותרות אצל מנהיגיו. ככל שחייו אפורים יותר, ככל שהוא נאלץ להסתפק במעט, כן הוא זקוק למישהו שיזיה ברמה גבוהה, שיבזבז במימדים גדולים, שניתן לרכל עליו. העם נהנה מזה בעקיפין. הוא יכול לחלום על זה." (אני מצטט את יומנו של גבלס מן הזיכרון.)

אחר־כך שניהם התאבדו. גבלס בבונקר של היטלר, עם כל מישפחתו, וגרינג בנירנברג, כשעמדו לתלותו.

יתכן שגם רעת בלשאצר המלך, בנו של נבוכדנצר כובש־ירושלים, היתה כרעת גרינג. הוא ערך מישתה גדול לאלף מגדולי ממלכתו. כפי שנאמר, בארמית: "בלשאצר מלכא עבר לְחֶם רב לְרַבְרְבָנוהִי אֶלֶף ולקבל אלפא חמרא שתה." הוא לקח את כלי הזהב והכסף, ששרד אביו מבית־המיקדש בירושלים, והישקה בהם את נסיכיו, נשותיו ופילגשיו ("שְגְלֶתה ולחֲנֶתה"). הם שתו חמרא (יין אדום) ושיבחו את אלוהי הזהב והכסף והנחושת והברזל והאבן.

הסוף ידוע. האצבע כתבה על הקיר "מנא מנא תקל ופרסין", ובלילה ההוא נרצח המלך. "בה בלילֵיא קטיל בלשאצר מלכא כַשְדָיא."

מוסר־ההשכל: מי שמגזים בעריכת נשפי־ראווה, סופו רע.

עכשיו בא מלקולם פורבס, מוציא־לאור עשיר־כקורח, וערך מישתה עולמי במארוקו. הוא שכר שלושה מטוסי־פאר וכ־600 אורחים, רובם עשירים־חרשים, שחקנית מזרקנת (אליזבט טיילור) ומוקיון פוליטי (הנרי קיסינג'ר), והטריח אותם לשם. איש לא יכול היה לסרב. מי רוצה שיגידו עליו שלא היה במישתה המאה?

כל המיסכנים האלה טסו ביום השישי ממקומות מגוריהם בארצות־הברית למארוקו, וחזרו כלעומת שבאו ביום הראשון. בין שתי הטיסות המעייפות נאלצו לשתות, לרקוד, לסקור מיסדר של הצבא המארוקאי, להיות מבריקים (הגברים) ויפות (הנשים).

מה רע בזה? כפי שאמר אחד האורחים: "מה יש? פורבס הרוויח את כספו ביושר — כך אני מקווה, לפחות."

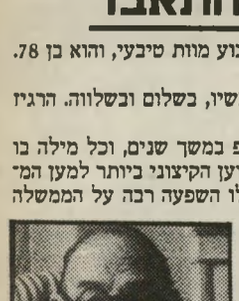
לא, זה לא פשע. זה גם לא חטא. זה רק בטעם רע. וכפי שהוכיח אלוהים במיקרים. של בלשאצר, גרינג ומארי־אנטואנט, גם על טעם רע יש עונש.

האיש שלא התאבד

הפרשן ג'וזף אלסופ מת השבוע מוות טיבעי, והוא בן 78. זה הרגיז אותי.

הרגיז אותי שהוא חי עד עכשיו, בשלום ובשלווה. הרגיז אותי שהוא מת מוות טיבעי.

קראתי את מדורו של אלסופ במשך שנים, וכל מילה בו קוממה אותי. כי אלסופ היה הטוען הקיצוני ביותר למען המשך מילחמת ויאט־נאם. היתה לו השפעה רבה על הממשלה ועל דעת־הקהל בארצות־הברית.

אלסופ

מילים יכולות להרוג. המילים של ג'ו אלסופ הרגו. אולי מאות, אולי אלפי חיילים אמריקאיים. אולי אלפים, אולי רבבות של אזרחי ויאט־נאם — גברים, נשים וילדים.

לא היה גנרל אידיוט, שלא זכה בתשבחות מעטו של אל־סופ, כאשר הכריז על ההתמוטטות הצפוייה אר־טר־טו של ה־התקוממות. לא היה קרב, ש־אלסופ לא הכריז עליו כעל ניצחון מכריע, העומד לסיים את המילחמה. כאשר נשלחו לווייאט־נאם עוד ועוד כוחות אמריקאיים, אלסופ הריע בהתלהבות. כאשר הציע הנרי קיסינג'ר להפציץ את הצפון "בעומק", אלסופ הביע תמיכה קולנית. כאשר תקף ריצ'ארד ניכסון את קאמבודיה הסמוכה, ופתח במחול־השדים שגרם ליותר ממיליון קורבנות, אלסופ התלהב.

יש עדיין מחלוקת רבה בארצות־הברית סביב אותה מילחמה. יש התומכים בדיעבד בסירובניקים, שהעדיפו לערוק או לשרוף את צווי־הגיוס. יש המעלים על נס את החיילים הפשוטים, שמילאו את חובתם ושלחמו כמיצוות ממשלתם הדמוקרטית.

אך אין עוד ויכוח על־כך שהמילחמה ההיא עצמה היתה תועבה, שהיתה חסרת־מטרה וחסרת־תוחלת מלכתחילה. אי־אפשר היה לנצח בה, כי אי־אפשר לנצח התקוממות לאומית בשום מקום. כל החיים שבוזבזו שם, בוזבזו לריק. ים של דם ודמעות, הר של גופות מרוסקות, אין־סוף שכול, יתמות ונכות — והכל לחינם.

האחראים לכל אלה, פוליטיקאים וגנרלים, לא אמרו מעולם "סליחה, טעינו." העיתונאים לא נתבעו אף לאחריות מוסרית.

אדם הגון היה לוקח אקדח ושם קץ לחייו ליד גלעד קורנבותיו. אבל אלסופ חי בנוחיות עד הסוף. זה מרגיז.

הנדון:

אז מי עכשיו צ'כוסלובקיה? אנחנו? הם?

מין מינכן

אינני יודע מדוע מצאה הטלוויזיה הישראלית לנכון להקרין השבוע סרט על הסכם־מינכן, שנראה כאילו נעשה בידי ילדים למען ילדים.

הסכם־מינכן היה אחד האירועים הגדולים של תקופתנו. מן הראוי היה, שרווקא הטלוויזיה הישראלית תטפל בו ברצינות.

הטלוויזיה שלנו כבר הראתה שהיא יכולה להפיק סרט תיעודי רציני. די להזכיר את עמוד האש. מרוע היה עליה לקחת סרט אנגלי עלוב?

לא כל מה שבא מבריטניה הוא טוב. גם האנגלים מסוגלים להפיק זבל.

זה היה סרט רדוד מאין כמותו. הוא לא השליך שום אור חדש על המאורעות. הוא לא הראה לגבי שום בעייה את שני צידי המטבע. הכל היה חד־ממדי. ואילו לא די במנהיגים האמיתיים — היטלר, צ'מברליין, מוסוליני, דאלאדייה — הוא הוסיף עליהם מוקיונים. כאשר מדובר על מילחמה שבה ניספו 45 מיליון בני־אדם, וביניהם שישה מיליון יהודים — הופעתו של מוקיון בעל הומור של בית־שימוש מעידה על טעם וולגארי מאוד.

הקטעים התיעודיים היו נכונים, כמובן. קשה לזייף. אבל דיברי־הפרשנות היו אינפנטיליים. ואשר לתודעה ההיסטורית של המחבר הגאוני (שגם ריאיין את עצמו בסרט) די לציין את העובדה, שאת הקטע על הסכם היטלר־סטאלין משנת 1939 ליוותה מנגינת ההימנון הסובייטי הנוכחי. הימנון זה כלל לא היה קיים באותה עת. הוא חובר כעבור כמה שנים, כאשר החליט סטאלין להחליף את האינטרנציונל בהימנון פטריוטי יותר. בשעה שנחתם ההסכם הנתעב היה האינטרנציונל ההימנון הרשמי של ברית־המועצות.

אולי לא היה נעים למחבר להזכיר עובדה זו.

■ ■ ■

כל זה לא צריך להסיח את דעתנו מן המאורע עצמו.

את הסכם מינכן, שנחתם ב־29 בספטמבר 1938, אפשר לראות בהקשרים שונים.

למשל:

ניסיון כן של נוויל צ'מברליין, ראש ממשלת בריטניה, למנוע את המילחמה הנוראה ביותר בתולדות העולם.

ניסיון שפל של ראשי ממשלות בריטניה וצרפת לכרות ברית עם היטלר, כדי להפנות את העוצמה הנאצית מיזרחה, נגד סטאלין, בבחינת „שיהרגו זה את זה".

עיסקה צינית של מדינות גדולות על חשבון עם קטן ואמיץ.

עונש מוצדק למדינה קטנה אך שחצנית, ששללה מן המיעוט הגרמני שבה את זכויותיו היסודיות גם כאשר גרמניה היתה דמוקרטית, ואיש לא חלם עדיין על היטלר.

ניסיון חכם לדחות את המילחמה בשנה, שבה הצליחה בריטניה להקים חיל־אוויר נהדר, שהביס את הלופטוואפה („נשק האוויר") הנאצי בקרב על בריטניה.

אובדן הזדמנות היסטורית להקדים את המילחמה בשנה, כאשר הוורמאכט („עוצמת המגן") הנאצי לא היה עדיין מוכן למילחמה. מתן ארכה של שנה ליהודי־אירופה להציל את עצמם, למשל על־ידי עלייה לארץ־ישראל.

מכת־מוות למתנגדיו של היטלר בתוך גרמניה עצמה, ובראשם קציני המטכ"ל הגרמני, שהתכוננו לאסור את היטלר ולחולל הפיכה צבאית אנטי־נאצית. (כאשר נכנעו הבריטים והצרפתים להיטלר בלי קרב, הרימו הקושרים את הידיים ודחו את ביצוע מזימתם בשש שנים — עד להפיכת־הנפל של ה־20 ביולי 1944.)

כל התוצאות האלה נבונות, ואפשר להוסיף עליהן בהנה ובהנה.

■ ■ ■

כיום משמש הסכם־מינכן בעיקר כאנאלוגיה, שבה מנסה כל צד בכל סיכסוך בעולם להצדיק את טיעוניו.

גם אצלנו. אולי בעיקר אצלנו.

מסוכן מאוד להשתמש באנאלוגיות.

כל אנאלוגיה כוזבת, מפני שאין בהיסטוריה שני מצבים זהים. כל מצב שייך לזמן מסוים, לנסיבות מסויימות. מעורבים בו עמים מסויימים ואישים מסויימים.

אין מינכן שנייה. אין היטלר שני. אין צ'מברליין שני. אין צ'כוסלובקיה של היום דומה לצ'כוסלובקיה של אז, כשם שאין גרמניה של היום דומה לגרמניה של אז, ובוודאי אין גרמניה של אז דומה לשום מדינה הקיימת כיום בעולם.

אך הפיתוי להשתמש באנאלוגיות גדול, והסכם־מינכן מספק במה יחד.

■ ■ ■

למשל, אנשי הימין אצלנו. הם אוהבים את הסכם־מינכן. הם ממש משתגעים עליו.

וזהו הטיעון השגור בפיהם:

ישראל נמצאת כיום באותו המצב שבו היתה צ'כוסלובקיה נתונה אז.

בהסכם־מינכן הסכימו ארבע המעצמות (גרמניה הנאצית, בריטניה, צרפת ואיטליה הפאשיסטית) לקרוע מגופה של צ'כוסלובקיה את חבל־הסודטים, שאוכלוסייתו היתה גרמנית. מדינות־המערב קיוו שכך יפייסו את היטלר וישימו קץ לייצר־הכיבוש שלו.

הדבר נעשה כשם זכות הגרמנים להגדרה עצמית.

ה„סודטים" היו רכס־הרים. הרים אלה היוו את המחסום העיקרי מפני צבא פולש. כאשר נמסר החבל לגרמניה, נותרה צ'כוסלובקיה ללא ביצורים וללא הגנה יעילה.

ההסכם לא הביא שלום. להיפך, הוא הגביר את תיאבונו של היטלר. כעבור כמה חודשים פלש לצ'כוסלובקיה וחיסל את עצמאותה. כעבור כמה חודשים נוספים, ב־1 בספטמבר 1939, השבוע לפני 50 שנה, תקף את פולין והחלה מילחמת־העולם השנייה.

והאנאלוגיה, לפי דעת אנשי־הימין שלנו:

אנחנו צ'כוסלובקיה. הגדה והרי צועה הן חבל־הסודטים. דורשים מאיתנו לוותר עליהן בשם זכות ההגדרה העצמית של הפלסטינים.

מאחורי הפלסטינים עומד העולם הערבי כולו, כמו שהרייך הגרמני עמד מאחורי האוכלוסיה הגרמנית של חבל־הסודטים. המעצמות הגדולות, ארצות־הברית וברית־המועצות, דומות לבריטניה ולצרפת של אז. הן מוכנות להקריב אותנו על מיזבח נוחיותם.

אם נחזיר את הגדה והרצועה, לא נפייס את הערבים. הם ימשיכו לחתור להשמדת מדינת־ישראל כולה. על־ידי הנסיגה מהשטחים נפתח את לב מדינתנו בפני הגייסות הערביים.

אנאלוגיה מושלמת.

■ ■ ■

אלא שגם הערבים משתמשים בהסכם־מינכן לצרכיהם.

בפי הדוברים הפלסטיניים, האנאלוגיה שונה לגמרי.

וזהו הטיעון השגור בפיהם:

ישראל דומה לרייך הנאצי. היא מעצמה צבאית דורסת וכובשת. יש לה הגמוניה צבאית מוחלטת במרחב, כשם שהיתה לנאצים במרכז־אירופה.

ישראל נהנית מתמיכתה הבלתי־מוגבלת של ארצות־הברית, וברית־המועצות לא נקפה מעולם אצבע למען הפלסטינים.

שום ויתור מצד יאסר ערפאת לא יביא לפלסטינים שלום וביטחון, כשם שכל הוויתורים שוויתרה צ'כוסלובקיה (מאונס) לא הצילו אותה. הם רק קירבו את סופה.

אילו לחמו הצ'כוסלובקים לבדם, מול העוצמה הגרמנית, יתכן כי דעת־הקהל המערבית היתה מכריחה את הממשלות לחוש לעזרתם. אם יילחמו הפלסטינים לבדם, מול העוצמה הישראלית, דעת־הקהל העולמית תכריח את המעצמות להתערב לטובתם.

אנאלוגיה מרשלמת.

■ ■ ■

שתי האנאלוגיות כוזבות, כמובן. האנאלוגיה הראשונה כוזבת לחלוטין, מפני שישראל אינה צ'כוסלובקיה. אין היא מדינה קטנה, העומדת לבדה מול מעצמה כבירה.

מבחינת יחסי־הכוחות, המצב הפוך. לישראל יש עדיפות צבאית מוחלטת. יש לה גם ידידה כבירה ונאמנה, ארצות־הברית.

מול ישראל לא עומד היטלר, כי היטלר היה דמות שטנית יחידה־במינה בהיסטוריה.

בהשוואה להבדלים אלה, כל נקודת־הדימיון בטלות בששים. ההקשר הוא כל־כך שונה, עד כי האנאלוגיה כולה היא שיטחית עד בדי גיחוך.

חוץ מאשר בנקודה חשובה אחת: כאשר קמה המדינה הצ'כוסלובקית, אחרי מילחמת־העולם הראשונה, היא סיפחה אל עצמה את החבל שבו ישב עם אחר, שהתנגד למדינה בכל נימי נפשו.

זאת היתה טעות היסטורית.

■ ■ ■

גם האנאלוגיה ההפוכה מופרכת מיסודה.

אין שום דימיון בין מצבה של צ'כוסלובקיה אז ובין מצבם של הפלסטינים כיום.

ישראל היא אמנם מדינת־כיבוש, ושילטונה בשטחים קשוח והמור, אך אין שום דימיון בינה ובין הנאצים.

כאשר הרגה המחתרת הצ'כית את רב־הטח בחים ריינהארט היידריך, השמידו הגרמנים כפר צ'כי שלם — לידיצ'ה — על תושביו. על הריגת חיילים נקמו הגרמנים בהוצאתם להורג של בני־ערובה.

מעשים כאלה לא קרו אצלנו — וגם לא יקרו.

■ ■ ■

לבן, הבה נניח לכל האנאלוגיות.

הסכם־מינכן הוא מאורע היסטורי, שעוד שנים רבות יתווכחו עליו.

אבל מי שמנסה לערוך השוואה כלשהי בין אותם ימים קודרים ונוראים ובין מאורעות ימינו אלה — מנסה לזיין את השכל.

מאת אורי אבנרי

אנשים

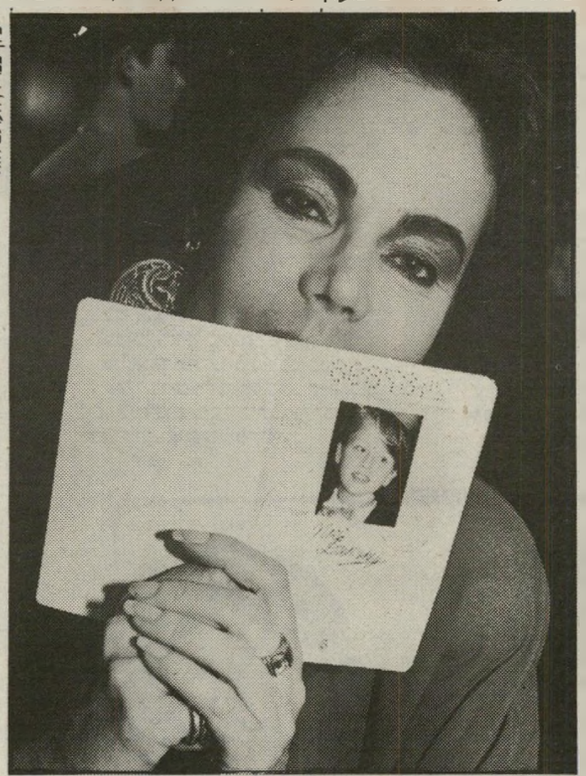
„עוד לא אברה" נתקעה ★ על דימיון בשמות־משפחה ★ הכיוון הספורטיבי החדש של אחי אוחנה

■ לפני חודש באה **סליאה אלבק**, מנהלת המחלקה האזרחית בפרקליטות־המדינה, למקום ליד קרומים, כדי לברוק אם בשטח זה יש חורש טיבעי או מטע. היא באה בג'יפ צבאי, וזכתה במטח־אבנים מידי התושבים הערביים. הדבר לא פורסם.

■ כמה אנשים טילפנו באחד מימי השבוע ל**טובה גורביץ** וניסו, בקול שבור, לנחם אותה. „קראנו את המודעה..." אמרו. טובה לא ידעה על מה הם מדברים. הסתבר לה שבאותו הבוקר הופיעה בעיתונים מודעת־אבל, שבשרה על מותו של **עמיקם גורביץ**, בן 25 בשם **מוטי אורנשטיין** כבן־זוג אידיאלי. צוות־השופטים סמך את ידיו על הבחירה אך אחרי סיום התוכנית נודע שלמוטי אורנשטיין, לשעבר אלוף־ישראל בקרבות־הישרדות לפי שיטתו של **דנים הנובר** ורוגמן־צילום, יש חברה קבועה בשם **אילנה סעדון**, וגם לליאור זוהר יש חבר קבוע. כעת שוררים בטלוויזיה כיצד לא ידעו על־כך מארגני התוכנית לפני הצילומים.

■ ראש מועצת רמת־השרון **אפריים** („פיחוטקה") **חירם**, התגייס בשבוע שעבר למישמר־האזרחי של המושבה, יחד עם סגנו, מזכיר המועצה וכל חברי המועצה. הם עשו זאת בתגובה על פנייתו של מפקד־התחנה, רב־פקד **יוסף לביא**. שמונה אנשים הגיעו לתחנה, שמעו סקירה על פעולות ובעיות, ותוך זמן קצר הם ישובצו בסיורים הליליים.

■ כאשר **יוסי טרוים**, איש־ביטוח ושותפו של **יהורם גאון** למישרד ההפקות חמש־חמש, נשאל על־ידי עיתונאי על חריקות בהפקה של המחזמר קזבלן. הוא ענה קצרות: „תכתוב מה שאתה רוצה. הבנק אומר שזה שלאגר, ועם הצלחה לא מתווכחים." מאחורי דבריו של טרוים מסתתר סיפור: המישרד העביר הזמנות לכמה מעובדי הבנק הבינלאומי (סניף דיזינגוף). אחת הפקידות אמרה לטרוים, אחרי שהיתה במחזמר: „ההצגה שלאגר!" היא התכוונה לומר שהיא נהנתה. מסתבר שיוסי טרוים דיבר אמת: הבנק (אחת הפקידות) אמר שההצגה שלאגר.

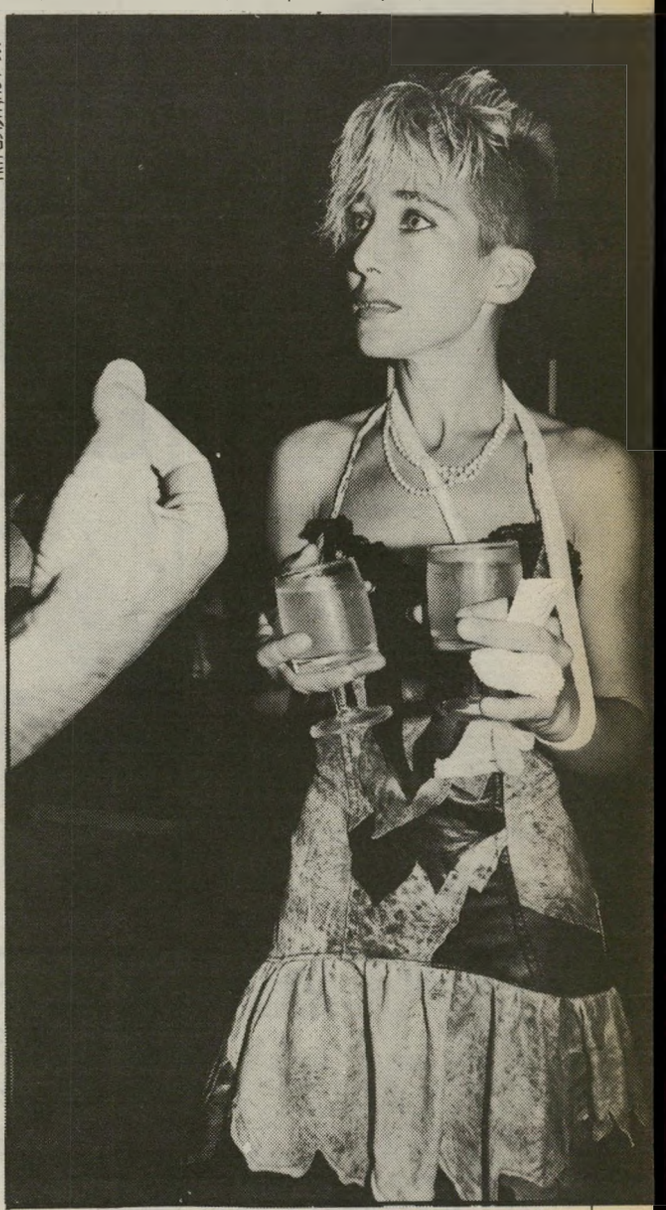

תצ"ר, העולם הזה

נואל דונסקי בנה של הדוגמנית קארין דונסקי, נושא נסיעתו לארצות־הברית, בחודש שעבר, הוא ביקש מאמו שתסדר לו דרכון עם תמונה עכשווית. קארין ניגשה למישרד־הפנים, ושם התברר לה שניתן להוסיף לדרכון המקורי תמונה עכשווית, נוסף על התמונה המקורית. את הדרכון היא הציגה לעיני ידידים במסיבה שנערכה כמה שעות לאחר שחזר בנה מלוס־אנג'לס.

שהיתה שחקנית־תיאטרון בעבר, לא הופיעה על הבימה כבר זה 13 שנה, והיא תקרא בעברית חלק משיריו של המשורר הרוסי. בשנים האחרונות היא היתה היועצת לענייני־אמנות־תרבות של מפלגת העבודה והשר **שימעון שילמה** בשבוע שעבר את תוכנית ההיכרויות וההתאמות של בני־זוג זה מה ש"ש. בתוכנית אמורים גבר או אשה לבחור לעצמם את בן/בת הזוג האידיאלי, מתוך שלוש/ה אנשים הנמצאים מאחורי מסך, ובמקביל יש צוות בספורט זה. אגב, במשך השנים גילה עמיקם גורביץ שיש עוד שני אנשים בארץ הנושאים את אותו השם.

■ ב־22 באוקטובר מגיע ארצה גדול משוררי ברית־המועצות, **אנדרי ווזנסנסקי**. הוא נפגש לפני כמה שבועות עם **בקי פריישטדט** מהמרכז הישראלי לקישרי־תרבות, והשניים סיכמו את פירטי בואו ארצה. הקשר, שהחל כעניין מיקצועי, הפך לידידות. ווזנסנסקי אמר לה שהוא יקדיש לה את שירו לאחות ריבקה במהלך הופעותיו בארץ. פריישטדט הנפעמת גילתה לו שהשם בקי הוא קיצור השם ריבקה, והמשורר סיפר לה שהשיר הזה נכתב על הזוועות שעשו הנאצים בעיירה יהודית, שבה הם השמידו את כל 12 אלף תושבי העיירה, ורק ילדה אחת בשם ריבקה ניצלה. פריישטדט, בין, הכל הניחו כדבר מובן־מאליו שיש רק עמיקם גורביץ אחד, והוא המנחה־המוזיקלי הידוע בכינוי „קול שדי". רק מי שקרא את המודעה בעיון, שם לב שעמיקם גורביץ המנוח מת בתאונת־צלילה, ועמיקם קול־שדי אינו עוסק

תצ"ר, העולם הזה

ביל היימן האופנאית האילתית היא הבת של המלחין נחצ'ה היימן והאחות של הזמרת סי היימן. היא באה כשידה חבושה. למי שהתעניין היא גילתה שהיא נפצעה ממכונת־המסמרות, תוך כדי עבודה, ואחד הניתוחים חדר לאצבעה. היא נזקקה לטיפול בחדר־מיון בבית־החולים יוספטל.

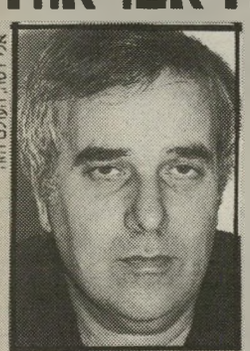
פרס, ומאז פרישתה מתפקיד זה היא עסוקה בהבאת אמנים מהגוש המיזרחי.

■ תת־אלוף **יוסי בן־חנן**, קציין־שיריון ראשי, חזר באחרונה מטיול בארצות־הברית ובדרום־אמריקה. בן־חנן טייל בחברת בנו **ברק**, שלא־מזמן חגג את בר־המיצווה שלו. הטיול היה ארוך — חודשיים וחצי, לא פחות, ואת מקומו מילא סגנו, אלוף־מישנה ל'. הכל התנהל כשורה בזמן היעדרו, ובצבא מתלוצצים: אם הכל הסתדר בלעדיו, אולי הוא מיותר בתפקידו?

■ **אפריים לפיד**, המפקד החדש של נל"צ, היה נרגש מאוד בשעת טכס החלפת התפקידים בינו לבין **נחמן שי**, שנערך בשבוע שעבר באחד מאולמות בית־סוקולוב. מישפחתו של לפיד, שכללה את אמו, נכחה בטקוס. התרגשותו הורגשה היטב כאשר נשא נאום קצר. עם סיום דבריו, הזמין את שי, דובר־צה"ל החדש, ומסר לו את מה שהוא כינה „צריכי הדובר" — מקל עשוי מפלסטיק, שאליו צמוד תג יחידת דובר־צה"ל.

■ פאשלה מצחיקה קרתה למחלקת־הבידור של הטלוויזיה,

מילחמת התיאטראות

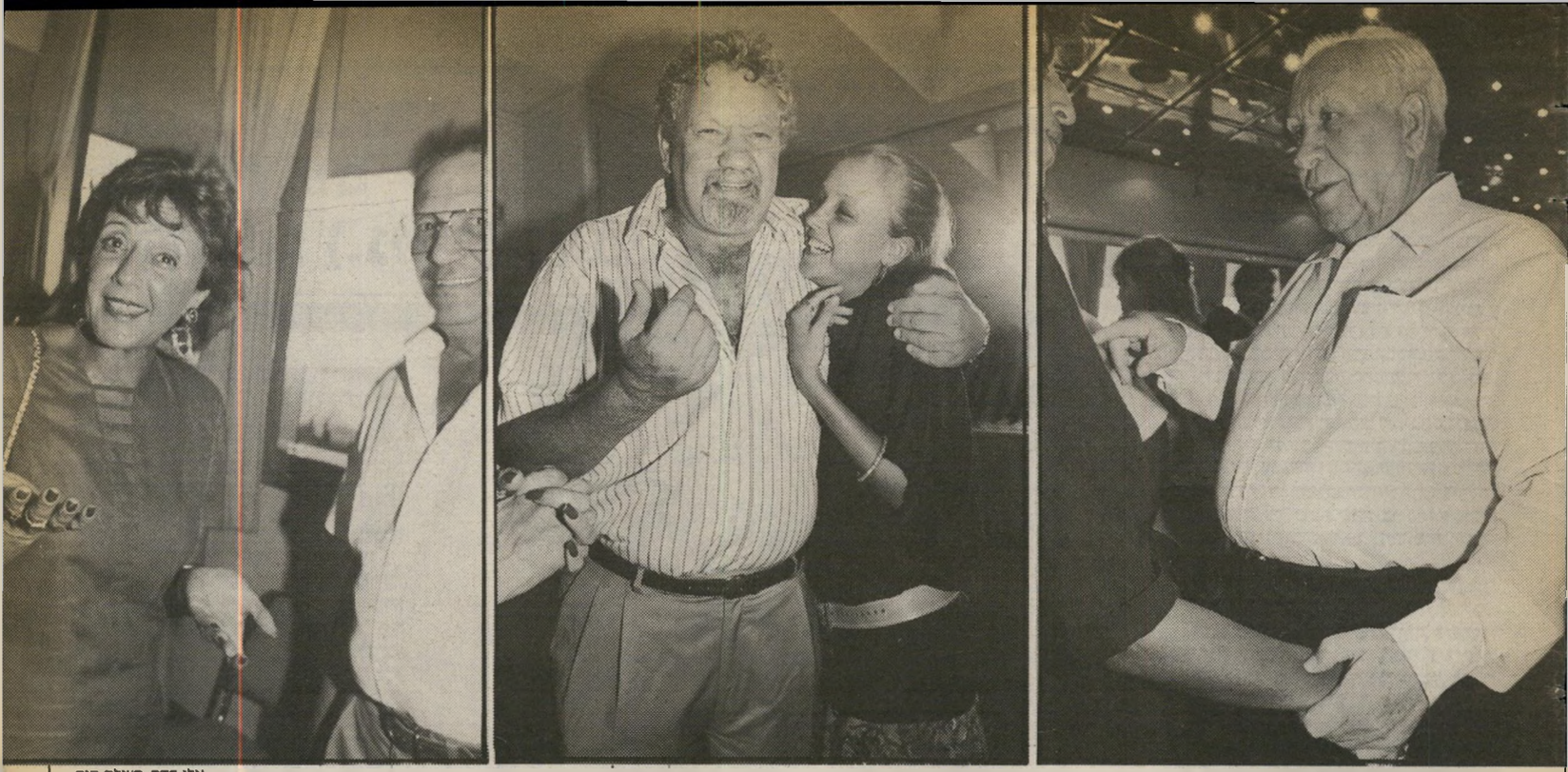
אלי דסה, העולם הזה

עידד פלדמן
ראשון למוסקווה

המילחמה בין התיאטרון הקאמרי העירוני ובין תיאטרון הבימה הלאומי מחריפה, ומזכירה את מילחמת רשתות־השיווק והסופרמרקטים שבקניון הגדול ברמת־גן.

המילחמה החלה כשהקאמרי הציג את המחזמר עלובי החיים. **בהבימה מיהרו לעשות את** סלאח שבתי וקברט. **הקאמרי לא נשאר חייב זמן רב, ואימץ את המפיק גיורא קירשמן, בעל אולם** נוגה, **והפיק את** אחים בדם. **בקאמרי החליטו גם לחדש את** עוץ לי גוץ לי **ובמקביל התחילו בהבימה לעבוד על** עלי כינור, **והוסיפו להצגה ריקודים, שירים ומוסיקה.**

המילחמה לא נשארה מוגבלת למחזמרים. היא גם פלשה לרפרטואר הקלאסי. בפסטיבל ישראל **האחרון שהה בארץ בימאי גורגי מהולל. שני התיאטרונים חיזרו אחריו, ולבסוף זכתה בו הבימה. הוא יביים את** טרטיף **של מולייר. עודד פלדמן**, מנכ"ל הקאמרי, **לא נכנע וטס לברית־המועצות, כדי להשיג משהו באותו סדר־גודל. כשהוא חזר התברר לו ולעם־ישראל שהבימה נוסעת לברית־המועצות, לסיור ממלכתי, בחודש פברואר, כדי לסגור מעגל, שכן ראשיתו של התיאטרון הלאומי ברוסיה. פלדמן סידר לקאמרי סיור בחודש ינואר, שבמהלכו יציג** הקאמרי **את** מיכאל קולהאס, **ואת** שירה **של ש"י עגנון.**

אלי דסה, העולם הזה

גרשון רוזוב

מייסד אימפריית הטקסטיל „גיבור", חגג את חתימת ה־הסכם לייצור מוצרי־אופנה של חברה צרפתית. איתו חגגו בנו איזי (במרכז), שהוא גם הבעלים של סוכנות ב.מ.וו בישראל. איזי מחבק את שרון בת ה־22, בתה של אחותו שולה גרודצקי (משמאל), הנשואה לעודד גרודצקי (למטה מימין בחולצה לבנה), הבעלים של חברת „אמפא". לצידו של עודד עומד גיסו, חיים רוזוב, בנו של גרשון. ויטה רוזוב (למטה משמאל בשיער אסוף), אשתו של איזי, האלגנטית שבמישפחה, היא יושבת־ראש אירגון ניצ"ן. לצידה: טניה רוזוב, אחות במיקצועה, אשתו השנייה של גרשון רוזוב. עוד נכח אחיו של גרשון, דב.

אלי דסה, העולם הזה

■ השחקנים **יוסי גרבר** ו**עדנה סלידל**, השר **אהוד אולמרט** ורעייתו והעיתונאי **יוסף** („טומי") **לפיד** ואשתו, הסופרת **שולמית לפיד**, יצאו מאולם צווחא, שם צפו בהצגה קידוש, וחיפשו מקום שקט כדי לשתות קפה. גרבר הציע את ארט רוק, קפה של **מאנפרד כץ** במקום מתאים. החבורה הגיעה למקום, שהיה עדיין ריק בגלל השעה המוקדמת־יחסית. 20 דקות אחרי בואם התחילו להגיע למקום עשרות צעירים המאכלסים את המקום מדי ערב. במקביל הוגברה עוצמת המוסיקה. גרבר הרגיש שלא־בנוח, ושאל את אולמרט ולפיד אם הם רוצים לעבור למקום אחר. אך הם העדיפו דווקא להישאר וליהנות מהסובב אותם.

■ **יונה קלימוביצקי**, מי שהיתה מנכ"ל וארי"טי והתפוטרה בעיקבות סיכסוך אישי עם **מירה אברך**, פתחה מישרד פרטי לעיסקי־ייצוא, ובמקביל היא עוסקת באיסוף תרומות לקרן אי־סי־קי, שהוקמה על־ידי יהדות־חלב כדי להקנות חינוך למעוטי־יכולת.

■ שתי תוכניות ראשונות של **שעשוען־הטלוויזיה** החדש של המפיק **שלמה סז**, קרוב רחוק, שהקרנתו תתחיל בקרוב, צולמו בשבוע שעבר באולפני הרצליה. כחמש דקות לפני תחילת הצילומים הסתובב המנחה **מנחם זילברמן** בקרב הקהל, שוחח עם כמה אנשים, ולבסוף ישב ליד אשה נאה. התברר שהיא קרובת־מישפחה של אחד ממשתתפי התוכנית (נכדו של זקן־השומרים, **אברהם שפירא** מפתח־תיקווה) וקוסמטיקאית במיקצועה. „אולי תוכלי לעשות לי טובה ולעשות אותי דומה ל**דודו טופז**?" ביקש זילברמן. „אתה לא צריך," היא אמרה, „אתה נראה יותר טוב ממנו."

■ לחתונתו של הזמר־שחקן **בני נדלר** (בעלה לשעבר של **רחלי חיים**) עם **אורית אהרוני**, יפהפיה אכזוטית בעלת תיספורת קצוצה, הגיעו חברים לעבודה, שהם גם חברים טובים: **דפנה ארמוני, אייל גפן, שולה חן, אלדד שרים ואורי פסטר**. במהלך הערב עלו על הבימה והופיעו חברים נוספים: **משה ואורנה דין, חני נחמיאס, ירון חדד, דלית כהנא, חיים אסנר**, שהוא מוסיקאי, ואחיו **ארי אסנר**, ראש מדור הווי ובידור בצה"ל. הם שרו בנפרד, וגם במקהלה, שיר־פרודיה על החתן („אני הרוס: אני גמור") היתה שם גם דודתה של הכלה, **חנה אהרוני**, שהיתה בעבר זמרת מפורסמת בארץ, והצליחה אחר־כך בחו"ל. חיים אסנר ניגש אליה, וביקש ממנה לעלות ולשיר את הלהיט שלה, ויוה לה ספניה. אהרוני סירבה („לא התכוננתי") אבל נעתרה לבסוף להפצרות, שרה וזכתה בתשואות סוערות. בסוף הערב סיפר אביהם של האחים אסנר, **משה**, המשמש כמנהל על יחידה בבית־המכס בחיפה, שהוא התרגש משירתה של אהרוני, מכיוון שלפני 38 שנים, כאשר חנה היתה סולנית להקת־פיקוד־צפון, (בתקופתו של **יע"קב בורו**), שירת אסנר־האב (שהוא גם אביו של **עוזי אסנר**, מוסיקאי ידוע) כפקיד בחיל־ההנדסה. הוא ניגן על אקורדיון, ובאחד הימים, כאשר חלה אקורדיניסט הלהקה, הוא הוזמן למלא את מקומו בכמה הופעות, וליווה את שירתה של חנה אהרוני. אסנר, משום־מה, לא ניגש אל הזמרת לומר לה שלום.

■ אחד היומונים הזמין צילום ספורטיבי־סכסי מ**אתי אוחנה**, אחותו של **אלי אוחנה**. הרעיון היה שהיא תחזיק שני כדורי־רגל, צמודים לחזה. אוחנה פנתה לצלם **רן שריד**, שהחליט שתמונה כזאת משקפת סכסכנות פרובוקטיבי ומורידה מערכה של אתי. לבסוף סוכם שהיא תלבש חולצה עם המיספר של אחיה, 11, תקפוץ על טרמפולינה, ותצולם כשהיא מרחפת בגובה של חמישה מטר באוויר, ובועטת בכדור.

■ ראש עיריית נתניה, **יואל אלרואי**, פגש את **שימחה דיניץ**, יושב־ראש הנהלת הסוכנות היהודית, ו**אורי גורדון**, ראש המחלקה־לעלייה, ואמר להם שבעירו יש 100 מקומות־עבודה פנויים ו־100 מקומות־דיור לעולים חדשים. הוא ביקש מהם לדאוג לאיוש המישרות והדירות הפנויות. מאז עברו שלושה שבועות, וראש העירייה עדיין ממתין לשיחת־טלפון מהסוכנות היהודית.

■ **נחום דוניצה**, עורך מוניטין פנטהאוז, עומד לעזוב את תפקידו אחרי שיסיים את עריכת גיליון מיספר שלוש, בגלל חילוקי־דיעות בינו לבין בעלת היר־חון, **גליה אלבין**. „היו לנו זוויות־ראייה שונות של איך צריך להיות המגזין," הוא אמר השבוע, „בכל מיקרה, אנחנו נפרדים ברוח טובה." דוניצה, שהיה עורך דסק־הלילה של על־המישמר ועורך מגזינים על נושאים שונים, כמו אמנות וים, מחכה עכשיו להצעות־עבודה. את דוניצה יחליף העיתונאי **נתן זהבי**, כיום עורך־יום של חדשות. שיקבל חופשה בלי תשלום מחדשות.

נעמי דן וזוהר אוהליאב ■

פסוקי השבוע

● **איש המימשל ה־צבאי בשטחים, בהסתמכו על פיתגם לבנוני: „אם לא מפעילים לחץ, לא מפיקים שמן־זיתים!"**

● **שימעון פרס, על המתנגדים לתוכנית־ת־חירום שלו: „הכל אצלם בנוי על שחצנות ויחצנות!"**

● **הזמרת חווה אלברשטיין, על הופעותיה האחרונות: „בלי סיכונים לקאריירה אין טעם ל־מיקצוע!"**

אורי אבנרי משוחח עם רחבעם („גנדי") זאבי

אלי דסה, העולם הזה

● יש לך תוכנית לפיתרון הבעייה הלאומית — הדו־הלאומית — באמצעות הטרנספר.

אין טעם שנתווכח בינינו. אנחנו מייצגים שתי קצוות של ההשקפה הלאומית. אני רוצה רק להבין מה בדיוק אתה מציע.

אתה לא חניך אסכולת ז'בוטינסקי. הוא אמר את ההיפך: שתהיה מדינה יהודית, ובה יהיה מיעוט ערבי גדול ככל שיהיה. למעשה, המיבחן של שלמות הארץ מבחינת התורה הרוויזיוניסטית הוא ביכולת לעכל מיעוט לאומי גדול. עכשיו אתה בא ואומר: אנחנו לא יכולים לסבול מיעוט לאומי גדול, ואולי לא מיעוט לאומי בכלל. בתפיסה שלך נוצרת סתירה בין הרעיון של ארץ־ישראל השלמה לבין הימצאותם של שני עמים בארץ. זוהי גישה אנטי־רוויזיוניסטית.

ראשית, אתה צודק שאת הרעיון הזה למדתי מתנועת־העבודה. אני לא המצאתי אותו, ואין לי שום זכויות־יוצרים עליו. מוריי, מנהיגיי ומפקדיי, יוצאי תנועת־העבודה, הם שהמציאו את זה. הם לא המציאו את זה, כי זה קיים בארצות אחרות גם...

כל הציונות היא ציונות של טרנספר, טרנספר של העם היהודי מהגולה לציון, טרנספר של הערבים מהארצות השכנות לארץ־ישראל בעיקבות העלייה הציונית, כדי לחיות עם היהודים או לצידם, ורוב העם שנקרא היום העם הפלסטיני הם צאצאים של אלה שהגיעו ב־107 השנים האחרונות.

● היו חצי מיליון ערבים בארץ ב־סוף המאה שעברה.

לא, אני לא חושב, אבל זה לא העיקר. אני מצוי היטב בצילומי־האוויר של מרינת־ישראל במלחמת־העולם הראשונה. חיל־האוויר הגרמני צילם עבור התורכים, וחיל־האוויר האוסטרלי צילם עבור הבריטים. ענאטה היא הענטות של ירמיהו הנביא, היו בה תישעה בתים, היום זו עיירה. בייתין היא בית־אל של יעקב אבינו, חירבה, היום הוגשו בתוכנית־המיתאר של המינהל האזרחי והיא עיר של כרבע מיליון נפש. הארץ הזו הלכה והתמלאה בעיקבות הציונות. במילחמת־העולם השנייה, כשספינות־מעפילים גיששו את דרכן לארץ והבריטים מנעו את כניסתם, בעצם אותם הימים נכנסו מאות־אלפי חורנים, כדי לעבוד במחנות־הצבא הבריטים, ונשארו פה, והם מוכרזים היום כפלסטינים. רוב הפלסטינים באו מדמשק, מהירדן, מהגלעד ומלוב הרחוקה.

נחזור לשאלתך: את הרעיון אני לא המצאתי, אלא למדתי ממוריי וממפקדיי וממנהיגיי. מנחמן סירקין, מברל כצנלסון, מארתור רופין, ממנחם אוסשקין, מוויצמן, מבן־גוריון. כולם החזיקו בזה, לא אני המצאתי את זה הציטוטים...

● כולם גם אמרו את ההיפך.

כל פוליטיקאי שמתמיד בפוליטיקה מצליח להגיד להיפך, אבל לא חשוב רק מה אמר אלא מה עשה, ובן־גוריון, הוא ציווה אותנו לא אחת על טרנספר.

אני הייתי קצין בחטיבת יפתח, שכבשה את לוד ורמלה, ושאלנו מה לעשות עם 35 אלף ערבים שהניפו דגלים לבנים. קיבלנו פקודה מסגן־מפקד „מיבצע רני", המיבצע לשיחרור שפלת־יהודה, לגרש את ה־35 אלף. וכשהבענו תמיהה, הוא אמר שזוהי פקודה של דויד בן־גוריון. סגן־מפקד־המיבצע, דרך אגב, שמו היה יצחק רבין.

בוא, אני אלך אליך, אל חטיבת־גיבעתי, שמפקדיה הגדולים והחשובים היו אנשי השומר הצעיר. שימעון אבידן, מאיר'קה דוידסון ואבא קובנר ז"ל. במרחב־הלחימה של גיבעתי היה ניקתה שם שטח שהיו בו 100 ישובים ערבים, 100 ישובים, לא הותירו מיסגד אחד על תילו.

● אין ויכוח על זה שבן־גוריון גירש את הערבים.

הוא האמין כמוך שמדינת ישראל צריכה להיות מדינה יהודית הומוגנית. אבל הוא לא האמין בשלמות הארץ. על זה הוויכוח.

כן ולא. במיבצע קדש הוא דיבר על מלכות־ישראל השלישית, עד האי יוטבת, האי טיראן וסנפיר. אדוני, אצל פוליטיקאים אתה צריך למצוא דבר והיפוכו, אבל אתה צריך לדעת את המישקל הנכון, מה בן־גוריון אמר וחשב על הטרנספר. בן־גוריון רשם ביומניו שהוא השתכנע מהטרנספר כאשר ועדת פיל ב־1937 אמרה לו שזה פיתרון, והוא אימץ אותו.

● במיסגרת החלוקה.

נכון, זה היה הסיכוי היחידי להקים מדינה יהודית. הוא אמר: צריך להוציא אותם, איך אני אשכנע את היהודים? כבר אז ראה שהרעיון הוא נכון, רעיון מוסרי. עובדה שנתנו את פרס נובל לשלום לד"ר (פרידיוף) נאנסו הנורווגי, על הרעיון של הטרנספר.

אגב, גם בגין קיבל את חצי פרס־נובל לשלום על טרנספר — טרנספר של יהודים. סילוק ימית ואופירה ו־14 כפרים יהודים מסיני, הוא קיבל על זה חצי פרס־נובל לשלום.

● עד להופעה שלך על הבימה הציבורית היתה סתירה בין מי שדגל במדינה יהודית הומוגנית, כמו בן־גוריון, ובין מי שדוגל בשלמות־הארץ. אתה, בעצם, האדם הראשון שיישב את הסתירה הזו על־ידי הדגשה לגרש את הערבים מכל ארץ־ישראל השלמה.

לא מכל ארץ ישראל השלמה.

● המערבית.

המערבית, כולל את יפו ונצרת, שעליהם אני מדבר אחרת. אני אדבר תיכף על ערביי־ישראל. זה ההבדל הגדול בינינו לבין אחרים.

● זה באמת מה שהייתי רוצה לשמוע מפיך: את מי אתה רוצה לטרנספר?

אתה צריך לשמוע קודם־כל חמש הנחות־מוצא, שאם מקבלים אותן מגיעים לאותו פי־תרון.

הנחה ראשונה: יש לנו בעייה דמוגרפית קשה בארץ־ישראל. אנחנו הולכים להיות בארץ־ישראל באיזון מיספרי בעוד 11 שנה.

● ארץ־ישראל בין הירדן לים.

ארץ־ישראל זה מה שאנחנו קוראים פלסטין המנדטורית. זה כולל את מדינת־ישראל עם השטחים שהיא בינתיים סיפחה משמיים, וכולל את השטחים שהיא טרם סיפחה, אבל היא מקיימת בהם שילטון צבאי. בכל

לחת להם הצעה

אחרי שעתיים של שיחה ואלפי מילים, מתקבל הרושם שרחבעם זאבי באמת מאמין שהוא יכול לטפוח בידידות על כתפיהם של מנהיגי ארצות־ערב ולשכנע אותם לקחת מכאן מיליון וחצי ערבים. האיש, שבניגוד לרב מאיר כהנא, מציע גירוש בדרכי־נועם, משוכנע שהוא ממשיך דרכם של בן־גוריון, ברל ותנועת־העבודה. אורי אבנרי שמע השבוע עוד „חוכנית שלום"

השטח הזה אנחנו הולכים להגיע לאיזון, ואנחנו נהיה למיעוט, ואנחנו גם ניכחד ונישמד, כי אנחנו יודעים מה זה להיות מיעוט בארץ ערבית, אנחנו מכירים אותם. יש לי חברים שבאו מארצות־האיסלם.

● לא נכון...

לא נכון, כן נכון! אני רק אקח את מה שעושים לערביה שחושדים בבעלה שהוא שי־תף פעולה עם היהודים, אז שלושה ימים אונס קבוצתי, וביום הרביעי שוברים לה את הידיים והרגליים.

● גם זה לא נכון.

עוד פעם לא נכון... אבל... יתנהגו אלינו הכי יפה בעולם, אני לא רוצה לחיות במדינה שהיא תהיה בעוד 12 שנה המדינה הערבית ה־23. לא בשביל זה העם היהודי שילם דמים, תרתי־משמע, כדי לבנות את המדינה הער־בית ה־23. כשאני אומר תרתי־משמע, רק ממילחמת־השיחרור ועד היום, 17 אלף חל־לים זה מחיר אדיר! אני לא מדבר על המחיר הפרטי של אמא, ואני מכיר הרבה מאוד אימ־הות שעדיין הכרים אצלן רטובים בלילות.

אז השמאל בישראל מבין את זה, ואומר: אנחנו גם רוצים מדינה בעלת ציביון יהודי, ולכן בוא ניסוג מיהודה ושומרון ועזה. אומ־רים להם אותם הדמוגרפים שבשנת 2040 זה יקרה לנו במדינת־ישראל, אם נספור בתוכנו גם את 80 אלף היהודים שחיים ביש"ע, אם נספור אותם כאילו הם נמצאים בתל־אביב, זה יקרה לנו ב־2040. למה? כי במדינת־ישראל, בישוב הערבי, 60% ממנו עד גיל 30, בשיא הפוריות. זה בניגוד לכל מה שמלמדים, שכא־שר רמת־החיים וההשכלה עולות, רמת הילו־דה יורדת. הערבים בישראל הם היוצא־מן־הכלל.

● אתה לא מאמין בעלייה?

אני לא צריך להאמין. אני צריך להאמין במה שהדמוגרפים נותנים, והדמוגרפים בתוך המחשב שלהם הכניסו את העלייה, הירידה, התמותה, הילודה. הכל יכול להשתנות, אבל זה לא משנה את התהליך, זה רק יכול להאריך או לקצר אותו. אם תהיה ירידה יותר גדולה, אז האסון יהיה קודם, ואם יפתחו את שערי ברית־המועצות ולא יקלטו אותם במקום אחר,

● זו תחזית של דורות, אני לא כל־כך מאמין בה.

נכון, זה לא מדעי, אבל זה הכי מדעי שיש, בהנחות־המוצא ובנתונים הקיימים. כשאתה מסויים של שעות, שבהן אנו מגייסים את אנשי־המילואים, מחמשים אותם, מציידים אותם ומניעים אותם לכל החזיתות. מי לוחם בינתיים בשלושת הימים האלה? הצבא הס־דיר הקטן. אם הצבא הסדיר הקטן ילחם כבר בשלב־הפתיחה על שטחים חיוניים, לא על שטחים שמותר לסגת מהם זמנית ונכבוש אותם אחר כך בהתקפת־הנגד המאוחרת או לא נכבוש אותם, אך עדיין לא נאבד את הסיכוי להתקיים. אם אנחנו נלחם על הש־טחים החיוניים, על ירושלים, על מרכז ה־שילטון, על הכנסת, על מישרדי־הממשלה — לא שאני נבהל לרגע שהכנסת תיכבש, שלא יהיה לי מקום־עבודה — אבל אוי ואבוי אם המילחמה תתחיל ישר בשערי־ירושלים ובפרברי תל־אביב.

אם אנו נסוגים חלילה לקו הירוק, או חלי־לה לקו הרומה לקו הירוק, אנחנו מקבלים גבול כל־כך ארוך.

אתה תגיד: על מה אתה מדבר, אם נחתום שלום אז מה זה חשוב בכלל באיזה אורך הג־בול? אפילו נחתום את הסכם השלום, לא רק עם חוסיין אלא עם חוסיין וערפאת ביחד — קומבינציה בלתי אפשרית, אבל לצורך השי־חה מין הנחה היפותטית — הסכם כזה יחייב את ג'ברייל, את חוואתמה את חבש? לא! הם יכו בנו. ומה נעשה אז? אנחנו חושפים בטן רכה וארוכה, מהירמון בצפון ועד עקבה בד־רום. מי ישמור על הגבול הזה? קבלן ערבי?

● למה לא קבלן ערבי?

מה, איזה קבלן ערבי ישמור עליו?

● שרות־הביטחון של המדינה הפלסטינית.

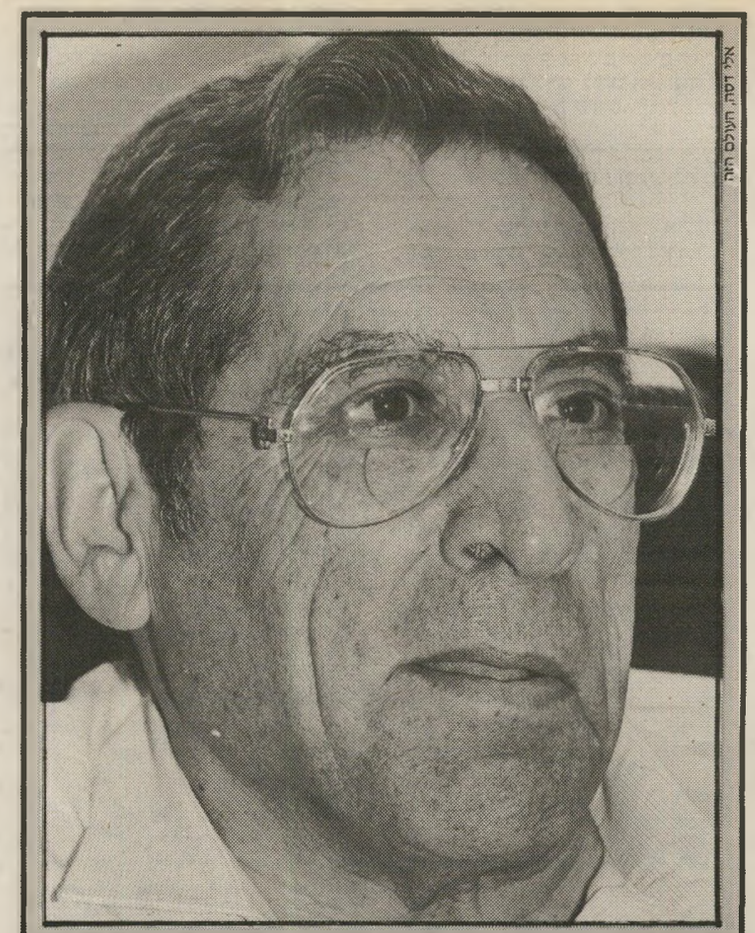
הוא לא יכול לשמור עליו כי...

● יהיה לו עניין לדבא תנועות קי־צוניות, מפני שהן יאיימו על השיל־טון במדינה הפלסטינית.

אני רוצה להאמין שאפילו אתה לא מאמין שקבלן ערבי יהיה לו אינטרס לשמור על רע־נה וכפר־סבא. יש לי דוגמה מההיסטוריה. לחוסיין היה אינטרס הרבה שנים לשמור...

● הם באמת שמרו.

הם הרבה פעמים שמרו, הרבה פעמים זה עבר ידיים, הייתי מספיק שנים מעורב בזה, גם בפיקוד־המרכז, אפילו בשנים שבהם חו־סיין נתן פקודה לא לסייע למחבלים, תמיד היה קצין או קצינים שהיתה להם סיבה, לאומית או כספית, לעקוף את הפקודות

אלי דסה, העולם הזה

שאלה: האפשרות המעשית היחידה לביצוע טרנספר היא במילחמה נוספת. אתה בעד? תשובה: אני נגד מילחמות... אבל אם תבוא מילחמה, יש להם סיכוי סביר ללכת מפה, בלי התנאים שמציעה להם תוכניתי.

שאי־אפשר נסוג מזה

מייפה לי את זה, אתה לא מתקן את עוברת־היסוד שיש לנו בעייה דמוגרפית קשה. אתה יודע שיש לנו ערבי ברהט שיש לו 67 ילדים מ־9 נשים, וערבי שני שיש לו 60 ילדים מ־6 נשים, והוא כל שנה מביא עוד אשה מהרצועה או מחברון, על תעודת־זהות של האבא יש 67 ילדים, ואנחנו בונים לו טיפת־חלב וגני־ילדים ובתי־ספר, והילדים האלה יגיעו בחל־קם לאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, וטוב שהם יגיעו, כי הם אזרחים, אבל מה טוב לנו שבנינו את המדינה הערבית ה־23?

אני לא שונא ערבים. כמו שאומרים האנטי־שמים בארצות־הברית: SOME OF MY BEST FRIENDS ARE JEWS. אני לא רוצה להשתמש בהקבלה היהודית, אבל אני פעלתי למען המיעוט הערבי בישראל יותר מאלה שכתוב אצלם בעיתון אחוות־עמים. הרחוב הראשי בכפר ערבי — ואתם פירסמתם את זה בהעולם הזה — נקרא גנדי, כי אני הבאתי להם חשמל ומים ובית־ספר ורישיונות ומה לא, ותאורת־רחוב ומה לא...

● אבל...

רגע, רגע, בוא נמשיך בהנחות־המוצא.

אז הבעייה הראשונה היא הבעייה הדמוג־רפית. הבעייה השנייה היא בעיית השטח. ארץ־ישראל היא חטיבה גיאו־פוליטית אחת, שהיא לא ניתנת לחלוקה, לישויות מדיניות נפרדות. אמנם ההיסטוריה הראתה לנו אין ספור דוגמות שהארץ הזאת היתה מחולקת בין שליטים שונים.

● הארץ היתה במעט תמיד מחו־לקת, בכל התקופות.

אבל תמיד ניצח זה שהחזיק בהר. ישראל בהר, הפלישתים בשפלה — ישראל ניצחו. הערבים בהר, הצלבנים בשפלה — הערבים ניצחו.

● למה אתה אומר שהערבים היו בהר מול הצלבנים? צלאח־אל־דין בא מבחוץ.

הצלבנים החזיקו את המעוזים שלהם בשפ־לה, בשטחים הנמוכים. הגיעו לג'דין הגיעו למקומות כאלה שזה התחלת ההר, אבל לא שלטו בהר.

● איני חושב שזה נכון, אבל זה לא חשוב.

טוב, על כל פנים למה חשוב לשבת בהר? מפני שמי שמחזיק בהר, בשטח גבוה, נהנה מיתרונות של תצפית, של מודיעין, של שלי־טה באוויר. באמצעי־הלחימה המודרניים, הטילים, אתה יכול בשתי סוללות נגד מטו־סים לשלוט מהר־חברון או מהר־גריזים על כל שדות־התעופה של ישראל הקטנה. ואז כל מטוס שירצה להתרומם תלוי בלחיצת־הכפ־תור של מי שיושב בחלחול או בהר־גריזים, ואנחנו זקוקים לשמיים ידידותיים.

סיבה שנייה: העורף האזרחי הפגיע והר־גיש שלנו. היהודים התיישבו כפי שהם התיי־שבו, 80% בשפלת־החוף. בכל הצגת תיכנון אופרטיבי כמעט, היה בן־גוריון שואל תמיד את אותה שאלה: מה יקרה עם העורף האזרחי? וכל הרמטכ"לים, וכל ראשי האג"מ היו עונים לו את אותה תשובה: אתה אל תדאג לעורף, גוש־דן, מיפרץ־חיפה, הם מקבלים הגנה מחיל־האוויר בישראל. זה לא יקרה, חלילה, אם ניסוג לקו הירוק.

עובדה נוספת: אתה צריך להבין שצה"ל הוא צבא־מילואים. וכאשר פורצת מילחמה ביוזמת הצד השני, אנחנו זקוקים למיספר האלה. כשירצחו לנו אוטובוס עם תלמידים ברעננה, נכבוש את קלקיליה? מה נעשה? מדינה ריבונית, שחתמנו איתה על שלום? הנה, לפני הבחירות האחרונות היה למישהו פיתרון קסם, המערך יצא עם תוכנית הא־לופים. נגרר את יהודה שומרון ועזה והביקעה בגדר אלקטרונית, ובא לציון גואל.

● טוב. זו תוכנית אידיוטית. אילו היו מטילים עליך, כרמטב"ל או כראש אג"מ, לנסח את הסעיפים הביטחוניים בחוזה־השלום עם המ־דינה הפלסטינית, אני מניח שהיית מביא סיתרונות שיענו על הדברים האלה, כגון בבסיסים, הגבלת־כו־חות, שיתוף־פעולה ביטחוני — כל מיני אפשרויות. מה שמפריע לי בתיאור שלך זה הניתוק של הבעייה הביטחונית בארץ מן הבעייה הביטחונית המרחבית.

בשאתה מדבר על שיבוש גיום המילואים ודברים דומים, הרי כיום אפשר לעשות זאת משטח סוריה ומשטח עיראק. מכניסים פה מוש־

„אתה יודע שיש לנו ערבי ברהט שיש לו 67 ילדים? כן, מחשע ושים. ויש ערב

(המשך מעמוד 12)

גים אסטרטגים מהמאה הקודמת. אם אנחנו רוצים מחר לפגוע בטנק הנמצא בגבול עיראק־ירדן, קצת קשה להתייחס ברצינות לנימוקים כגון: מה יעשה ערבי בחלחול.

דווקא התיאור שלך על פיתוח אמצעי־הלחימה, ועל העידן המודרני, מצדיק עור יו־תר את הפיתרון שאני מגיע אליו. דווקא מפני שאפשר לשבש את גיוס מערך־המילואים מרמת־הגולן, מבלי לעבור את הקו הסגול, בגלל זה אנחנו צריכים לדאוג שבשלב־הפתיחה אנחנו לא נעסוק בלחימה ישר בירו־שלים.

● **כל מצב אסטרטגי נבנם לתוך מיסגרת של נתונים פוליטיים. מפ־ריע לי בניתוח שלך שאתה מתייחס אל המצב, שייווצר אחרי חתימת חוזה־שלום, כאילו זה המשך המילח־מה באמצעים אחרים. ההנחה היסו־דית צריכה להיות שהשלום ייצור מצב חדש, שיחזיק מעמד, תוך לקי־חה בחשבון של אפשרות שזה ית־מוטט. השיקול הראשוני הוא שינוי המציאות הפוליטית.**

יפה, או אני מציע לך לפתוח את הספר של שימעון פרס.

● **למה?**

מפני שלפעמים הוא כתב דברים חכמים. הוא מסביר ומזהיר שלא להאמין לחוזים ולה־סכמים במיזרח התיכון. אין להם שום תוקף ושום ערך, אם אחד הצדדים רוצה להפר או־תם.

● **כך זה בכל מקום בעולם.**

בכל מקום. הסכמים כאלה נשארים תקפים בשני תנאים: אם יש לשני הצדדים רצון כן לשמור עליהם, או אם אחד משני הצדדים יש לו כוח לתת תימוכין להם. ובכן, אנחנו מכי־רים יותר מדי טוב את האוייב שממול, ויוד־עים שאף הסכם אחד לא כובד ולא יכובד, כאשר יהיה לו פיתוי להיפטר מהנטע הזר ששמו יהודים, ויכול להיות שמי שתחתום איתו את הסכם־השלום יהיה לו הרצון הכי טוב בעולם. נגיד שחוסיין וערפאת שניהם התמנו את זה איתנו, במטרה להשיג שלום אמיתי. יורשיהם, ואפילו הם עצמם, כעבור שנה שנתיים, יראו רגע של חולשה במדינת־היהודים, אז הם יעשו את הצי'ק כדי לצאת למילחמה.

אני מוכן להמר ולקחת צ'אנסים על כל מיני דברים בחקלאות, בגידול זן לא־מוכר, בשיטות־השקייה חדשות ומהפכניות. אני מו־כן להמר אפילו בבורסה, דבר שלא משך או־תי. אבל להמר על החיים של העם שלי, להמר על הבית השלישי? הרי אם אנחנו פעם אחת נדפק במילחמה זה סופו של העם היהודי, זה לא עוד פעם, בעוד 100 שנה, תקום תנועה ציונית בבזל, כזה הרצל יכריז על הקמת מדי־נה בפעם הרביעית.

● **אף אחד לא יהמר — לא על קיום המדינה. השאלה היא אם ערו־בות־ביטחון יורידו את ההימור הזה לאפס. האם אפשר לתת להסדר־ה־ש־לום תימוכין. אמרת, ואני מסכים אי־תך, שכל חוזה בין שתי מדינות בנוי על זה ששני הצדדים מעוניינים לקיים אותו, או שכל צד יוכל להר־תיע את השני מלהפר אותו. אתה מקבל את ההנחה המוקדמת שאי־אפשר להבטיח את זה, ועל זה הדי־עות חלוקות. למעשה אתה אומר שלעולם לא יהיה שלום.**

אני שואף־שלום מיקצועי. השלום זה לא הקופירייט של אלה שמתגנדרים בשם הש־לום, כמו שלום־עכשיו, כמו מחנה־השלום, אז אם הם מחנה־השלום ואני ממחרחרי־ה־מילחמה, דווקא אני, כחייל שהלך למילח־מות, יודע את חשיבות השלום לא פחות טוב מהם.

מיליון פלסטינים מהארץ יביא לש־לום?

אני אגיע לזה.

חיילים אמיתיים, למעט כמה מטורפים, לא רוצים מילחמה, כי הם יודעים שממילחמה חוזרים בלי איברים, ממילחמה חוזרים עם חב־רים קטועי־איברים ועם אלונקות גונחות, וממילחמה חוזרים ומספילים עיניים ליתו־מים ולאלמנות ולהורים השכולים. אני לא צריך ללמוד על חשיבות השלום מכמה יפיו־פיים, שחלק מהם אין להם אפילו מיספר אישי. אני יכול לתת לך שרים שאין להם מיספר אישי. הם מדברים על שלום הרבה מאוד. וב־כן, ההנחה הרביעית היא שלום, וההנחה החמישית היא שאנחנו רוצים לבנות את המדינה היהודית כמדינה דמוקרטית, מדינה שבה כולם שוויי־זכויות, כולם יכולים לבחור ולהיבחר, אין אדונים ועבדים.

אם מקבלים את חמש ההנחות האלה, אין מנוס אלה להגיע לפיתרון אחד שאומר ומבו־סס על שני הדברים הבאים: ארץ־ישראל שיי־כת לעם ישראל, אין לנו ארץ אחרת, להם יש 22 אחרות...

● **לעם הפלסטיני?**

בוודאי, כי הם, אגב, באו הנה מכל מיני מקומות אחרים, והם אומרים בעצמם שהם חלק מהאומה הערבית הגדולה. אותה שפה, אותה דת, אותה לשון, אותה תרבות, אותו אקלים. בבקשה, שיצטרפו אליה.

● **לפי אותו ההגיון אתה יכול לה־גיד גם לאוסטרים שיצטרפו לאומה הגרמנית.**

אני לא יורע. היום אני אומר שהערבים הפלסטינים, בשביל השלום בינינו ובין מדי־נות־ערב, וגם למען עצמם, חייבים לצאת מ־שטח־ההתנגשות, ולא להיות הסיבה והעילה למילחמות.

● **שמענו את חמש ההנחות. כי־מובן שעל כל אחת מהן אפשר להת־ווכח יום שלם. מה אתה מציע ב־פועל? מהר הטרנספר שאתה מציע?**

ישנם שלושה סוגי טרנספר: טרנספר־כהס־כמה, טרנספר־ברצון וטרנספר־בכפייה, שאי־נני אלא גירוש. אנו ממליצים רק על השניים הראשונים. טרנספר בהסכמה וטרנספר בר־צון.

● **ולא?**

למה ולא? וכן! למה ולא? וכן וכן וכן! עם סימן־קריאה!

שאלה: בן־גוריון אמר טרנספר?
תשובה: הייתי קצין בחטיבת יפתח, שכבשה את לוד ורמלה ב־1948. שאלנו מה לעשות עם הערבים. קיבלנו פקודה לגרש. הבענו תמיהה והקציין, יצחק רבין, אמר שזו הוראה ישירה של דויד בן־גוריון.

ואני אסביר: טרנספר־בהסכמה זה טרנספר שנעשה בין ממשלות, לא האנשים ו־צים ללכת. שלושה מיליון תורכים ויוונים הוחלפו בשנות ה־20, הם לא רצו לעזוב את הבית את חלקת־השדה ואת הזית שלהם.

● **הם גורשו.**

לא, הם לא גורשו. תהליך טרנספר שנעשה בהסכמה של שתי הממשלות ובתימוכין מלא של חבר־הלאומים.

● **אחרי שהיתה מילחמה איומה.**

נכון, גם אצלנו היתה מילחמה איומה.

● **המונים גורשו.**

לא, אני מדבר על הטרנספר שנעשה ב־1923, זה כבר לא היה במילחמה, זה שדוקטור נאנסן המליץ עליו. אחרי המילחמה קמו ועשו טרנספר. אבל למה לי ללכת למקום רחוק? ניקח את סיני, בסיני היה טרנספר של יהודים בהסכמה. החברים שלי בימית לא רצו לצאת, הוציאו אותם בכלובים, בקצף, בתמונות מזע־זעות, שאז כאבתי אותן והיום אני חושב שהיו מיותרות. היתה החלטה של הממשלה החו־קית, הדמוקרטית שלנו, שעושים טרנספר. אני לא אהבתי אותו, אני לא אהבתי את הסכם קמפ־דייוויד, ואת מה שבגין השיג שם, אבל בגין קיבל את התימוכין לא רק של הממשלה אלא גם של הפרלמנט, כנסת־ישראל, כל המערך, למעט שמיר שהתנגד, ארנס שהתנ־גד, יגאל אלון ז"ל שהתנגד. הממשלה נתנה, הכנסת נתנה את התימוכין, ומרגע זה והלאה הטרנספר הזה לגיטימי, אפילו שאני כואב אותו. הוא עשה טרנספר בהסכמה.

● **תראה לי מדינה ערבית אחת שתסכים לחתום על הסכם לגרש את הפלסטינים מארצם.**

אני לא אומר לגרש, אני תיכף אגיד לך. אני מסביר בלוגיקה שלי, יכול להיות שהיא עקומה, אבל זוהי לוגיקה שלי.

אז הטרנספר הראשון הוא טרנספר־בהסכ־מה, ואז אתה תשאל אותי איזה מדינה ערבית תרצה לקחת מפה 1.4 מיליון ערבים. לי אין שום ספקות שהיום, ברגע זה, אין שום ממשלה כזו בשער, ולא מעבר לגדר. אבל יום אחד תבוא ממשלה, ואולי ממשלות ערביות, וירצו לדבר איתנו שלום, אם זה יהיה בעוד שבוע, בעוד שנה או בעוד ארבעים שנה, אני לא רוצה להתנבא. אתה יודע למי ניתנה הנ־בואה אחרי החורבן. תבוא ממשלה כזו, כי גם הערבים צריכים את השלום. המיזרח התיכון, אם יהיה בו שלום, יהיה אחד האזורים היפים בעולם, יש לו מים, יש לו נפט, יש לו כוח־עבודה, יש לו טכנולוגיה יהודית. הוא יכול לשגשג. הוא יכול לפרוח. יום אחד תבוא ממ־שלה כזאת ותרצה את זה.

למה היום זה איננו? גם את זה אני יכול להסביר אבל חבל על הזמן. השליטים לא צריכים את השלום, כי השלום יביא את הקיד־מה מהיהודים ויגדע את העץ שהם חיים עליו, כי חסר לשליטים אבסולוטיים ויכניסו לעמים שלהם את שרעינות של הדמוקרטיה, של הבחירות, של החופש. אבל השלום יום אחד יבוא.

כשהוא יבוא, נגיד להם: חברים יקרים, התנאי הראשון לשלום איתכם זה קחו מאיתנו את 1.4 מיליון הערבים, או מה שיישאר עד אז מתוך 1.4 מיליון — כי אני לא בונה רק על טרנספר בהסכמה — ובשביל האומות הער־ביות לקלוט 1.4 מיליון איש זה פחות מאחוז מעמיהם. ממשלת־עיראק חתמה עם ממשלת מצריים על העברת 1.5 מיליון מצרים מעמק־[illegible] נה־השנים עם חומייני שאבדו בהם חצי מיליון חיילים, ומיליון נכים.

למה? כי היא רק צמאה לכוח־אדם. יש מחקרים מוכחים שעיראק יכולה לקלוט 50 מיליון בני־אדם. היום הם לא יכולים לקבל זאת, באספקט לאומי שלהם. הם יבגדו בעניין הערבי ויבגדו בפלסטינים? לא. אבל יום אחד הם ירצו לדבר איתנו שלום, גם לטובתם. אם השלום הוא רק לטובתנו, הוא לא יבוא.

● **אם זה יקרה בעוד 40 שנה, מה יהיה עם הערבים בינתיים?**

חכה, נגיע גם לזה. שבוע לפני שבא סאדאת לירושלים, אף אחד לא האמין שיבוא נשיא לדבר שלום. שבוע אחרי שסאדאת היה, אמר מוטה גור, כרמטכ"ל: אל תאמינו לו, זו תוכנית־הטעייה, פניו למילחמה. עובדה שבא יום אחד נשיא ערבי לדבר איתנו שלום, כי זה גם לטובתם, ורק בזה אני מאמין. אם לא הייתי מאמין שזה גם לטובתם, אין סיכוי שיהיה שלום ואנחנו נישאר ספרטה ונחייה על החרב, וזה רע מאוד. חזון של ספרטה זה החזון הכי נורא שאני יכול לצפות למדינת־ישראל. דווקא כחייל אני לא רוצה ספרטה. לא הבנתי ביוון איך הם רצו את זה.

הטרנספר השני הוא טרנספר־מרצון. מה זה טרנספר־מרצון? זה שהפרט, האיש עצמו, קם ומחליט שהוא מהגר בגלל סיבות כל־כליות, מישפחתיות, חברתיות, הרפתקאות, הוא קם והולך.

החברים שלנו עברו לניו־יורק או ללוס־אנג'לס, זה טרנספר־מרצון. בתקופת השיל־טון של חוסיין הגיעו מימדי־ההגירה של הער־בים הפלסטיניים עד ל־60 אלף איש בשנה. 60 אלף איש היו קמים והולכים לאבו־דבי ולסעודיה וללוב, שלא על־מנת לחזור. לא כאלה שהלכו וחזרו, אלא כאלה שהיגרו לצ־מיתות. למה? כי חוסיין נהג בהם מדיניות חכמה מאוד. הוא אמר להם: אין אוניברסיטות ביהודה ושומרון, ואתם רוצים ללמוד, ומובן שבניי־תישחורת רוצים לימודים על־תיכו־ניים. תסעו לקאהיר, יש שם אוניברסיטות, תלמדו שם.

● **אבל הם חזרו.**

לא, רבים המשיכו משם, חלק חזרו. אני מדבר על אלה שלא חזרו — 60 אלף איש בשנה. חוסיין לא הירשה להקים תעשייה ב־יו"ש. כשנכנסנו ליהודה ושומרון מצאנו בית־חרושת לגפרורים של מישפחת אל־מצרי מ־שכם. זה הכל.

אנחנו נתנו להם שפע של תעשיות, מומ־חים ויועצים והכל, ואנחנו מספקים עבודה ל־140 אלף ערבים מיש"ע. עלינו לנהוג במ־דיניות של מאגנט שלילי. זה לגיטימי, חוקי, גם לפי אמנת־ז'נבה. כצבא־כיבוש אני לא צריך להקים אוניברסיטות, כי אני גם יודע מה מלמדים בהן, שיגאה לציון, את הפרופד קולים של זקני־ציון, ואיך להילחם נגד היהו־

שיש לו 60 ילדים משש ושים, והוא עוד ממשיך"

דים. אם אנחנו ננהג במדיניות הזאת, חכמה, כמו חוסיין, של מאגנט שלילי, הם יהגרו מרצון. וכשערבי פלסטיני מגיע לאברדבי, הוא יותר טוב עשרות מונים מהאזרח המקומי, ויכול מייד להיות מורה, או מנהל ובנקאי ופחה.

● כמעט אף אחד מהם לא קיבל שם אזרחות.

אבל הם נשארו שם.

● עד שמגרשים אותם. ברגע ש־היתה אבטלה, גירשו אותם.

יפה, אבל אין להם לאן לחזור, והם יישארו שם כי האומה הערבית צריכה לדאוג להם. היא לא יכולה לדאוג להם לפתור את זה בפ־לוג'ה או בעכו. היא צריכה לפתור את זה בתוך האוקיינוס הערבי הענקי הזה, מהאוק־יינוס האטלנטי, ממארוקו, ועד פאקיסתאן.

● אתה יכול להראות לי עם אחד בהיסטוריה שקם בשלמותו ועזב את מולדתו?

בשבוע שעבר קמו 300 אלף תורכים ועברו מבולגריה, שבה הם נולדו וחיו במשך 400 שנה, וחזרו לתורכיה, ונשיא תורכיה אמר להם ברוך שובכם למולדת, ועוד מיליון וחצי מחכים שיפתחו את השערים, כי יש שם בע־יות קליטה בתורכיה. הם ייקלטו בסוף. ואני מכיר עוד דוגמות כאלה. 20 מיליון בני אדם עברו במאה הזאת מארץ לארץ, בטרנספרים שונים.

● במילחמות, בדרך־כלל.

נכון.

● בשחיטות.

נכון, אבל לא רק...

● כמו ההודים והמוסלמים ב־1948.

למה לנו ללכת רחוק? ניקח את קפריסין השכנה.

● כנ"ל.

נחלי דם זרמו ברחובותיה, עד שלפני שלוש שנים כל התורכים עברו לצפון האי, וכל היוונים לדרום האי. הם לא התאהבו עדיין האחד בשני, אבל הם למדו לחיות בשכנות. שתי מדינות באותו האי. הנה דוג־מה. שאלת אותי לדוגמה. בדיוק כך, הערבים יעברו לעבר־הירדן, ואנחנו נוותר על נחלת־אבות מעבר־לירדן, בשביל שתהיה להם מדינה פלסטינית, ואנחנו נישאר בארץ־ישראל המערבית.

● הפיתרונות שאתה נותן מאל־פים מאוד. בסופו של דבר, אני חד־שב שקפריסין היא הדוגמה. מה שקרה בקפריסין זה מה שקרה אצלנו ב־1948 — היתה מילחמה, ובתוך המילחמה גורשו וברחו, כפי שיכול לקרות במילחמת־חלוקה מהסוג ה־זה. אני חושב שהאפשרות המציאו־תית היחידה לביצוע טרנספר היא במילחמה נוספת. כלומר, גירוש תוך כדי מילחמה. אתה רואה אפ־שרות כזאת, אתה בעד?

אני נגד מילחמות. הסברתי קודם שאני איש שלום. אני לא בעד לעשות מילחמות, גם לא למען טרנספר. אבל אם תהיה מילחמה אינני יודע אם היא לא תחבוק בתוכה טרנ־ספר. לעשות מילחמה בשביל טרנספר זהו פשע. פשע כנגד הבנים, פשע נגד עצמנו.

● מדוע,לפי השקפתך?

מפני שאנחנו רוצים בטרנספר־בהסכמה, בטרנספר־מרצון, ולא במילחמה. אבל אם תהיה מילחמה, לא בגלל טרנספר, במילחמה הם ייצאו מפה. אני מקווה שתהיה לנו מנהי־גות חכמה ואמיצה, שתדע לעשות מה שבן־גוריון עשה ב־1948.

● האם אין פה איזו מידה של התי־חסדות? נתת חמישה נימוקים ל־טרנספר. אתה אומר למעשה שקיום המדינה ועתידה תלויים בטרנספר. ועכשיו אתה אומר שבשביל זה לא צריכים לפתוח במילחמה. הייתי אר־מר שדבר אחד לא נובע מהשני. אם זה באמת דרוש לקיום המדינה, לפי השקפתך, אז למה לא בכוח, ולמה לא במילחמה?

אורי, האשימו אותי בכל מיני האשמות בימי־חיי, התחסדות עוד לא שמעתי. אני יודע שלא רצית לקנטר, אבל אני רוצה להגיד לך שבהתחסדות לא האשימו אותי, להיפך, האשימו אותי שאני יותר מדי בוטה ואומר דוגרי. אני תמיד אומר את מה שבליבי, בש־ביל זה יש לי הרבה ידידים והרבה שונאים, ואני מתגאה באלה כמו באלה. אין לי בעייה עם זה. התחסדות היא ממני והלאה. אם אני חושב שצריך לעשות מילחמה בשביל טרנס־פר, אתה תהיה מאלה שישמעו על זה, כל המדינה תשמע על זה, אני לא אסתיר את זה, כי אני לא יודע להסתיר השקפה. יודע להס־תיר סודות ביטחון ומדינה, אך לא השקפה.

אני אומר בגלוי שאין להערכתי במוסר־הלחימה שלי, במנדט שיש לי בעם היהודי, נקרא לזה מניה שיש לי בעם היהודי, במ־דינת־ישראל — אין הצדקה לעשות מילחמה בשם הטרנספר. אבל אם תבוא מילחמה, ולצערי תבואנה מילחמות, במילחמה יש להם סיכוי סביר ללכת מפה, כלי התגאים שמציעה להם תוכניתי דהיום. כי טרנספר בהסכמה וטרנספר־ברצון זה טרנספר קלאסי, זה עם פיצוי, זה עם קניית הדלאי־לירי, עם הכנת מקומות לקלוט אותם, זה לא כמו שעושים להם באירופה בצורה פרועה, שתוך יום יוציאו מאות אלפים ברגל, ומגיעים לאן שהם מגיעים.

אני בעד ממשלות שתשבנה על זה בר־צינות, גיוס כסף מהעם היהודי, אולי לסגור את החגורה שלנו ולהיות שוב בצנע כדי שנוכל להקים מדינה יהודית שהיא רק עם יהודים. לא דיברנו עוד על ערביי ישראל.

● אני מבין מדבריך שאתה מדבר על טרנספר, בהסכמה ומרצון.

ושולל טרנספר בכפייה.

● של 1.4 מיליון התושבים של... יש"ע, יש"ע...

● של מה שאתה קורא יש"ע...

אני לא המצאתי את המונח יש"ע. אין לי זכות־יוצרים עליו. יהודה, שומרון ועזה.

● מושגים מפוקפקים, מפני שאי־נם חופפים את יהודה ושומרון.

טוב, גם המונח ארץ־ישראל לא חופף את ארץ־ישראל. ארץ־ישראל חופף גם את נחלת גד ראובן ומנשה.

אלי דסה, תעלים חזה

שאלה: מה יקרה אם יכבשו את עבר־הירדן? תשובה: כשהייתי אלוף־פיקוד־מרכז היתה לי מיפקדה של מימשל צבאי, במיקרה שנצטרך להגיע לגדה המיזרחית, ושמה מגו"ר — מנשה, גד וראובן.

יש לנו קשר של זיקה אל עבר־הירדן. אני מודה שבנסיבות שנוצרו, עם היווצרות העם המלאכותי הזה, העם הפלסטיני, והעובדה ש־הוא רוב בעבר־הירדן וכו', אנחנו צריכים לש־כוח, מבחינת הנוכחות הפוליטית, את הגדה המיזרחית, כלומר מנשה, גד וראובן.

● ציניקאי יכול להגיד שבמילח־מה העתידית יכבשו את עבר־היר־דן, ואותן הבעיות יתעוררו שם, כפי שהתעוררו בגדה המערבית.

אתה לא חושב את זה עלי, שאני אומר את זה.

● לא, רק כחזון לעתיד.

אני מנסה לתרגם למושגים מצי־אותיים את מה שאתה אומר.

אי־פעם, אולי בעוד 40 שנה, יהיה הסכם עם ממשלה ערבית כלשהי, שתבוא ותיקח מכאן 1.4 מיליון בני־אדם, הרואים את עצמם כעם ערבי אחר, ונפרד, והם יעזבו את הארץ. מה יהיה עד אז? מכיוון שזה לא עומד בשער, גם לפי התפיסה שלך, זה יכול לקחת הרבה מאוד זמן. בינתיים יש לך אינתיפאדה ומימשל צבאי.

אתה בא לאפשרות השנייה, של טרנספר־מרצון. זאת אומרת, אתה מכביד את ידך על השטחים, ויצר אצל תושביהם רצון לנטוש ולצאת. כל זה נראה לי פחות מעשי מאשר גירוש תוך כדי מילחמה.

אבל הייתי רוצה להעביר את ה־שיחה להיבט אחר לגמרי של העניין. דיברתי לא מזמן עם נהג־טקסי וגי־ליתי, שאדם יכול לדגול גם בדיעות שלך וגם בדיעות שלי, בו זמנית. הוא מקבל את הנחת־היסוד שדרך־שה מדינה יהודית. אז הוא אומר לי: לא איכפת לי איך להשיג את זה. אם אפשר טרנספר — מה טוב. אם אי־אפשר, מוטב שתהיה להם מדינה מ־שלהם. ושתי התפיסות האלה שוכ־נות בליבו של אדם זו בצד זו, בלי הפרדה. מכאן הבילבול בסיקרי־דעת־קהל. מה שהישראלי המצוי רו־צה בו זה מדינה יהודית דמוקרטית, עם רוב יהודי גדול.

אולי אתה מבשיר בעצם את ה־דרך לדבר שאתה הכי מתנגד לו, למ־דינה פלסטינית, כשאתה אומר ש־יהודים וערבים מובדחים להיפרד?

עם כל הכבוד לנהג־הטקסי האלמוני, נהג־המונית האלמוני...

● אגב, אמר זאת גם נהג האוטו־בוס בקו 405.

יכולים להגיד את זה גם חברים בכנסת, זה לא הופך את זה להגיוני. אי־אפשר להגיד על שחור לבן, ועל לבן שחור. אי־אפשר לחבר את שתי הגישות. אפשר להיות מבולבל, אפ־שר להיות במבוכה, וכתב ברל כצנלסון "בו־כות המבוכה". אבל החלק השני של המאמר שלו הוא "בגנות הטיח", ואצלי לא נמצא טיח.

אני מסכים שיכולה להיות מבוכה. הבעייה שלנו היא לא בעייה פשוטה וברורה. זה לא־כך עובר. מותר לנהג מונית וגם לח"כ להיות במבוכה, אבל לאמץ את הבילבול שלו אני לא רוצה. אי־אפשר להיות גם בעד טרנספר וגם בעד מדינה פלסטינית ממערב לירדן. אני בעד מדינה פלסטינית ממיזרח לירדן, וקור־אים לה ממלכת־ירדן ההאשמית. מצידי יכו־לים להחליף לה את השם, לאיזה שם שרוצים.

● זה כמו דיעותיו של אריק שרון.

כמו אריק, כמו כל מי שמחזיק בהשקפה כזו. ממיזרח לירדן, שיקראו לזה איך שהם רוצים, זוהי המדינה שלהם, פה ממערב לירדן יש מדינה יהודית, ורק מדינה יהודית.

● יש הבדל גדול בין התפיסה שלך ובין זו של שרון?

אני לא ישבתי איתו אף פעם, ללבן איתו את ההשקפות שלו. מה שאני יודע זה מקטע שאני קורא פה ושם, ואני לא מאלה שמתמי־רים לקרוא תיקשורת, מטעמי בריאות.

● שאלה אחרונה להשלמת התי־מונה לגבי האזרחים הערביים בישי־ראל. מה מקומם בתפיסה שלך?

ערביי־ישראל הם שלנו, הם חלק מכשרנו, לטוב ולרע. אנחנו עשינו איתם הרבה שגי־אות. את הערבים שהיו נאמנים למדינה קי־פחנו ודחינו, והערבים שבגדו במדינה אנחנו נתנו להם על מגש כל מיני דברים.

עשו המון שגיאות לגביהם, אבל הם חלק מאיתנו והם אזרחים. ובגלל זה שאני מחזיק בהשקפת־עולם דמוקרטית ואנטי־גזענית, אני אומר שגורלם כגורלנו.

אגב, עד מילחמת־ששת־הימים ועד בכלל, הם הוכיחו בגרות, הם לא נתנו את ידם לט־רור. מאז יום־הכיפורים יש שם תהליכים מסר־כנים אחרים, שוב פעם לא באשמתם, גם בג־לל סיבות אובייקטיביות של המיפגש עם העולם הערבי הגדול, גם בגלל שגיאות של השילטון הישראלי.

אני אומר לגבי ערביי־ישראל שהזכויות שלהם צריכות להיות שוות לחלוטין לשלנו. בתנאי אחד: שהם ימלאו את כל החובות. הם ישרתו בצבא, ישלמו מיסים ויבנו לפי חוקי־התיכנון־והבנייה, וייהנו מכל הזכויות.

אם לא יעשו את שלושת הדברים האלה, אין להם זכויות, הם יהיו פה אורח שנטה ללון.

אומר הערבי: אתה רוצה שאני אשרת בצ־בא? אני אומר: כן!

אני זוכר את הוויכוח שהיה לגבי הדרוזים אצל בן־גוריון בשנות ה־50, בהתחלה. אמרו: הרמטכ"ל הסורי הוא דרוזי, איך אנחנו נכניס אותם לצבא.

ערביי־ישראל אומרים: אנחנו לא רוצים

(המשך בעמוד 58)

חייבים לקחת את ההסתדרות בידיים

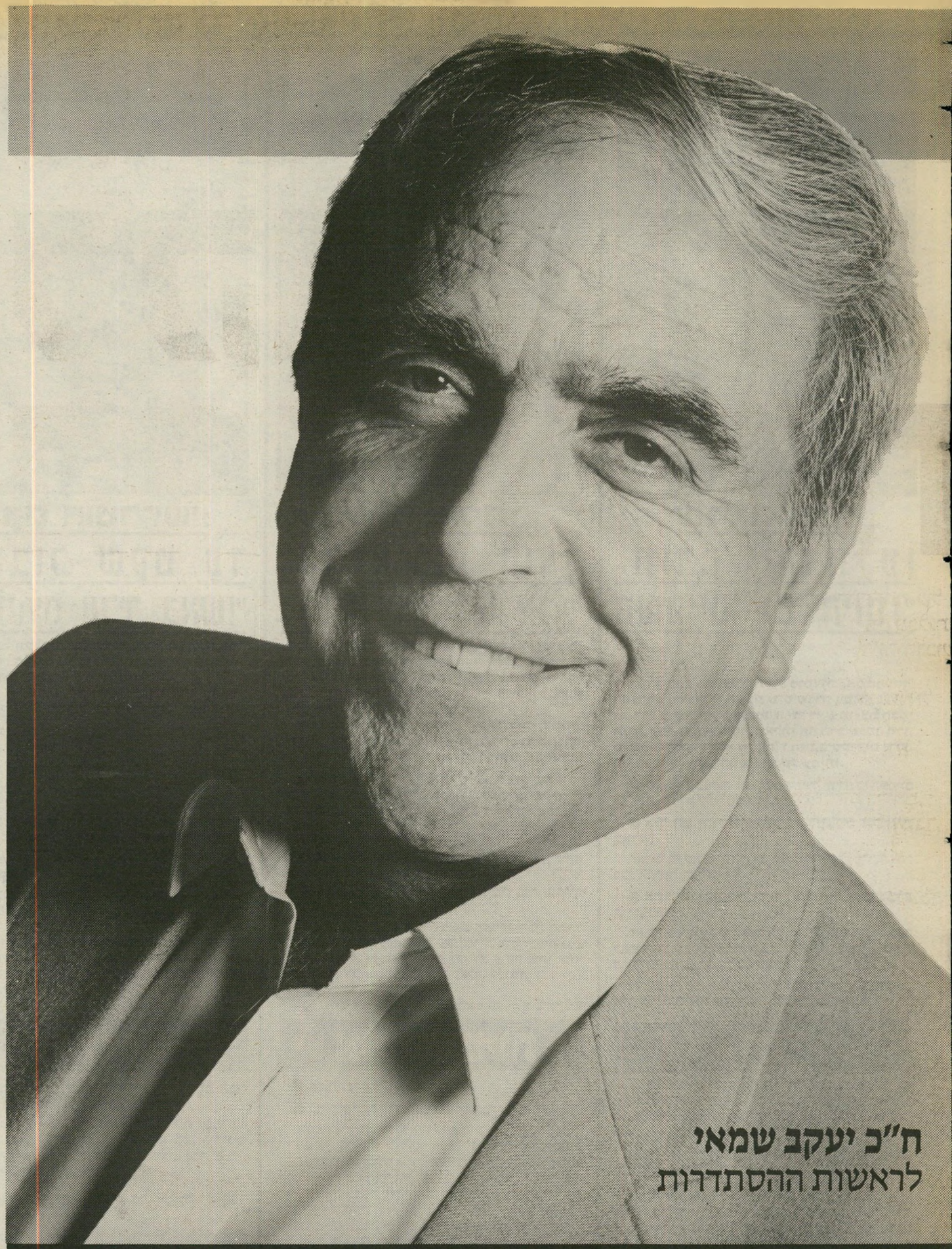
אסור לתת להסתדרות ליפול – זו האחריות הלאומית של הליכוד.

סור להסתדרות ליפול. חשיבותה של ההסתדרות היא מעל לכל ויכוח מפלגתי. ההסתדרות היא של כולנו, ואינה הרכוש הבלעדי של המערך/מפ"ם.
ההסתדרות היא של כל עובדי ישראל והשפעתה מכרעת גם על מי שאינו חבר בה.
המערך/מפ"ם הוביל את ההסתדרות לדרך ללא מוצא ולסף תהום.
חובתו של הליכוד לקחת את ההסתדרות בידיים, להתחיל מחדש את המאבק על זכויותיו של העובד, לשקם ולהבריא את מה שהרסו הניהול הכושל, הבזבוזים והשררה.
המערך/מפ"ם שהרס את ההסתדרות כבר לא יוכל להציל אותה.
רק הליכוד יכול לבצע את המשימה.
רק לליכוד יש תוכנית אמיצה המתמודדת עם הבעיות האמיתיות, שיצרו המערך/מפ"ם במשך שנים.

ב־13 בנובמבר את ואתה יכולים להיות שותפים לשינוי היסטורי שיחזיר את ההסתדרות לעם ישראל.

יסדר שמגי

הליכוד

ח"כ יעקב שמאי
לראשות ההסתדרות

בהסתדרות

יורם חוטר־ישי:

„הגבול שקט עד שפותחים עליך באש!"

ארבע ההיתקלויות האחרונות בגבול ירדן, שבאחרונה אף נהרג חייל צה"ל, עומדות בסתירה לקביעה כי זהו הגבול השקט של מדינת־ישראל.

שאלתי את יורם חוטר־ישי, סגן (מיל'), ששרת בגיזרה, איך הוא מסביר את האירועים האחרונים.

זה לא גבול שלום, אז הדברים האלה צפויים. לי עצמי היתה היתקלות באיזור.

● אתה רוצה לספר עליה?

זה היה סיפור די דומה להיתקלות האחרונה. זה לא היה מחבל, אלא חייל ירדני. אני חושב שזאת היתה ההיתקלות הראשונה שבה היה מעורב חייל ירדני, שאירעה בשנים האחרונות. מאז תקופת־המירדפים בביקעה לא היו היתקלויות באיזור, עד ההיתקלות שאני הייתי מעורב בה.

● מה קרה?

זה היה בפברואר 1986. חייל ירדני מטורף — אומרים שהוא היה מטורף. לא היה לי זמן לשאול אותו — חצה את הירדן לשטח המפורז והתקיף את סיור־הבוקר שפתח את הציר. הוא הסתתר מאחורי סלע, פגע במפקד ופצע אותו אנושות, פגע בחייל נוסף והרג אותו במקום, ואז הסיור קרא לי ואני הגעתי עם המ"פ והגשש. נלחמנו איתו ובסוף הרגתי אותו. בהיתקלות הזאת היו שני הרוגים, שלושה פצועים וחייל ירדני הרוג.

חדירות

● יש מי שטוענים שהחיילים הירדניים המטורפים אולי אינם כל־כך מטורפים.

מה שאני יודע הוא מה שמוסרים המקורות הרישמיים. עד כמה שאני זוכר מהתקופה שהייתי בקו, הירדנים מאוד מעוניינים לשמור על שקט. יש סיורים קבועים של צבא־ירדן, יש מארבים בגיזרה.

● אז איך, מסופו של דבר, עולה מיספר ההיתקלויות?

כי אי־אפשר לסגור את הגבול בצורה הרמטית. זהו גבול ארוך וקשה לסגור אותו, במיוחד בקטעים שאין בהם גדר־מערכת. הסיורים, הקשתות, וכל האמצעים האחרים אף פעם לא מספיקים. אבל רוב ההיתקלויות, עם כל המחיר הקשה הכרוך בהם, מסתיימות במגע עם הצבא, למעט המיקרה הלפני־אחרון.

● כמי ששרת בשטח, הגבול באמת שקט, או שהוא מיצג כבזה?

הגבול שקט עד שפותחים עליך באש. (אורית זרובבל)

דינה פורת:

„כל אירוע הופך לעדות על ישראל!"

בשבוע שעבר ציין העולם יובל לפרוץ מילחמת־ה־עולם השנייה. במיוחד על רקע זה קשה להתעלם מגי־לויי אנטי־שמיות מחודשים. בעיקר זה של אירגון „פאמייט" בברית־המועצות, גילויים בפולין, וכמובן התקיפות של נוער ישראלי בגרמניה.

האם אפשר לראות מגמה של התגברות האנטי־שמיות, שאלתי את הד"ר דינה פורת, מהמחלקה להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל־אביב.

מגמת ההתגברות אינה חדשה. מייד אחרי מילחמת־העו־לם השנייה היו שני עשורים שקטים, והאנטי־שמיות היתה נחלת חוגים קיצוניים תימהוניים וקבוצות־שוליים בלבד. כאלה שלא מצאו את מקומם בחברה אחרי המילחמה, או כאלה שנשארו כירושה מהעבר הנאצי.

מ־1967, מילחמת ששת־הימים, ובמיוחד מ־1973, היתה עלייה בביטויים אנטי־שמיים.

● האם צריך לעשות הפרדה בין מה שקורה בגוש המיזרחי לארצות המערב?

בעולם המערבי, תמיד היה לאנטי־שמיות ביטוי. בת־ה־הוצאה־לאור הגדולים ביותר של ספרות אנטי־שמית נמצ־אים בשוודיה ובארצות־הברית, וזה לא עושה אותן אנטי־שמיות. זה רק אומר שבארצות כאלה, קבוצות שמחזיקות בדיעות כאלה יכולות להתבטא.

בגוש המיזרחי תמיד היתה אנטי־שמיות, אלא שהשילטון

אנטי־שמיות

כיוון אותה לצרכיו.

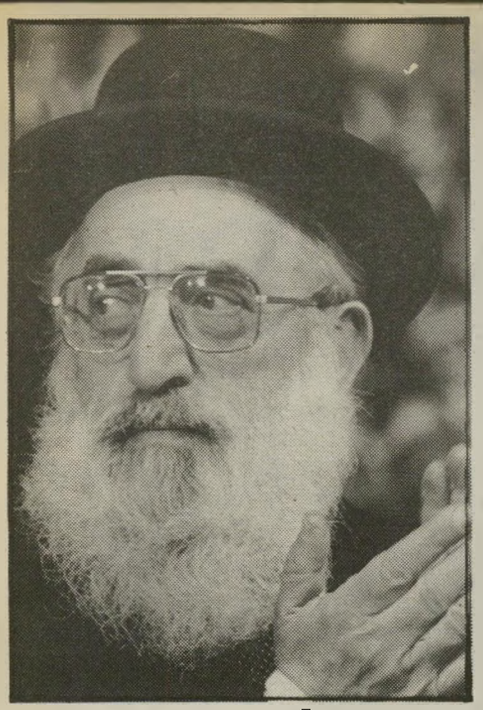
● מה הסיבה להתגברות האנטי־שמיות?

הלוואי שידעתי. אני לא חושבת שיש יחס ענייני למדי־נת־ישראל. הוא לא יכול להיות ענייני אחרי 2000 שנות גלות ואחרי המישקעים של השואה, ולכן על כל אירוע שמחים הכל כמוצאי שלל רב. כל אירוע הופך לעדות על כלל ישראל, בדיוק כמו שפעם הפך כל אירוע לעדות על כלל העם היהודי.

בגרמניה, למשל, קם דור צעיר, שלא מרגיש אשם, ומאוד היה רוצה שהנושא יירד מסדר־היום.

● יש קשר בין מיקור שלילי של ישראל בעי־תונות העולמית לבין התגברות האנטי־שמי־יות?

ללא ספק. רואים את זה במיוחד ממילחמת־הלבנון, שפת־חה שורה של קאריקטורות המשוות את צה"ל לנאצים. הק־שר הוא הדוק, מפני שהאירועים לא נמדדים לגופם, אלא על רקע קודם. בלבנון, למשל, רוצחים עכשיו נוצרים, אבל העולם לא מתרגש. (אורית זרובבל)

שלמה גורן:

„תורה יורדת מן השמיים גם היום!"

לצורך מסע ההתעוררות של מוסדות „אל המעיין" התפרסם השבוע כי תנועת ש"ס שכרה מסוק, בעלות של רבע מיליון דולר, לשימושו של ראש מועצת חכמי תורה, הרב עובדיה יוסף. שאלתי את הרב שלמה גורן, מי שהיה הרב הראשי של צה"ל וחובב־מסוקים ידוע, מה דעתו על מסע־המסוקים של עמיתו.

יש להם כסף, כנראה. זה מוכיח שתורה יורדת מן השמיים גם היום, לא רק בימי משה.

● איך הם יכולים להרשות לעצמם הוצאות כאלה?

תאמיני לי שאינני יודע. אני עצמי לא מקבל פרוטה אחת מכל הקרנות האלה.

● אתה לא מקבל כספים במיסגרת ההקצבות הייחודיות?

לא קיבלתי אף שקל אחד. אני מוכרח לנסוע בכל פעם לאמריקה כדי להשיג כסף מתורמים. אני לא מקבל משכורת מהישיבה ועושה הכל לשם שמיים.

● בתור מי שהתפרסם בשימוש במסוקים, איך אתה רואה את מסע המסוקים הזה?

דת

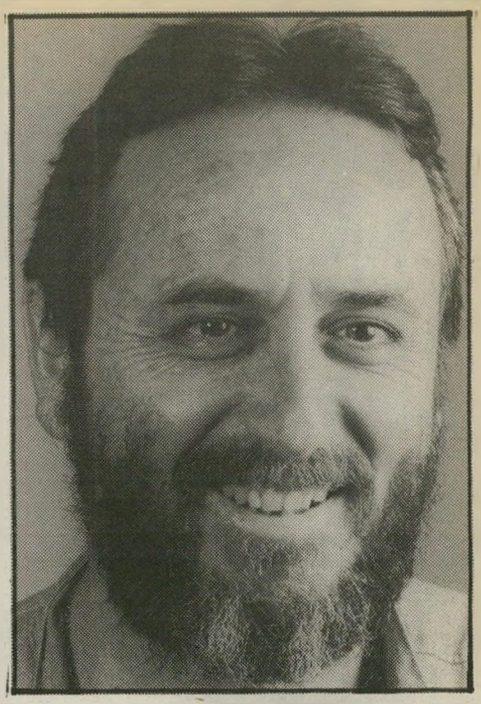
אם הם מקבלים את הכסף מתורמים או מנדבנים, אני לא מוצא בזה טעם לפגם. כך הוא יכול להספיק הרבה יותר מאשר בדרכים אחרות. אם יש לו אמצעים מבחוץ, אז למה לא?

● זה לא מנקר עיניים, לדעתך, במיוחד היום, לנוכח אבטלה ומיתון?

בזמן שיש מישפחות החיות בקושי על קיצבת אבטלה — קשה לי להגיד, אבל הרב עובדיה יוסף הוא גאון בתורה. הוא יודע להחליט לאן צריך הכסף ללכת. יכול להיות שהתוצאה של השימוש במסוקים חשובה לו יותר.

● מה דעתך, בכלל, על תנועת ההתעוררות של היהדות הדתית הספרדית?

חיובית מאוד. אנו צריכים לברך על־כך. אם היהדות הספרדית מתחזקת בתורה ובמעשים טובים — צריך לברך על־כך. זה לא נגזר משמיים שאשכנזים יהיו תלמידי־חכ־מים. נאמר כבר: „היזהרו מבני עניים, שמהם תצא תורה". (אורית זרובבל)

חנן נטר:

„אני חושב שלא אחסן את ילדיי!"

בשבוע שעבר חלף ענן קטן בשמי הארץ, ומזה הבנו כולנו שהסתיו מתקרב, ואחריו החורף, וכמובן כבר כולם מדברים על השפעת שתגיע אלינו, ועל החיסון שאולי צריך לעשות.

אז פניתי לד"ר חנן נטר, רופא ילדים, וביקשתי ממנו להרגיע אותי, כמו שהוא עושה בכל פעם שאני פונה אליו.

מה את מודאגת? את הרי לא נמצאת אפילו בקבוצת־סיכון.

● מי הם קבוצות־הסיכון?

קודם כל, אנשים בני 65 ומעלה, שסובלים ממחלות לב וריאה כרוניות. אחר־כך באים אנשים מעל לגיל 60. קבוצה שלישית: ילדים ובוגרים בעלי מחלות לב וריאה, הנמצאים במעקב רפואי מתמיד. אחריהם צוותים רפואיים — רופאים ואחיות, הבאים במגע עם חולים. אחריהם באה הקבוצה של בעלי התפקידים החשובים.

● סליחה? למה בעלי תפקידים חשובים בקבוצת־סיכון?

את היית רוצה שהרמטכ"ל יחלה בשפעת בזמן כוננות או מילחמה, חלילה?

● חס וחלילה. טוב, הבנתי את הבוונה. מי עוד?

בריאות

אחריהם בתור באים כל מי שנורא פוחדים לחלות.

● אתה אומר שילדים קטנים הם בכלל לא קבוצת־סיכון?

ילדים בריאים לא נכללים בקבוצות־הסיכון.

● אבל אני יודעת שעוד מעט אתה תוצף באמהות, שיבואו עם ילדיהן ויבקשו את החיסון.

מי שתבקש לחסן את הילד, אני לא אסרב. אבל יחד עם זאת אני אסביר לאם, כמו שאני מסביר לך עכשיו, ששפעת היא מחלה לא־נעימה אבל קצרה מאוד, והסיכונים שלה לגבי אנשים בריאים הם נדירים.

● ובחיסון עצמו יש סיכונים?

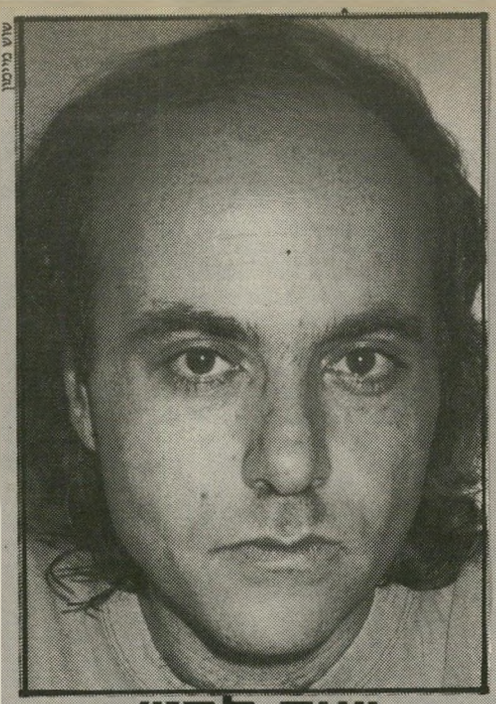
גם כן נדיר מאוד־מאוד.

ולכן — לחסן או לא?

זאת אחת הפעמים הבודדות שאני לא מחליט לשביל הפציינט, אלא הוא עצמו. אפשר לחסן ואפשר לא.

● אתה את הילדים שלך תחסן נגד שפעת?

אני חושב שלא. (דניאלה שמי)

יעוד לבנון:

„אסריט את הספר של עמוס עוז!"

לא סוד הוא שסיפרו של עמוס עוז „קופסה שחורה" זכה בביקורות רעות מאוד בארץ, ובהצלחה מיסחרית גדולה. בחו"ל, לעומת זאת, זכה הספר בשבחים רבים, בפרס ספרותי חשוב ובהצלחה מיסחרית. עכשיו החליט ערוץ 4 של הטלוויזיה הבריטית להפוך את הספר לסרט שיוסרט ברובו בארץ, ועל מלאכת הבימוי הופקד כבר הבימאי הישראלי יעוד לבנון, שחזר בימים אלה ארצה כשבידו חוזה. שאלתי את יעוד מי שיכנע את הבריטים לעשות סרט מ„קופסה שחורה".

אני קראתי את הספר כשראה אור, ואהבתי אותו. באותו זמן הייתי בקשרים עם ערוץ 4, כשהפקתי עבורם סרט, רחזבות הנהר. דיברתי עם עמוס עוז והצעתי לו שאני אציע לערוץ 4 לעשות סרט. עמוס ביקש שאחכה עד שהספר יראה אור באנגלית, אבל אז הגיעו הצעות אמריקאיות. בכל זאת פניתי לערוץ 4, והם ביקשו ממנו עיבוד של הספר. עשיתי זאת, וזה מצא חן בעיני כל הצדדים. כל הסיפור, ובכללו זכויות התירגום, לקח כמה חודשים טובים, אבל עכשיו אנחנו כבר אחרי הניירת. הסרט יוסרט, יוצג בקולנוע ברחבי העולם, ושנתיים לאחר מכן ייוצג בערוץ 4 של הטלוויזיה הבריטית.

● „ערוץ 4" עושה סירטי קולנוע?

סרטים

כן. בשמונה שנות קיומו של ערוץ 4 הם עשו 160 סרטים, ביניהם ובראונות אהבה ספירוצה, תיקות נדולות, מונה ליזה ועוד רבים אחרים. דויד ריז וקרן במבוראו, שני אנשים מרכזיים בערוץ 4, חושבים שסרט־טלוויזיה הוא סרט־קול־נוע סוג ב', ולכן הם הולכים על סירטי־קולנוע שייוצגו אחרי שנתיים בטלוויזיה.

● בספר יש ארבעה תפקידים ראשיים. האם אתה כבר יודע מי ישחק אותם? ישראלים?

אני עוד לא יודע. יש לנו כאן שחקנים שיכולים לעשות את כל התפקידים הללו, אבל יש בהחלט בעייה של אנגלית רהוטה.

● הפעם אתה תעבוד עם תקציבים של טל־וויזיה בריטית, עם מיכשור בריטי ובוודאי עם כישרונות בריטיים. איך אחרי זה תחזור ארצה לעשות סרטים בתקציבים ישראליים, ועם כישרונות מקומיים?

יש לעבוד בקולנוע ויש לעבוד בבית. בבית שלך אתה לא עושה חשבונות. מה שיש — יש. (דניאלה שמי)

בועז צור:

„בהצעה אין לשחקן זכויות ייצוג ודיבור!"

סגן יו"ר איגוד־הכדורסל, שלום גרינבוים הציע במיכתב ליו"ר, יורם אוברקוביץ, כמה הצעות ושינויים, בין השאר: איסור על העברת כדורסלנים מקבוצה לקבוצה בליגה הלאומית לתקופה של שלוש שנים. הוא מקווה שבאותה תקופה ישלמו האגודות לשחקנים רק את הסכומים העומדים לרשותן. שחקנים לא יוכלו לדרוש סכומים מעבר למה שהאגודה תציע להם. האפשרות היחידה שתעמוד לפניהם תהיה לשחק בקבוצתם בליגה הלאומית, בסכום המוצע, או לרדת ולשחק בליגות נמוכות יותר. הוא גם מציע שקבוצות בליגה הלאומית יוכלו להחליף אך ורק את שני הזרים של כל קבוצה. לעומת זאת, הקבוצות יוכלו לחזק עצמן בשחקנים מליגות ב' וג' וב־כדורסלני־נוער.

לבועז צור, שחקן כדורסל של קבוצת „א.ס. רמת־השרון", יש מה לומר על־כך:

בהצעתו יכולה להיות פגיעה בשחקני הליגה הלאומית. למשל במצב ששחקן אינו מתאקלם טוב בקבוצתו מכל מיני סיבות, ורוצה לעזוב. ההצעה הזאת כובלת אותו לקבוצתו למשך שלוש שנים.

כדורסל

● שחקנים כאלה יכולים לפרוש.

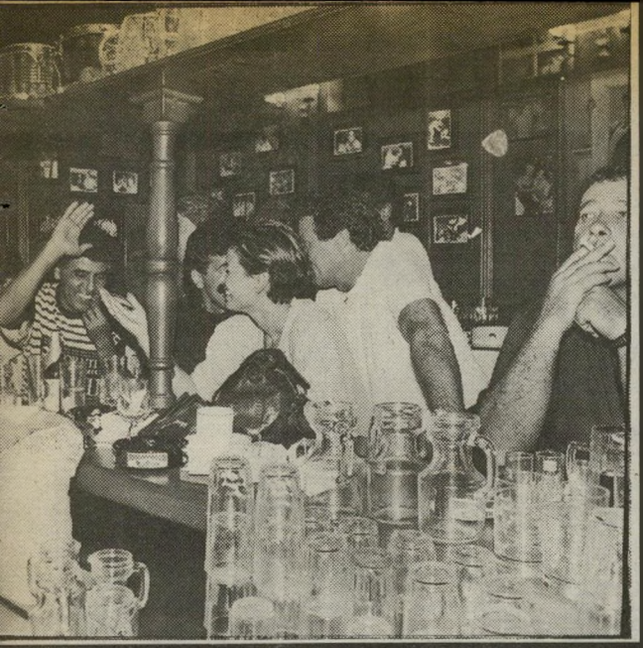
יכולים להיות גם מצבים של פריטה. שחקן שאינו מסתדר עם קבוצתו יכול להישבר מההמתנה הארוכה, ועלול לפרוש. בהצעתו אין לשחקן זכויות ייצוג ודיבור, וכל עתידו המיקצועי נתון בידיה של הנהלת הקבוצה.

● מה דעתך על הצעתו בעניין החלפת הזרים?

במיכתבו יש פגיעה בכדורסלנים הישראליים, ובאופן יחסי הטבה כלפי השחקנים הזרים. ההשתוללות בתשלומים הגבוהים לא תיפסק, אלא שזה יתבצע בתחום השחקנים הזרים.

● אתה מסכים עם תוכניתו לגבי חיזוק הקבוצות בליגה הלאומית?

תוכנית החיזוק שהוא מציע יכולה לפגוע בשחקנים מהליגה הארצית ומליגה א', ולעומת זאת עוזרת ומקדמת את השחקנים מליגות ב' וג' וכדורסלני־נוער. הצעתו אינה מעשית, מכיוון שהדרישה לשחקנים מליגות ב' וג' היא דינדירה. (עודד רבטמן)

לילה בלי ערבים

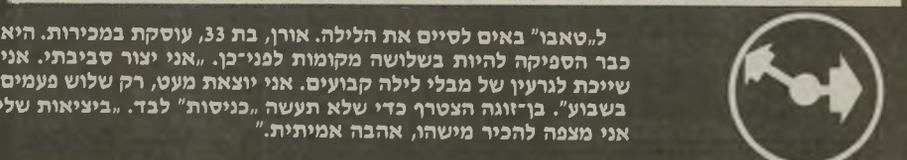
עיר של מחפשים בלי הפסקה. מחפשים שמוצאים מקום לרגע, בלי למצוא שום מקום. חוחכים מצפון לדרום ובחזרה, וכמעט תמיד הולכים לישון לבד. לילה בתל־אביב

שרית רום, צילם: אלי דסה

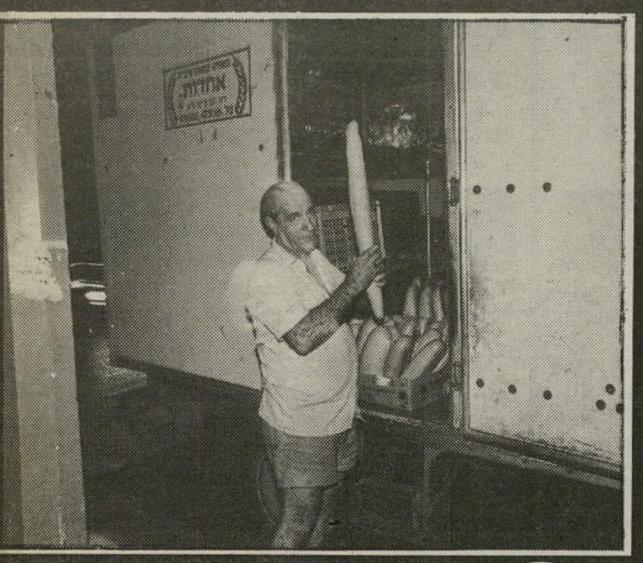

לפנות בוקר, מחוץ לפאב „המיסבאה" צריך לחפש חנייה. שומר־הסף עוצר את מי שלא נראים לו. הקריטריונים לא ברורים. המקום מפוצץ. אין מקום לשבת, אין מקום לעמוד. הכל רוקדים על השולחנות, מתופפים בתופי־מרים. יודעים בעל־פה את כל המילים. רוני, מבעלי המקום, לא מבין איך זה שהקהל האיכותי שלו, כדבריו, מסוגל לתפקד למחרת היום בעבודה. „אם אשאל שאלות כאלה, מי יבוא אלי?"

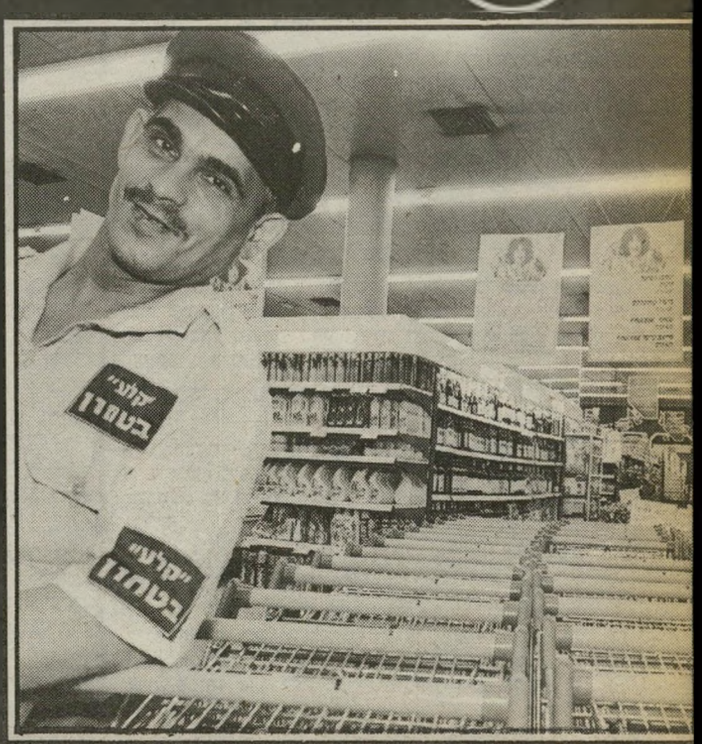
ליד הבר ב„מיסבאה" יושבים מי שמחפשים סידור ללילה. נותרו רק שעתיים לזריחה.

ל„טאבו" באים לסיים את הלילה. אורן, בת 33, עוסקת במכירות. היא כבר הספיקה להיות בשלושה מקומות לפני־כן. „אני יצור סביבתי. אני שייכת לגרעין של מבלי לילה קבועים. אני יוצאת מעט, רק שלוש פעמים בשבוע". בן־זוגה הצטרף כדי שלא תעשה „כניסות" לבד. „ביציאות שלי אני מצפה להכיר מישהו, אהבה אמיתית."

לחם הבאגט יוגש בעוד שעות אחדות על שולחנם של מי שמקפצים בשירה ובריקוד בבניין הסמוך. ורק „עזרא" – אם אתם מתעקשים על שם! – אומר כי הוא עובד בשביל הלחם. והוא יודע ש„הלחם" שלו יספיק רק לקניית לחם אחיד. עזרא: „כל אחד והמזל שלו. אני לא איכפת לי מאלה שמבלים. ברוך השם, אני מתפרנס בכבוד."

הסופרמרקט ברחוב בן־יהודה. פתוח 24 שעות. ב־4.00 לפנות בוקר מחכות העגלות לקונים. מה פתאום קניות בשעות כאלה? מסביר גיל, סגן־המנהל: „זה נוח מאוד למי שחוזרים מבילוי ושצריכים לקום בבוקר לעבודה. גומרים בילוי, ובשקט עושים קניות." איש־הביטחון לא מוותר על בדיקת תיקים. ברקע, אשה אחת עם רשימת־קניות צועקת בקול כעוס „מי שוקל פה?"

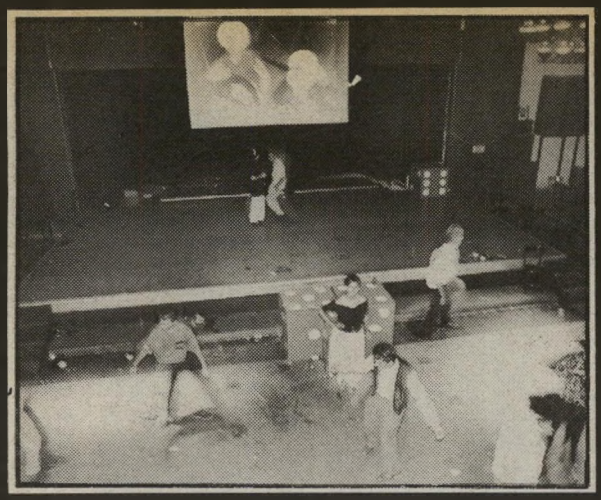
מדרימים. מאות ילדים בני 16 ממלאים את רחבת הכניסה של „פינגווין". נשענים על מכוניות, מודל אחרון, שאבא קנה. „הבטיחו לי שאם אגמור את השנה בלי אף שלילי, אקבל מכונית. אני לא אומר את השם שלי. אבא שלי לא צריך צרות עם מס־ההכנסה." דיסקוטק של נוער. „פה אף אחד לא סנובי על השני," אומר אבי דחבש מבת־ים. כולם לבושים אותו הדבר, מסורקים באופן זהה, מדברים באותה העגה. רק המכוניות מסגירות את ההבדלים.

הבילוי האמיתי הוא מחוץ לדיסקוטק, להישען על המכוניות ולהסתכל בעיניים ריקות סביב, סביב. לשתות כמה שיותר בקבוקי־בירה ולנפצם לאחר־מכן על המדרכות. ולחכות, לחכות... למה?
להסעה המאורגנת שלוקחת הביתה. אלפי בני נוער מכל הערים־הלוויינים של תל־אביב נמשכים אל בילוייה. כדי לספק את צורכי הקהל הצעיר לתחבורה נאותה הביתה, מארגנים כל הדיסקוטקים של בני־הנוער, „פינגווין", קוליסאום", „סינרמה" ודומיהם, הסעות קבועות, הלוך ושוב אל הדיסקוטק וממנו.

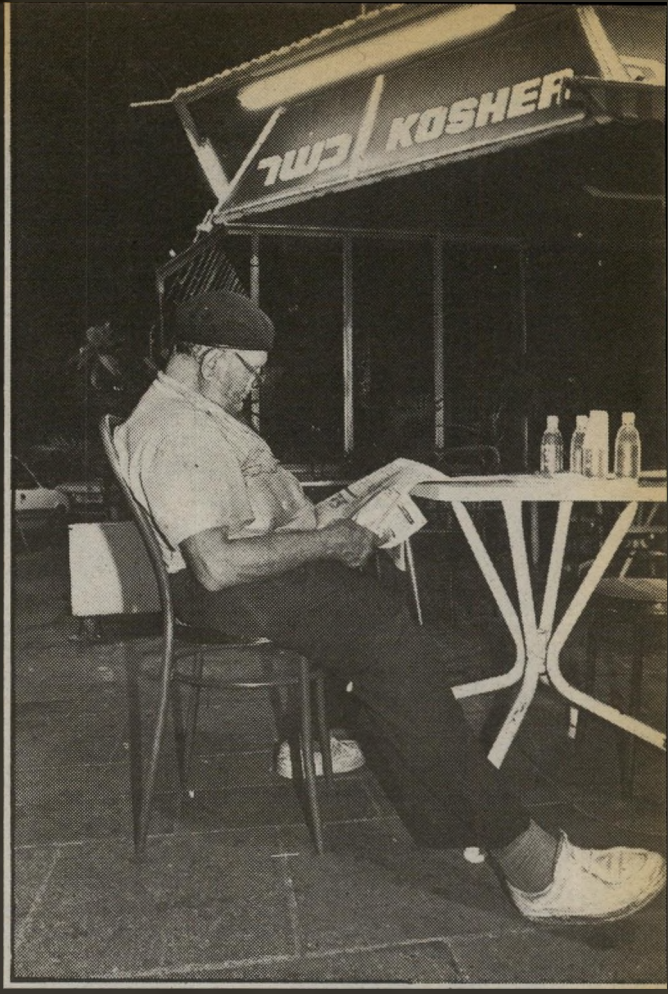
„כל המחירים עולים, ואנחנו כבר חולים. יש מיתון ואבט־לה," שר אבי כהן, המוכתר של פאב „המדוכאים" שברחוב אלנבי. שרשרת שירי דיכאון ומצוקה, בין שולחנות, העמו־סים מכל טוב, משקאות רק מתוצרת־חוץ. בקבוקים של־מים, יוצאים במחול. רוקדים ושרים על הגורל הנורא... „המ־דינה בבלגאן, לא האזרחים. אנחנו לא מרגישים כלום. לנו לא חסר," מסביר לוי יעקב, מדביק שטיחים. „כולם פה אנשי־עבודה, קמים בבוקר עם מרץ, זה הבנזין שלנו. ב־5.00 עוזבים, תופסים שלוש שעות שינה, זה מספיק. בשביל מה קורעים את התחת?"

קצת לפני 5.00. ברחובות כבר רואים אנשים המחכים לאוטובוס הראשון, שייקח אותם לעוד יום של עבודה. חופי הרחצה מתמלאים ברוחצים. עדיין חשוך. שעון־קיץ. וב־דיסקוטק הכי IN בתל־אביב, עד לרגע זה, „די־גיי", מסרבים המאחרים בנשף להיפרד מרחבת הריקודים. כל אחד לעצמו. רוקדים לבד. חיוך עייף על הפנים.

אין פועלים ערביים. האינתיפאדה ניצחה. גם עבודות שהיו עד לפני זמן קצר „עבודות של ערבים", מאויישות כיום בידי יהודים. לילה ארוך בתל־אביב, בלי אף ערבי אחד. באיזור שוק־הכרמל, בשכונת־מגורים־פיורי, עיר ערבית קטנה בלב תל־אביב, לא רואים ערבים מסתובבים ברחוב או יושבים על מירפסות, מאזינים למוסיקה. רק לפני זמן קצר נהגו לעשות כך אחרי יום־עבודה. היום הם אינם, ואת עבודת סימון־הכבישים, כמו שאר עבודות־הלילה, עושים בחורים יהודיים.

צפונה יותר, במיסעדת „ניו־יורק" ברחוב דיזנגוף. הכל סגור. איש אחד חסר־בית משמש לבעלי המקום כ„שומר חינם." יושב ליד השולחנות וקורא את עיתוני־הבוקר. הוא מחפש עיתונאי. „יש לי מידע על ממשלת פולין. אמסור אותו רק לעיתונאי." עיניו כחולות מאוד, נקיות מאוד, עומדות בניגוד גמור לבגדיו המזוהמים. בלילה פתאום תופסים שבתל־אביב, ישנם מי שאין להם לאן ללכת ומהיכן לחזור.

ביציאה מתל־אביב כבר כמעט אור־יום. מכוניות של מבלי־לילה מתערבבות במכוניות הלוקחות את בעליהן לעבודה. את ארובת רדינג מנקים, מכינים אותה ליום חדש של צריכת חשמל מוגברת, של שימוש בלתי־פוסק במזגנים. כבר נעשה דביק ולח. פקקי־תנועה ראשונים מתחילים להתהוות בכניסות לעיר. רק כמה שעות קודם לכן היו אלה פקקים של מבלים. עכשיו חלקם מתערבב בפקק ארוך ואינסופי של תל־אביב שונה.

דברים שאוהבים

עם תוי הקניה של קו-אופ, רשת הריבוע הכחול
החג הופך לחגיגה.

אתה כמעסיק יודע שנתת מתנה שאוהבים לקבל וכעובד המקבל את המתנה, יש לך אין סוף אפשרויות בחירה. 16,000 פריטים ב-200 סניפים של סופר קו-אופ והיפר קו-אופ, בינהם, מוצרי מזון, כלי בית ומטבח, הלבשה הנעלה ועוד ועוד.

סלי שי ומתנות

ואם אתה דווקא אוהב לבחור את המתנות שאתה נותן, אנו מציעים לך סלי חג מיוחדים במחירים מפתיעים ובמבחר ענק.

שנה טובה וחג שמח

רק בקו-אופ רשת הריבוע הכחול מבחר כזה של מתנות סלי שי ותווי קניה.

03-5721121 - רב קוי

צלצלו ליומי סומך - האיש שלכם מאחורי המתנה שאוהבים.

היפר קו-אופ • סופר קו-אופ של רשת הריבוע הכחול

על האוכל המיזרחי וההשתלבות במרחב ★ ועוד על מסיבות הפתעה

אלבום רביעי

מיקי גבריאלוב, גם יוצר גם מבצע, חגג אלבום רביעי. החברים, בני־המישפחה ועוד כמה מפרגנים התקבצו בארט רוק קפה שבלונדון

יפאנית מיפאנית היא רקדנית־הבטן ברי סימון שחזרה מסיבוב־הופעות מוצלח ביותר בטוקיו ורכשה לעצמה פריטי ואביזרי לבוש הודיים, שהם המילה האחרונה באופנה האתנית. סימון היתה מסמר הערב.

הלם קרב המפיק יואל שרוגי חזר מניו־יורק, שם הצליח למכור את סירטו „הלם קרב". בימים אלה הוא עובד על תסריט על מחבר ההימנון, נפתלי הרץ אימבר.

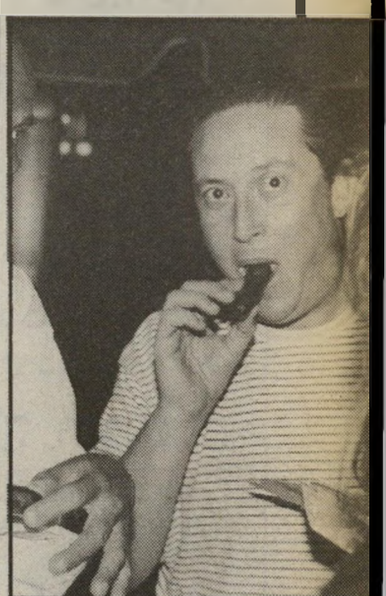
חתונה? השחקנית־זמרת היפהפיה ענת עצמון עברה להתגורר עם השחקן יפה־התואר דן תורג'מן. הכל התלחששו שאולי, בעיקבות המעבר, גם החתונה בדרך.

מבית־לחם לתל־אביב

הסיפור התחיל בבית־לחם, עבר לירושלים ואז באו החברים לרוני **ארוטשם** ושאלו אותו מדוע שלא יפתח סניף של מיסעדת סרחאבה גם בתל־אביב. אז רוני לקח את מה שהיה פעם מיסעדת־הפאר נונדולה והפך אותה למיסעדה מיזרחית מה־סוג המשובח ביותר. וכך יכלו ה־מוזמנים לבחון את האוכל המוגש להם ואף להשתתף בחיתוך הבשר. בערב הפתיחה נכחו נציגים רבים של עולם הקולנוע הישראלי, אולי ללמדנו שעתיד הקולנוע טמון במידת השתלבותו במרחב השמי.

בדרך לעין חרוד: השח־קן ארנון צדוק בקרוב בסרט „אחד משלנו".

פרש מעסקי השדרנות. אלי ישראלי מתרכז כעת במלוא הרצינות ביחצנות של מועדון „זמן אמיתי" ביפו.

מ'נסטור, כדי לחגוג עמו את ה־אירוע. היו שם **קובי אושרת** ו־בת זוגו **עדה תומר** והברדן **מני חם זילברמן**, שלא פסק מלספר בדיחות. בין לבין חילקו שם מטע־מים ומשקאות והקשיבו למוסיקה.

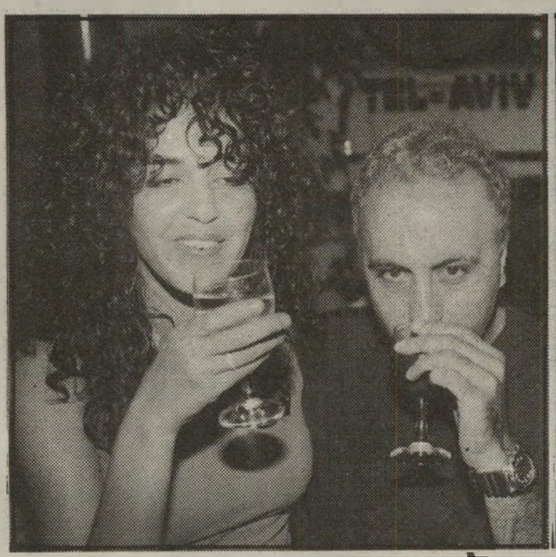
מכל טוב הארץ

כל שנה מצליחה דוגמנית־ה־צמרת ומארגנת־התצוגות **פינצ'י מזר** להפתיע את בעלה, **עמי**, ליום הולדתו. ביום שישי האחרון היא עשתה זאת בגדול.

לכבוד יום הולדתו ה־50, אירג־נה לו פינצ'י מסיבה גדולה אצל חברתה הטובה **מינה צאלים**, הבעלים של חברת נ'ינג'ט.

עם לחות של כמעט 100 אחוזים ומצב־רוח מרומם חגגו כל החברים של עמי והחברות של פינצ'י את השימחה. בין החוגגים נראו היפות שבדוגמניות והמצליחים שבאופנ־אים.

עורך־הדין **יגאל ארנון**, השר **רוני מילוא** ואיש־העסקים („צ'פאי") **שימעון קדם**.

הפלסטינית היא הזמרת מזי כהן, שהתפרסמה במופע הרוק המחאתי „מאמי", יו־שבת על ברכיו של המלחין והמבצע מיקי גבריאלוב.

עזר כנגדו היא אשתו בתיה, שהתפנתה באחרונה, בשעה טובה, מגידול אינטנסיבי במיוחד של בתם ותעבוד, עם בעלה אלי, באירגון מופעים ואירועים מיוחדים למועדון.

לא רוצים לישון הכלכל עמי מור, שחגג את יום הולדתו ה־50, נושא בזרועותיו את בתו מאי ואת כלבה. מאי סירבה בתוקף לישון והשתתפה בחגיגה עד לשעת לילה מאוחרת.

אלכסיס מבבלי הדוגמנית זיוה נצר, המכונה ב־הומור אלכסיס מבבלי, בגלל כל פרשיות האהבים הרבות שלה. הדוגמנית האלגנטית פינצ'י מור (בצילום למטה), שאירגנה את מסיבת ההפתעה לבעלה, מקררת עצמה ליד המאוורר.

הדרה לניו־יורק הדוגמנית חני פרי (מימין) רוקדת בהתלהבות עם מינה צאלים, בעלת אופנת העור „ג'ינג'ט". סיפרה לכולם שהיא נוסעת לחופשה בת שלושה שבועות לניו־יורק.

חג שמח עם שי משמח

עדי העובדים במדינת ישראל הם מושג ששמו הולך לפניו. ולא רק 13 הוועדים הגדולים, נציגי העובדים ב־חברות־הענק של המשק הישראלי (מח־ברת־החשמל ועד רשות־הנמלים), אלא גם מאות ועדי־העובדים במיפעלים, במוסדות ובאירגונים ברחבי הארץ.

יש לוועדים האלה הרבה מה לומר כאשר מדובר על תנאי־השכר של חב־ריהם, ועל קידומם, ובימים אלה גם על תוכניות־ההבראה.

אבל זה רק פן אחד של פעילות ועדי־העובדים. יש להם גם ירחון משלהם (ועדים) וגם מוסף שבועי ביומון ההס־תדרות, דבר, מוסף הנקרא ועדכן, וגם פעילות התנדבותית רבת־מימדים בש־עת הצורך, כמיבצע השתתפותם המרו־כזת של ועדי־העובדים בשירותרום ה־אחרון, שהניב הרבה מאות אלפי שק־לים.

וכמובן שאחד מהיסודות החשובים של פעילות ועדי־העובדים הוא הדאגה לרווחת חבריהם. נושא הכולל גם את מתן השי לחגים.

מטעמים של ממש

השי לעובדים לחגים, ובמיוחד השי לראש־השנה, כבר מזמן אי־נגו עוד תשורה קטנה וסימלית הניתנת לעובד כבדרך אגב (שניים, שלושה בק־בוקי יין, או בונבוניירה, או תלושי־קנייה על כמה לירות, כפי שהיה מקובל בשנים הרחוקות ההן).

היום מצפים העובדים, ובצדק, לקבל

תן לעובדים שלך את החופש לבחור את המתנות שלהם

תלושי "אלף המתנות" ב משביר לצרכן

לפרטים:
פנה לאמנון מנור במחי המכירות טל: 03-899647 או לכל אחד מבתי הכלבו של המשביר לצרכן ברחבי הארץ

דליקטס פלוס

מעדניה קטנה וטעימה, מציעה

חבילות שי לחג

מזון וממתקים, יין וטופינים
ממיטב תוצרת הארץ וכו"...ל
והכל במחירים ללא מתחרים
פתוחים יום יום ומבצעים משלוחים
עד 24.00
גם אחרי החגים...

טל. 03־229474 פרישמן 73 ת"א

שנה טובה

שי אטרקטיבי באמת: אם זה בכמות המניחה את הדעת של תווי־קנייה, המשאירים את ההחלטה הסופית על טיב השי בידי מקבל השי, ואם זאת חבילת מתנות של ממש, מוצרים או מטעמים, הכל לפי כוחו או רצונו הטוב (ורצון כזה קיים אצל כל מעביד מבין) של נותן השי.

לשם כך אפילו מתקיימים, זה שנים מיספר, ירידים מיוחדים, בדרך כלל כמה חודשים לפני החג, המאפשרים לוועדי־העובדים לעמוד על כל מיבחר רכישות השי ומיבצעי־הקניות האפש־ריים.

השנה, למשל, נערך יריד כזה במלון תל־אביבי במחצית חודש יולי.

מיצווה של בחול־לבן

עדי־העובדים ערים גם למיצוות־הזמן ורבים מהם ממליצים על שי על טהרת כחול־לבן. המלצה המתקיימת בקלות בחבילות־השי המפוארות, הרב־גוניות והמתוקות של ענ"ת, בהן אפ־שר, באמת, למצוא הכל, מכל כל.

אפשרות אחרת היא שי לחג המותיר את הבחירה — וגם את המיבחר — בידי מקבל השי: תווי־הקנייה של ויזה, המזכירה למעבידים גם נקודה מאוד מתקבלת על הדעת: „למה לך להחליט במקום העובדים מה הם רוצים לחג?"

יתרון נוסף למקבל השי במיקרה זה הוא, כמובן, האפשרות לערוך את קניות השי שלו, בעזרת תווי־הקנייה של ויזה, ברשתות־השיווק הגדולות, במרכזי־הקניות ובמאות חנויות ברחבי הארץ.

אפשרות נוספת מסוג זה הם „תלושי אלף המתנות" במשביר לצרכן, המ־הווים אף הם תיזכורת נכונה: „תן לעוב־דים שלך את החופש לבחור את המת־נות של החג!"

אז חג שמח עם שי משמח.

תן שי לחג עם בחירה או מבחר: תווי קנייה של "ויזה"

למה לך להחליט במקום העובדים מה הם רוצים לחג?

אנו מציעים את תווי הקניה של "ויזה" כשי לחג שיש לו יתרונות בולטים לעומת מתנה שנבחרה מראש או תווי קניה של חנות או רשת ספציפית אחת.

תווי הקניה של "ויזה" מאפשרים לעובד לערוך את קניותיו במבחר של רשתות שיווק ארציות, במרכזי הקניות הגדולים ובמאות חנויות ברחבי הארץ.

לכן, עובדים יעדיפו לקבל תווי קניה של "ויזה", והרי כל הרעיון בחלוקת שי לחג הוא לשמח את המקבלים.

בנוסף על יתרון זה תווי הקניה של "ויזה" נמכרים לרוכשיהם בהנחה משמעותית.

לפרטים נוספים ולהצעה מפורטת אנא פנה אל מר שמעון סנדר ממחלקת המכירות טלפונים: 03-261116, 219119

נשמח לעמוד לרשותכם.

I.C.C כ.כ.כ

מבצע בסונסטה

3 לילות + לילה חינם*

בסונסטה ים המלח, 43$ + מע"מ באמצע השבוע
במלון שרה־טבריה, 19.5$ + מע"מ באמצע ובסוף השבוע

2 לילות + לילה חינם*

בסונסטה ירושלים, 33$ + מע"מ באמצע ובסוף השבוע

ילד עד גיל 18 חינם בחדר הורים על בסיס לינה וארוחת בוקר

המחירים ללילה על בסיס לינה וארוחת בוקר לאדם בחדר זוגי. (תוספת ליחיד בחדר).
*לילה חינם על בסיס הארוח. המבצע בתוקף עד 28.9.89.

רשת מלונות סונסטה

להזמנות: דיזנגוף 98 ת"א טל. 03-244176-9
סונסטה ים המלח טל. 057-84614/626. סונסטה ירושלים טל. 02-528221.
ואצל סוכן הנסיעות שלך.

פפז 1121

יחי (סוף) החופש!!!

תחי מדינת ישראל!!! יחי משרד החינוך!!! הילדים שלי עוזבים עכשיו את הבנת כל יום בשעה 7.30 וחוזרים לקראת 2.00 בצהריים. יחי החופש! מהתנוחה של החופש נשאר רק צילום — עד לשנה הבאה.

● ● ●

אם אתם מרגישים שלחתול שלכם או לכלב הקטן חם מאוד, תשימו אותם בתוך הכיור (בלי מים, כמובן) ותיראו כמה שזה ימצא חן בעיניהם.

החתולים שלי המציאו את זה בעצמם. ממש מחוננים.

● ● ●

חברים שלי שהו בחו"ל שלושה חודשים. בזמן הזה הם סגרו את ביתם בתל־אביב. היום, למרות שהתירגום העברי יצא לאור לפ־ני שנים רבות מאוד.

אז עכשיו זה יצא שוב, בתרגומה של אורה מורג ו... אני נהנית נורא.

● ● ●

בעלי, שהוא ער מאוד לבעיית שיכבת האוזון הנסדקת, קנה איזה דיאודורנט שכתוב עליו שהוא לא פוגע בשיכבת האוזון, וחוץ מזה הוא נורא בריא מכל מיני בחינות. השפרצתי על עצמי קצת מהבריא־הבריא הזה וכבר יומיים שורף לי העור. מזמן ידעתי שאסור לי שום דבר בריא!!!

● ● ●

מי שהפסיד את התוכנית מסך אישי עם שבוע כבר יקראו לי המורות ויסבירו לי כמה הילדים שלי שובבים וכמה הם לא מכינים שיעורים, ואז אני אחזור הביתה ואצעק על הילדים, ובעלי יצעק עלי למה אני צועקת על הילדים, וכולם יקבלו מצב־רוח והילדים יבטיחו אי־אלו הבטחות, ואחרי שבועיים חוזר חלילה.

● ● ●

א־פרופו מזג־אוויר, אומרים לי יודעי־דבר שזקני צפת לא זוכרים חורף כל־כך קשה כמו שיהיה לנו בעוד כמה חודשים. זה, אגב, מיומנו של פסימיסט.

● ● ●

בעלי אומר שעכשיו אפשר לקרוא למדינה שלנו "ISRAEL D-C" זאת אומרת: "DISTRICT OF COLUMBIA" (מחוז של קולומביה).

● ● ●

עד עכשיו הם (הנוער) היו אומרים על משהו שמצא חן בעיניהם שזה מגניב, מדליק, מאפו. החדשות הן שעכשיו זה בן־זונה.

תנוחה אופיינית של ילד בחופש: שלט־רחוק וטלוויזיה
עד לשנה הבאה"

צילום: חגי סגל

כשחזרו הביתה מצאו שהכל בסדר, אבל יש רעש משונה. חבר שהגיע לבקר הודיע להם שהרעש נגרם מצרצר אחד או שניים שנכנסו לדירה.

התייעצו החברים שלי עם מומחים לצר־צרים, קנו כל מיני חומרי־הדברה ופיזרו בבית, אבל הצרצר לא רצה למות והמשיך להטריד אותם לפחות פעם בחצי שעה.

אחרי שבועיים של עצבים קראו לחברת־הדברה. הגיעו שני חבר'ה עם מתקנים מפחידי צרצרים, עשו סיבוב בבית והודיעו לחברים שלי שלא צרצר ולא אח של צרצר. בסך הכל הסוללה של גלאי־העשן שלהם הולכת ונג־מרת, וכמה ימים לפני שהיא נגמרת לגמרי היא עושה רעשים כדי שבעלי הבית יחליפו אותה. רצו קידמה — קיבלו צרצרים.

● ● ●

ידידי חיים סיפר לי על בן־אדם אחד שהוא הכי טוב (בשטח שלו) בעולם ואחד מהטובים בארץ...

● ● ●

כמה שהבן־אדם יותר בור, ככה יותר הפתעות נעימות יש לו בחיים. לא שאני ממליצה להיות בורים, אבל אם במיקרה אתם לא יודעים הכל, זה טוב, כי יום אחד תגלו את הדברים היפים שעוד לא ידעתם.

ככה קרה לי עם סיפרו של א"א מילן (מחבר פו הדב — למי שלא יודע). את פו הדב קראתי כמו כל ילד בעולם, וגם אחר כך, כשגדלתי, וגם אחר כך, כשהתבגרתי, וגם אחר כך, כשנולדו לי הילדים וקראתי להם, ועוד אחר כך, כשהילדים כבר קראו בעצמם וישבתי לידם.

אבל את כשהיינו קטנטנים לא קראתי עד עמוס קינן, שבה הראו קטעים בביצועו של שייקה אופיר, שילך לכל החברים שלו ויברר מי הקליט, מי שלא ראה את הקטע של זכי הזקן וככה וככה, לא יודע מה זה צחוק.

● ● ●

בעלי אומר שציני הוא אדם שכאשר הוא מריח פרחים הוא מחפש לווייה.

● ● ●

בפינת הבישול של ערוץ 2 ראיתי את פיליס גלזר, הכוהנת הגדולה של הטיבעונות, שהציעה לקחת אשכול של ענבים טובים ולהכניס אותו למקפיא ואחרי שעתיים־שלוש לאכול את הענבים הקפואים כחטיפים. ניסיתי ונורא הצליח.

אגב, הנה גם תרומה קטנה שלי: מה שעושים לענבים אפשר לעשות גם לתמרים הצהובים האלה שמוכרים בחנויות־הירקות, ושיש להם טעם נורא. אחרי טיפול במקפיא הם טעימים להפליא. שלא לדבר על קרירות בפה.

● ● ●

12 משרינו סיירו בחודש אוגוסט בחו"ל. אם שום דבר טוב לא קרה כאן בזמן הזה, זה סימן שהשרים שלנו לפחות לא מזיקים. נכון חדשה מעודדת?

● ● ●

אני לא יודעת למה אני כל־כך מתרגשת מזה שהם חוזרים לבית־הספר? הרי אחרי שחזרו הביתה מצאו שהכל בסדר, אבל יש רעש משונה. חבר שהגיע לבקר הודיע להם שהרעש נגרם מצרצר אחד או שניים שנכנסו לדירה.

התייעצו החברים שלי עם מומחים לצר־צרים, קנו כל מיני חומרי־הדברה ופיזרו בבית, אבל הצרצר לא רצה למות והמשיך להטריד אותם לפחות פעם בחצי שעה.

אחרי שבועיים של עצבים קראו לחברת־הדברה. הגיעו שני חבר'ה עם מתקנים מפחידי צרצרים, עשו סיבוב בבית והודיעו לחברים שלי שלא צרצר ולא אח של צרצר. בסך הכל הסוללה של גלאי־העשן שלהם הולכת ונג־מרת, וכמה ימים לפני שהיא נגמרת לגמרי היא עושה רעשים כדי שבעלי הבית יחליפו אותה. רצו קידמה — קיבלו צרצרים.

● ● ●

ידידי חיים סיפר לי על בן־אדם אחד שהוא הכי טוב (בשטח שלו) בעולם ואחד מהטובים בארץ...

● ● ●

כמה שהבן־אדם יותר בור, ככה יותר הפתעות נעימות יש לו בחיים. לא שאני ממליצה להיות בורים, אבל אם במיקרה אתם לא יודעים הכל, זה טוב, כי יום אחד תגלו את הדברים היפים שעוד לא ידעתם.

ככה קרה לי עם סיפרו של א"א מילן (מחבר פו הדב — למי שלא יודע). את פו הדב קראתי כמו כל ילד בעולם, וגם אחר כך, כשגדלתי, וגם אחר כך, כשהתבגרתי, וגם אחר כך, כשנולדו לי הילדים וקראתי להם, ועוד אחר כך, כשהילדים כבר קראו בעצמם וישבתי לידם.

אבל את כשהיינו קטנטנים לא קראתי עד מעייף. מה נשאר? אופניים. יופי! אבל מה עושה בן־אדם שלא יודע לרכב על אופניים? כן, בטח שניסיתי. מאה פעמים ניסיתי. אין מה לעשות. איך שאני מנסה אני נופלת, ובך אדם בגילי לא נעים לו כל הזמן ליפול מה־אופניים.

פעמיים כבר ראיתי ברחוב אנשים שנוסעים על אופניים בעלי שלושה גלגלים. על כאלה אני דווקא יודעת לרכב — זאת אומרת אני חושבת שאני יודעת. הבעייה שאני לא יודעת איפה קונים כאלה. פתחתי דפי זהב, טילפנתי לכמה חנויות אופניים, ולא היה להם.

אולי אתם יודעים איפה יש אופניים כאלה? אולי בכלל יש לכם כאלה בבית ואתם מתים למכור?

תתקשרו בבקשה למערכת העולם הזה ותבקשו את זאת שלא יודעת לרכב על אופ־ניים. אני קונה.

● ● ●

אפילו אני, בן אדם כל־כך הגיוני, התפתיתי והלכתי להרפזי הזה, שנוגע בכל מיני מקומות ועושה הוקוס־פוקוס, ותיכף מפסיקים לעשן.

אין מה לדבר, זה ממש עוזר. יומיים רצו־פים לא עישנתי, ועכשיו אני צריכה להסביר את כל מה שהפסדתי ביומיים האלה.

אפילו קוסמים אני מנצחת. כל הכבוד לי.

אופניים על שלושה גלגלים
איפה קונים? מי מוכר?"

מילה טובה...

לפני ימים אחדים צילצל הטלפון בבית חברתי והאיש מעבר לקו שאל: "האם זאת מישפחת..." "כן," ענה חברתי, "מי אתה?"

"שמי עזרא," ענה האיש, "ואני עובד בבנק לאומי בחולון. האם היה לכם חשבון אצלנו?"

"היה לנו חשבון," ענה חברתי, "אבל סגרנו אותו לפני 11 שנה, כשעברנו לתל־אביב."

ועכשיו בא הסיפור.

כבר לפני 11 שנה הסתבר לפקיד עזרא שאמנם החברים שלי סגרו את החשבון ולקחו את כל הכסף, אבל נשארו שם כמה איגרות־חוב לא־סחירות. חיפשו אנשי בנק לאומי את הכתובת החדשה של חברתי ואת מיספר־הטלפון שלהם, אבל בשום אופן לא הצליחו למצוא. ככה עברו 11 שנה.

לפני חודש יצא עזרא למילואים. תפקידו במילואים הוא משהו הקשור בתיקים של חיילים. הוא דיפדף בתיקים, ופתאום נתקל בשם שהזכיר לו משהו. חשב עזרא וחשב, ופתאום נזכר שהשם שבתיק הוא בדיוק שם האנשים שאותם חיפשו לפני 11 שנה. הוא מצא את מיספר־הטלפון, טילפן לחברתי ואמר לה לגשת לבנק, ולקחת את הכסף שמגיע לה כבר שנים.

הלכה חברתי לבנק לאומי בחולון, פגשה את עזרא וקיבלה כמה אלפי שקלים שלא ידעה על קיומם.

הכל בזכות הזיכרון הטוב והרצון הטוב של פקיד אחד נחמד.

מרים בנימיני

מזל החודש:

בתולה בין הרים ובין גבעות

בני מזל בתולה מוכרים כאנשים חרוצים, בעלי מזג עירני, מאוד איכפתיים. הכל נוגע להם אישית. לעולם אינם יכולים לעבור לסדר־היום כשמשהו בסביבתם אינו פועל כשורה או כפי שהם מבינים.

יש להם הגיון, שכל ישר, שיפוט נכון ויכולת לראות לטווח הרחוק. בניתוחים השיכליים שהם עושים, הדברים נשמעים לעיתים אבסורדיים. הם מקדימים לראות לאן כל דבר מוביל, וכשהם מביעים את דעתם ומזהירים או מסבירים כדאי להאמין להם. על פי רוב הם צודקים.

אחרים יכולים לחשוב שהם מטורפים והראייה שלהם היא בחזקת „שיגעון",

אלא שהמציאות מוכיחה את עצמה כיותר מדהימה ממה שאפשר לתאר. ויש להם הכישרון לחזות זאת.

בני בתולה מטפלים באחרים. כמעט תמיד הם עובדים בתפקידי שרות. יש להם צורך לשרת, לעזור, להביא תועלת לזולת. מאין להם הכוחות ומהו הגורם שנותן להם את היכולת להיות מעורבים כל הזמן. זוהי שאלה של מקורות אנרגיה. אדם שאין לו כוח, אינו מסוגל לקחת על עצמו מאמצים, למען עצמו ועוד פחות לזולתו. בדרך כלל, גם אם אין להם מיבנה־גוף חזק, הם פעילים, כאילו יש להם מקורות בלתי־נדלים של אנרגיה.

לפעמים הכל עובד על עצבים. זהו מזל די עצבני, ולא פעם קשה להם לשאת את החיים בגלל העצבים הרגישים וחוסר היכולת להתעלם ממה שקורה. בכף היד יש איזור המלמד על מקורות

מה הקשר בין גבעות ליצרים מיניים? ומה מציינת גיבעת ונוס בגובה בינוני?

האנרגיה של האדם, על היכולת שלו להתייחס לזולת, על העניין במין. איזור המלמד מיהו זה שאיכפת לו, מי פועל למען האחרים או למען עניין הנוגע לו.

היד מחולקת לאורכה לשני חלקים. האחד מתייחס לצד המעשי, והאחר, לצד התת־הכרתי. הגיבעה הקשורה לאגודל מתחלקת למעשה לשתי גבעות, אם כי היא נראית כגיבעה אחת. הכוונה היא לגיבעה שנקראת גיבעת ונוס. זו הגיבעה שממנה יוצא האגודל. היא מתחלקת לחלק עליון, הקרוי גיבעת

(המשך בעמוד 40)

טלה
21 במרס – 20 באפריל

גם השבוע לא יהיה קל. האווירה בבית די קשה. גם היחסים עם הסביבה הקרובה אינם קלים. כאילו שהטילו עליכם עול שקשה לשאתו. האחריות נופלת עליכם, ואתם חשים שאם לא תעשו משהו, מישהו קרוב לכם ייעזק. כדאי שלא תתערבו. שימו לב למה שקורה במקום־העבודה, במיוחד בכל מה שקשור ביחסים עם ההנהלה. מעמיסים עליכם עבודה נוספת. הפתעה רומנטית בפתח.

* * *

ה־6 בחודש יתחיל כיוון די מדכא, אלא שלקראת הערב תעבור עליכם חוייה סרגשת ובלתי־צפויה. קשה יותר ב־8 ובעיקר מה־11 בחדש. אתם סרגישים בדידות ועצב. שוב תיאלצו לגשת לרופא לבדיקות ולהתעסק בענייני בריאות. המצב אינו מסוכן, אבל ההרגשה הכללית תהיה די קשה. במקום־העבודה בוחנים אתכם ודורשים הספק. תיאלצו להקדיש שעות נוספות. ענייני כספים הופכים מסובכים. אך בקרוב הכל ישתפר.

* * *

בעיות מישפחתיות, בעיקר עם אנשים מבוגרים, עלולות לגרום לכם לעיכובים גורליים. האחריות נעשית כבדה מדי. לא תוכלו לשאת בעול ב־עצמכם, ותהיו זקוקים לעזרה. העבודה תכביד עליכם, ידרשו מכם לתפקד כרגיל, ו־זה יהיה כמעט בלתי־אפשרי. ב־10 וב־11 בחודש עלולה להגיע לאוזניכם ידיעה עצובה ומזעזעת. לא תוכלו לעשות דבר. בתחום הרומנטי כדאי להתחשב יותר.

תאומים
21 במאי – 20 ביוני

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

הכל סובב סביב ענייני בית ומישפחה. מישהו אינו מרגיש טוב ועליכם לטפל ולעזור. הכל יסתדר. אף אחד מבני ה־בית לא נפצא בסכנה. היחסים עם בני־הזוג מחמירים בין ה־9 ל־11 בחדש. הם אינם מסכימים לדרך שבחרתם, אך יצטרכו להתרגל ולהתאים את עצמם. התחום הכספי משתפר והולך, עכשיו אין זה הזמן לבצע שיפוצים בבית. זה יהיה יותר יקר מהמתוכנן. הטלפון או החשמל עלולים להתקלקל, שימרו על עצמכם.

* * *

דאגה לחורים מבוגרים ב־6 בחודש. ה־8 וה־9 שוב מאפשרים לכם ליהנות מהרי־פתקה רומנטית נוע־זת, אבל הפעם עליכם להיות יותר מתחשבים. פגיעה בשותפים עלולה לחבל בשמכם הטוב. ב־10 וב־11 ח־שוב שתקפידו להיות בסדר בעבודה. תסבלו מהרגשה לא טובה, בעיות בגב או בעי־ניים. אסור להזניח. אל תמהרו להאמין להבטחות. כרגע אתם יכולים לסמוך רק על עצמכם.

* * *

מי שעוד לא חגגו את יום ההולדת, שרויים במצב־רוח כבד. זה קורה כל שנה בתקופה זו. וניתן להניח שיחלוף לאחר יום־ההולדת. אתם רואגים לצעירים במישפחה. הם מתכוננים לבצע צעד שעלול לפגוע בהם לטווח הרחוק. כדאי שתשוחחו איתם, גם אם לא יבינו זאת, זה ישפיע עליהם. ענייני כספים עלולים לגרום לצרות צרורות. אין זה הדמן להסתבן ולהיכנס להתחייבויות והוצאות כלשהן. אל תשכחו להתייחס לבני־הזוג.

בתולה
22 באוגוסט – 22 בספטמבר

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

שור
21 באפריל – 20 במאי

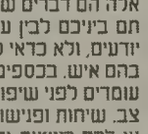
סכום־כסף או אפשרות להגדיל את ה־הכנסות ישפרו לכם את ההרגשה. נסיעה קצרה ב־8 או ב־9 ב־חודש היא בעלת מש־מעות גדולה משאתם חושבים. חשוב שלא תידחו אותה. אל תבואו בדרישות. כרגע איננכם בעמדה נוחה, ואת הביקורת, או ה־הסתייגויות כדאי ש־תעלו בפעם אחרת. פגישה מיקרית או הי־כרות עם בן מזל קשת או תאומים יעוד־דו ויעזרו בעיקר בתחום הרומנטי.

* * *

הכל מתחיל להסתדר. ענייני עבודה נראים עכשיו טובים יותר, יש כמה דברים שהשתי־קה יפה להם ביותים. אלה הם דברים שרק אתם ביניכם לבין עצמכם יודעים, ולא כדאי לשתף בהם איש. בכספים אתם עומדים לפני שיפור המצב. שיחות ופגישות יבואו לכם רעיונות והצעות מאוד מעודדות ומשמחות. בתחום הרומנטי נראה שהתיעורבים בשני קשרים בעת ובעונה אחת. בדאי שתיזהרו. ב־10 וב־11 עשויים להתגלות דברים.

* * *

הקאריירה עומדת עכשיו בראש סדר־העדיפויות. אתם מתלבטים בקשר לדרככם בהמשך. אתם ממהרים להתרגז, להסתכסך ולריב, וזה עלול לקלקל לכם. כדי להתקדם תצטרכו עכשיו להתאפק ולא להביע את דעתכם, גם אם היא נכונה. מי שמשפיע על עתידכם אינו סובל ביקורת. ה־8 וה־9 מבטיחים לכם הזדמנויות חדשות ומסעירות בעבודה וגם בחיים הרומנטיים.

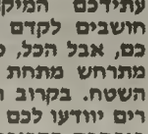
מאזנים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

עקרב
23 באוקטובר – 22 בנובמבר

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

גדי
21 בדצמבר – 19 בינואר

נסיעה לחו"ל או קשר עם מישהו ששוהה שם תעזור לכם להתגבר על הקשיים הזמניים. הכל קורה פתאום. פעשה שעשיתם יפגע בכם ללא פרופורציה. אתם מוכרחים להיות יותר נמשים, ולא לנקוט בצעדים קיצוניים, משום שהסביבה יכולה לגרום לשינויים גורליים, שעלי־הם אין לכם שליטה. בכל הקשור ללימודים או לבחינות צפויה הצלחה. עייפות קשה ב־8 וב־9, אך היא תעבור, ושוב תחזרו להיות אהובים ומקובלים חברתית.

* * *

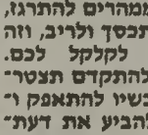
בשורה משמחת בקשר לקאריירה ב־6 בחודש. אם לא יקרה כלום מבחינתכם, דעו שדנים עליכם וב־עתידכם המיקצועי. חושבים לקדם אתכם, אבל הכל, כרגע, מתרחש מתחת לפני השטח. בקרוב הדב־רים יוודעו לכם ולס־ביבתכם הקרובה. ה־8 וה־9 יהיו נעימים. מגישות עם אנשים ו־היכרויות חדשות יג־וונו לכם את התקופה, ובעקיפין ישפיעו על הטווח הרחוק, וינעימו את עתידכם.

* * *

מיכחב. שיחת־טלפון או ידיעה שקשורה לא־רץ רחוקה יעוררו תיקווה וציפיה למשהו שבול באמת לעזור. יתכן שבן־הזוג נוסע, וברגע הא־חרון תוכלו להצטרף אליו. קשרים עם החוק עלולים להבהיל ולהר־גיז, אבל מאוחר יותר תצאו מזה בשלום. אין מה לדאוג. ב־7 וב־8 ב־חודש עלול לפרוץ ויכוח, שיתפתח למריבה. זה לא לטובתכם. כי זה קורה במקום־העבודה. אתם מסתדרים להתפ־רץ ולהתרגז, וזה עלול להשפיע על עתידכם.

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

מאזנים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

דלי
20 בינואר – 18 בפברואר

הפקות האוסקריסטים רוכבים שוב

אין הצלחה יותר בטוחה מן ה־הצלחה. סיסמה ישנה, אבל מוכיחה את עצמה שוב ושוב. ברנארדו ברטולוצ'י, חתן האוסקר מן השנה שעברה (הקיסר האחרון), החליט

בימאי ברטולוצ'י
משחזר ההיסטוריה

להשאיר את העבודה במישפחה. סירטו הבא, שצילומיו מתחילים ב־25 בספטמבר, יכלול את שותפיו, שישה בעלי אוסקרים גם הם. הסרט שמי מנן, לפי סיפרו של פול בואלס, יצולם במארוקו, באלג'־ריה ובניגריה. צילומי הפנים יושל־מו באולפני צ'ינה צ'יטה.

עבור קצין ונ'טלמן וחנאים של חיבה וג'ון מלקוביץ', שעיצב את דמות המארקיז ואלמונט בסירטו של סטיבן פריירס יחסים מסוכנים, והיה מועמד לאוסקר בזכות מקום בלב.

לברטולוצ'י, שתהליכים היסטו־ריים המשתקפים בחייהם האישיים של דמויות שנויות במחלוקת רית־קו אותו תמיד, זוהי קפיצה רצינית מבשת ליבשת, קפיצה שיש בה גם שינויי תרבות ותקופה רציניים ב־יותר, וזה בדיוק מה שאהב תמיד לעשות. את הסרט מפיקה החברה הבריטית של טרי גלינוור.

תדריך
חובה לראות

תל־אביב: מיכחב מאשה אלמונית, בגלל המילחמה ההיא, מי הפליל את רונ'ר רביט? קפה בגדד, חלף עם הרוח, פאדרה פאדרונה, ואז, נערת קריאה, המיקלט, הלזא־פופין.

חיסה: אשה אחרת, זמנים מודרניים.

ירושלים: פאדרה פאדרונה, בגלל המילחמה ההיא, מי הפליל את רונ'ר רביט? נערת קריאה.

תל־אביב:

★★★★ **הלזאפופין** (פריז, ארצות־הברית) — קומדיה ישנה ומטורפת משנת 1941, שהכל קורה בה בלי התראה מוקדמת. הגיבורים עוברים מעלילה לעלילה, שולפים בדיחות מן המותן ומלגלגים בהנ־אה על תעשיית הקולנוע. מוצר יחיד במינו, שגם הבימאי ה.ס. פוטר, לא חזר עליו מעולם.

★★★ **אינדיאנה ג'ונס ו־מסע הצלב האחרון** (תל־אביב, ארצות־הברית, מוצג גם ב־רושלים ובחיפה) — הריסון פורד כארכיאולוג המחפש הפעם את גביע הגראל הקדוש, ותוך כדי כך מציל את אביו השובב מכל מיני צרות. שון קונרי בתפקיד האב, גונב סצינות בקבלנות, ואם כי הסרט הוא מבדר כשלעצמו, הוא חסר את מומנט ההפתעה של הפרקים הקודמים.

עדנה פיינרו ■

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★★ **הרוח היא פראית** (יום רביעי, 6 בספטמבר, 22:05) – **איכר מנוואדה מייבא את אחות אשתו המנוחה מאיטליה כדי לשאתה לאשה, ומגלה שהיא דווקא מעדיפה את בנה הבכור. ג'ורג' קיוקור הצליח לסחוט מועמדויות לאוסקר עבור שני שחקניו הראשיים, אנה מניאני ואנתוני קווין. (שחור/לבן, 1957)**

★★ **מקארתור** (יום שני, 8 בספטמבר, 22:30) – **סאגה שהופקה בזמנו עם עין אחת לטלוויזיה ותראה ודאי טוב יותר על מסך קטן מאשר על הגדול. סיפורו של המצביא האמריקאי השנוי במחלוקת, החל מן הנסיגה שלו, מן הפילי־פינים, בשנת 1942, ועד לפרישתו, אחרי ההצעות המגונות להשתמש בנשק גרעיני, במילחמת קוריאה. כצפוי, סרט אמריקאי אינו יכול להיות אלא אוהד לגיבור הלאומי. גרגורי פק בתפקיד הראשי.**

★★ **דאנדי אין מספיק** (יום רביעי, 13 בספטמבר, 22:05) – **סירטו האחרון של אנתוני מאן הגדול הוא פרשת ריגול המתנהלת בברלין, ובה מתבקש סוכן נפול לחסל את עצמו. לורנס הארווי המנוח, שגילם את התפקיד הראשי, השלים את הסרט אחרי מות הבימאי, ואם האווירה עדיין דחוסה, הסיפור דחוס פחות. מיאה פארו לפני עידן וודי אלן, טום קורטני וליונל סטאנדר, שותפים בסבך העלילה. סרט בן 20.**

איזבל הופרט – מוות והפלות

המוסר והמדינה

עיסקי נשים (הקולנוע, תל־אביב, צרפת) – **קלוד שאברול שוב עוסק ב־אשה שהוצאה להורג. אחרי ויולט נוזיאר הגיע תורה של מארי־לואיז ג'ירו, שלצורך הסרט מו־צגת כמארי. כמו במיקרה הדומה, העלילה מער־גנת היטב במציאות, גם אם אינה מתיימרת להעתיק אותה על כל פרטיה. התפקיד הראשי, בידיה של איזבל הופרט, מצטיין בקשיחות יו־תר מאשר ברכרוכיות שאיפיינה אותו פעם.**

מארי־לואיז ג'ירו היא אשה הנדונה לעוות בשנת 1943 על ביצוע הפלות, הדחה לזנות וה־ריגה בלתי־מכוונת. האשמה הראשונה והאח־רונה גררו עימן, תחת משטר וישי בצרפת, עונש מוות. משהוכחו ההאשמות, שאותן אף לא ניס־תה אפילו להזים, מיהרה מערכת־המישפט המושפלת של צרפת המובסת להפוך את הדיון במארי־לואיז לסמל של שמירת המוסר שב־עזרתו תשוב האומה המנוונת לעמוד על רגליה. שאברול, המתאר את השנתיים האחרונות בחייה של מארי־לואיז, אינו מנסה לרגע לשפר את דמותה או להאציל אותה. אולם מעשיה ודאי שאינם ראויים לעונש מוות, ואילו התנה־גותה, שזיכתה אותה ביחס העויין של הסביבה, אינה גרועה מזו של כל בורגנית מפורכסת. וזה הרי מה שרצתה תמיד להיות. מעל לכל, מציג שאברול את מערכת המוסר המעוותת של אותה התקופה. שיחזור קפדני, ומישחק משכנע של איזבל הופרט, עוזרים להמחיש מערכת זו.

מאקו ופאטי יאסוטקה – פשוט ואינטליגנטי

אביב בסתיו

שוב לאהוב (טיילת, תל־אביב, ארצות־הב־ריית) – **חיי זוג נשוי עולים על שירטון אחרי 40 שנה של חיים משותפים. כאשר בני־הזוג שייכים למיעוט היפאני הגר בקליפורניה, זה כבר עסק נדיר באמת, ובהחלט ראוי לצפייה.**

הסרט מבוסס על מחזה בשם כביסה (זהו גם שמו המקורי של הסרט באנגלית). זהו מבט שקט, אינטימי ומופנם על בני־הזוג, על ילדיהם ועל החיים שבהם התרבות היפאנית הישנה נמהלת בתרבות האמריקאית החדשה. האב הוא אוטוקראט המצפה להיות אדון בביתו, ומגיח שכל גילוי רגש או חיבה הוא גם גילוי חולשה. הוא מסוגר בתוך עצמו, מתוסכל מן הבטלה הכפויה על מי שיוצא לגימלאות, ממרר את חיי האשה עד שהיא עוזבת את הבית. רק פעם בשבוע היא מגיעה כדי להביא לו כביסה נקיה ולקחת עמה את המלוכלכת ומכאן השם המקורי.

פרננדו בירי – החמצה

בלי כנפיים

איש זקן בעל כנפיים גדולות (סינמטק, תל־אביב, ספרד/קובה) – **עוד החמצה בסידרת העיבודים לסיפורים של גבריאל גארסיה מארקס לקולנוע. האחראי הפעם הוא פרננדו בירי, אוונט־גארדיסט ותיק, שהחליט כי כוונות חשובות יותר מתוצאות.**

מארקס מספר על מלאך ישיש בעל כנפים גדולות וכבדות, שנופל בחצר האחורית של ביקתה עלובה. בין לילה הוא הופך לסנסציה של העיירה, כולם רוצים לגעת בו ומצפים שיעשה ניסים ונפלאות. בעלי הביקתה, עניים מרודים, מוכרים כרטיסי גישה ליצור המופלא, ועד מהרה משפרים את מצבם הכלכלי ללא היכר. הכנסיה מוטרדת מניסים שאינם בפיקו־חה, אבל אינה צריכה לדאוג. ההמון הנוהר היום אחרי מלאך, ינהר מחר אחרי אשת עכביש ומחרתיים אחרי תופעה משונה אחרת, והמלאך האדיש והתשוש יוצא עד מהרה מן האופנה.

אין צורך להרבות בפרשנויות כדי להסביר

אילן בושם

שמונה שירים

סקופ

כָּל אֶחָד זֶה סְקוּפ
עַד שֶׁהוּא עוֹבֵר

מקטרת שלום

יוֹם יוֹם אֲנִי מְעַשֵּׁן מִסְפָּר סִיגָרִיּוֹת
וְאֵין שָׁלוֹם בְּנַפְשִׁי

ילדות

הַקְּטָנָה נִכְנְסָה לְנַעֲלֵי אֲבִיהָ הַגְּדוֹלוֹת
וְרִדְּתָה בָּהֶן בְּקִשְׁי כְּשֶׁהִיא מִתְנַדְנֶדֶת
מִצַּד אֶל צַד כְּאִלּוּ עוֹמֶסֶת אֶת חַיֶּיהָ.
הִיא לֹא יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס לְנַעֲלֶיהָ:
יַלְדוּת. יַלְדוּת.

חי בסיוט

בִּזְמַן הָאַחֲרוֹן עוֹלִים עַל דַּעְתִּי,
בְּלִי סִבָּה נִרְאִית לָעַיִן, שְׁמוֹת שֶׁל
מְכָרִים וּקְרוֹבִים רְחוֹקִים, וְאֲנִי
שׁוֹאֵל אֶת עַצְמִי, וְאֶת אֲחֵרִים, עַל
גּוֹרָלָם: אֲנִי חַי בְּסִיּוּט וּמִתְעוֹרֵר
מֵחֲלוֹם.

נעלמים

כָּל כַּמָּה שֶׁאֲנִי קָפְדָּן, דַּיְקָן, נוֹקְדָן
נַעֲלָמִים לִי, לְעִתִּים, וְזֶה מַטְרִיף אֶת
דַּעְתִּי, בְּאֹרַח פֶּלֶא, פְּרִיטִים כְּמוֹ
מַסְמֵךְ,
עֵט, חֶלְקֵי לְבוּשׁ, אֹם, אָב.

דירה

אֲנִי עוֹבֵר לְיַד דִּירַת שְׁכֵנְתִּי ז"ל;
דְּמָמָה.
עֵינֵי דִּירָתָהּ עֲצוּמוֹת וּפִיהָ סָגוּר
כְּאִלּוּ הָיְתָה בָּבָה עַל קְפִיץ שֶׁנֶּאֱלְמָה
בַּעֲמִידָה אוֹ בִּשְׁכִיבָה (עַל פָּנֶיהָ)
כְּשֶׁמְּנַגְּנִים
פֶּקַע מֵרֹב שִׁמּוּשׁ עַד שֶׁדַּיָּרִים חֲדָשִׁים
יָבוֹאוּ וְיִמְתְּחוּ אוֹתָהּ בְּחַיֶּיהֶם.

מטבע לשון

"הוֹ אֱלֹהִים"
אַל תִּתְפֹּס אוֹתִי בְּמִלָּה, אֱלֹהִים:
זוֹ רַק מַטְבֵּעַ־לָשׁוֹן.

זרים בבית־הקפה

יוֹשְׁבִים גַּב־כְּפָא אֶל גַּב־כְּפָא:
הוּא מֵעֵין בְּעָתוֹן; הִיא בְּשִׂבְעוֹן;
שְׁקוּעִים זֶה בָּזוֹ וְזוֹ בָּזֶה.

איתי שרף

נפשות כבויות: שלוש אריאציות

הנרי ג'יימס
שלוש נובלות: „מיזבח המתים", „ה־חיה שבג'ונגל", „פינת הרחוב הנעי־מה". תירגמה: אורה סגל
סיפרי סימן קריאה, הוצאת „הקיבוץ המאוחד". 135 עמודים.

א. מיזבח המתים

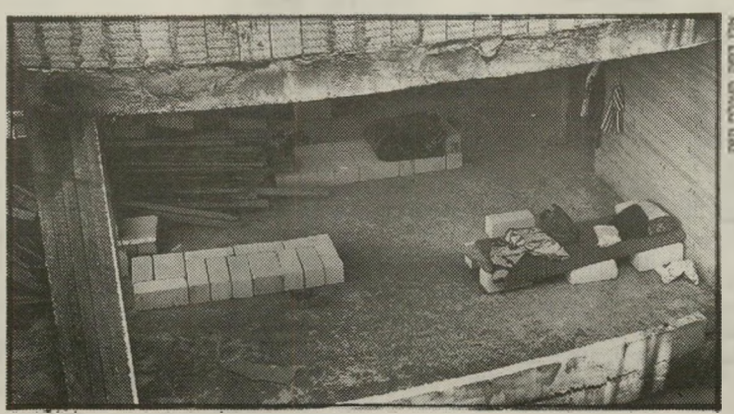
איש בודד, עדין, בן 50, פוגש אשה בודדה, עדינה, בגילו. מקום המיפגש — לא בפארק, לא על שפת־הים, לא בבית־קפה, לא בבית־האופרה. בכנסיה דווקא. למה כנסיה? כי לו ולה תחביב משותף: להתייחד עם מתיהם. לכ־אורה, המילה תחביב היא עקיצה וולגארית שאינה במקומה. אבל לא, כלי שום עוקצנות — זה התחביב שלהם. יום־יום, מול נרות־הנשמה בכנסיה, הם מבלים שעות בנעימים, ושוב: בלי עוקצנות ובלי מרכאות. זה נעים להם. המוות, מבחינתם, אינו מיפלצתי, מייסר ומעורר חלחלה, אלא להיפך — ענוג, נוס־טאלגי, חלומי, מרגיע. דילן תומאס כתב למוות, בכל זאת יהיה פה סיפור אהבה, או לפחות פלירט.

לא סיפור ולא פלירט. הם לא מסוגלים. זה נוגר את תבנית נפשם. בינו לבינה מתייצב, באופן אבסורדי, פולחן־המוות עצמו: אחד מידידיו המתים של גיבור הסיפור היה פעם, מתבורר, אהובה של הגיבורה. לפנינו משולש רומנטי שאחד מקודקודיו הוא איש מת.

ג'יימס כותב, אם כן, על חוסר־הנחת שב־נחת. על האנשים ה„בסדריים" והמיושבים־בדעתם, לכאורה, שלמען האמת סובלים ממ־צוקה של קיום סתמי ומוצאים מיפלט בכנסיה שאין בה אלוהים, כנסיה קרה מאוד.

ב. החיה שבג'ונגל

אותו נושא, בווריאציה. איש בודד, עדין וכו' פוגש אשה בודדה וכו' אחרי 10 שנים שלא התראו. הם מעלים זיכרונות: את זוכרת איך פעם, כשהיינו בני 30, שטנו בסירה על הנהר? בטח שהיא זוכרת. היא זוכרת גם מה הוא אמר אז, בסירה: שם גילה לה את הסוד

מעון זמני: „מיטות" מאולתרות של פועלי־בניין ערבים

פעם, באחד משיריו הנודעים: „אל תלך בר־כוח אל תוך הלילה הטוב". במילים אחרות: אל תתמסר בהתענגות למוות המתקרב: היל־חם כל עוד אתה חי. גיבוריו של ג'יימס מייצ־גים באופן מוחלט את הגישה שכנגדה כתב תומאס את השיר הזה. הם הולכים ברכות, בכניעה נינוחה, בעצם בשימחה, אל תוך „ה־לילה הטוב" של אפילת המוות. לחייהם אין ערך לעצמם, אלא כהכנה, לימוד ותירגול יומיומי של ההליכה הרכה הזאת אל תוך הלילה שאין אחריו יקיצה.

מאיפה נובעים כיסופי המוות האלה? האם הרצון למות וההתעסקות האינטנסיבית ב־פולחן־המוות הם תוצאה של חיים איומים, מעוניים, קשי־יום ומוכי־גורל? לא. בכלל לא. מדובר כאן באנשים מהוגנים, לונדוניים, הש־ייכים לשדרות העליונות של החברה, אניני טעם ויכולת ביטוי (מה שנקרא באנגלית articulate), בקיצור: אנשים מבוססים שח־ייהם זורמים בנחת ובלי תקלות.

ואולי בזה הענין. יותר מדי נחת, פחות מדי תקלות. כי לא די שהחיים זורמים: הש־אלה היא — לאן. כלומר: האם יש חשיבות, משמעות וכיוון מוגדר לחיים שכלום, או כמעט כלום, לא מתרחש בהם.

ההגדרה הקולעת ביותר לגיבורי סיזבח המתים היא ההגדרה הגוגולית „נפשות מתות". אנשים אלה בוהים באורות (נרות־נש־מה) ומחכים ליום שבו ידלוק נרם בין שאר הנרות. עד אז ישרור חושך בעולמם החלול. נפשות כבויות.

הוא והיא מנסים ליצור קשר של ידידות, ולרגע עלול הקורא ליפול בפח ולחשוב שה־נה, למרות הפאסיביות המוחלטת וההתמנה הכמוס של חייו: יש לי תחושה, הוא אמר, שאני אדם יוצא־דופן, למרות שכלפי חוץ אני נראה כמו כולם. יום אחד — אני בטוח — יקרה לי פתאום משהו עצום, איזה מאורע נהדר, או איום, שיזנק עלי כמו חיה שאורבת בג'ונגל.

נו, ומאז? לא כלום. הוא מחכה. גם הבחורה מחכה. כמו בבלדה של חנוך לוין על „אדון כמעט וגברת כבר", עברו עליהם 10, 20, 30 שנה בציפייה לחיה שבג'ונגל, שתזנק כבר. רק שלחיה הזאת יש מנטאליות של פולחן. הושט היד וגע בה — היא לא תגיב. משוך לה בפרווה — פורמאלין.

„אדון כמעט" נכנס לדיכאון. הוא כבר עבר את ה־50, החיים פחות או יותר מאחוריו, וע־דיין אין לו אף שורה ברקורד. כל חייו, כל שאיפתו היהירה, כל אמונתו בייחודו על־פני בני־דורו, חלחלו־עברו כמו יום בחדר המתנה בקופת־חולים, שבסופו מתברר לממתין שה־רופאים בשביתה. ועכשיו, כדרך כל בשר, מתה „גברת כבר" ומשאירה אותו ערירי בג'ונגל ריק מחיות. כשהוא עומד מול קיברה הוא תופס — באיחור, כמובן — שההיה היחידה שביקרה בג'ונגל־חייו היתה ידידתו המנוחה. אינספור פעמים רמזה לו שהיא מוכ־נה להילקח ולהתמסר, והוא, בטימטומו, הח־מיץ אותה.

אבל רגע, הוא אומר לעצמו על סף מותו. רגע אחד. אולי זה, כן, זה, היה המאורע הגדול של חיי: כלומר: ההתמצה היתה האסון הנורא שחיכיתי לו כל השנים. כלום לא קרה לי — וזה בדיוק מה שקרה לי: והנה: עובדה זו היא שמייחדת אותי מכל בני־האדם בעולם, אשר להם, כידוע, קורים דברים.

ג. פינת הרחוב הנעימה

ואריאציה שלישית. בערך אותו אדון וב־ערך אותה גברת נפגשים בניו־יורק אחרי שלא התראו 30 שנה. הוא עזב את ניו־יורק, בצעירותו, מכיוון שנדחה מן הרעש, הקצב, החומריות והפעלתנות שבה, ומצא שלווה באירופה. מה מחזיר אותו לניו־יורק? — אח־רי שנים ארוכות של בטלה בניכר, מטרידה אותו פתאום השאלה: איזה מין אדם הייתי, אילו נשארתי כאן במקום להגר לאירופה? האם הייתי הופך לאיש־עסקים נמרץ, קשוח וממולח כמו כל בני־גילי שמהם נפרדתי בת־חילת דרכי? כן. סביר להניח שכך הייתי נראה היום.

הרגש הראשון שמתעורר בו כלפי המח־שבה הזאת הוא בוז: איזה מזל, הוא חושב, שהמסלול שבחרתי עשה אותי מעודן ותר־בותי, ולא חומרני־תחרותי. אבל, במחשבה שנייה, אילו נשארתי, יכולתי להיות היום מיליונר, כמו כל הניו־יורקים שעשו הון וה־קימו גורדי־שחקים. הוא מתמלא חרטה וקינ־אה: איפה אני ואיפה הם.

הוא שוטח את רחמיו העצמיים לפני ידי־דתו משכבר הימים, ובתוך הדינאמיקה של השיחה הוא מתנחם ברעיון מבריק־אידיוטי: אי־שם בניו־יורק מסתתר הכפיל שלי, הצד האחר שלי, כלומר, האיש שהוא מה שיכולתי להיות אילולא חייתי באירופה — ואני אמצא אותו. למה לך למצוא אותו, היא שואלת. — כדי לראות מי משנינו, הוא או אני, מוצלח יותר.

הסיפור הופך, בנקודה זו, למעין סיפור־רו־חות. האיש מחפש את כפילו, מפחד מפניו ומנסה להפחיד אותו בחזרה, ובסוף כל מיש־חקי החתול־והעכבר הוא אכן רואה אותו פנים אל פנים. הוא מתעלף מרוב פחד, ידידתו באה בריצה ומצילה אותו, משכיבה אותו במיטה, מחזיקה את ידו ומרגיעה אותו, כמו שמרגיעה אם, או מטפלת, ילד מפוחד.

ד. כללית

כללית, לפנינו מיקרה מוזר, חריג ומרהים של סופר שכתב שלוש פעמים את אותו הסי־פור. בשינויים קלים, כמובן, אבל בלי ספק: אלה שלוש ואריאציות, לא, יותר מוואריא־יות, זהו סיפור אחד בשלוש טיוטות. שלושה משלים בעלי נמשל אחד. המשלים הם: פול־חד־המוות, חיית־הג'ונגל והכפיל. הנמשל הוא: בריחה מהמציאות. ואפשר גם: ניסיון ליצור תחליף לחיים.

הבריחה מהמציאות היא, כאן, בריחה כו־ללת. אין לגיבוריו של ג'יימס כל מגע עם החברה, עם הכלכלה, עם הפוליטיקה, עם המ־דע או עם כל סוג אחר של סקרנות, עם קרוב־משפחה, עם אירועי יומיום, עם הצרות והש־מחות שמזמנים החיים לארם מן היישוב. הם שקועים ברטרוספקט נרקיסי (קרא לזה „פרו־סטיאני", אם תרצה), בבחישה מתמדת של תודעה עצמית כפייתית, אנוכית, שמשאירה בקושי חרך־הצצה לידידה הטובה, המתענ־יינת בשלומם מתוך איכפתיות חד־סיטרית.

לא אל הפאנטאסיה הם בורחים, גם לא לאלכוהול או לסמים. הבריחה שלהם היא בריחה לוגית. הם בונים לעצמם מערכת־שי־קולים סדורה והגיונית, כביכול, שהמסקנה הנובעת ממנה עונה על הצורך הנפשי הבסיסי שלהם — לברוח, להתנתק — ומספקת להם „מטרה" חליפית, מפוברקת. (— לזכור מתים רבים ככל האפשר, בנובלה הראשונה; — להמתין למאורע מסעיר, בנובלה השנייה; — לפגוש את הכפיל, בשלישית).

גם כשמחשבתם נראית עיקבית, צלולה ומבוססת, אין זו אלא שרשרת הצדקות שהם כופים על המום מעורר הרחמים שבו הם לו־קים: אי־היכולת לחיות את החיים בעירומם, בפשטותם החשופה, כפי שהם. ובלאו הכי: אי־היכולת הנגזרת מכך, להעניק מעצמם לאדם אחר — לאהוב אשה, לקשור קשר שמ־עבר לשיחות־נפש פעם ביובל, להפיק קצת

חום אנושי מלב־הזכוכית שלהם. הם אנשים עלובים מפוארים. חסרי כל כישרון־חיים וב־עלי יכולת הנמקה גראנדיוזית.

ה. מעניין? לא מעניין?

ב־1884, 10 שנים לפני מיזבח המתים, כתב ג'יימס במסה „אמנות המיבדה" (The Art of Fiction) את הדברים הבאים: „ההת־חייבות היחידה שתובעים אנו מראש מרומאן (...) היא שיהיה מעניין. האחריות הכללית הזאת מוטלת על שיכמו, אך היא היחידה שא־ני יכול להעלות בדעתי. הדרכים שבהן בן־חורין הוא להשיג תוצאה זו (כלומר — לעורר בנו עניין) נראות לי רבות מספור."

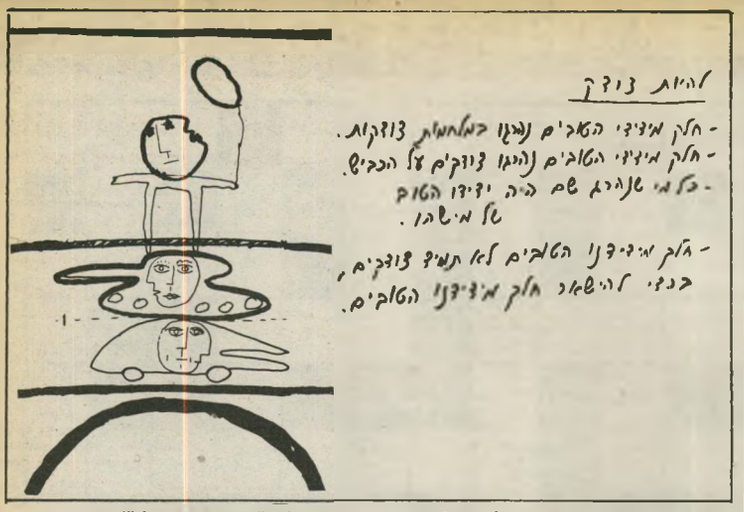
אחרי הכרזה אמיצה ונחרצת כזאת, יכול מי שלא קרא את ג'יימס לצפות ממנו לסיפו־רת מרתקת, צרופה, סוחפת, מבררת. המיפגש עם מיזבח המתים מעורר את הרושם שג'יימס לא קרא את המסה שהוא עצמו כתב. אפשר למצוא הרבה נקודות־זכות אמנותיות בשלוש הנובלות האלו (למשל עומק פסיכולוגי, אב־חנות דקות, מורכבות תחבירית, סבלנות לפ־רטי־פרטים של הלכי־נפש), אבל, בסך־הכל, הן אינן מרתקות, סוחפות או מבררות ולוא לרגע. אני פותח את הספר בפיסקה מיקרית:

„...עתה נראה היה שסגירת הדלת הי־תה בעצם מחוות רחמים כלפיו, הזדמ־נות שניתנה לו לרדת, להסתלק, לעזוב את המקום ולא לחלל אותו עוד לעולם. היה הגיון בתפיסה הזו, היא התקבלה על הדעת, אולם אין ספק שעתה, כשעצביו מרוטים, היתה משמעותה תלויה במידת האיפוק של אותה אישיות לאחר פעולתו האחרונה, או ליתר דיוק – לאחר הימנ־עותו מפעולה. דימוי ה'אישיות', תהא מה שתהא, המחכה שיעזוב את המקום, נראה לו מוחשי כל־כך דווקא בשעה שנרתע, ברגע האחרון, מן הוודאות, שכן למרות נחישות דעתו, או ליתר דיוק – למרות החרדה שתפקה אותו, חייב היה להודות שאומנם נרתע ברגע האחרון – נמנע מלראות בעליל" (עמ' 112).

וכך זה נמשך ונמשך. מישפטים מפותלים, מבלבלים, מתישים. מילים גבוהות (לאו דוו־קא מליציות: פשוט צחות מדי) שכולן, איכ־שהו, דומות זו לזו ואינן יוצרות רצף קומו־ניקאטיבי. הדף של ג'יימס כמוהו כמישור של קרח מאופק לאופק, בלי בית, עץ או עמוד־חשמל שהעין יכולה להיאחז בהם. שנתיים לפני שג'יימס כתב את המסה „אמנות המיב־דה", כתב אנטון צ'כוב (במיכתב לאחיו אלכ־סנדר, מאי 1886):

„...טוב מכל תעשה אם תימנע מתיאור הילכי־רוחם של הגיבורים. יש להשתדל שי־בינו זאת ממעשיהם." הרי לך שני הפכים.

יש משהו מעורר השתאות — אם לא פלצות — ביכולתו של ג'יימס למתוח עלילות של לא־כלום על־פני עשרות עמודים דחוסים. הוא מין וירטואוז כבד־פה. נקי, מופנם, מנותק, דקיק־אבחנה וחסר חוש־הומור לחלוטין. הוא סופר גדול מאוד וזה, כנראה, מה שמפריע לקרוא אותו.

צייר וכתב שאול קנז (מתוך „שיחות שלום", בהוצאת „לי")

אותנו ומנסה לשלוף אותנו משיגרת הזיקות המקובלות של החיים־למחצה, ולוא לרגע.

מחלות החברה המתועשת

„אין אנשים שאין להם תחליף", „בתי־הק־ברות מלאים באנשים שלא היה להם תחליף". הצהרות וולגאריות ומטומטמות מעין אלה, המקובלות בין אנשי ניהול ועסקים, הן מן הסוג שהיה „חביב" במיוחד על תיאודור אדו־רנו, שאותו כבר הזכרתי בקשר לבקט. היה לו לאדורנו זה כישרון בלתי־רגיל לניתוח עדין של ורמים ותופעות בחברה מזוויות־ראות ונקודות־השקפה החורגות מתלמי המחשבה השגורים.

רגישותו המוסיקאלית התבטאה גם בהא־זנתו הקשובה לטונים הסמויים ביותר של זיוף אצל אינטלקטואלים „מסוגפים" ובורגנים שבעים, אצל סטאליניסטים ופאשיסטים, אנשי־בוהמה ואריסטוקראטים, חסידי־טבע (ואקולוגיה) וביורוקראטים. גם לכתביו של אדורנו יצא שם רע כאילו הם קשים ומסובכים מדי, אולם עצם העובדה שספריו תורגמו לשפות שונות והם עדיין נקראים במערב, שהוצאות מכובדות הדפיסו כמה מהידועים שבהם בכריכה רכה, השימוש הנפוץ במושגים שטבע — כל אלה מעידים על צורך או רעב לסוג זה של ניתוח דק ובהיר אשר בו הצטיין כל־כך אדורנו. דווקא עכשיו, בשעה שמנ־גנוני הפירסומת והאינפורמציה — מנגנוני התרמית — השתכללו עד כדי שהתלות בהם הופכת אותנו למעין גורים סומים היונקים פעם מפיטמת הטלוויזיה ופעם מזו של העי־תון, או הרדיו, או הווידיאו, דווקא עכשיו מורגש חסרונו של אדורנו ומוחשת העובדה שאין לו תחליף. האיש שידע לחשוף ממח־בואיה ברבריות גסה המחופשת או מוסווית כתרבות, מהאופרות של ריכארד ווגנר ועד סיגנון הג'אז (אדורנו, שהיה בקיא גדול במוסיקה קלאסית, כתב ספר שלם בנגוחו של וגנר ומסה ארוכה שבה הוכיח את נחיתות הג'אז) היה ודאי מגיב באופן דומה על תופ־עות כגון הסרט היימאט * הבימאי פאסבינדר, הרקדנית פינה באוש ואחרים מסוגם. למי ששואף „לחדד את השכל" (במקום לשנן מה דינה של ביצה שנולדה ביום טוב, או עיר בצורה בפורים) וגם ללמוד משהו חשוב — ספריו של אדורנו, היהודי החריף המאבחן ומנתח אחת לאחת את מחלות החברה המתו־עשת, עשויים להוות אתגר מעניין.

מיניותו של מאקביב

קשה להבין את סרטיו של דושאן מאקביב אלא אם כן קראת, לפחות, את וילהלם רייך, הפסיכולוג היהודי, תלמידו של פרויד, שעי־קרי תורתו צצים ישירות או בעקיפין בכל סרט מסרטיו של מאקביב, ובכלל זה סירטו האחרון, מאניפסטו. עבור מאקביב, הנערה המשועבדת למשרתה האלים בקשר סאדו־מאזוכיסטי מובהק, הקומוניסט הקנאי, הטהור מדי, המורה החסודה שאהבת הטבע שלה לוקה בחסר, כל אלה זקוקים לריפוי, ריפוי דחוף נוסח רייך. מאקביב הוא אנארכיסט, פרא־אדם יוגוסלאבי טיפוסי, הסולד אינסטי־נקטיווית מ„סובלימאציה" וארוטיקה רומנ־טית, אמנם, מבלי שהוא, או יצירותיו, ייהפכו לוולגאריים או גסים. תפישתו אולי לוקה בפשטנות, אך אי־אפשר שלא להתרשם מה־אופן שבו הוא מפרק לגורמים את ה„שיריון" (על פי רייך, מי שמדכא את יצריו „עוטה שיריון" — הופך נוקשה וקשוח, „מתעצה" פיסית ונפשית, שלא בטובתו) של „נער הקוקה־קולה", מוצר מובהק של החברה הקפי־טליסטית, „מצליחן" זוהר ומנוכר לחלוטין המבוצר כאילו בחליפתו המהודרת.

במאניפסטו, אשר עלילתו מתרחשת בעיר קטנה ומושחתת במרכז אירופה שבין שתי מילחמות העולם, עיר ששמה, לא במיקרה, „וואלדהיים", הקורבן הוא דווקא קומוניסט מושבע, צעיר בלונדי, מנומס, השבוי במעגל הקסמים של נוסחות מארכסיסטיות וסיסמות מהפכניות. מאקביב מכבד את אומץ ליבו של אותו מהפכן ומתעב את שוביו ומעניו הקריפטו־פאשיסטיים, אך בסופו של דבר דוחה את שני המחנות: את הקדושים החי־לוניים העולים על מוקד המהפכה ואת נציגי השילטון המסואבים והפרוורטיים (מאקביב רואה קשר בין סיאובם לסטיותיהם המיניות).

כאמור, הזיהוי המוחלט של מין עם אהבה ועם חרות (כמובן לא בתנאים של השפלה או כפייה) הוא פשטני, אך לא ניתן להאשים את מאקביב בוולגאריות. לא ניתן לאתר אצלו אותה נטייה רווחת לפטפט על מין, אם מנימוקים מיסחריים ואם כתוצאה מנסיגה אינפנטילית לגיל שבו הילד נהנה „להדהים" את האורחים בסלון במילים „לא יפות" שהן בחזקת טאבו אשר מעליו הוא מנסה לדלג, בנאיביות שלו, מבלי שיוכל לבטלו (שהרי השימוש הכפייתי במילים „גסות" מעיד על כפייתיות, לא על חופש. כך אצל לני ברוס וג'ואן ריברס וברוקלינאים אחרים, הדומים מבחינה זו לפרש המנסה לטפס על האוכף אך מזנק בתנופה גדולה מדי וצונח משום כך מצידו השני של הסוס).

אפשר כמובן לטעון גם נגד מאקביב כי אמונתו במין, המין האורגאסמי, כמפתח הג־אולה, אינה אלא עוד תיאוריה, אף אם בעליה הוא אנטי־אינטלקטואל השולל תיאוריות מעצם היותן תיאוריות. אך זו כבר התחכמות.

---

* *(הרי סרט זה מעלה על נס את כל מה שאדורנו תעב כל־כך אצל הייידגר: הערצת השורשיות של הטיפוס המוצק, „איש האדמה" האותנטי, ניגודו של „האמריקאי" התלוש והמנוכר השב לכפר מולדתו ו„מזהם" אותו בנוכחותו. מוסיבים מופרים.)*

עיונים

צפריר גוטליב

על „טקסטים קשים" ושירונות מנופצים

אני מתקשה להבין מדוע מוצאים את סמו־אל בקט קשה. פעם, במהלך שיחה עם סופר אחד, צץ שמו של בקט. „בקט הוא מיני־מליסט?", קבע הלה, ובכך תייק ותייג אותו, תחב את דיסקית הזיהוי לפיו — וכמובן אטם גם את פי שלי. מה מינימליסט? גם אם יש בכך מידה של אמת, האם זה כל מה שיש לך לומר עליו? נטייה ארורה להדביק תוויות על בקבוקונים ומבחנות, נוסח בית־המרקחת. הרי מיטב מחזותיו של בקט, כל מחזותיו, עוסקים באופן כפייתי כמעט בבעיית החרות, או ליתר דיוק, מתארים בפרוטרוט את כבלי החברה ואת האזיקים האינדיווידואליים. בסופמש־חק, בטייפ האחרון של קראפ ובמחכים לגודו, בקט בוחן בתשומת־לב כל טבעת בשלשלת הכופתת אותנו לזולת, או לעצמנו, להרגלים ולשיגרה שאימצנו. הוא עושה זאת, אין צורך להוסיף, לא מתוך מאזוכיזם, אלא בחיפוש נואש אחר „הנקודה החלשה," אחר החרות, חרות הנתנת לו, באופן פרדוקסאלי, דווקא בשל ההכרה האמיצה בהיעדרה (אגב, בקט לא ידבר לעולם ישירות על החרות כשם שהמ־אמין לא נוקב בשם המפורש, הגולה לא שח על גלותו והדון־ז'ואן לא יספר על דון־ז'ו־א־ניותו).

ובכל זאת, מדוע נתפש בקט כקשה?

את התשובה אפשר למצוא אצל תיאודור אדורנו (עליו בהמשך), המסביר כי אנו לכודים במלתעותיה של „תעשיית התרבות" (Kultur Industrie) המשחיתה את טעמנו ואת כוח־השיפוט שלנו באמצעות ה„מוצרים" שהיא משווקת בשיטת הסרט־הנע. בסרטים, בתוכניות הטלוויזיה, או בספרים הנמכרים כסבונים או אבקות־כביסה. תעשיית התרבות המנוכרת והמנכרת גורמת לכך שדווקא המ־יצאות הקרובה ביותר נתפשת כזרה ומוזרה, כבלתי־מובנת, כ„טקסט קשה."

האם היה בקט סומך את ידיו על ההסבר הזה, בעל האוריינטאציה המארכסיסטית (תורת הניכור המבריקה של מארכס בכיתבי השחרות שלו)?

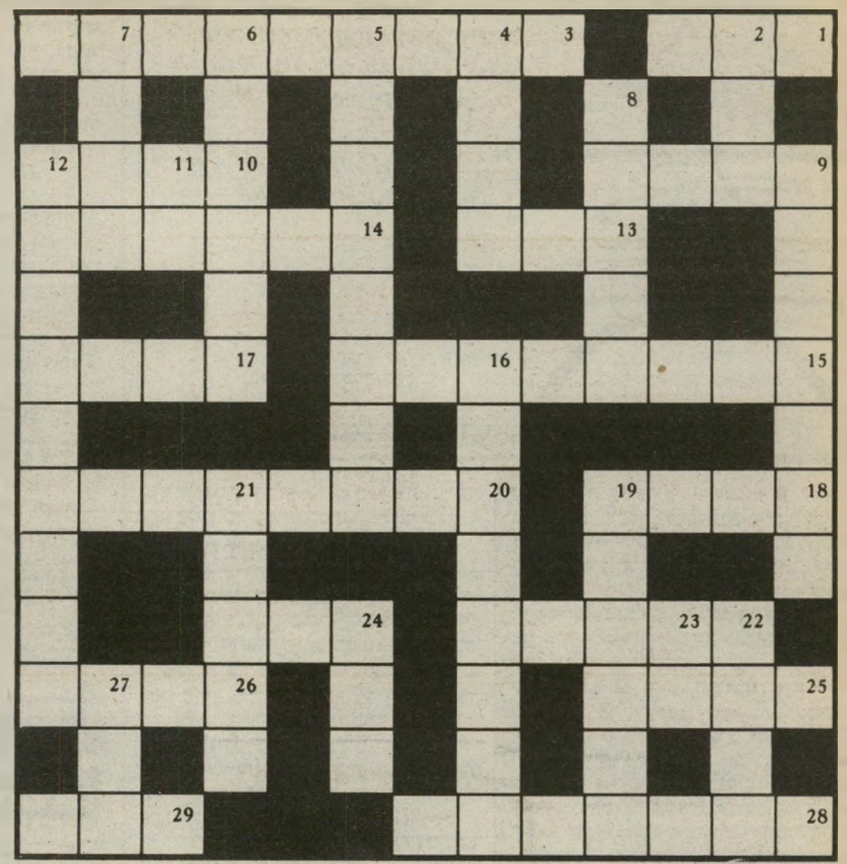
אפשר לנחש שלא. אמנם במחכים לגודו באה לידי ביטוי מודעותו החריפה לניצול ולחרפת ההשפלה ביחסים בין מעביד ועבדו — אותו הוא מכנה באירוניה מושחזת „לאקי" (מישחק־מלים שניתן להבינו כ„בר־מזל," או: „מי שנגרר אחר זולתו" — שתי מילים הסמוכות זו לזו מבחינת הצליל אף שהן נכתבות אחרת). אך בקט אינו סוציי־אליסט או מארכסיסט ובמקום אחד הוא מצהיר במפורש: „...ההכרה שהאמנות היתה מתמיד בורגנית, אף שהיא משככת את כאבנו נוכח הישגיהם של אנשי הקידמה החברתית, הֶבֶה, בסופו של דבר, חסרת־עניין." מישפט אירוני מאין כמוהו על איזה הישגים הוא מדבר? ובקביעה כי האמנות היתה מתמיד בורגנית הוא מסיט בהינף־יד שורה שלמה של ספרים מן המדף!

במישפט־החסכני והתמציתי הזה מקופלת אמת שהיא פרי מחשבה ועיון מעמיק בהיסטו־ריה של התרבות מראשיתה ועד ימינו. אך בקט, הסולד מנתחנות אינטלקטואלית וחטט־נות אידיאולוגית, מתנער מהרעיון המבריק הזה בטענה שהוא „חסר־עניין."

במילא, פרשנים מבריקים פחות מאדורנו היהודי הגרמני אינם מסייעים להבנת בקט. יש המדברים על ההיבט ה„קיומי" אצלו, אח־רים יסבירו לך כי האיש העיוור, השתלטן, בסופמשחק, הוא ג'ימס ג'ויס, ואילו זה המת־רוצץ סביבו ומספק לו אינפורמציה על העו־לם הוא בקט הצעיר שהיה מזכירו בפאריס. כלומר, הפרשנים מהסוג הראשון חוטאים בה־פשטה פילוסופית נפרזת, בעוד שאלה מהסוג השני נוקטים בסטייה השנייה החביבה על פרוקראסטוס: קוצצין את הגופה במי־טת־סדום ביוגראפית־היסטורית. הבעייה אי־נה שהם טועים. כולם צודקים. אבל כוחו וייי־חודו של המחזה בכך שהוא מאיר מערכת־יחסים — בינך לביני, בינך לבין מישפחתך, או לבין האיש היושב מולך במישרד — לא בתיאור משהו ערטילאי או ביוגראפי־ספצי־פי. ניתן אמנם לאתר את כל אלה ולהצביע עליהם, אין חוק האוסר זאת, אך להתמקד בהם פירושו לסרס ולעקר, מעין מעשה־דלי־לה, את כוחה המשחרר של היצירה, להפחית מן האלימות הפנטאסטית שבה היא תוקפת

עורך נתן זך

משבצות השלם הזה 2714

מאת אביגיל ינאי

מאוזן:

1) העדיף לתמוך במצע (3);
3) צח האדם בדה גולם עם כתם באחוריו (4, 5);
9) במקרה יוצא דופן יורד גשם בחג (4);
10) קוץ הגיע אליה בטעות (4);
13) באב יפתחו את השער (3);
14) המפתח — בתו של הסופר בצדיקים (3, 3);
15) התבוננו ולמדו מהנבחרים (3, 5);
17) הגלוי ביומן של פול ויסנ־פרוינר (4);
18) לנוי ולטעם (4);
20) אביב הקיץ של סטמצקי למ־של (4, 4);
22) חוברת המימונה (5);
24) הערבי יגיע בחורף (3);
25) צפלין אפולוגטי (4);
26) נחכה ונראה (4);
28) אילן גדל בקובה? (2, 5);
29) אשתו של רוטשילד במשפט (3).

★ ★ ★

מאונך:

2) רק כברת דרך עד הנהר (3);
4) שמענו שבצפון אין מקפחים את הנשים (4);
5) עניין תל־חי סוכם בקוים כל־ליים בלבד (3, 5ח);
6) לא נשלה את עצמנו בעניין המוניטרי (6);
7) רביל, בשביל מי אתה מתכו־פף? (4);
8) אגב פעמיים שמענו לאחרונה על חישוקים (5);
9) סרסו פקח כשחצי תאוותו בי־דו, וגם רופא לא היה שם (3, 4);
11) חבר המרכז התבלבל (2);
12) היתכן שהוא חי בשמים תחת שלטון המעוט התקיף? (9);
16) בין הכוכבים ובעל תאר במו־סיקה (8);
19) מה בקש קלאודיוס מאחותו ב־לילה? (6);
21) פספסו את עונת המלפפונים (5);
22) אתה מצטרק, אתה בצרות! (4);
23) אלהים ישמרנו מפני הערלים (2);
24) המכונית של אבימלך (3);
27) זה עם זה או בנפרד (3);

הורוסקופ

(המשך מעמוד 36)

מרס והחלק התחתון, שנקרא גיבעת ונוס. גיבעת ונוס מתייחסת למקורות אנרגיה, לוויטליות, לדינאמיות, ליצר המיני, התאווה, החושניות והאקטיביות. חשוב מאוד שהגיבעה הזאת תהיה בעלת־בשר ושטח גדול. כשהיא שטוחה וקו־ה־חיים המקיף אותה מסמן שטח קטן, זה גרוע. זה מראה שאין מקורות אנרגיה. גיבעה גבוהה מראה על יצירתיות, חושניות, אהבת מין, רצון וכוח להתייחס לזולת. אנשים יוצרים חייבים שתהיה להם גיבעה גבוהה.

אם גיבעת ונוס היא בגובה בינוני, זה מלמד על אדם בעל לב טוב, חם, מתלהב ומלא שימחת חיים, אדם שיודע ליהנות מהחיים ולתת גם לאחרים לחיות.

גיבעת ונוס שטוחה ללא בשר ושטח קטן בעלייה של הגבעה, מלמדים על אדם קר, חסר חמימות, אדיש לזולת, אגואיסט, שאינו אוהב לטפל באיש, הילדים שלו מכבידים עליו ומפריעים לו, הוא חסר יצירתיות ואנטי־חברתי.

כשהגיבעה גבוהה מדי, זה גם אינו סימן טוב. בעל גיבעה כזאת הוא קצת המוני, תוקפני, רועש, שתלטן, מסתכסך במהירות, חסר־סבלנות ומשתמש לעיתים קרובות באלימות מילולית או פיסית.

גיבעת ונוס גבוהה שאין מצויירים עליה קווים, גם היא איננה סימן טוב. גיבעה חלקה כזאת מלמדת שמשהו לא בסדר בשטח הסכסואלי. זהו אדם שלא מתחשב בצד השני, דואג לעצמו ולהנאותיו, ונוסף לכל, נהנה לפגוע בשותף, כדי להשתחרר מתיסכולים שנוצרו בו בילדותו.

מיספר רב של קווים אופקיים ורחבים בכיוון האגודל מראה על איכפתיות ורגישות כלפי הזולת. אדם כזה צריך להיות בררן בבחירת בן־הזוג. אם ימצא מישהו שאינו מתאים לו, לא יוכל להתפשר. קווים אופקיים בכיוון האגודל. מוציאים את כל הטוב שבאדם.

לעומת זאת, הקווים שחוצים את הגיבעה לאורכה הם שליליים, משום שהם עוצרים פעילות. אדם שיש לו קווים כאלה הוא מלא מעצורים, הוא תמיד מתלבט, מתחיל לעשות דבר־מה ומפסיק. מתחיל קשר, פתאום נעלם, פוחד מעצמו, מהצל שלו, ובייחוד ממה שיגיד עליו.

כשיש קו המפריד בין גבעות ונוס ומרס זהו קו רחב, והוא מלמד על היכולת להפריד את המין משאר חלקי האישיות. מי שיש לו קו כזה מסוגל לנהל חיי מין ללא רגש, ליהנות מהמין עצמו מבלי להתייחס לחיים המשותפים עם השותף להרפתקה.

הגיבעה העליונה – גיבעת מרס מלמדת על ההתייחסות לזולת. היא מתייחסת יותר לזולת מאשר לאדם עצמו. הזולת חשוב יותר מהאני. בגיבעה זו אפשר לראות מי מסוגל להבין את הזולת, מי אוהב־אדם מטיבעו, למי יש כישרון לטפל באחרים, להיות הורה טוב או לפעמים אב בעל תכונות אמהיות, מי בעל כישרון פדגוגי או כישרון רפואי.

גיבעה שטוחה וחסרת־בשר מצביעה על מי שאינו מסוגל להתחשב בזולת, הוא עסוק בעצמו, הוא חושש מעימותים. זהו טיפוס שאינו מביע דיעה על כלום, אינו רוצה שידברו נגדו. הוא חסר אומץ.

גיבעה גבוהה ובעלת קווים אופקיים היא האידיאלית. זהו הטיפוס שיכול להיות הורה טוב, רופא, פסיכולוג או כל מיקצוע שכרוך בטיפול בזולת, הוא רחמן ואיכפת לו מהאחרים. הוא מוכרח לטפל בזולת. כל מי שסובל פונה אליו. חייו אינם קלים. תמיד ימצא את עצמו עסוק בענייני אחרים, אבל יש לו סיפוק מעצם העשייה.

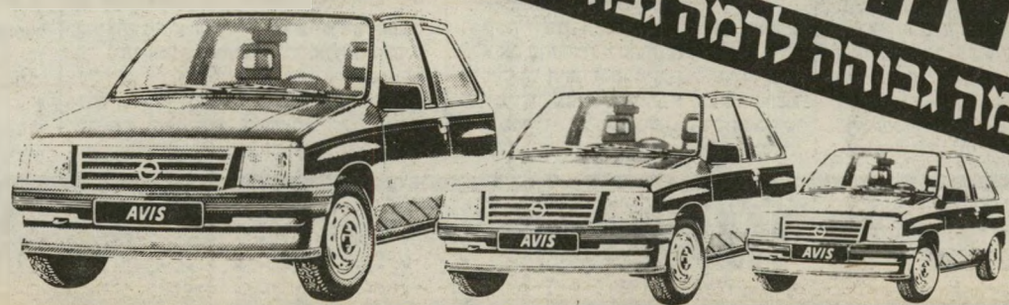
אם הגיבעה גבוהה מאוד הוא יוכל לשחרר את עודף האנרגיה באמצעות מריבות ומילחמות. מפקדים בצבא, אנשי־ביטחון ואנשים שעבודתם מחייבת אותם להיות אלימים, להם יש גיבעה כזו. כששתי הגבעות נמצאות בגובה שווה, זה מלמד על הרמוניה באישיות וחיי מין נורמליים.

אווים במבצע
אוגוסט–ספטמבר 89

טום וסע
UPGRADING

מרמה גבוהה לרמה גבוהה עוד יותר

זה הזמן לשכור אוויס גם בחו"ל. אוויס מאפשרת לך לשכור מכונית מכל דרגה שתבחר, ולקבל ללא תשלום נוסף, מכונית מדרגה גבוהה יותר. למשל: הזמן מכונית מדרגה א' וקבל מכונית מדרגה ב'. בדרך זו, אתה נוסע ביתר נוחות ו...הרווח כולו שלך.
המבצע בתוקף לכל הרוכשים שובר השכרה מ־6 באוג' – 30 בספט' 89.

תל־אביב 7 ,6 ,5103554 (03)
מרכז הזמנות ראשי
ירושלים 3 ,249001 (02)
חיפה (04)674688
באר־שבע (057) 33345
נתניה (053)331619
הרצליה 056 ,574120 (052)
אשדוד (08)522298
אילת 5 ,(059)73164
לוד 919 ,1080 ,9711 (03)
או לסוכן הנסיעות שלך.

– המבצע בתוקף למדינות: אוסטריה, בלגיה, דנמרק, אנגליה, צרפת, גרמניה, הולנד, איטליה, נורווגיה, פורטוגל, ספרד (+ פלמה) ושווייץ.
– מיועד לקבוצת A-1 בלבד
– רכב מקבוצה גבוהה יותר יינתן על בסיס רכב פנוי בתחנה.

AVIS
אנחנו משתדלים יותר

המכון לפריון העבודה והייצור

מרכז ההדרכה

המרכז הלאומי לקידום הפריון והיעול ליד משרד העבודה והרווחה

מאפייני הפעילות ההדרכתית של המכון

מרכז ההדרכה של המכון לפריון העבודה והייצור, הוא **מוסד ההדרכה למנהלים, הוותיק והגדול ביותר בישראל.** כ־15,000 איש השתתפו בשנה האחרונה **בכ־400 קורסים, השתלמויות, סדנאות, ימי עיון, ובכנסים המקצועיים של המכון.**
מפעלים וארגונים רבים מפנים במשך שנים רבות את סגל המנהלים והעובדים להשתלם ולחדש ידע מקצועי ועדכני במסגרת הפעילות ההדרכתית העניפה שמציע המכון. מיגוון הפעילות ההדרכתית מתפרס על כל מגזרי המשק וכולל, בין השאר, את התחומים הבאים: **ניהול עסקי, שיווק מכירות ופרסום, ניהול משאבי אנוש ויחסי עבודה, עיבוד נתונים ומחשוב, טכנולוגיה, הנדסת תעשייה וניהול, ניהול עבודה, בנייה, או"ש ויעול משרדי, מזכירות ועוד.**

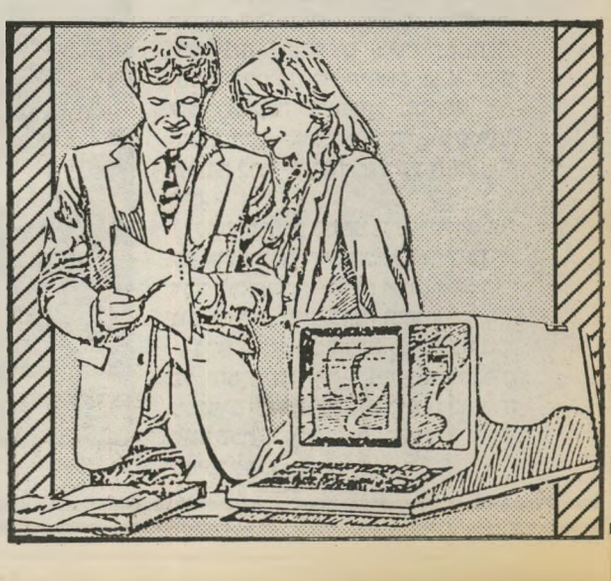
ייחודה של מערכת ההדרכה במכון

ייחודה של פעילות ההדרכה של המכון בא לידי ביטוי בהזנת מידע עדכני ומתחדש באופן תדיר שמספקות יחידות המכון, העוסקות בייעוץ מקצועי ובמחקר במגזרי משק שונים, וכן בסגל ההוראה, שעימו נמנים עובדי המכון, מרצים מהאקדמיה, מנהלים ובעלי מקצוע בכירים בתעשייה ובשירותים, בנושאים שהם מלמדים. סגל הוראה זה בעל הנסיון הניהולי, המקצועי, המעשי והיישומי. יחד עם תוכניות המתעדכנות תדיר ומותאמות למציאות של המשק הישראלי מבטיחים, שהחומר הנלמד יהיה בעל ערך שימושי בשגרת העבודה היומית של הלומדים.

הדרכה ייחודית וייעודית־פנים־מפעלית

מערכת ההדרכה במכון ערוכה לביצוע פעולות הדרכה מפעליות **בהתאם לצרכים הייחודיים של כל מפעל וארגון.** בתחום זה התמחתה המערכת **בבניית תכנית הדרכה ייחודית וייעודית למפעל.** כל זאת, תוך שיתוף דרג הניהול ובעלי המקצוע הבכירים מהמפעל עצמו בתכנון וההדרכה, לשם התאמת הדגשי הלימוד לבעיות שהמפעל מתמודד עימן, ושילובם של אנשי המפעל/הארגון בהרצאות עצמן, במטרה להאיר ולהדגיש את ההיבט המפעלי בראייה הכוללת של הנושא הנלמד. במפעלים וארגונים רבים הסתבר, שהגישה הגמישה, המעשית והיישומית של המכון בתכנון ובבצוע הדרכה פנים־מפעלית, מביאה לניצולה ביעילות רבה לטובת המפעל.

שיטות הלימוד

ככל מערכת מת־קדמת וחדשנית, הלימודים מל־ווים במיגוון אי־רועים (מהמצי־אות הישראלית) – תרגילים, סר־טים מקצועיים, שימוש במחש־בים, משחקי עס־קים, דיונים קבו־צתיים, סדנאות למידה ופרוייק־טים לימודיים מ־עשיים במסגרת עבודות גמר, וב־הנחייתם של מו־מחים בתחומם.

דרך להצלחה

המכון לפריון העבודה והייצור

המרכז הלאומי לקידום הפריון והייעול ליד משרד העבודה והרווחה

לימודי תואר★הסמכה★תעודה

ירושלים - ת"א - חיפה - ב"ש

בית הספר למינהל עסקים
★ניהול עסקים כללי לימודי ערב/יום ה'1/
★ניהול עסקים למהנדסים לימודי יום
★ניהול עסקים למנהלי הנדסה. תאום ובקרה-לימודי ערב/יום ה'1/
☎ 03-430292 ,430220

בית הספר להנדסת ייצור
★הסמכה למכונאי/הנדסאי תעשיה וניהול
★ השלמת תואר מהנדסאי להנדסאי
★ סדנה לניהול בסגנון אסרטיבי
★ סכינה קדם הנדסאים
★ השתלמויות לבתי אריזה
★ בקרת איכות בייצור ובשרותים
☎ 03-430248 ,630263-4

בית הספר לשיווק ופרסום
★ ניהול השיווק
★ פרסום ויחצ
★ יצוא יבוא
★ יזמות עסקית (הקמת עסק)
★ יסודות ויסודות בשיווק
★ חדמיות בעסקים ובשיווק (פיסוסים. הופעה והתנהגות)
★ אנגלית עסקית
★ מכור את עצמך
★ סוכנים ואנשי מכירות
☎ 03-430283 ,430252

המרכז לקידום טכנולוגי
★אוטומציה
★בקרה ספרתית
★חיבים
★אלקטרוניקה (בסיסית וספרתית)
★ מחשבי סיקרו בתעשייה
★סרטום ידני+מחשב (חוכות אוטוקד)
★דפוס
★ניהול מפעלים קטנים
☎ 03-821196 ,813863

המרכז למערכות מידע ניהולי וענ"א
★ השתלמויות למנהלים
★הכשרת מתכנתים ומנתחי מערכות
★ העשרה למנתחי מערכות
★הכרת המחשב
★מפעילי מחשב
★עיבוד חמליים
★ השתלמויות בתוכנות ל- P.C לבעלי מקצועות שונים
★השתלמויות למורים
☎ 03-5618251-6

המחלקה לשירותי ניהול ואבחון ארגוני
★ ארגונומיה במשרדים ובמבני שירות
★ נהלים
★ קורס מזכירות בכירות
★ קורס מזכירות
★ סדנה למנהלות לשכה ולמזכירות בכירות: התמודדות עם מצבי לחץ וקונפליקטים בעבודה
☎ 03-430275 ,430269

המכון לקידום יחסי עבודה והמגמה למדעי ההתנהגות
★ ניהול כ"א ויחסי עבודה
★ השתלמות דיני עבודה וחוק הביטוח הלאומי
★ חוגי איכות רכזים ומנחים
★ ניהול סדם תהליכי השפעה ושכנוע
★ התמודדות במצבי שחיקה ולחצים
★ סעברה ליחסי אנוש
★ הדרכה יעילה
☎ 03-430284 ,430233

בית הספר לניהול עבודה
★ ניהול עבודה בייצור
★ רכש. הספקה וקיזוח
★ מנהלי מערכות מזון והגה
★ ניהול ותפעול מחסן
★ ניהול בתי אבות
★ סדנה לפיתוח מוהיגות. תקשורת ויחסי אנוש בעבודה
★ סדנה לקידום נשים בתפקידי ניהול
☎ 03-430222 ,630255

בית הספר למכס ושילוח בינלאומי
★ הערכות מובן לצרכי מכס
★ הכשרת פקידים רשויים
☎ 03-430234

המכללה לניהול אבטחה
★סדרכי ירי ומפעילי מסוחים
★ חוקרים פרטים
☎ 03-430259

בית הספר לקבלנות לעבודות הנדסה בנאיות
★ קבלות כללית (סט)
★ מנהלי אחזקה למבנים
★ מסווים על משק אורניה
★ בפיתוח בניהול פרויקטים בבנייה (מהנדסי ביצוע והנדסאים)
★ בפיתוח למנהלי עבודה בעבודות בנייה (תקנות החשמ"מ 1988)
☎ 03-430259

לקבלת מידע בסניפים:
ירושלים: מגרש הרוסים,
☎ 02-249066
חיפה: דרך העצמאות 82,
☎ 04-671635
באר שבע: העצמאות 107,
☎ 057-70828

מרכז להשכלה תל־חי

ביכללת תל־חי, שם המעורר זיכרונות מן העבר, נכון יותר מטיולי בית־הספר לאריה השואג ולמוסיאון תל־חי. יוסף טרומפלדור וחבריו קבעו דפוסי־גבורה באתר זה לפני כ־70 שנה. באותו מקום ממש קיימת ופועלת זה כ־30 שנה מיכללת תל־חי.

תחילתה במכון לאמנויות והמשכה כמוסד לימודי לתפארת, השואב אליו כ־3,500 סטודנטים. במרוצת השנים גדלה המיכללה וכיום מאכלסים תל־מידיה תישעה בתי־ספר.

ניתן לומר שמיכללת תל־חי הינה המוסד העל־תיכוני הרב־גווני המחזיק את אוכלוסיית הצפון ומעמיד לרשותה אפשרויות בלתי־מוגבלות ללימודים ולהרחבת־דעת.

אווירה מיוחדת

צאנו לביקור במקום ובעוד אנו הלוחמים מיופיו של המקום ומסיפורי־הגבורה, נפגשנו עם מנכ"ל המיכללה, מר אהרון ולנסי, ובפינו מיספר שאלות:

● מה זאת מיכללה ובמה ייחודה?

מיכללה אזורית הינה מרכז־לימודים תרבותי ומיקצועי לקהילה באזור וב־ארץ. תפקידה המרכזי לתת פיתרונות לצרכים הלימודיים בתחומי המיקצוע, הלימודים הכלליים וכן להוות גורם־משיכה המוביל לקראת עתיד טוב ומשופר.

במיכללה מיגוון רחב של תחומי־לימוד, כמו לימודים בסיסיים להשלמת בגרות, הכשרה טכנולוגית לדיפלומת הנדסאים, לימודים אקדמיים הקשורים לאוניברסיטות חיפה, ירושלים והאוניברסיטה הפתוחה, לימודים בתחומי ה־אמנות, השכלת מבוגרים, תיקשורת (לימודי טלוויזיה ווידיאו) ועוד. גילאי הלומדים הם החל מילדים מחוננים (בני עשר) ועד לפנסיונרים מ־וותיקי הגליל.

המקום בו מצוייה המיכללה (הנוף וההיסטוריה), משרים אווירה מיוחדת בקרב הלומדים.

● וביצד משתלבים תחת גג אחד מיגווני האוכלוסיה השונים?

המיכללה יוצאת־דופן בשיתוף־הפעולה החיובי והאינטגרציה בין האוכלוסיות השונות. הדבר בא לידי ביטוי בניהול בין קריית־שמונה, המושבים והקיבוצים וכמו כן באינטגרציה בקרב העובדים בכל הרמות ובין התלמידים.

בקרב התלמידים מצויות אוכלוסיות מיעוטים מרמת־הגולן ומכפרי האזור.

חוויה מתמשכת

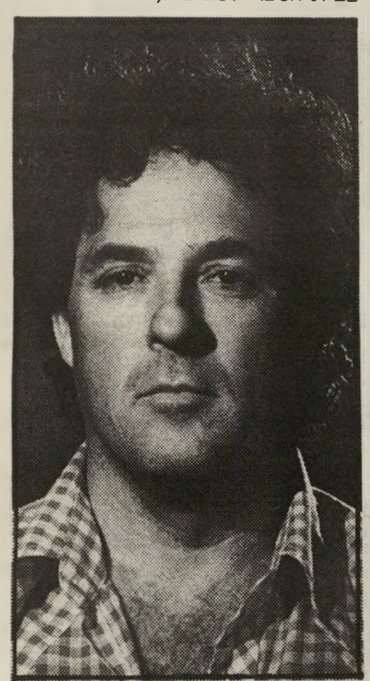
שאלה הבאה ממש התבקשה:

● כיצד מקיימים מערכת כזו בצילו של אזור־עימות?

למרות קירבתנו לגבול הלבנון וריחוקנו ממרכז־הארץ אנו משתדלים לנהל חיים נורמליים. המיכללה הינה אחד מן הביטויים היפים יותר והיא תורמת לחוסנו של האזור, בו היא קיימת. הרכב אוכלוסיית התלמידים, שבחלקם הינם חיילים משוחררים, הבאים אלינו הישר בתום שירותם הצבאי, מוסיף להרגשת הביטחון.

● נעבור לתלמידים. מה עומד לרשות הסטודנטים בתחום „ריווחת התלמיד"?

גולת־הכותרת בפעילותה של המיכללה היא ריווחתו והרגשתו של התלמיד במיכללה. סטודנט העומד בקריטריונים זוכה למילגות נאות, בעיקר בבית־הספר למכינות, בבית־הספר ל־הנדסאים ודגש מיוחד מושם על תלמידי השלוחה האקדמית.

מנכ"ל אהרון ולנסי

אנו מעמידים דירות במחיר מסובסד לרשות תלמידינו הבאים מחוץ לאזור, והמעונות, המצויים בקריית־שמונה, תורמים לחוסנו של היישוב. אוטובוסים של המועצה האזורית מסיעים את התלמידים חינם־אין־כסף מקריית־שמונה לתל־חי ובחזרה בשעות הלימודים.

לאחרונה גם פתחנו קפטריה המספקת ארוחות־צהריים חמות במחיר מוזל, דבר המאפשר לימודים וקיום ללא דאגות יתרות. ועוד כהנה וכהנה.

ניתן לומר שסטודנט במיכללה מקבל יחס אישי וחם, המתבטא בדברים ממשיים ושהותו במקום הופכת לתווייה מתמשכת לאורך כל שנות לימודיו במיכללה.

מראה כללי של מיכללת תל־חי: הנוף וההיסטוריה

מכללת תל־חי

נותרו מספר מקומות בבתי־הספר:

בית־הספר למכינות

*פטור מלא משכר לימוד לחיילים משוחררים עד שלוש שנים מיום השחרור.

במכינות הבאות:

מכינה למדעי הטבע

השלמת בגרות ריאלית במתכונת חד שלבית, מאפשרים הסבה, שיפור ציונים ורענון.

מכינה לבגרות

השלמת בגרות רגילה במתכונת חד ודו שלבית, אפשרות לשיפור ציונים.

מכינה קדם אקדמית, רוח וחברה

בחסות ופיקוח אקדמיים של אוניברסיטת חיפה.
תאריך פתיחה: סוף אוקטובר.

מכינה תיכונית

השלמת י"א ביתות תיכוניות עיוניות.

בנוסף...

- מילגות קיום חודשיות ומדורגות לזכאים.
- מעונות סטודנטים.
- השאלת ספרי לימוד.
- מעבדות וידאו, לומדות.
- יחס אישי, מעודד ומטפח.
- מילגות נוספות לנזקקים.

הרשמה ויעוץ

במזכירות, בימים א' - ה' בשעות 08.00 - 14.30

האגודה לקידום החינוך

המחלקה לנוער קדם־אקדמיים

משרד הבטחון - היחידה להכוונת החייל

משרד החינוך - המחלקה לחינוך מבוגרים

אוניברסיטת חיפה היחידה לקדם - אקדמית

השלוחה האוניברסיטאית

חדש באזור! חוג לכלכלה

וחוגים נוספים:

★ בית־הספר לעבודה סוציאלית
★ חינוך
★ לימודי ארץ־ישראל
★ מתמטיקה ומדעי המחשב
★ ספרות עברית והשוואתית
★ לימודים כלליים

נמשכת הרשמה ללימודים לקראת תואר "בוגר במדעי החקלאות" מטעם הפקולטה לחקלאות ברחובות, האוניברסיטה העברית.

המסלול המשולב של אוניברסיטת חיפה והאוניברסיטה הפתוחה במכללת תל־חי: תכנית לימודים חדשנית / נסיונית המאפשרת לתלמיד להרכיב מערכת לימודים אישיים, בה ישולבו קורסים של שתי האוניברסיטאות, לתכנית לימודים אישית, לקראת תואר B.A באחת משתיהן, לפי בחירתו ובכפוף לתקנות.

לימודים לתעודת הוראה למורים ולעובדי הוראה בעלי תואר B.A (בשיתוף ארגון המורים בבתי־הספר העל־יסודיים): תכנית לימודים ייחודית חד־פעמית ללימודים לקראת קבלת תעודת הוראה (כולל מדעים) בשיתוף הוועד להוראה באוניברסיטת חיפה והמחלקה ללימודי חינוך באורנים.

★ לימודי חובה ורשות למורים בשנת שבתון
★ מערכת השתלמויות למורים ולעובדי הוראה בתחומים מגוונים, מוכרות לגמולי השתלמות.
★ מערכת סיוע לנזקקים: מילגות ומעונות.

המכון לאמנויות במכללת תל חי

ביה"ס לציור ולפיסול
לימודים מלאים

מכינה לאקדמיות לאמנות
בדגש גרפיקה

סדנאות לימודי קרמיקה
בכל הרמות, כולל מעבדת חומרים

ביה"ס למקצועות הטלויזיה

בי"ס להנדסאים

במגמות הבאות:

מכונות

הנדסאי מכונות. מגמת משנה בניית מכונות ועיבוד חומרים. טכנאי מכונות. מגמת משנה רכב. מאפשר מסלול מהיר לרשיון לניהול מוסך.

אדריכלות ובנין

הנדסאי אדריכלות - דגש על היצירתיות שבמקצוע. השלמת תואר הנדסאי בבנין. לבעלי תעודת הנדסאי אדריכלות. אפשרות ללימודי ערב.

תעשיה וניהול

הנדסאים המתמחים בניהול תעשייתי מתקדם, עם דגש על תוכנות יישומיות לתעשיה של היום.

אלקטרוניקה וחשמל

הנדסאי אלקטרוניקה במגמות משנה.

★ חומרת מחשבים
★ טלוויזיה־וידאו
★ התמחות חשמל ותורת הרשת

ביוטכנולוגיה חקלאית

מגמה שפותחה בגליל העליון לחקלאות מתקדמת ולישומים תעשייתיים של החקלאות. מיועד לעובדי מחקר ותעשיה ביולוגית מודרנית לתעשיית מזון ותרופות.

הנדסאים להוראה

לבוגרי הנדסאים ולעומדים לקבל תואר.

לרשות התלמידים עומדים: ★ קפטריה במחירים מסובסדים ★ מערכת מלגות ומעונות (לזכאים על־פי קריטריונים) ★ הסעות חינם מקריית־שמונה לתל־חי וחזרה ★ יחס אנושי ★ אווירה פסטורלית ★ ספריה עשירה

בדבר פרטים ניתן לפנות בין השעות 08:30–14:30 לטלפון 06־943731/2 (10 קווים). לאחר שעות העבודה פועלת מזכירה אוטומטית. השאר הודעתך ואנו נתקשר אליך!

המרכז
לחינוך טכנולוגי חולון
היחידה להשתלמויות ולימודי חוץ

קורסי טכנולוגיה ומחשב

מיקרופרוססורים, בקרים, רובוטיקה
אלקטרוניקה, שפות מחשב
המחשב ככלי ניהולי... ועוד

וזיש

קורס: **אמינות ותחזוקתיות**
Reliability & Maintability

סדנאות בעיצוב: הכרת העיצוב
גרפיקה במחשב "המקינטוש"

השתלמויות מורים בשנת שבתון

תוראות המחשב, גרפיקה, עיצוב, חינוך...
מגוון הצעות

חוברת השתלמויות ופרטים נוספים ישלחו למתעניינים

רח' גולומב 52 חולון 58358
03-5051181, 03-5032321

חולון, המקיים השתלמויות ולימודי־חוץ בנושאי הטכנולוגיה והמחשב, סדנאות בעיצוב, ולמורים בשנת השבתון שלהם, גם השתלמות מורים.

המכון לפיריון העבודה והייצור, שס־ניפיו מכסים את הארץ מן הצפון ועד הדרום, מקיים לימודי תעודה, תוארים והסמכה ממינהל־עסקים (קורס בן 24 חודשים) ועד לקורס החדש לניהול עס־קים בסיסי, שהוא בעל עניין מיוחד ב־ימים אלה ליזמים המעוניינים לפתוח עסק עצמאי.

קורס זה, הנמשך שמונה חודשים, אינו מתקיים במרכזים הגדולים בלבד, אלא גם בכפר־סבא ובנתניה, בראשון־לציון ובאשדוד.

קיימת גם אפשרות להשתלמות קצ־רה (20 שעות: שלושה ימים רצופים או יום לשבוע משך שלושה שבועות) לה־כרת המחשב האישי, תיפעולו ויישומו.

המסקנה: קיימות אפשרויות רבות לרכוש השכלה גבוהה ולקבל הכשרה מיקצועית ואפילו סתם למלא את המצ־ברים, שלא לדבר על הרעיון שהעלתה, בימים אלה, אישיות בכירה, המקורבת לנושאי ההכשרה המיקצועית, ההשכ־לה והעבודה: מן הראוי לאפשר למובט־לים רבים ככל האפשר לנצל את פסק־הזמן שנכפה עליהם כדי שישתמשו ב־מיסגרות הרבות הקיימות על־מנת ש־יעמיקו את הכשרתם המיקצועית ויעלו את רמת השכלתם.

כך למשל ניתן, בלב השרון, ללמוד לתואר ולתעודות במיכללת בית ברל, המקיים גם חוג מיוחד ללימודי ארץ־ישראל.

הכשרה מיקצועית והשכלה גבוהה

בשבוע בו שבו כ־600 אלף תל־מידים לספסלי בתי־הספר היסו־דיים וכ־300 אלף לבתי־הספר העל־יסודיים, ברורה לכל — ולא רק לתל־מידים, להורים ול־30 אלף המורים ב־2000 בתי־הספר — חשיבותו העליונה של החינוך לעתיד ילדיהם ולעתידם הם.

אין זאת אומרת שהחינוך ורכישת ההשכלה הם נושא חיוני לתינוקות דבית־רבן בלבד. גם לבוגרים ברורה חשיבות רכישת ההשכלה, אם זאת הש־למת השכלה ואם זאת הזדמנות שנייה למלא מה שהחסירו. ולכן גם יתחילו, בשבועות הקרובים, כמעט 70 אלף סטודנטים את שנת־הלימודים החדשה, שנת תש"ן, באוניברסיטות ברחבי הא־רץ ורבבות נוספות — במוסדות על־תיכוניים אחרים, המאפשרים להם לר־כוש השכלה גבוהה או הכשרה מיק־צועית ולעיתים, שניהם גם יחד.

עיצוב־פנים ועיבוד־תמלילים

כך, למשל, מקיימת אוניברסיטת תל־אביב, במיסגרת היחידה ללי־מודי־חוץ, מאות קורסים, לכל המתע־ניין, ללא תלות בהשכלתו, אם אלה קור־סים להשכלה כללית, מקרימינולוגיה ותולדות־האמנות ועד תרבות יידיש וספרותה, ואם אלה קורסים למידע שי־מושי — מעיצוב־פנים ועיבוד־תמלי־לים עד תיכנון תקציב המישפחה וכמו־כן, לימוד שפות (בין השאר: גם ערבית וגם איטלקית).

או, כמו מיכללת תל־חי בצפון הר־חוק, על שלוחתה האוניברסיטאית, המ־אפשרת למסיימיה לזכות בתואר בי־איי. במיבחר מיקצועות, או בתעודת־הוראה (למורים ולעובדי־הוראה שהם כבר בעלי תואר ראשון), או תואר בוגר במדעי החקלאות.

למיכללת תל־חי גם בית־ספר להנ־דסאים מהנדסאי מכונות ואלקטרוני־קה עד הנדסאי ניהול תעשייתי מתקדם והנדסאי־אדריכלות וגם מכון אמנויות, הכולל, בין היתר, בית־ספר לציור ופי־סול ובית־ספר למיקצועות הטלוויזיה ובנוסף גם בית־ספר למכינות, המאפ־שר השלמת י"א כיתות לבגרות רגילה והמקיים גם מכינה קדם־אקדמית. ו־בית־ספר זה גם נותן פטור מלא משכר־לימוד לחיילים משוחררים, עד שלוש שנים מתום שרותם.

מילוי־מצברים ויזמים עצמאיים

וסד טיפוסי מסוג זה, במרכז הא־רץ, הוא המרכז לחינוך טכנולוגי

מכללת בית ברל

נותרו מיספר מקומות לשנת־הלימודים תש"ן

ללימודים להכשרה להוראה לתואר אקדמי ראשון B.Ed (4 שנים)
ולתעודת "מורה מוסמך בכיר" (3 שנים)

במסלולים: קדם יסודי (גילאי 0־5), בי"ס יסודי (א־ו)
חינוך מיוחד וחינוך בלתי פורמלי
והחוג ללימודי ארץ־ישראל*

פרטים והרשמה

מכללת בית ברל, דואר בית ברל 44905
בטלפונים: 052־448969, 052־25155
(קו פנימי 34, 35)
אוטובוס 17 מכפר סבא

* חינתן עדיפות לדוברי שפות זרות, למעט אנגלית

יש מקום להנות מהלימודים

אוניברסיטת תל-אביב

למד בשעות הפנאי

ביחידה ללימודי חוץ

כל אחד יכול!

הלימודים פתוחים לכל המתעניין ללא תלות בהשכלה
הלימודים בפיקוח ועדת הוראה אקדמית

להלן מבחר קטן מתוך מאות הקורסים:

קורסים להשכלה כללית	קורסים למידע שימושי	קורסים חדשים
★ קבלה	★ פיתוח ושינוי קריירה	★ הכרת חלקי עולם
★ יסודות בפילוסופיה	★ סדנא ביחסי אנוש	★ פעילות גופנית ובריאות
★ כתיבה יוצרת	★ תזונה נכונה	★ ייזמות והקמת עסק
★ תולדות האמנות	★ ניהול, שיווק, מכירות	★ תכנון תקציב המשפחה
★ האזנה למוסיקה	★ תכנון פיננסי	★ יחסי מחנכים־תלמידים
★ האדם וכתב ידו	★ הבאה לדפוס	★ איסלאם ומהפכה
★ קרימינולוגיה	★ תרגום	★ תרבות יידיש וספרותה
★ פסיכולוגיה	★ עיצוב פנים	★ כתיבת תסריטים
★ יחסים בינלאומיים	★ המחשב האישי	★ האדם ואיכות הסביבה
★ המשפט והאזרח	★ עיבוד תמלילים	★ מהקוף לאדם המודרני

★ לימוד שפות: אנגלית, צרפתית, ספרדית, ערבית, יידיש, גרמנית, איטלקית.

פרטים והרשמה: אוניברסיטת תל־אביב – היחידה ללימודי חוץ
קרית האוניברסיטה, רמת־אביב, רח' קלאוזנר 8 (ליד בניין וולפסון)
טל': 425452, 5450388, בין השעות 10—13, 17.30—19.

– – – –

רחל מרחלת על כל העולם

הקשר המישטרתי של אורלי יניב

תמונתה של **אורלי יניב**, שפורסמה בגיליון הקודם של העולם הזה במדור לילות ישראל, כשהיא מגיעה לאירוע כלשהו בחברת גבר אלמוני, עוררה את סקרנותי. הקולגה שלי, איש־המסיבות דיווח שידידה של יניב נראה כמו שומר־ראש צמוד, והוא כמעט קלע בול.

ערכתי חקירות מקיפות בעניין זהותו של הגבר החסון וגבה־הקומה, וזליתי עבורכם את הפרטים הבאים: לידיד של אורלי קוראים **איציק אפריים**, הוא קצין־חקירות במישטרת הרצליה בדרגת מפקח, תושב רעננה.

חקירה נוספת בעניין אישיותו של קצין־החקירות אפריים העלתה שהוא בן 30 בערך, רווק, סימפטי, חכם, בעל ראש טוב וקסם אישי.

מובן שרציתי לדעת איך נוצר הקשר ביניהם, וגיליתי שזה קרה בנסיבות לא־נעימות, כאשר המישטרה הוזעקה לפני יותר מחודש לביתה של יניב בכפר־שמריהו. היתה שם דליפת־גאז — לא ברור איך ולמה — ואורלי ניצלה ברגע האחרון.

קצין־המישטרה אפריים הוא שהגיע לבית, עם עוד כמה שוטרים, וזו היתה תחילתו של הקשר. באיזה קשר מדובר — ידידותי או רומנטי — אני עוד לא יודעת, אבל אני מבטיחה להמשיך בחקירותיי. בסוף עוד יציעו לי עבודה במישטרה.

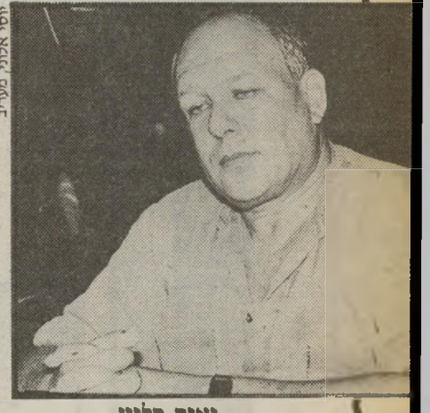
אלי דסה, העולם הזה

אורלי יניב ואיציק אפריים
הכל בגלל דליפה קטנה

חוד החנית

עיתונאית אחת, מאוד מקורית בסיגנון לבושה, העוסקת גם בציור ובאמנות בשעות־הפנאי שלה, הגיעה באחד הערבים לקוסקוס, לסקר ערב־חווי של חיל־הצנחנים. אמנם היה זה לפני כמה חודשים, אך כשתמשיכו לקרוא תבינו את האקטואליה שבעניין.

בקיצור, היא נכנסה פנימה וישבה ליד אחד השולחנות, בקירבת הקצינים, ותוך כמה דקות התפתחה שיחה.

יוסי אלוני, מעריב

יאיר קליין
קצת תוקפני וקצת שחוי

אחד הגברים בלבוש אזרחי, שהיה שתוי, הציג עצמו כרווק והחל מחזר באגרסיביות אחר העיתונאית. חבריו לשולחן ניסו להלהיב אותה והתחילו לומר דברים בשיבחו, העיתונאית, שלקחה את העניין בהומור, התחילה לשתף פעולה עימו. באותו השולחן ישב גם מפקד בכיר בצבא, המוכר באהבתו לטיפה המרה, וגם הוא השתתף בחגיגה הזאת.

ונחשו מי היה המחזר הפנוי והנלהב? סגן־אלוף יאיר קליין, מגיבורי פרשת קולומביה, נשוי היטב ואב לשניים.

לפני כמה ימים פישפשה העיתונאית בתיקיה ומצאה גם את כרטיס־הביקור של חוד החנית. שקליין מסר לה באותו הערב, כשביקש ממנה לטלפן אליו במיספר הרשום בכרטיס.

חתונה מחוץ לכלא

לפני חודש הופיע בהעולם הזה הסיפור המדהים על ניסיון־הבריחה מהארץ של איש־העסקים **איציק וגנר**, שניהל רומאן ארוך עם דוגמנית־הצמרת ההולנדית **מראיקה דה־יונג**. כולם היו בטוחים שהרומאן הזה ידעך אחרי מעצרו־עד־תום־ההליכים של איש־העסקים הבורח, אך כמו בסיפורים הקלאסיים, בעלי הסוף הלא־צפוי, כך גם בסיפור הזה.

אמנם, הדוגמנית סבלה ממשבר בעיקבות המיקרה, וגם ירדה למחתרת לכמה זמן, לפחות עד יעבור הזעם, אך היא התאוששה להפליא במידה כזאת שבשבוע שעבר היא נישאה בחשאי לאהובה, הכלוא עדיין בבית־המעצר באבו־כביר.

כשסיפרתי את הסיפור הזה לכמה חברות שלי, הם אמרו שזה לא יכול להיות, כי מראיקה אינה יהודיה. אז עשיתי כמה דרינגים לכמה חברות אחרות, והן גילו שהיא התגיירה כדת ובדין, וביום א' שעבר הובא בעלה לבניין הרבנות בתל־אביב כשהוא מלווה בכמה שוטרים. במקום חיכתה לו הדוגמנית, ושם, בחסות רב המקום, הם נישאו ואחרי כמה שעות הוא הוחזר לכלא.

אני קצת המומה מכל העניין, ואני רק מקווה שיהיה לה טוב, כי מגיע לה. היא בחורה גיזעית וטובה.

מראיקה דה־יונג ואיציק וגנר
ניור וחתונה ברבנות

סודי לגמרי

על מידשאות כפר־המכביה פגשתי בהרבה אנשים ליברליים. אני מתכוונת לחברי המיפלגה, שהתכנסו בהמוניהם לטכס־הנישואין של **אריה דיין**, בנו של **מרדכי דיין**, יושב־ראש הקרן הקיימת לישראל ומוותיקי הליברלים.

בחתונה הזאת ראיתי, כמובן, את שר־התיירות **גידעון פת** ואת חברי־הכנסת **אלי בן־אלישר** ו**שרה דורון** והשר־ללא־תיק **משה ניסים**, ואנשי הסוכנות היהודית, כמו **שימחה דיניץ** ו**מתי דרובלס**. בקיצור על כל צעד ושעל עסקנים, פוליטיקאים ודו־מיהם, ובין כולם בלטה דמותה של **אילנה דיין**, אחותו של חתן־השימחה, הכוכבת של תוכנית הטלוויזיה ערב חדש. היא עובדת בגלי צה"ל וגם לומדת מישפטים ועושה כעת סטז'. בעודי משקיפה בה, הבחנתי בכמה אנשים חשובים שאמרו לה "בקרוב אצלך", ועוד כמה ניגשו לאבא שלה ואמרו לו שהם מקווים להיפגש בקרוב בחתונה של אילנה.

לא כל־כך הבנתי מה קורה, עד שאחד האנשים הכי־חשובים שם גילה לי שאילנה מתחתנת בחודש דצמבר עם בן־זוגה, שהוא כל־כך סודי שאפילו החברים לא מכירים אותו. אבל השניים כבר הלכו לכפר־המכביה כדי לתאם את יום התתונה ואת כל הסידורים הקשורים בכך.

אז מובן שהחלטתי לעשות דרינג־דרינג לאילנה הביתה, אבל לא היתה תשובה. אז התקשרתי עם בית הוריה.

"שלום גברת דיין, מדברת המרחלת."

"שלום, מה את רוצה?"

"אני רוצה להגיד לך מזל טוב."

"תודה רבה."

אילנה דיין
חתונה בחודש דצמבר?

"כן, אבל אני לא מתכוונת לחתונה של אריה, שהיתה בשבוע שעבר, אלא לחתונה של אילנה."

"מה פתאום? מי אמר לך?"

"תראי, אני יודעת בוודאות שאילנה מתחתנת בחודש דצמבר."

"לא זה לא נכון, וחוץ מזה אילנה לא אוהבת שכותבים על החיים הפרטיים שלה."

"אני בכל אופן בטוחה בכך. אז שיהיה במזל טוב."

ליווי רפואי

כמה עיתונאים אתם מכירים בארץ הזאת, העושים חיים משוגעים, נוסעים לחו"ל ואף לסין הרחוקה, כשבמהלך טיולם צמוד אליהם רופא אישי?

אני מכירה רק אחד כזה: העיתונאי יעקב והכהן ממעריב. הכהן, מישפטן לשעבר, בן 36 הוא עורך מדור פנאי, ובעבר היה כתב כלכלי של העיתון. מלבד העובדה שהוא מתמחה בעיקר ברשימות על תיאטרון, הוא גם מבקר התיאטרון של קול ישראל והוא גם מפיק את שבתרבות של הקאמרי, והוא גם הנכד של הסופר אשר ברש המנוח.

ככל הידוע לי הוא בריא לחלוטין, ואין הוא זקוק לליווי צמוד של רופא בעת מסעותיו בחו"ל. אך השפיונים שלי גילו לי שהרופא, שכבר נמצא בסין בסיור, הוא דוקטור דורון דנאי, מי שהשב באחרונה את מיקצועו מרופא ל־עורך־דין, והוא עתיד לנהל את מישרדו של אביו, עורך־הדין יעקב דנאי.

אז אם אתם רואים אותם ביחד בכל הפרמיירות, הנשפים והאירועים הגדולים, אל תתפלאו. יעקב ודורון הם ידידים טובים, האוהבים לבלות ביחד גם בחו"ל.

אשתו השנייה, בעלה הרביעי

הם היו נשואים זה לזה כמעט שנתיים. הוא, **אמיר אוריין**, בימאי ומבקר־תיאטרון, הכיר אותה, את **רותי דייכס**, בימאית ומרה לדראמה, כאשר הוא בא לראיין אותה.

עכשיו הם נפרדים. למה, רותי?

„אנחנו עדיין אוהבים זה את זה," היא אמרה לי השבוע בעברית טובה (היא עלתה מארצות־הברית לפני חמש שנים) „אבל בינתיים אנחנו לא ביחד, לא יכולים לחיות ביחד. למה? החלטנו לא לדבר על זה."

רותי היא אשתו השנייה של אמיר.

צילום: אראלי

אמיר אוריין
פרידה

הוא בעלה הרביעי — כן, עוד שניים־שלושה, והיא תשבור את השיא של **ליז טיילור**. לשניהם אין ילדים.

רותי עוסקת בהדרכת שחקני־תיאטרון למישחק בקולנוע והעברת קורסים על יצירת אושר ורגיעה בחיים, או, כפי שהיא מגדירה זאת, „איך ליצור את חייך כפי שאתה רוצה אותם."

שאלתי אותה אם היא רואה את עצמה מתחתנת בפעם החמישית.

„כן, בטח! בכיף!" היא אמרה בקול מתרונן, „אעשה זאת שוב ושוב, עד שאעשה את זה נכון. כן, הבנת אותי נכון — אני תמיד לוקחת עליי את כל האשמה!"

ילד ראשון בגיל 53

בימאי־הסרטים יהודה, („ג'אד"), נאמן, שהוא גם רופא, עומד להיות אב בפעם הראשונה בחייו, בגיל 53, בעוד חודש.

מנישואיו הקודמים אין לו ילדים. מחברותו (במשך שנה וחצי) עם תלמה הנדלר, סטודנטית לרפואה באמצע ה־30 שלה, יהיו לו. לפחות ילד אחד.

צילום: אבנרי, העולם הזה

יהודה („ג'אד") נאמן ותלמה הנדלר
אבא בעוד חודש

הכל מאושרים

אני לא יודעת אם שמתם לב לעובדה שה־שנה היו התיאטראות פעילים במיוחד, לאו דווקא בהצגות ובמופעים, אלא בפעילות מאחורי הקלעים. לא עבר שבוע מבלי שאיזה שחקן או שחקנית יתחתנו, יתגרשו, ייפרדו, או יריבו ויתפייסו עם בן/בת הזוג.

גם מקומו של השחקן **יצחק חזקיה**, המכונה „חזקי הקטן", לא נפקד. חזקיה נשוי פלוס ילדים, הכיר לפני כמה חודשים בחורה תוצרת־חוץ בשם **קארין**. הבחורה הזאת עשתה לו קצת טוב, והוא ניהל איתה רומנצ'יק קטן, וכבר דיברו שם על פרידה מאשתו. והנה מספרים לי החברים שלו שהקארין הזאת חזרה לארץ־מוצאה, לא ידוע אם בגלל חזקי או בגלל סיבות אחרות. אבל החשוב בכל הסיפור הזה הוא שחזקי חזר לחיק־המישפחה וכולם מאושרים.

יצחק חזקיה
חזרה לקן המישפחתי

מזל שזו בת

ב־8 באוגוסט לפני שנה נישאו בחתונה מרשימה איש־העסקים האילתי והפלייבוי לשעבר **טינו ברבי** וחברתו, הדוגמנית **דניאל ישינובסקי**, גרושתו של **אלון ברנוביץ** ממישפחת־הקבלנים.

דניאל החליטה שהיא גם רוצה ללדת את תינוקם הראשון בתאריך זה, והיא עשתה

צילום: אלי דסה, העולם הזה

דניאל ישינובסקי ותמי שחורי
אצל מי לבקר קודם

מאמצים ותיכנונים שונים שזה ייצא בתאריך הזה, אך זה לא הצליח, והיא ילדה בן כמעט שבועיים מאוחר יותר.

ממש באותו היום בהפרש של כמה שעות, נולדה תינוקת, בת לדוגמנית **תמי שחורי**, חברתה של דניאל, הנשואה ל**עדי הרמלך**, בן למישפחת הרמלך הרחובותית. ואני רוצה להגיד לכם שמזל שלתמי נולדה בת, כי אם היה נולד להם בן היתה נוצרת בעייה גדולה לחברים המשותפים, כי טינו ודניאל עושים את ברית־המילה לבנם באילת. כך לא יצטרכו החברים להחליט אצל מי לבקר קודם לכן.

מישפטנים מצד החתן, פוליטיקאים מצד הכלה

לפני כמה שבועות בלבד בישרתי כאן על הרומאן של עורך־הדין החתיך **ציון אמיר** עם **גליה**, בתו של חבר־הכנסת **אריאל וינשטיין**.

עכשיו אני שמחה לבשר שהשניים החליטו להתחתן בקרוב מאוד, וכבר יש תאריך, ויש מקום (הפרדס בנס־ציונה) ויש גם רשימה ארוכה־ארוכה של מוזמנים חשובים.

יהיו שם שרים, חברי־כנסת ואנשי־ציבור. גם ראש־הממשלה, **יצחק שמיר**, כבר קיבל הזמנה מ**צביה** ואריאל וינשטיין, **פירחיה ויוסף עמר**, המתכבדים להזמינכם" וכן הלאה.

מצד החתן יהיו בוודאי כל חברי הקליקה הפליליסטית ושופטים אחדים. אני גם יודעת מי לא יהיו שם: **חברותיו לשעבר, יפות וחתיכות אחת־אחת, של אמיר.**

גליה הבלונדית (24), שהיא סטודנטית (תואר שני) ליחסי־עבודה, הכירה את ציון (33) באמצעות ידידה טובה, משותפת, שהחליטה שהם מתאימים, ונתנה לו את מיספר־הטלפון שלה.

גילה וינשטיין וציון אמיר
חתונה

הרווק המושבע, שכמעט־התחתן פעמיים בעבר, אבל נרתע בכל פעם מללכת עד הסוף, ירד הפעם, אחרי חמישה חודשי־היכרות, שזה לא יהיה „כמעט". הפעם הוא יילך עד הסוף!

הרדיו שידר — הטלוויזיה לא

ביום החמישי שעבר פלשו חברי ועד־עי־תונות־הפקה של הטלוויזיה למישרדו של **אריה מקל**, מנכ"ל־הרשות. הם הודיעו שלא יזוזו משם עד שלא ייחתמו, סוף־סוף, הסכמי־השכר.

השובתים דיווחו על פלישתם, באמצעות מכשיר הפקסימיליה, לכל כלי־התיקשורת. גם בקול־ישראל ובטלוויזיה קיבלו את הידי־עה.

קול־ישראל שידר את הידיעה באחת ממהדורות־החדשות של אותו הערב.

ישראל סגל, שהיה באותו הערב עורך מבט, ראה את הדיווח והתקשר ל**חיים יבין**, מנהל־הטלוויזיה. הוא ביקש את אישורו של יבין לשידור הידיעה. יבין לא החליט בעצמו, אלא התקשר עם אריה מקל, מנכ"ל־הרשות, כדי לקבל ממנו אישור. מקל לא אישר, והידי־עה לא שודרה בטלוויזיה.

★ ★ ★

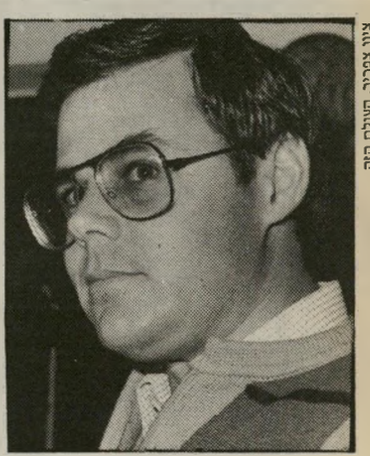
„שושלת" ברדיו?

ישיבת הוועד־המנהל של רשות־השידור דנה, בין השאר, בהחזרת הסידרה שושלת למירקע.

מישהו הציע ל**יוסף בראל**, מנהל הטל־וויזיה בערבית, שיקח הוא את הסידרה ויקרין אותה ביום השבת אחרי־הצהריים, במקום הסרטים הצרפתיים. בראל הסכים בשימחה, אבל אמר ש**חיים יבין** לא יהיה מוכן לוותר על הסידרה.

אמנון נדב, מנהל קול־ישראל, אמר בצ־חוק שאם יבין לא יסכים הוא, נדב, ישדר את הסידרה כתסכיתים ברדיו.

לבסוף הוחלט להחזיר את הסידרה אל המירקע, בעיקר משום שעל שולחנו של מנ־

ציון צפריר, העולם הזה

סדן
מותר?

הל־הטלוויזיה נערמו רשימות של 15 אלף חתימות, הקוראות להשיב את שושלת לעם.

★ ★ ★

ארז את המישפחה

חיים יבין, מנהל־הטלוויזיה, ישב ביום השלישי בבוקר בבית־מלון באילת. הוא נסע לשם לרגל פסטיבל הג'אז הבינלאומי, ביחד עם אנשי־צוות רבים מהטלוויזיה, וביחד עם בני־מישפחתו.

הוא נדהם לגלות בעיתון הארץ ידיעה, שלפיה הוא צפוי לבירור על נסיעתו אצל **אריה מקל**, מנכ"ל־הרשות. יבין היה בטוח שהעניין סגור, אחרי ידיעות שפורסמו באותו העניין יום קודם לכן בעיתוני־הצהריים.

מייד כשסיים לקרוא את הידיעה, הזעיק את בני־מישפחתו (שנסעו, כמובן, על חשבו־נם), ארז אותם ואת עצמו ומיהר צפונה.

שיפוצים בלישכות

עובדי רשות־השידור, המגיעים בשבועות האחרונים למישרדי הנהלת־הרשות בבניין כלל, נדהמים.

לישכתו של המנכ"ל, **אריה מקל**, עברה שיפוץ. המנכ"ל הרחיב את צוות המזכירות משתיים לשלוש. הוא רכש עבורן שולחנות וארונות חדשים, ואף פתח חלון בין שני חדרי המזכירות.

לישכתו של **אהרון ראל**, יו"ר הרשות, עברה שיפוץ מסוג אחר. ריהוט הסקאי שהיה בלישכה הוצא החוצה אל המיסדרון, לנר־חותם של הממתינים. במקום הריהוט הישן נקנה ריהוט חדש מעור בצבע חום־כהה. הריהוט כולל כיסא־מנהלים ושש כורסות.

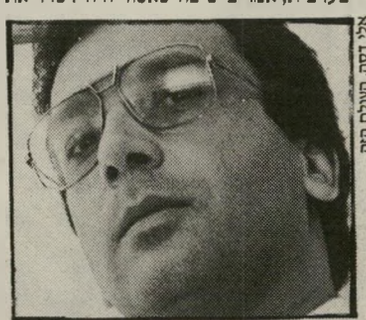
★ ★ ★

מי משרת את מי

בישיבת פורום החדשות, הנערכת פעם בשבוע בלישכתו של מנכ"ל הרשות, עלתה השבוע לדיון כתבתו של **גיל סדן**.

הכתבה הביאה את סיפורה של מישפחת משתפי־פעולה מן הכפר יעבד שבגדה־המערבית. תושבי הכפר התלוננו שנוצרה שם מציאות בסיגנון המערב־הפרוע, ומשתפי־הפעולה צולמו ורואיינו כשהם חמושים ב־נשק, שסופק להם על ידי שילטונות־הביטחון.

אדמונד סחייק, מנהל קול־ישראל בערבית, אמר בישיבה שאסור היה לשדר את

אלי דסה, העולם הזה

בדש
אסור!

הכתבה, משום שכך מפקירים את דמם של מי שמוכנים עדיין „לעזור לישראל". הוא טען ששידור כתבה כזו פוגע בביטחון המדינה.

חיים יבין, מנהל־הטלוויזיה, אמר שלר־עתו דווקא היה מקום לשידור הכתבה, משום שהיא תואמת את הודעותיו של מישרד־הביטחון. מישרד־הביטחון, אמר יבין, טוען זה זמן רב שהאינתיפאדה כבר אינה מילחמתם של הפלסטינים בישראל, אלא מילחמה בינם לבין עצמם. הוא אמר שהכתבה, לכן, שרתה את הביטחון.

איש לא דיבר על מיקצועיותה של הכתבה, על החדשות שבה, על טיבה, אלא רק על השרות שהיא נותנת, ולמי.

★ ★ ★

בוש לא ברדיו

נתן כהן, היועץ המישפטי של רשות־השידור, אסר להשמיע בקול־ישראל את הפי־רסומת לסיפרו של **משה בדש**, העלוקות. בדש, בעל מיפעל פיקנטי, מתאר בסיפרו את מילחמתו במס־ההכנסה ו**יואיר רביני־ביץ**, הנציב הקודם.

הפירסומת שודרה בקול־ישראל במשך שלושה שבועות, סמוך למהדורות החדשות, בעיקר בשעות הלילה. כהן החליט לאסור את השידור מחשש מפני תביעה לפי חוק־לשון־הרע (דיבה). גם הטענה שהעיתונות היומית מפרסמת מודעות־ענק לספר לא הועילה.

ברם הודיע לרשות־השידור שהוא מתכוון להגיש עתירה לבג"ץ בעניין זה.

אולי רק הליכוד יכול. אבל לא

ל מתבונן מהצד זה נראה קצת מוזר. הבחירות להסתדרות בשער — והליכוד אינו מסתער.

בניגוד לבחירות לכנסת ולרשויות המקו־מיות, הליכוד יורה על בניין הוועד־הפועל אש מנשק קל בלבד, לא ארטילריה.

בראשו הוא העמיד מועמד חלש כיעקב שמאי, ולראשות מטה־הבחירות הוצנח הד"ר בנימין זאב בגין, שכלל אינו חבר־הסתדרות. ובוודאי אינו מומחה גדול לבחירות.

מדוע נמנע הליכוד לתת את מכת־החסד האחרונה למערך המתפורר?

הנה התשובה.

.אכן, לפעילים בשטח, כמו לאיש ברחוב, קשה להבין מדוע פועלים במצודת־זאב ברבע הילוך לקראת הבחירות הקרובות להסתדרות. בחירתו של יעקב שמאי, דמות לא־כריזמטית בלשון־המעטה, כמועמד הליכוד לתפקיד מז־כ"ל ההסתדרות היא רק אחד הסממנים החי־צוניים למידת תוסר־האיכפתיות או ההשקעה המוגבלת של ראשי הליכוד בנושא הבחירות להסתדרות.

יודע־דבר במצודת־זאב טוענים שיש ס־־בה לבחירתו מחדש של שמאי לתפקיד, למ־רות **שבשלב** מסויים היו על־כך סימני־שאלה כבדים מצד מנהיגי־הליכוד, שרצו לבחור

מועמד שמאי עם דויד לוי
ההבטחה: לא להישאר שם

ציון צפריר, העולם הזה

מועמד שמאי עם ישראל קיסר
התיקווה: לא יותר סדי

„מה שקורה כאן זה דבר שלא־ייאמן. אנח־נו הולכים לפסגם הזדמנות לניצחון היס־טורי," אמר השבוע פעיל בכיר בליכוד, „ה־מערך על הפנים, ורק השטויות שלנו מחיות אותו. בשביל מה היינו צריכים לשים בראש את שמאי? סקרים הוכיחו שהוא אפילו פחות מוכר לפועלים מיאיר צבן ורן כהן. אילו היינו מציבים בראש את משה קצב או דויד מגן, היינו זוכים בניצחון גדול!"

תחתיו בדויד מגן, גיבור ניצחון הבחירות ה־מוניציפליות. הסיבה: שמאי, איש מחנה לוי לשעבר, הבטיח למימסד השמיר־ארנסי להינ־תק בתמורה, ממחנה־לוי.

אבל זהו רק חלק קטן מהעניין. למחנה שמיר־ארנס יש סיבות רבות ליחסו המסוייג להסתדרות. סיעת „תכלת־לבן" של הליכוד בהסתדרות מורכבת, כמעט לחלוטין, מאנשי מחנה דויד לוי. לוי עצמו גדל בסיעה זו.

לנצח? אלוהים ישמור!

הליכוד מתנהג כאילו הוא חושש מפני ניצחון סוחף בהסתדרות. וזה באמת כך. הנה הסיבות

גידעון סער־סרצינסקי

לכך יש סיבות היסטוריות. הדור הוותיק של התנועה הרוויזיוניסטית גדל והתחנך על שינאה תהומית להסתדרות.

תקופה של טרם הקמת המדינה שימשה הסתדרות כלי פוליטי מובהק של שילטון מפא"י. לישכות־העבודה, שהיו שייכות אז להסתדרות, מנעו עבודה. מבית"רים ומרוויזיוניסטים. הכוח הכלכלי של ההסתדרות הופעל נגד הימין, וגם אירגון־ההגנה היה קשור בהסתדרות. עם הפילוג בתנועה הציונית בשנות ה־30, הקימה התנועה הרוויזיוניסטית הסתדרות עובדים משלה הסתדרות העובדים הלאומית, שנועדה להתחרות בהסתדרות הכללית.

קבוצה שהשתלטה על הסתדרות העובדים הלאומית, בראשות אליעזר שוסטק, מנעה מאז והלאה, מתוך אינטרסים שלה, הצטרפות תנועת־החרות להסתדרות הכללית אחרי קום המדינה. עוד לפני כן דחו הרוויזיוניסטים בשאט־נפש את הצעתו של בנימין לובוצקי (לימים אליאב), שהיה ממקורבי זאב ז'בוטינסקי, להצטרף להסתדרות. לובוצקי, אביה של הסופרת יעל לוטן, פרש, הקים את „תנועת העם" ולבסוף הצטרף למפא"י.

דור זה גדל על השינאה להסתדרות, ששימשה תכופות מכשיר בידי הרוב המפא"יי לפגיעה בידיב הרוויזיוניסטי. פעיל בכיר בליכוד אמר השבוע: „אני בבחירות האלה לא מתכוון להיות פעיל. מה לי ולהסתדרות? אין דבר שנוא עלי יותר מהדגל הארום!"

ותיקי תנועת־ז'בוטינסקי יוכלו גם היום, ללא כל קושי, לצטט את מאמרו המפורסם של ז'בוטינסקי, שנכתב בפולין ביידיש. „א, ברעכענ!" („כן, לשבור!") הוא הופיע בימים של שיא השינאה בין המחנות. האנשים המהווים את הגרעין הקשה של מחנה שמיר־ארנס עדיין רואים בהסתדרות, בתת־כרתם, מוסד שיש למחוץ, לנתץ, לשבור או למכור לידיים פרטיות. קשה להאמין שמישהו מהם חלם אי־פעם, שלא במיסגרת חלום־בלהות, על חרותניקים המסתובבים להם במיסדרונות בניין הוועד־הפועל.

הסיפור הוא שונה לגבי הדור הצעיר בליכוד, בעיקר לגבי תושבי עיירות־הפיתוח. אלה גדלו עם ההסתדרות. גם אם הם מתעבים אותה ורואים בה סמל לשילטון המפא"יניקי־האשכנזי־המתנשא, הם יודעים שאי־אפשר בלעדיה. בישוביהם יש חשיבות מכרעת לקופת־החולים, וחברי קופת־החולים הם אוטומטית גם חברי־ההסתדרות.

עם החלטת הוועידה של תנועת־החרות ב־1963 (בהצבעה חשאית, מפחד ניקמת אנשי ההסתדרות הלאומית) להצטרף להסתדרות הכללית ולהקים בה את סיעת „תכלת־לבן", הלכה והתגבשה הסיעה בהסתדרות כטריטוריה של השכבות החדשות, המיזרחיות בעיקר, בתנועה. המימסד התנועתי נותר, עד היום, ברובו מנותק מענייני ההסתדרות ומנוכר להם, זה לא השתנה מהותית גם עם עליית הליכוד לשילטון.

פרט לשינאות העבר יש, כנראה, סיבות נוספות לכך שהליכוד אינו מרכז כוחות לכיבוש ההסתדרות.

בעלי־ההון והתעשיינים במיפלגה, שיש להם משקל ניכר בעיקר בין יוצאי המיפלגה הליברלית, מעוניינים שגם להבא תישאר ההסתדרות כפי שהיא כיום.

ההסתדרות כיום, בשליטת המערך, בולמת למעשה את ועדי־העובדים, במיוחד כשמי־שרד־האוצר נמצא בידי איש־מערך. לא קשה לדמיין איזו דמות תהיה לאיגודים המיקצועיים אם ישלטו בהם אנשי־הליכוד הם יהפכו לאיגודים קיצוניים ומיליטנטיים בהרבה, אמונים על הדמגוגיה הפופוליסטית. משהו בנוסח פרוניסטי.

לא בעלי־ההון בליכוד, ואף לא מנהיגיו, שהם כיום גם מנהיגי־המדינה, מעוניינים בהפכה בהסתדרות. במצודת־זאב מתבדחים שהיום שבו יכבוש הליכוד את ההסתדרות יהיה עבורו תחילת הסוף. ההסתדרות המתמוטטת, על הפסדיה ומיפעליה ההרוסים, מהווה מקור בלתי־נידלה לתעמולת־הבחירות של הליכוד נגד המערך, בכל מערכת בחירות. ההמונים שונאים את ההסתדרות, שהיא היום נטל פוליטי, יותר מאשר נכס פוליטי.

לכן הולך היום הליכוד לבחירות להסתדרות כדי להשיג הישג מצומצם, וחס־וחלילה לא לנצח.

בראש מטה־הבחירות שלו הוצב בני בגין, המודה בשיחות פרטיות, שאינו בדיוק מתבליכוד כבר יודעים הכל שיהיה הישג. כלומר — שהליכוד יעלה בכוחו. בסתר־ליבם מקווים אנשי „תכלת־לבן" לממשלת־אחדות הסתדרותית. הם רוצים, בסך הכל, נתח בעוגה ההסתדרותית הענקית, שבה אין להם כיום שום חלק, תוך קבלת המערך כשותף הבכיר שם.

זהו בדיוק הדבר שלא רוצים בו אנשי הסתדרות־העובדים־הלאומית. ניצחון, או שותפות ליכודית בשילטון ההסתדרותי, תדלל את ערך נכסיהם.

כשכל־כך הרבה גורמים לא יזיעו למען מצא בעניינים הסתדרותיים, ושלמעשה „קיבל את דין התנועה". למעשה הוא קיבל את דין המחנה (שמיר־ארנס), שלמרות הכל לא יכול היה לוותר לחלוטין על אחיזה כלשהי במערכה הנוכחית. למערכת האירגונית לא גוייסו הפעם „בולדוזרים" כדויד מגן, מיכאל קליינר, ישראל כץ ופינחס גולדשטיין, כמו במטה־הבחירות לרשויות המקומיות.

המהפך הנוסף, האחרון, בהסתדרות — הוא מן־הסתם לא יקרה.

הליכוד יעלה בכוחו, שמיר שוב יוכל לשאת דברים על התחזקות הליכוד והחלשות המערך, וישראל קיסר ימשיך ללבוש את בגדי־המלך־הישנים של ההסתדרות.

הליכוד אולי יכול — אבל הפעם לא נראה כל־כך שהוא רוצה.

ראש־מטה בני בגין
„א, ברעכענ!"

171

בשבוע שחלף נפטר גדעון זקן מכוויות בקבוק התבערה ברמאללה. חיים שהרבני לא קם ממיטת חוליו לאחר שנפגע בראשו מאבן בחאן יונס. סמ"ר דני ברזילי וסמל אהרן חנוכה נורו ממארב המחבל בגבול הירדן. בנוסף עליהם נפטרו שני ערבים מפצעי מוות שנפצעו בידי אחיהם. עוד שיבעה נרצחו ע"י בני עמם.

ספירת „דיעה אחרת" מראה, כי מאז פרוץ מאורעות האלימות הערבית ב־9.12.87 קטל הטרור 171 איש ואישה, ערבים ויהודים, לפי הפירוט הבא:

- **127 ערבים נדקרו נורו ונשרפו.**
- **44 יהודים נרצחו.**
- **1 חייל ישראלי נעדר.**

מסגד בצרפת

משהו קורה בצרפת. בתכנית „יומן השבוע" בטלוויזיה בישרו לנו כתבינו על הריסת מסגד בדרום צרפת, מטעם רשויות העירייה. הנימוקים הרישמיים להריסה הזכירו עניניי פרוצדורה, רשיונות מתאימים וכו', כאילו מדובר בסתם בית שנבנה ללא רישיון. לא שמענו טענות שהסיתו ממסגד זה לטרור אנטי־צרפתי או שנשמעו שם תפילות והטפות לחורבנה של צרפת.

אבל הזוכרו בכתבה גם נימוקים „שלא לציטוט" מפי „מקורות צרפתיים" עלומים. אלה נשמעו משום מה אמיתיים ומשכנעים יותר. התברר לצרפתים, לדברי „המקורות", שבכל עיר צרפתית בה קיים מסגד — גדלה באופן משמעותי הקהילה המוסלמית במקום.

השילטונות נוקטים לאחרונה מדיניות מכוונת לבלימת התהליך. יצא המרצע מהשק: דמוגרפיה:

כנראה טעמו הצרפתים די והותר את טעמו של „הרי־קיום" עם האיסלם. קהילה מוסלמית גדלה והולכת (בסדר גודל של כמה מיליונים), מתחילה לסכן את הסדר החברתי הקיים. הצרפתים תפסו את הפרינציפ של „עוד מסגד ועוד הגירה" ופעלו בהתאם. עוד לפני שייא־לצו לבצע טרנספר נוסח בולגריה, והרבה לפני שייאלצו להתמודד עם טרור ואלימות של „ציבור מדוכא".

אותה צרפת שעשתה לא מזמן שגיאות מדיניות פטאליות, גידלה את חומייני, וכן התרפסה בצורה מבישה לפני הטרור השיעי בלבנון, פועלת כיום בריאליזם ראוי לציון כשמדובר במגרשה הביתי.

הגינויים הבינלאומיים המתחסדים בדבר „מדיניות גזענית" ממילא שמורים רק למדינת ישראל.

שמואל שטרן ■

רענן לוריא מדבר:

ועכשיו, תפקיד חדש: וילהלם טל

מאיר ליפשיץ

בני־דודינו

בשעה טובה נפתחה שנת הלימודים החדשה. בהפגנת ענק של המיעוט הערבי במדינה, חגג המיגזר שביתת חינוך כללית למשך יום אחד. בהוראת מנהיגות ערביי ישראל נשארו שערי מוסדות החינוך סגורים, ודרדקים של בית־רבן־האיסלאם נהנו מיום נוסף של חופשה.

לכאורה, תופעה לגיטימית ונפוצה במקומותינו מימים ימימה ומקדמת דנא. מי כאן לא שבת למען או נגד מטרה מסוימת, אי פה לא מוחה נמרצות נוכח עוול אמיתי או מדומה? נשק השביתה והיציאה לחפגנה תופסים מקום של כבוד בחיי המדינה – כמעט והפכו להובי לאומי ולעיסוק חברתי אובססיבי. בבתים רבים ניתן למצוא, לצד המדים המקופלים לצורך שרות המילואים, גם כרזות ושלטים מצוירים, מוכנים ומזומנים לצו הקריאה הפומבי, ליציאה הבאה אל כיכר העיר.

למעשה השתמשו בני דודינו החביבים בתירוץ הכספי, בכדי לעשות פעם נוספת שריר לאומני. המצב בחינוך קשה גם בעיירות הפיתוח ובשכונות המצוקה המאוכלסות בבני דת משה. בעיות תקציב חמורות יש באופקים ובנתיבות ולא רק בנצרת וסכנין. ובכלל, לא תיתכן אחידות בדרישה להטבת תנאים, לבניית כיתות נוספות ולהקצאת משאבים ממלכתיים. עשירי הערבים בוודאי שנהנים מאפשרויות טובות יותר מעניי עירם. כפר מבוסס אינו דומה בצרכיו למאהל בדואי מרופט.

אבל השביתה היתה כללית ומקפת כי ערביי ישראל ידעו היטב איפה באמת קבור הכלב. לא החינוך וההשכלה מהווים את עיקר הבעיה אלא עצם מקומם במסגרת המדינה. כפי ש„יום האדמה" כבר מזמן אינו נוגע לנושא הקרקעות, „יום השיווין" לא נקבע בכדי לעסוק בעניין ספציפי זה וב„יום השלום" דווקא יביעו בקול רם תמיכה במלחמה הזעירה המתנהלת ביהודה, שומרון ועזה.

שלל התאריכים והמועדים הללו, עם שמות התואר החיוביים, משמשים רק מסווה ותחליף לחגים לאומיים. את יום־העצמאות הישראלי הערבים רואים כמועד אסונם־הם. תשעה באב לא בדיוק יזיל דמעות צער מעיניהם. קשה אפילו לראות את המוני תושבי שפרעם והמשולש הקטן יוצאים לרקוד בבגדי־חג לציון יום איחוד ירושלים.

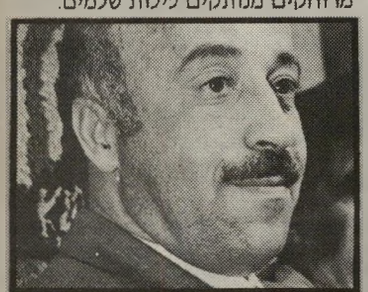
כך הפך „יום האדמה" בשנים האחרונות, ובייחוד מאז פרוץ האינתיפאדה, לשבתון המסמל את אחדות השורות, המטרות המשותפות והשאיפות הלאומיות הגלויות והנסתרות. כך גם נותק החוט האחרון אל „היישות הציונית": באין שירות חובה בצה"ל, וכאשר כל הסמלים הממלכתיים (הימנון, דגל, שפה) הם זרים, או אפילו מנוגדים לתפישתם, כשהמיעוטים ממעטים בתשלומי המיסים לקופת האוצר ונמצאים במיפלס הנמוך ביותר של שיעורי הגבייה. שותפות הגורל היהודי ועידוד העליה, כלל אינם מעניינים, ולהיפך, – נוצר אי לאומי שונה לחלוטין מהרוב היהודי, עם אינטרסים סותרים כמעט בכל המישורים.

אך אצלנו כולם טומנים את ראשם בחול. מהגרוע שבגזעני הימין ועד לאחרון השפויים שבשמאל. כל הקשת הפוליטית המוגדרת כציונית – גנדי, עם הטרנספר שלו לערביי השטחים, כמו חברתו לפלמ"ח שולמית אלוני מהצד ההפוך – כולם נתקפים בשיתוק כשמדובר בערביי הקו הירוק.

והרי אפשר להמשיך לריב ולהתכתש בינינו על עתיד השטחים ואולי אפילו למצוא פתרון מקובל על רוב היהודים. הבעיה האמיתית לא נמצאת מעבר לדלת, היא עמוק אצלנו באמצע הסלון וחדר השינה. חמש דקות מכפר סבא, אבל מכיוון מערב דווקא, מתקתקת לה פצצה חיה, כשהנעלם היחיד הוא אורך פתיל ההשהייה.

הזמן לא פועל לטובתנו, הזמן אדיש למתרחש. גלי עליה המונית, גם אם יגיעו לחופינו, כבר אינם מסוגלים לשנות את מסלול ההתנגשות. חצי מיליון עולים חדשים, או אפילו שני מיליון תוך עשר שנים, עדיין ישאירו את העובדות בעינן: מיעוט לאומי־דתי גדול, מחובר לאויב החיצוני בקשרי משפחה, תרבות ושפה, מנוכר למדינה ומתנגד בסיסית לעצם קיומה.

הכתובות כבר נמצאות על קירות הבתים ביפו, כפר קאסם וטייבה. הולכות וגוברות התקפות המיעוט על הרוב. יותר חוליות חבלה, רצח וריגול מתארגנות, פועלות וחלקן נתפשות. אזורים שלמים בגליל אינם עבירים עוד לתנועת יהודים. כבישים נחסמים במיכשולים שונים. בורות נחפרים לגרימת שיבושים. מיצפים מרוחקים מנותקים לילות שלמים.

ח"כ דראושה
קידום אינטרסים של רבי־המרצחים

רשויות החוק והשלטון מודעות לכל ההתפתחויות החמורות ומקבלות דיווחים שוטפים, אך עוצמות את העיניים ומסיטות את המבט לצד. בבית הנבחרים פועלים בגלוי חברי כנסת ערבים לקידום אינטרסים של רבי המרצחים מבחוץ, ולקיעקוע יסודות הציונות מבית. ערביי ישראל מנצלים היטב את הדמוקרטיה תוך הקצנה פוליטית, עד להזדהות מוחלטת ומגע ישיר של נציגיהם עם ערפאת וחבריו.

אלוף פיקוד הצפון לשעבר, יאנוש בן־גל, קבע בזמנו כי ערביי הגליל הם סרטן בגוף האומה. או־אז התנפלו עליו כלבי הציד של המוסר, זכויות הפרט ואהבת האדם. ייתכן שמשפט קשה זה עלה לו בתפקיד הרמטכ"ל. יכול להיות שיש דברים, נכונים ככל שיהיו, שאסור לאיש ציבור לאומרם. כך או אחרת, סמנטיקה אינה יכולה לשנות את המצב. מילים רכות ומנומסות עלולות להוסיף טיח על הסדק שנפער. רק רופא לאומי מומחה מסוגל לקבוע את הסימפטומים מעידים על סרטן, איידס או מחלה קשה אחרת ברשימה. החשוב מכל הוא להחליט כבר עתה על דרכי הטיפול בבעיה.

ולכל מי שינסה להסיח את הדעת מהנושא, תוך ניפנוף בתואנת הגיזענות, יאמר: אפליה ורדיפת מיעוט רק בגלל היותו שונה היגם בבחינת תועבה גמורה. מלחמת חורמה באויב, כל אויב, בכל מקום ובכל קו ירוק, סגול, או אדום, הינה בבחינת מיצווה. אחרת, תפורש התאבדות שארית העם היהודי היושב בציון במשמעות של פשע כלפי האנושות.

אורי דן

הגולם מירושלים

שני חיילים ישראלים נוספים נהרגו השבוע בירי מחבל, הפעם מגבול ירדן. אחד מפגועי בקבוק התבערה ברמאללה מת מפצעיו. בקושי מזכירים כבר פצועים, לעיתים יומיומיים, מזריקות אבנים ומדקירות סכינים. ידיעות שוטפות רודפות זו את זו על מעשי־רצח אכזריים של ערבים משתפי פעולה בידי אחיהם.

המדהים הוא, שמה שהיה בלתי נסבל ואף בלתי מתקבל על הדעת, בסך הכל לפני פחות משנתיים — הפך לנורמה מקובלת, לחלק מן החיים. לכל כשלון יש הסבר, לכל מוות יש תירוץ. לפני כשלושה שבועות כמעט רצח חייל ירדני עריק מתנדבת אמריקאית בקיבוץ לוטן בערבה, וחטף חיילת לפני שנהרג למר־בית המזל. שר הבטחון יצחק רבין הכריז עליו שהוא „משוגע". ראש הממשלה יצחק שמיר קנה את ההסבר של המומחה הפסיכולוגי, וה־רמטכ"ל דן שומרון התייחס למחבל כאל „פסיכי". המשוגעים האלה, הפלשתינאים, יודעים משום מה בדיוק, איפה אפשר ומותר להשתגע.

השאלה היא מיהו „הפסיכי" בכל הסיפור הזה: הפלשתינאים שהפכו את הרצח למקצוע והכניסו שיטה בשגעון הזה, או אנחנו המר־שים למעשים כאלה להימשך בכל רחבי ארץ־ישראל ועל גבולותיה? אנחנו המוכנים להמ־שיך ולשמוע את הפרשנות הבטחונית היו־מית, אחרי כל מחדל, מפרשנינו לענייני בטחון וחוץ, ה"ה רבין ושמיר, אשר לעיתים הופכים גם למומחים לפסיכיאטריה־קלינית.

עכשיו כבר אין אומרים שהמחבל הבודד הוא „פסיכי". הפעם התעוררו גם רבין וגם הרמטכ"ל שומרון להזהיר את ירדן: תמיכתה „בחודשים האחרונים" באש"ף, והרשאתה ל־ארגון לפתח פעילות בירדן עלולה להביא להדרדרות חבלנית מגבולה נגד ישראל. אלא שרבין יודע על פעילות אש"ף בירדן מזה חודשים, ולא נקט באף צעד משמעותי או הזהיר את המלך חוסיין מבעוד מועד.

מלבד פרשנות בטחונית שוטפת למה שכ־בר קרה, בדרך כלל אירוע חמור המסתיים במותם של יהודים, יש לרבין עם שיטה אחת: לברוח ללבנון. באופן כפייתי ממש, בעקבות כל פיגוע כו נהרגים ונרצחים יהודים, חיילים או אזרחים במרכז הארץ, בדרום, בשטחים — וכמובן בגבול לבנון — מופיע רבין עם אותו תקליט שחוק. הוא מסביר שאין פתרון לטרור, והדוגמא היא לבנון. הנה שם ניסו לחסל את הטרור, במבצע של"ג והטרור נמשך.

מיפלט פוליטי מכישלון ביטחוני

באמצעות דוגמה זאת מנסה רבין לת־רץ את אזלת־ידו כלפי הטרור הפלשתי־נאי ברחבי המדינה.

רבין אינו מספר לציבור איזה מאמץ צבאי אדיר ומוצלח משקיע צה"ל ברצועת הבטחון בדרום לבנון וצפונה לה, כדי למנוע פיגועי מחבלים, חדירות פלשתינאים והתאבדויות־השיעים. רבין גם לא יאמר לציבור — מסיבות פוליטיות ואישיות — שהמאמץ של צה"ל בתחום זה היה חייב להיות כפול ומכופל, אילולא קמה ישראל ב־1982 להרוס את תשתית אש"ף בלבנון ולגרש בהצלחה אלפי מחבלים מביירות. ישראל היתה חייבת היום לשבת עם עוצבות מילואים בצפון וספק אם היתה מצליחה לבלום נטישת מתיישבים.

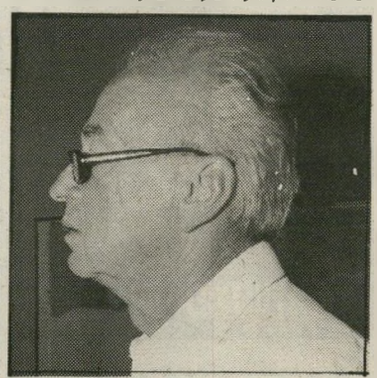
גם כך, מאז „מדיניות רבין" בצפון, שגם הצלחתה היא תוצאה ישירה של מלחמת שלום הגליל, שילמנו כבר במחיר יקר של נפילתם של עשרות חיילי צה"ל ופציעתם של רבים אחרים.

ומה עם היהודים, חיילים ואזרחים, שנהרגו ונרצחו ברחבי הארץ מאז החלה ולא חוסלה האלימות הפלשתינאית במשך עשרים ואחד החודשים האחרונים?

אלא שאיש לא בא להתחשבן עם רבין וחב־ריו על גוויות חללים ומספריהם, כפי שעשו חבריו במלחמת לבנון, כשעסקו, ועדיין הם עוסקים במלאכה בזוייה ונוראה זאת.

אבל על עניין אחד יש לבוא עמו חשבון כי הוא בנפשה של המדינה: על הארישות, על ההשלמה, על הויתורים שהם גוררים. אגב, זוהי שיטת ההסתגלות הלבנונית.

הוא שר הבטחון הראשון של ישראל אשר מתייחס אל רצח יהודים „בשטחים" ומחוצה להם, ונפילת חיילים בגבולות, כאל תופעה נורמלית וקבועה שעוברים עליה לסדר היום.

פרשן צבאי ומומחה לפסיכיאטריה קלינית

במשך כ־100 שנה ידעו היהודים פה לגבות את מחיר דמם, גם לפני ואחרי פעולות התג־מול של שנות ה־50.

ואילו שר הבטחון רבין, בחסותו של ראש הממשלה שמיר ובשותפותו המלאה, הרגילו את הציבור או לפחות את חלקו, שהקזת דם יהודים מותרת, ללא שהרוצחים יבואו על עונשם. מלבד מבצעים ספוראדיים ב„שט־חים" ומלבד פעולות יזומות בודדות בלבנון, הכל עוברים לסדר היום. מלבד פעולות נוע־זות ספורות נגד לב ומוח הטרור כגון: הוצאתו להורג של אבו־ג'יהאד שפירסומי חו"ל ייחסו אותה לישראל, וחטיפתו של שייח' עובייד, הנציח רבין במערכת הבטחון קיפאון מחשב־תי מבצעי מקצועי.

נוכח הקפאון הזה אין פלא שרבין, שאינו טיפש כלל, חיפש דרך לצאת מן המבוך, וכאן הוא נתן פרס לתוקפן כשיזם, דחף, וגרר את שמיר להבטיח בחירות לפלשתינאים, שאינם יכולים להיות אלא מועמדי אש"ף — מחול־לי ומפקדי הטרור, צעד ראשון להקמת מדינה פלשתינאית.

מהכשלון המקצועי הבטחוני, נמלט אם כן רבין לתוך „הפתרון הפוליטי": שליחים גלויים ומוסווים של אשף החלו לצאת ולבוא למשרדו וללשכתו של שמיר.

שניהם קיוו כי וויתורים לפלשתינאים, לאש"ף, יביאו לרגיעה ביהודה ושומרון וחבל עזה, התנגדו בכל תוקף לקשור את חיסול האלימות כתנאי מוקדם להזזת איזה שהיא תכנית מדינית.

ומה קרה מאז ששמיר ורבין ניסו למצוא חן בעיני הפלשתינאים? מקרי הטרור, האלימות והרצח הפלשתינאים החמירו. התסיסה הער־בית בתוך ישראל גוברת. פרשנינו לענייני בטחון רבין קם ומסביר כאילו „הפתח" הקשיח את עמדותיו. רבין מנסה לספק שוב סם־הרדמה לעם שלם. המרדים הלאומי בעבודה.

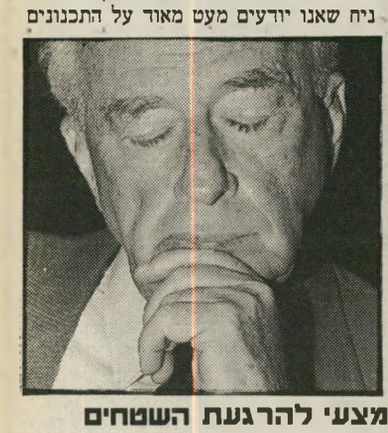
אין זה פלא שהפופולאריות הציבורית של רבין אינה נופלת, למרות שהרצחנות הפלש־תינאית גוברת. דעת הקהל נוטה לתמוך בפתרונות הקלים שאינם מחייבים כל מאמץ לאומי ואישי. וכל עוד הדבר אינו נוגע לעורו ממש של האזרח. כל עוד ש„זה קרה למישהו אחר" ואני את נפשי היצלתי, היהודי בגטו תמך בועד־הקהילה.

הגולם האנגלי מפראג

מנם ציינו גם אצלנו השבוע 50 שנה לפרוץ מלחמת העולם השנייה. ורבין עצמו נאם נאום יפה. אבל הציבור הישראלי הרחב אולי צריך היה להתרשם רוקא מסרט שהציגה הטלוויזיה הישראלית ברגע של חסד. שם הזכירו, או לימדו נשכחות: כיצ־ראש ממשלה בריטי, שוטה ועיוור, נאוול צ'מברליין וחבריו באירופה, אנסו דמוקרטיה שהיתה מעצמה צבאית כשלעצמה, צ'כוסלו־קיה, להתקפל משטחי ההגנה החיוניים מול הטרור הנאצי של היטלר. כיצד התקפלות טריטוריאלית זו — למען „שלום עכשיו" — הובילה לא רק לשיתוק וסירוס המכונה הצבאית של צ'כוסלובקיה, אלא לשבירת כושר ההתנגדות של אזרחיה. עד שנפלו לא רק צ'כוסלובקיה, אלא העולם כולו — למלחמה.

מעל לכל, באותו סרט טלוויזיה, לבני דור ישראלי שלא ידעו את אותה תקופה, בלטה דמותו של ראש הממשלה הבריטי, שנראה מין ליצן מבולבל, נפוח מחשיבות עצמית,

ויתורים לפלשתינים כאמצעי להרגעת השטחים

הפולט שטויות חסרות טעם ונסוג מקו לקו — מול הטרור ההיטלריסטי, כשכל שלב מוצג כהצלחה. המוני העם הבריטי התרגלו אז לשקר הזה של ראש ממשלתם ועתוניהם.

פני אזרחי פראג האומללים נחקקו בזכרון הצופה, כשנודע להם שמנהיגיהם מכרו אותם ואת עתידם לשגיונות השלום של ראש ה־ מעצמה הבריטית וחבריו. אבל או היה כבר מאוחר. היהודים שהביאו לעולם את סיפור הגולם מפראג, זה שאינו אחראי למעשי הרס־נותו, ראו יחד עם הלא־יהודים, את תוצאות מדיניותו של הגולם צ'מברליין: ראש הממש־לה הבריטי אשר מכר בנזיד עדשים של פיסת נייר, של סיסמת „שלום בימינו" — את עתי־דו של עם קטן ובטופו של דבר גם של שישה מליון יהודים.

אותנו מעניין הגולם מירושלים: כלומר התגובות הגולמניות של ממשלת השיתוק הלאומי כלפי הבעיות הבוערות הצצות בכל יום, ואלה לטווח הרחוק.

אך אם נתייחס רק לליקויים החמורים בת־חום הבטחון, ולתכנית המדינית הישראלית, העלולה להביא להקמת מדינה פלשתינית בלב הארץ — די בכך כדי להבחין בנזקים שגורם גולם זה.

סכנה ירדנית־עיראקית

דמדובר לא רק במה שנראה לעין, אלא במהלכים שרק מקצתם נראים על פני השטח. הסימן החמור ביותר להכנות מלחמ־תיות נראה דווקא מירדן, שהיתה השקטה והנוחה ביותר. עצם העובדה שהמלך חוסיין הירשה למטוסי־צילום עיראקיים לטוס בש־מיו לאורך גבול ישראל, מוכיחה לא רק על מצבו הפנימי הכלכלי־הבטחוני המעורער של המלך. אלא אף יותר, על נכונותו לתת יד לעיראק להכין תכנונים אופרטיביים נגד ישראל. המלך יודע היטב, שטיסות צילום עיראקיות כאלה משמעותן כוונות עיראקיות שונות. מהפצצת תגמול עיראקית בישראל על הריסת הכור בבגדאד. עד להופעת תריסר דיוויזיות משוריינות עיראקיות ביום בהיר אחד, דרך ירדן, על גבול ישראל.

ירדן ועיראק שמרו על טיסות צילום אלה בסודיות גמורה. וישראל משום מה שתקה, עד שהסוד רלף. אבל יש להניח כי ירדן ועיראק לקחו בחשבון כי הטיסות תתגלנה. פירוש הדבר שלא רק עיראק מצפצפת על ישראל, אלא גם ירדן: כי כך מתייחסים כיום, אפילו המלך חוסיין, לגולם בירושלים. כשיש לבחור בין שקט עם ישראל לברית עם בגדאד, עשה חוסיין את הבחירה האחרת, בפעם הראשונה מאז מלחמת ששת הימים.

זהו סימן להופעת ענני מלחמה אפשרית, ככל שחולשתה של ישראל תימשך. יש לה־ניח שאנו יודעים מעט מאוד על התכנונים המשותפים למקרה של מלחמה, לא רק של ירדן ועיראק, אלא גם של בת־בריתה של עיראק, מצרים. זוהי עיראק שונה לחלוטין — מלחמתית ומסוכנת.

הטרגדיה במצבה הנוכחי של ישראל, הוא בכך שרבין של היום הוא איש אחר לחלוטין מרמטכ"ל מנצח של מלחמת ששת הימים לפני למעלה מ־20 שנה. ושמיר של היום הוא אדם אחר לחלוטין מאותו לוחם ומפקד בלח"י שיצא נגד האימפריה הבריטית. גם זה היה מזמן, לפני כ־50 שה. ■

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

למשפחה יהודית ממוצעת 2.85 ילדים. לכן, סביר להניח שמרבית מ־95,000 יושבי הספסלים בכיתה א' השבוע מתחלקים באופן שווה בין בנים בכורים, „ילדי סנדוויץ", ובני זקונים. יש חוויות שאדם עובר אותם רק פעם בחיים. גם אם לבן יחיד וגם אם לעשרה ילדים, כולן זוכרות את התחושות המיוחדות ב־1 לספטמבר — רגע ה„שיולח" — של ילדה הראשון וילדה האחרון בדרך לבית הספר.

★ ★ ★

„ברגע שפלשתין תחזור אלינו... אפרוש", אמר יאסר ערפאת, בינתיים, „הגורל העיוור הוא שהניחה אותו לחפש פיתרון לבעייתה של „שוויץ של המזרח התיכון". לפני שהאגף השמאלי של המפה הפוליטית יתלהב יתר על המידה מבשורת היו"ר, כדאי לזכור: עד פרוץ מלחמת האזרחים בארץ הארזים, האירופים והאמריקאים נהגו לכנות את לבנון כ„שוויץ של המזרח התיכון".

★ ★ ★

הבשורה של ד"ר יוסי ביילין ש„צריך להתרגל לאבטלה של 7־6 אחוזים" אינה הבל פה. האמת היא שד"ר ביילין אמר בפה מלא את מה שההסתדרות עושה כבר זמן רב ע"י פיטורים נרחבים ב„כור". שורש החולי במשק העובדים איננו כלכלי, אלא ערכי: קברניטי התעשיה ההסתדרותית לא רואים בפועלי הייצור את הנכס היקר ביותר של מדינת ישראל בכלל, ושל משק העובדים בפרט. את הפועלים, רואים כנטל על המערכת, מעין מטען־יתר שצריך לזרוק לכל הרוחות בכדי להקל על נושאי הדגל של סוציאליזם, הנושאים בעול את הקומה ה־5 של בית הועד הפועל.

★ ★ ★

אומרים שיארוזלסקי מוקף חבורה מצטמצמת והולכת של נאמנים, חלקם הגדול יהודים פולניים. אומרים שגם לך ואלנסה מוקף סגנים ויועצים יהודים. לא בטוח מה יוליד יום, אבל, לכאן ולכאן, כמעט בטוח שהיהודים ישאו באחריות לכישלונות.

★ ★ ★

על פי דבריו של אמציה שועלי פיקודיו היו „חוואים תמימים, ישרים מאד". מה פירוש „ישר" בעיניו? בוא נהיה ישרים עם עצמנו: מי שנתן פקודות בעברית, גם „קרא" את הקולומביאנים בתרגום. מה רע בכך? אמר פעם הסופר הדרום אמריקאי, ג'ון קוטזי, שהקורא תרגום לעולם לא ידע איזה קודים חברתיים הופרו בסיפורת. בסיפור הדרום אמריקאי או האפריקאי, קשה שבעתיים לארם זר לדעת מה הקודים החברתיים המקובלים אצלם בארצם. כללי המשחק וכללי התנהגות אינם זהים בכל העמים. הנחת היסוד של הקציניים הללו, שנוכחות צבא היא תעודת יושר למעורבים וערובה לכשרות המטרה וכשרות האמצעים, מושתתת על מסורת צה"לית מושרשת. מסורת צה"לית זאת אינה תופסת כלל וכלל ברוב המדינות בעולם השלישי. שהרי הנשק? יש חברות שחוואי ישר הישר בעיניו יעשה — ישר בין עיניו של יריבו. הם קוראים לזה „לתת דוגמא אישית".

עלים בליטוטל

חוזרים הביתה

סוף כל סוף הוא חוזר הביתה. אייבי נתן, לאחר שנים בהן הדהדו בכל רחבי העולם צילצולי מבצעי העזרה שלו לנפגעי רעש, אסונות טבע או מלחמות ביבשות השונות — מודיע לנו אייבי מעל רפי עיתוני סוף השבוע, במודעה בתשלום הנושאת את השם: „הסיוט שלי": שהבין את הפואנטה.

לאחר שני ביקורים במחנות הריכוז בפולין, כשחזה בזוועות במו עיניו, הבין שמעתה ואילך, צריכה ראגתו להיות מכוונת לעמו שלו וזהו. שום אסונות שבע בקנה מידה אדיר ככל שיהיו, לא יזעזעו אותו כמו הצפיה בתוצאות הטירוף האנושי במלואו. כעת הוא כבר מבין, עד כמה חשוב להנציח את השואה. להחדיר את הפחד ממנה לכל ישראלי ויהודי. להיות מודע לכך שמוח מעוות אחד, מסוגל בחמת זעמו לחזור על הזוועה הגדולה ביותר שנעשתה בתולדות האנושות. והאנושות הרי רק מתקרמת...

גם אם זה לא נאמר במפורש במאמר שלו, הרי „טייס השלום" שניבא את השלום עם מצרים, עובר כעת מטמורפוזה בעקבות ביקורו באושוויץ. והמסר המצוי בין שורותיו ברור, מוגדר וחזק מכל מילה. עם ישראל צריך קודם כל לראוג להישרדותו הוא. כל התיפיפות־הנפש של שמאלני הארץ, תהפוך לבדיחה טפלה, לא רלוונטית ועקובה מדם, כשחבר הכנסת דראושה יממש את דבריו, בהם הודיע שהוא ומפלגתו הם בעד מדינה פלשתינאית על כל השטחים הכבושים. וכוונתו היא שישראל — מקומה בים, כפי שהוצהר באמנה הפלסטינית.

אז רגע לפני שיאבד את עשתונותיו, ועימן את חייו וזכותו להתקיים כיהודי בארץ מולדת אבותיו, מוצא עצמו „טייס השלום" מזהיר את הציבור הישראלי, לתת דעתו על סוגיה זו. המסר הוא לאומי, מאגר בתוכו פנייה לכל שכבות העם, וקורא „הצילו" לפני שיהיה מאוחר מדי.

ואם יקלטו את המסר כל מסתופפי הפאבים ברחוב שיינקין, „גלרייה" בוגרשוב וכל שאר היאפיז המחוננים (לדעתם), יש עוד תקווה. ואז לא נהפוך לקורבנות טבח נוסף של העליהום של שבטי הערבים שהגיעו בנדודיהם עד הלום, ורוצים לראות את בעלי הארץ הזו מתים או בים.

אך האם יבינו זאת בזמן?

בלונים

חובה להבהיר מיד: אני אוהב בלונים.

כמו כל ילד אהבתי בלונים. צהובים וכחולים, גדולים וקטנים, מגומי או מסבון. ביחד עם כל חברי, אהבנו לשחק, לבעוט, למסור ולהעיף בלונים. לכל בלון היה אותו סוף. כולם התפוצצו. תמיד הפחיד רעם הפיצוץ ותמיד כאב לראות משהו גדול, ואמיתי, ושלי, נעלם כלא היה. פשוט איננו.

בשנים האחרונות אני, כמו רבים

גיל סמסונוב

אחרים, מופתע לראות אדם בשנות ה־60 מפריח בלונים. מוזר לראותו, רחוק מגיל הילדות, משתעשע בניפוח בלונים בכל הצבעים מכל הסוגים. יתר על כן, מתברר שאותו האיש עומד בראש מפלגה גדולה בישראל, ואף אוחז בתפקידים בכירים בממשלה. כולנו מכירים אותו. פרס שמו.

זה שפרס משתעשע בבלונים אינו מטריד את מנוחתי. מטרידה יותר העובדה שהוא ממלא את בלוניו על חשבוני ועל חשבונך. אך גם זה עוד לא נורא. כגורל כל בלון כך גם גורל בלוני פרס. פיצוץ! וכאשר מתפוצץ בלון של עם, זה כבר אינו פיצוץ של בלון ילדים. זה הרבה יותר יקר, הרבה יותר מפחיד, הרבה יותר כואב.

כאשר התפוצצו בלוניו של פרס בעבר, הם היו עוד קטנים ובלתי מזיקים. כך „תכנית מרשל למזרח התיכון", „מכונית לכל פועל", „אוניברסיטה חינם", „כוח המשימה", „חלופות הלביא", „תכנית הצמיחה", „הפנים לגליל ולנגב", „האופציה הירדנית" ועוד ועוד. למזלנו תמיד פוצצה המציאות את הבלונים עוד כשהיו קטנים. הנזק היה קטן, על פניו של פרס נמרחו שרידי הבלון, והעם הצביע בו אי אמון.

למרות בדיחות הדעת צריך לזכור. אילולא התפוצצו בלוניו של פרס בחיתוליהם היו מתנפחים ומתנפחים עד למימדי ענק. אז גם הפיצוץ היה מביא לנזק עצום. אם בלונו הגדול של פרס, הועידה הבינ"ל, היה מגיע לשלב ביצוע, עם ישראל היה נקלע לפתרון כפוי כולל הסגת גבולותיו עד פ"ת וכפ"ס. ישראל היתה הופכת למדינה קטנטנה וחלשה, פיתוי מיידי להתקפה ערבית לחיסולה.

לכן עלינו להזהר שבעתיים כאשר מחדש פרס, בגלימתו החדשה כשר האוצר, את אופנת פרס־בלון. לכן צריך איזו רגר, ראש עיריית באר־שבע להיזהר כשהוא רואה בלון בסך 8 מיליון. לכן צריך יוסי פרץ מטבריה להזהר תשעתיים כשהוא מוקסם למראה הבלון הגדול של 15 מיליון דולר מועף, לעברו בהערת אגב ע"י שמעון־בלון.

אם כבר תתגשם איזו שהיא הבטחת מיליונים של פרס תהייה זו הבטחת המיליונים למרינה באשקלון לאלי דיין, חבר מפלגתו. את יחיאל זוהר מנתיבות אפשר לשלוח ללימודי ניסיון: לעובדי התעשייה האוירית שממתינים לחלופות הלביא, לראשי הסטודנטים מהמערך שממתינים לביטול שכר הלימוד ולרבים אחרים.

במישור הלאומי – הבעיה היא עוד יותר חריפה. מכל הבלונים של „צמיחה" ו„חוק הבירוקרטיה" ו„אוטובוס המנכ"לים" נשלפים־נזרקים מאות מיליונים דולרים לכל עבר. מאות מיליונים לקיבוצים, עשרות מיליונים לכור וסולל בונה, מיליונים לתחנות אקריאות בדרכו של אוטובוס המנכ"לים.

במקום שר אוצר אחראי ושומר קופה קיבלנו שר אוצר פזרן ומסוכן. במקום מנהיג כלכלי קיבלנו להטוטן. במקום גזבר קיבלנו קוסם, במקום תכנית כלכלית קיבלנו חול בעיניים. במקום כלכלה קיבלנו בלונים.

ענת גטניו

משמאל לשמאל

שנת הלימודים שהחלה השבוע, היא שנת הלימודים השישית הרעה לתלמידים שבתחום הקו הירוק. מילדי הגן ועד לסטודנטים באוניברסיטאות. שכן, מי שמכהן עדיין כשר החינוך־התרבות כבר חמש שנים הוא מיודענו — מר יצחק נבון.

נבון? אסון!

על ה„כריזמה" של נבון עוד מימי ממשלתו של דוד־בן־גוריון ז"ל, על טרחנותו הצדקנית של הלה ותכסכנותו, אפשר למצוא באלו כתבים המתעדים עניינים מסוג זה. בעוד שעל נזקיו למערכת החינוך המצטמקת יעידו אלפי שעות הלימוד המקוצצות, מערכת „החינוך האפור", שהורים מיואשים מאוזלת היד יזמו להצלת השכלת בניהם. ד"ר שושני שנטש את ספינת הלימוד הטובעת. חוק חינוך החובה חינם — שהפך גרוטסקי (כידוע הוא רק חובה ואינו חינם). וכמובן, רמת הלימודים הכללית ההולכת ופוחתת.

להלן חלק מהמחדלים כפי שהוצגו ולא הוכחשו על ידי מר נבון בתכנית „מוקד" בשבוע שעבר:

א. 130,000 שעות לימוד קוצצו — ובמילים: מאה שלושים אלף שעות לימוד קוצצו עד כה. נבון לא שבת רעב.

ב. מורים פוטרו מאחר ולא קיבלו תשלום הולם, ועברו לשוק החופשי. ניתן למצוא מורים ומורות בסוכני ביטוח, מטפלות, עוזרות בית, זבנים וכו'. נבון — מחה דמעה.

ג. שכר הלימוד עלה. כלומר תלמידים מקבלים פחות שעות לימוד, פחות השכלה, והוריהם נדרשים לשלם יותר כסף בלא תמורה מלאה. שלא לדבר על סטודנטים הנדרשים לשלם השנה כאלפיים דולר שכר לימוד. אלפיים דולר... נבון לא הפגין.

ד. ההמצאה הישראלית — „חינוך אפור" — הורים בעלי מודעות ויכולת כספית שולחים את ילדיהם לחוג העשרה במקצועות הנלמדים בבתי ספר, כמו מתמטיקה ואנגלית. כך כמובן גדל הפער בין האוכלוסיות השונות. הלימוד הרגיל לתלמידים בעיירות הפיתוח הוא „סיוט שחור". נבון הוא החלום של אף אחד.

ה. יום החינוך הארוך נעלם והפך קצר. גם על טיבו אפשר להתווכח. כפי שהגדיר אותו ד"ר שושני שהתפטר ממשרת מנכ"ל המשרד: „מערכת החינוך היא לא רלוונטית לזמננו, קופאת על שמריה".

ו. לאוניברסיטאות מגיעים רק 14% מבני עדות המזרח. כלומר, את הדרך שעשה נבון מימי המצאת המעברות ועד היום כשר החינוך, כנראה עשה ברגל. כמובן שהוא לא יודה שבכלל אפשר שטעה בה.

ובכן — יטולטל מר נבון וינותק לאלתר ממשרד החינוך. והכל אשמת המפלגות ומפלגתו במיוחד, המאפשרת לשערוריה הזו לדרדר אותנו כבר חמש שנים, כשאת הנזקים לעתיד קשה לאמוד.

„מבט שני" ל„חצי השני"

הם עמדו בתור בירושלים, בעניבות, והטלויזיה ראיינה והביאה אותם אל הסלונים שלנו, ב„מבט", בזה אחר זה: תחילה דיבר רדואן אבו עייאש, אחריו חנא סניורא, שלישי פאיז אבו־רחמה, ולבסוף מוסטפה נאטשה. ארבעתם הוגדרו על ידי שר הביטחון כאנשי אש"ף.

קריינית „מבט" הדגישה בפתיח, כי ארבעתם ציינו באותו יום באוזני הדיפלומט האמריקני, שבא לירושלים, ש„האינתיפאדה היא מסר של שלום"!

אבל באותו יום, ויום לפני כן, ויום אחרי כן, ביצעו שליחי אש"ף לא רק דיבורים אלא גם מעשים: ירי בשכם בערבים שוחרי שלום, דקירות סכין בעזה בכל גופם של ערבים תומכי דו־קיום, שבירת גפיים ברמאללה לערבים שמדברים עם יהודים. ולכל האירועים האלה לא מצאה הטלויזיה צוותי צילום!

כ־100 ערבים נרצחו בידי שליחי אש"ף ביש"ע בחודשים האחרונים, ורק פעמיים קוימה זכות הציבור להכרת האמת, וזכינו לדיווח מצולם על החדשה החמורה הזאת.

כיוון שיוזמת השלום של ממשלת ישראל מושתתת על בחירות לתושבים הערבים ביש"ע — ברור שמעשי רצח אלה יש להם גם משמעות **מדינית** רצינית, ויש בהם כדי להשליט את איומי אש"ף בציבור הערבי, ולעצב את מפת העתיד של ארץ ישראל.

משום כך, תחנת טלויזיה ותחנת רדיו אחראיות אינן פטורות מלהציג היבט עקרוני. זה בהיקף, באמצעים, ובכובד הראש המתאימים.

אם ערבי נהרג, והטלויזיה הישראלית מקבלת הודעת טלפון שהוא נורה בידי יהודים — יוצא לשטח צוות צילום, ואנחנו רואים ושומעים תיאורי זוועה מפי השכנים הערבים. והידיעה מופיעה בכותרות של פתיחת המהדורה.

אך אם יודיעו לטלויזיה שהרצח נעשה בידי ערבים — ב־98 מ־100 מקרים **לא** ייצא צוות צילום, והידיעה **לא** תיכלל בכותרות „מבט". הרי שזו טלויזיה גזענית!

יתר על כן: כיצד ייתכן שתופעות בינוניות זוכות שתוקדש להן תכנית של „מבט שני" — בעוד שעד היום לא הוכנה תכנית „מבט שני" בנושא המרכזי הזה, „ערבים רוצחים ערבים"? אפילו מנקודת הראות הכלכלית (הכנסות לטלויזיה) ואפילו מהבחינה העיתונאית הצרופה (חידוש בנושא שלא נסקר עד כה באופן ממשי בכל הרשתות הזרות), אני בטוח שיש כאן החמצה: עשרות רשתות טלויזיה בעולם היו רוכשות „מבט שני" כזה, אילו הוכן באולפנינו ברוממה.

אבל הטלויזיה מציגה חצי אמת. רק את אש"ף בעניבות ולא את אש"ף במעשי הרצח. באופן מפתיע אפשר להגדיר שאש"ף בעניבות — זאת מסכה, ורווקא אש"ף רעול הפנים הוא הפרצוף האמיתי! ועוד חצי אמת: מאז פרוץ הפרעות הערביות ביש"ע, לפני 20 חודש, **גדלה** האוכלוסיה **היהודית** בחבלים אלה ב־15%! צופי הטלויזיה הישראלית לא יודעים על כך.

ממש בימים אלה, לקראת תחילת שנת הלימודים, נקלטות עוד משפחות יהודיות כמעט בכל היישובים היהודיים ביש"ע. מדוע 10,000 היהודים שהחליטו על אף הפרעות להעביר את מגוריהן לגוש קטיף, ליהודה ולשומרון — לא זכו ואינן זוכות לתכנית „מבט שני" בטלויזיה?

משום שערוריות חדשותיות על דבקותם של היהודים בחבלי המולדת הללו — נזרקות לסל האשפה של עורכי החדשות בטלויזיה הישראלית.

אילו יכולנו להקרין את מה שעורכי „מבט" זורקים לסל האשפה — היינו מקבלים יומני חדשות מרתקים ואמינים, והיינו מממשים, תמורת החצי השני של האגרה את זכותנו לדעת את החצי השני של האמת.

** הכותב הוא המשנה ליו"ר רשות השידור*

מי שמקנא בדרום אמריקאים שיש להם קרטל סמים, שירגע. בעיתוני סוף השבוע פורסם מסמך מודיעיני של המשטרה הקובע: „סוחרי סמים ערביים בוחרים להפיץ את הסמים בקרב האוכלוסיה היהודית מטעמים אידיאולוגיים"! ●●● האם יש קשר בין הפופולריות של הסמים והפופולריות של אש"ף — קרטל הסמים והטרור, כאן אצלנו בבוהמה...? ●●● מעניין אם מיכה שרפשטיין, אלי ישראלי ורבים אחרים שעדיין לא נתפסו, לא היו מוכנים להוות את „חור החנית" הישראלית בקולומביה. לשלב „ביף" בעסקים. ●●● ובאותו הקשר נזכרו החברים בירון לונדון שהתבטא נחרצות בעבר בזכות השימוש החופשי בסם. ●●● ולחברים כבר לא ברור מה מוליד את התיזות המסוממות משמאל, הסם „הימני" מקולומביה, או שמא הסם האשפ"י המשכר מהבקעה בלבנון ומהמשרדים בתוניס. ●●● אז אולי השאלה היא עסקית בלבד, ולשמאלנינו יש אינטרס להעדיף את הקרטל האשפ"י החביב והמוכר על הקרטל הזר והמרוחק. מה עוד שכל רווחיו מושקעים, רחמנא ליצלן, במהפכות דרום אמריקניות מעורפלות ולא במהפכה הפלסטינית האהודה. ●●● שוב נורו קטיושות על הגליל למרות הגדר האלקטרונית המשוכללת והשליטה המוחלטת של צה"ל בדרום לבנון. לנו ימשיכו למכור את „תכנית האלופים", על בטחון מכסימלי כשהפלשתינים ישלטו בגבעות יהודה ושומרון ויהודים ישבו לבטח ברצועת חוף ברוחב 15 ק"מ מוקפים בגדרות אלקטרוניות ודמוקרטיות ערביות נאורות. ●●● עובדה: רוחבה של העיר לונדון (שלא מחכה לנו) גדול מרוחבה של מדינת ישראל שבין הים לקו הירוק. היו כבר „חכמים" שאמרו שלא צריך שטח כדי לקיים מדינה. אז בצ'כוסלובקיה של אירופה, היום בישראל שבמזרח התיכון. ●●● את הלקח המרכזי ממלחמת העולם השניה „שכחו" אצלנו, רווקא הוא הרלבנטי ביותר עבורנו. בנות הברית הדמוקרטיות והנאורות ידעו כבר אז כיצד משיגים שלום עם מדינה תוקפנית ואומה תאבת מלחמות עולם: הריסת גרמניה והפיכתה לעיי חורבות, גרמה לטראומה אצל התוקפנים וכך השיגו רודפי השלום את מבוקשם. רק אנו עדיין לא מבינים כי מי שאינו יודע כיצד לסיים מלחמה שנכפתה עליו, וודאי שלא ישיג שלום, אלא רק את המלחמה הבאה. ●●● ברכות ליורשו של פרס, מוטה גור, על הצטרפותו למחנה „הניצים" במפלגת העבודה. חוש ריח פוליטי תמיד עיצב למוטה את השקפת עולמו הבלתי יציבה, בלשון המעטה. אולי „שבשבת" עזרה למוטה להבין את מה שרמון את ביילין עדיין לא הבינו — ששמאלנות הינה ערובה בטוחה להישארות באופוזיציה. ●●● אגב, החברים סומכים מעט יותר על „ניצי" המערך מאשר על כמה שרים צעירים ממוביל „המחנה הלאומי". אצל שלמה הלל ועדנה סולודר לפחות ניתן לדעת את גבול הנסיגות... ●●● והו, זה כבר מוגזם. מסע החנופה והבניה מחדש של רבין, שכבר שכח בעצמו מתי היה בשיאו, (לבטח לפני 1975). נכון שהיאוש משתלט כשרואים מי מוביל את הממשלה והאוצר, אך מכאן ועד הסכריניות המתמקה העוטפת את תאורי רבין בתקשורתנו, כבר גורמת לחברים בחילה. דיאט רבין. ●●● נוסחה פשוטה: על כל אחד מ־150,000 מובטלינו יש אחד מ־150,000 עובדי השטחים. ●●● אגב כך, איך רוצים שם במפ"ס־ר"צ, הטורחים בכל ימות השנה למען זכויותיהם הלאומניות של עובדי השטחים, לקבל את תמיכת מובטלי ועובדי ישראל הירוקה? ●●● מעניין כמה מקומות עבודה חדשים תביא תכנית 100 הפרוטקציונרים של פרס ל... פועלי השטחים. ●●● החברים מודיעים כי למרות הפרסומים הם לא הצטרפו לאף קופ"ח החודש. ●●● החברים התחילו להסס לאחר שבשבוע שעבר הובטח ל„ידיעות" פרס החברים לעתונות, שיפר המועמד השני „העיר" את מצבו וסיפק כתבת תחקיר נוספת על „נאמנות" אזרחי המדינה מיפו ל... אחיהם הפלשתינאים (דרך אספקת כלי רצח מגוונים). התחרות עדיין פתוחה. ●●●

***החברים של אופירה* ■**

בלילה שולחת הבוהמה את היד לעבר ה„חומר מקולומביה".

מרדכי הורוביץ

בזכות הייצוא הביטחוני

הבולמוס שתקף את התיקשורת הישראלית בשבוע הקולומביאני שעבר עלינו, מגלה את כל הסימנים של ייחום חייתי מסוג כלשהו. שרת המשפטים של קולומביה ורל"ש הרמטכ"ל שלה הודיעו שאין שמץ הוכחה שישראלים היו מעורבים באימון אנשי הקרטל ממדלין. זו היתה ההזדמנות לסגור את העניין. אבל את העיתונאים הישראלים אי אפשר היה להוריד מהנושא. הם פירסמו כל בדל פטפוט של „יודעי דבר" כהוכחה ניצחת למעורבותם של קציני צה"ל בכירים, אלופי מטכ"ל, רמטכ"ל ישראלי לשעבר, חברי כנסת וממשלת ישראל עצמה בסחר בנשק ואימון אנשי הסמים בקולומביה.

כתוצאה ישירה מהייחום התיקשורתי הזה החלה בריחה מבוהלת של ישראלים מקולומביה, הונחו פצצות במשרדים ועסקים של יהודי המקום, נתקבלו איומים על חיי יהודים, מעמדה ואמינותה של ישראל נפגעו פגיעה חמורה ביותר והעיקר — בוטלו הזמנות לציוד צבאי מישראל בסך 350 מיליון דולר. אחרי הכל — מי המדינאי שירצה למצוא את עצמו בעין הסערה של סקאנדל עולמי.

סבך של אינטרסים אישיים, שאיפות כמוסות, מוטיבאציות ותסביכים גרם לשיטפון התיקשורתי הזה. פה נוכל להתעכב בקצרה רק על מרכיב אחד: המוסר ההומאניסטי שכיכב בכל עוז במשך השבוע. לעיתים נדמה היה שאנשי התיקשורת בישראל חוששים שמא ייפסלו מלהיות אור לגויים עקב עיסוקיו של אל"מ יאיר קליין, לפי הכלל הגדול שכל ישראל ערבים זה לזה.

כמות האור שנביאי ישראל החדשים הביאו לגויים מוטלת עדיין בספק. מה שברור הוא הנזק העצום שהם גרמו לכלכלת ישראל, לאמינותה ולמעמדה הבינלאומי. מדינות ערב ותומכיהן הרבים מאלצים את ישראל לחיות על חרבה. ההוצאות הכרוכות בכך תאכלנה את המדינה אלא אם כן תימצא דרך להפוך את הכורח הביטחוני למנוף כלכלי. חברות פרטיות לסחר בנשק וחברות אבטחה פרטיות כמו „חוד התנין" הן הדרך היחידה לכך. חברות כאלה היו מאפשרות למדינת ישראל להפיק את כל התועלת הכלכלית. מהמוניטין הצבאי שלה תוך התנערות מאחריות למעשיהן של החברות הפרטיות. התנהגות כגון זו של התיקשורת הישראלית השבוע מסכלת את האפשרות לנקוט בדרך זו.

מדינת ישראל רחוקה מלהיות מדינה מבוססת. כשאנגליה היתה במצב דומה היא נהגה אחרת בנתיניה בעל הרוח ההרפתקנית. לעיתים קרובות היא העניקה להם כבוד רב. אחדים משודדי הים האכזריים שהרחיבו את גבולות האימפריה קיבלו תואר אצולה. אנגליה מימנה את המהפכה התעשייתית מריווחי סחר העבדים. לפי המקורות מתו כ־50 מיליון בני אדם על האניות בדרך מאפריקה לעולם החדש. מספר זה בהחלט מתקבל על הדעת בהתחשב בעובדה שהזוועה ההיסטורית נמשכה כ־400 שנה. סחר העבדים בנה את עוצמתה של בריטניה. העבדים הניחו את היסוד לעוצמתה של ארה"ב. חרף עבר כזה שתיהן כיום מדינות מכובדות בעולם. בד בבד עם סחר העבדים פרחה באנגליה היצירה ההומאניסטית המפוארת ביותר. סוחר העבדים ג'והן ניוטון בן המאה ה־18 היה לאחד הכמרים הפופולאריים של הכנסיה האנגליקאנית. יום אחד, בשבתו כרב חובל של ספינת עבדים בתחנת האיסוף על החוף בסיירה ליאונה, הוא חיבר את אחד ההימנונים היפים ביותר של הכנסיה: „מה מתוק צליל שמו של ישו".

סוחרי הנשק וחברות האבטחה היו יכולים למלא פונקציה לאומית ממדרגה ראשונה ע"י מימוש פוטנציאל כלכלי אדיר בעל שווקים בלתי נדלים. יש להם CASE ורק חבל שאין להם האומץ להציג אותו בתוקף ובראש מורם. כאב הלב השבוע לראות גיבור־חיל כמו יאיר קליין כשהוא יושב מול מכבירי המילים מהתיקשורת מגמגם, מתנצל ומתגונן.

מכאן שיש סוגים שונים של אומץ לב. יאיר קליין הוכיח שיש לו את סוג האומץ הדרוש בקרב. אם יש לו גם סוג האומץ הדרוש למערכה ציבורית, הוא לא הוכיח זאת עדיין.

הוא עמד לפני גיוס. הוא התבייש במיבטא הרוסי של הוריו. הוא שנא אה

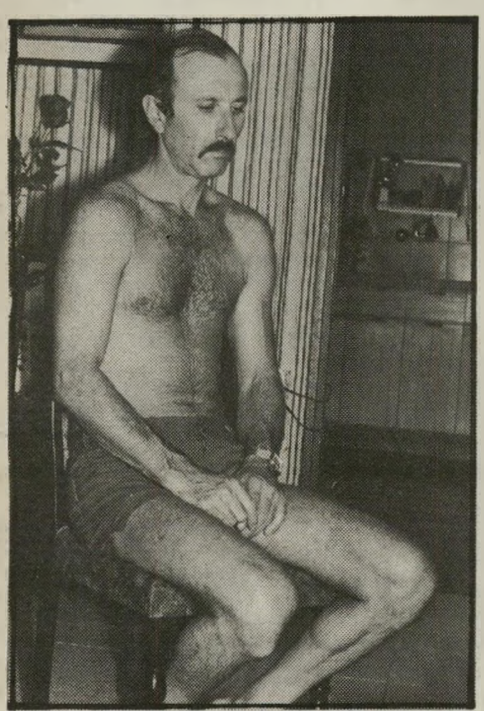
איפה אתה, אדי?

אבא יושב קפוא ואינו מגיב. אמא מחכה ליד הטל־פון. האם יודיע לה שנמצא חי ושלם — או שמא יודיע לה בשורת איוב

רונן בר

האם דינה טבק
להיעלם בחוף אילת

האב יצחק טבק
לקפוץ מהסלע באכזיב

שינאה ניבטה מעיניו, שינאה לשכו־נתי־מגוריו, לשכנים ולכל הדברים שהם מייצגים לגביו. כשפגשתי אותו באוטובוס, לפני שלושה שבועות הוא היה שונה מהדמות השלווה והשלמה שהיכרתי.

במשך שנים למדנו ביחד באותה הכיתה בחטיבת־הביניים. הפגישה אותנו תוכנית־האינטגרציה, עירוב בני־נוער משכונות שו־נות.

ארי היה תמיד אהוד על כולם. מסוג האנ־שים שלעולם אינם מרימים את הקול, לעולם אינם מתקוטטים. רווקא עליו לא ראינו מע־לם את רישומי השכונה שממנה בא. רישומים שהיו בולטים, בצורה זו או אחרת, על רבים מחבריו.

שכונת צור־שלום בקריית־ביאליק ליד חי־פה הוקמה והתרחבה תוך גלי־העלייה הגדו־לים ממארוקו ומברית־המועצות. הזנחה של הרשויות, יחד עם בעיות היקלטות, יצרו בה איזורי מצוקה ופשע.

בדיוק לשם היו מועדות פניו של ארי כש־פגשתי אותו. הוא חזר מעבודה שקיבל בחי־פה, בניקיון, כדי לחסוך קצת כסף בחופש הגדול. הוא נראה מדוכא ונזעם. כועס על כל מי שאפשר, על השכונה שאותה הגדיר כ„או־סף של פושעים", ועל ההורים, שלא השכילו לצאת משם בזמן.

האב היה מושא לטרוניותיו: „הוא טיפש שהלך לעבוד בתור סכיר. אילו היה נעשה עצמאי, היה לנו עכשיו כסף."

המצב הכלכלי של מישפחת־טבק אינו מהמשופרים. בדיעבד הגדירו אנשי־מיקצוע את ההשתפכות הזאת באוזניי כצורך דחוף לפרוק כאב לפני כל מי שמוכן לשמוע, גם אם זה חבר רחוק.

ערב הגיוס

ביום השני בשבוע שעבר היה ארי טבק, תלמיד כיתה י"ב במגמת מיחשוב ובק־רה, אמור להתייצב בלישכת־הגיוס. הוא מעו־לם לא הגיע לשם. אמו חיכתה לו עד הערב. היא ידעה שיאחר, מפני שהיה צריך לקנות גם ספרים בחיפה. גם אחיו חיכה לו.

כשגברו הדאגות יצרה האם, דינה טבק, קשר עם חבר של ארי. אותו חבר אמר שיום לפני כן צילצל ארי אליו ובקול מוזר אמר: „צחי, אני יוצא ליערות!"

במישטרה הוקם צוות מיוחד לטיפול בנר־שא כבר באותו הלילה.

חבריו מספרים על השינוי שעבר עליו בש־נתיים האחרונות. איך הפך יותר מופנם, יותר רציני, פחות נותן לאחרים להתקרב אליו, ועם זאת מחפש חברה כדי לדבר על הבדידות, הבעיות עם ההורים, הבעייה הגואה של שיי־כות.

ההורים המומים, אינם מעכלים. האב, יצ־חק, מאובן לחלוטין. במשך שעות הוא יושב קפוא, בתנוחה אחת ולא מוציא מילה מפיו. כל השאלות המופנות אליו ישירות נענו על־ידי האם. היא מדברת כל העת, משחזרת רג־עים, סיפורים, אפשרויות, פורצת בבכי מדי־פעם. הטלפון קרוב אליה, ועיגולים של חוסר־שינה מעטרים את עיניה.

„לא הרגשנו שום דבר. פשוט כלום. ארי הוא בן־אדם שמח מאוד, רציני מאוד, ישר, אף פעם לא חשבתי שהוא יכול לעשות לנו דבר נורא כזה.

„הוא היה מאוד קרוב אלי. היינו חברים טובים. אבל בכל זאת לא ראיתי אף פעם שיש לו בעיות רציניות כל־כך. היו בעיות ביחסים שלו עם האבא. היו להם המון ויכוחים, המון מריבות. אבל תמיד חשבתי שאלה חילוקי־דיעות כמו בכל בית נורמלי."

ביום הרביעי ערכה המישטרה חיפוש יסו־די בחדרו של ארי. כבר קודם לכן ברקה אמו את ארון־הבגדים וגילתה שלקח רק תיק קטן, שתי חולצות ומכנסיים. מסניף־הבנק הסמוך דיווחו שמשך את כל חסכונותיו — 250 ש"ח.

המישטרה מצאה באחת המגירות את היומן של ארי. מתוך השורות עולה דמות חצוייה, רבת־כאבים. האם כמעט שהתמוטטה למיקרא המילים. ארי כתב מתוך כוונה שאחרים יקראו את הדברים. הוא זעם על הוריו שנשארו „רו־סים פרימיטיביים", כדבריו, שלא השכילו להשתלב, שלא עזבו את צור־שלום, שם היה ללעג, שם לא ידע לדבר את שפת הרכילות והתכסיסים.

בתוך היומן מתרקם משהו. בעיית־הזהות הולכת ומחריפה מדף לדף. ארי גינה כל דבר המזכיר לו את המורשת הרוסית שבה גדל.

הילדים הציקו

הוריו של ארי, יוצאי קישינב, עלו ארצה ב־1973. ארי היה בן שנה וחצי. ההורים המשיכו לדבר רוסית בבית, ואף חיברו עצמם לאנטנת־צלחת וקלטו את שידורי מוסקווה.

דינה טבק: „אנחנו לא יכולנו להינתק מה־ילדות שלנו, מהמנטליות שלנו. כמה שניסינו להבין אותו, פשוט לא הצלחנו להיות צברים. הוא נעשה ממש עצבני בקשר לזה. הפסיק לדבר רוסית בכלל, ודרש לדבר עברית. הוא איים עלינו שלא ייצא איתנו לרחוב, אם נדבר רוסית, ומאוד התבייש שאחרים שמעו את המיבטא שלי.

„ילדים זה דבר מאוד אכזרי, ותמיד הציקו לו בקשר למוצא שלו. לתווי הפנים הרוסיים שלו.

„ביומן הוא אומר שהוא לא יכול לסבול שקיבל מאביו את האוזניים שלו. לא היו לו כמעט חברים בסביבה הקרובה אליו.

„ארי מאוהב בארץ הזאת, ושונא כל דבר מחוץ לה. הוא היה קורא כל הזמן ספרים, שזה טוב מאוד, אבל רק ספרי גיאוגרפיה והיס־טוריה של ארץ־ישראל. את אטלס כרטא הוא יודע ממש בעל־פה, היה ממש כפייתי ללמוד את המפות, את פני השטח, לצאת לטיולים.

„חלק גדול מהוויכוחים עם אבא שלו היו על נושא הארץ. ארי לא היה מוכן לשמוע אפילו מילה אחת רעה. האבא קצת יותר מכיר את המציאות, את הבעיות עם אנשים, את הקשיים, והוא ניסה להראות לארי שיש עוד צד לחיים כאן. ארי היה מתעצבן, ולא היה מוכן לדבר איתו."

אמו של ארי לא זכרה בדיוק את המישפ־טים שכתב בסוף היומן, השמור כעת במישט־רה. ארי כתב את מה שהתגבש ועלה לאורך כל השנה האחרונה. הוא הודיע שהוא עומד „להתאבד ביערות". הוא ביקש מהמישטרה שלא לחפש אחריו. הוא כתב שאינו יכול לס־בול יותר כאב.

קשה היה להיות השבוע בבית מישפחת טבק. אורחים נכנסים ויוצאים בשקט, שכנים מציעים עזרה כשמבט של השתתפות בעיני־הם. האח הקטן מבצע שליחויות קטנות. האם אינה זזה מהטלפון. ויותר מכל — המבט המ־יוסר, הקפוא, על פני האב.

דינה טבק יושבת בצד הספה, מכווצת מק־שיבה לחבריה־לעבודה. המרגיעים אותה, מנ־סים להדחיק ממנה את המחשבה ההיא המצי־קה כל־כך. „אני רק מקווה שהוא לא עשה לעצמו שום דבר. רק שיצלצל, שיודיע שהוא חי, שייצא לרגע מהמיסתור שלו, ואנחנו נש־תדל לתקן את כל מה שנהרס. נשתדל לעבור מכאן, ננסה לסגל את עצמנו. רק שיצלצל.

„אבל לצערי אני מכירה את הבן שלי. לא־די יש גאווה. יש לו כבוד. הוא לא יחזור הבי־תה מהר כל־כך. הוא יכול לעשות הרבה דב־רים טיפשיים בגלל הכבוד שלו." היא פרצה בבכי.

יערות ובתי־קברות

בחודש יוני ביקרה מישפחת־טבק באילת. ארי התאהב בעיר.

במישטרת אילת הופעלה מתכונת קבועה למיקרים כאלה. חלק עצום מכלל הבורחים (ובמישטרה משוכנעים שארי טבק אכן ברח) מגיע לאילת. לפי הפסיכולוגים, מסמל דרום־חק, מאובן לחלוטין. במשך שעות הוא יושב קפוא, בתנוחה אחת ולא מוציא מילה מפיו. כל השאלות המופנות אליו ישירות נענו על־ידי האם. היא מדברת כל העת, משחזרת רג־עים, סיפורים, אפשרויות, פורצת בבכי מדי־פעם. הטלפון קרוב אליה, ועיגולים של חוסר־שינה מעטרים את עיניה.

„לא הרגשנו שום דבר. פשוט כלום. ארי הוא בן־אדם שמח מאוד, רציני מאוד, ישר, אף פעם לא חשבתי שהוא יכול לעשות לנו דבר נורא כזה.

„הוא היה מאוד קרוב אלי. היינו חברים טובים. אבל בכל זאת לא ראיתי אף פעם שיש לו בעיות רציניות כל־כך. היו בעיות ביחסים שלו עם האבא. היו להם המון ויכוחים, המון מריבות. אבל תמיד חשבתי שאלה חילוקי־דיעות כמו בכל בית נורמלי."

ביום הרביעי ערכה המישטרה חיפוש יסו־די בחדרו של ארי. כבר קודם לכן ברקה אמו את ארון־הבגדים וגילתה שלקח רק תיק קטן, שתי חולצות ומכנסיים. מסניף־הבנק הסמוך דיווחו שמשך את כל חסכונותיו — 250 ש"ח.

המישטרה מצאה באחת המגירות את היומן

הארץ חופש ושיחרור. גם דורו של אדי הגיע לעיר. הנער לא נמצא.

רפ"ק רפי לביא ממישטרת זבולון, ראש מטה החיפושים אחרי טבק, מסר כי המישטרה פועלת גם במיקרה זה לפי תירגולת מוכרת. תמונתו של הנער הופצה בכל תחנות־המישטרה בארץ במאות עותקים, ומאות שוטרים מחפשים אחריו.

בעיקבות הודעתו על „יציאה ליערות" נסקרו בקפדנות היערות המעטים שעוד נותרו בישראל. לפי הוראת פסיכולוגים נבדקו גם בתי־עלמין, מקום שבו רבים מהבורחים מנסים לאבד עצמם לדעת.

הסריקות לא העלו דבר. למישטרה אין כיום, למעשה, שום קצה־חוט, שיוביל למציאותו. רפ"ק לביא אומר שניסיונו מלמד כי הזמן פועל לטובת העניין: „בסופו של דבר ייגמר לו הכסף, והוא יהיה חייב לפנות לעזרה."

אילת ואכזיב

ביקרהו של אדי טבק הוא רק אחד מני רבים. חלקם מסתיים בכי טוב, חלקם מסתיים בבכי.

לאן הם בורחים? מהן הסיבות הנפוצות המביאות בני־נוער לידי נטישה, ולעיתים לפגיעה עצמית? מהם מימדי התופעה? כמה מהם ידועים לציבור?

אילת היא מקום המושך בורחים. הים, האווירה והריחוק מכל מקום אחר הריצו הרבה שוטרים ומתנדבי המישמר־האזרחי בעיר אחרי בני־נוער מכל רחבי הארץ.

חברת ארקיע עושה מאמצים כדי להטיס קרובים מודאגים לאילת תוך זמן קצר. לפני ארבעה חודשים ברח הנער ניר זייד מחיפה, ואחיו הוטס תוך זמן קצר לאילת ובעזרת שוטרים מצא את ניר על החוף.

קשה לאתר אנשים באילת שכן חבורות־הנוער על החוף יכולות לבלוע אל קירבם חברים חדשים, להעניק להם בגדים ולשנות צורתם לגמרי. אדי לא לקח סכין־גילוח מהבית, ובימים אלו כבר צריך להיות לו זקן מסווה.

אין בארץ מקומות רבים למיסתור. מקום פופולרי הוא „מדינת אכזיב" של אלי אביבי.

הורים רבים, כך מסתבר, מעדיפים לחפש את ילדיהם אצל אביבי מאשר באילת. המקום קטן, וגם נתון להשגחה מסויימת. בכל פעם, כשמישהו נעלם איפושהו בארץ, מצלצלים לאביבי, לשאול אם הבורח אצלו.

„יש כמה מקומות בחוף־אכזיב, מעבר לשוברי הגלים הטיבעי, בים הפתוח, שהם מסוכנים מאוד לקפיצות לים. המקום מלא סלעים, המים חזקים ועלולים לנפץ אדם אל האבנים.

„לפני שנתיים הגיעה בחורה וסיפרה שברחה מהבית. ניסיתי לשכנע אותה לצלצל, כמו שאני עושה עם כולם. היא לא הסכימה, סיפרה איך שההורים והבית שלה חונקים אותה.

„באמצע הלילה ראיתי אותה הולכת לכיוון הים. זה עורר בי חשד ועקבתי אחריה. היא הלכה אל הסלעים, אל אחד המקומות המסוכנים, ורצתה לקפוץ. צעקתי ורצתי אליה. אני זוקף את החיים שלה לזכותי.

„אליי מגיעות בעיקר בנות. לפעמים הן אפילו בנות 13 ופחות. בדרך כלל הסיבה היא בית שמרני מאוד, מלחיץ, שלא נותן להן לצמוח, לפרוש כנפיים. באכזיב הן רואות עירמיקלט, מקום חופשי מהורים, מהתחייבויות. לפעמים זה בית־הספר. בני־נוער שבאמצע יום־לימודים החליטו שהם פשוט לא יכולים יותר, וברחו אלי."

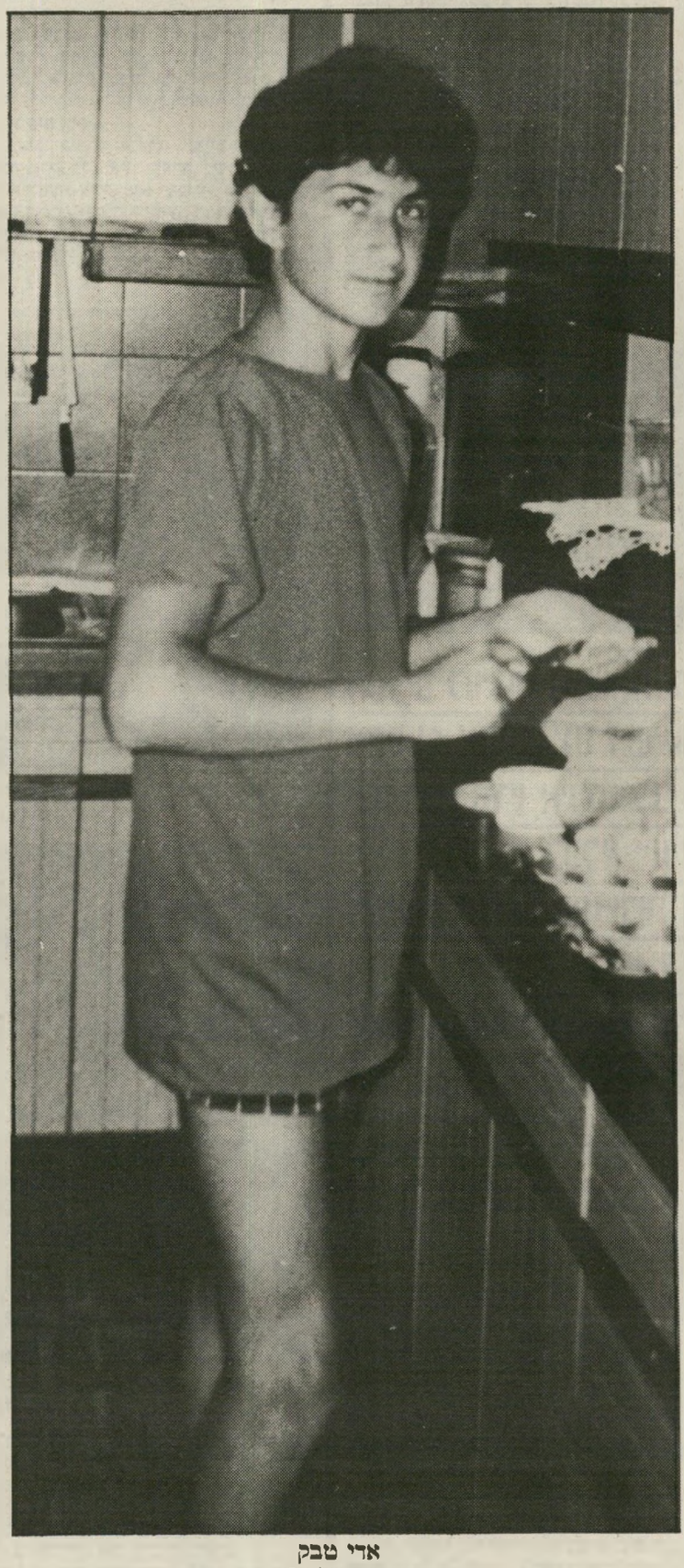
ילדי שמנת

רישמית מכחישים במישטרה את הידיעות על עלייה מדאיגה במיספר מיקרי־הבריחות, וביחס ישר גם במיקרי ההתאבדות. אולם שוטר ותיק מאגף־הנוער ידע לספר שכנה הם מטפלים ביותר ויותר מיקרים כאלה.

אלי אביבי: „אני נמצא בכפר הזה כבר 39 שנים. תמיד זה היה מיקלט, אבל בהחלט יש עלייה במיספר המיקרים. כאן זה בדרך־כלל נגמר טוב, יש אנשים מסביב, יש תמיכה, זה לא כמו להסתובב באילת, לבד, על החוף. בכל שנה באים יותר. בקיץ האחרון היו לפחות 30 מיקרים כאלה. בדרך־כלל ההורים הגיעו עם פסיכולוגים ומישטרה, הרבה מישפחות נהרסו.

„אולי החינוך מידרדר, ובגלל זה כל־כך הרבה אנשים מתמוטטים. אני חושב שהארץ, עם כל הבעיות שלה, נעשית יותר ויותר מלחיצה."

סיפור של אדי טבק הגיע לתיקשורת, בהסכמת המישפחה. רוב המיקרים אינם מגיעים. במישטרה משתדלים לשמור על רוכם בסוד. אם יש הדלפה לתיקשורת, רודפת אותה על־פי רוב בקשה של הנוגעים־לעניין שלא לפרסם. מדובר בדרך־כלל בעיתונות מקומית, המשתדלת להתרחק מבעיות והנעלמות ברצון לבקשה.

אדי טבק
אוזניים של אבא

קשר־השתיקה הזה, יחד עם חוסר־סטטיסטיקה של הנושא, יוצרים עירפול וחוסר־ידע. אין היום איש היודע להעריך נכונה את חומרת הבעייה. והיא אכן חמורה. מערכת־החינוך, מצידה, מתעלמת לחלוטין מהנושא. אין כיום בנמצא כל תוכנית חינוכית או מערך־שיעור המדברים על בריחה מהבית, איבוד עצמי לדעת. כל אלה תורמים, כנראה, לעלייה החדה במיספר המיקרים.

לרינה חנוך, שחקנית ומורה לדראמה, יש קשר של שנים רבות עם נוער בחוגים לתיאטרון. חלק גדול ממנו נוער בעייתי, שבא לפרוק לחצים באמצעות המישחק: „פגשתי פעמים רבות בני־נוער עם משברים, כאלה שחשבו על התאבדות. זאת תוצאה של חינוך. ראיתי בני־נוער שהאמהות שלהם שמרו אותם בכוהל נקי, לא לימדו אותם איך להתמודד עם דברים. ילדי־השמנת האלה נתקלו במשבר בפעם הראשונה בחייהם, ונשברו".

מהן הסיבות הנפוצות לבריחה? אילו מחשבות מתרוצצות במוחו של הבורח? איזה אחוז מהם מתאבד?

הפסיכיאטר הד"ר פרד וייל עובד בבית־החולים רמב"ם ונפגש גם עם בני־נוער. דבריו הם, כמובן, כלליים, והתייחסותו למיקרה הספציפי של טבק איננה מתוך הכרת הנער, אלא על־פי פרטים שהעלתה החקירה: „בן־אדם שבורח מהבית יש לו תמיד שתי סיבות אפשריות. או שיש בו משהו נגד הבית שלו, או שיש לו מסיכה לחיים עצמאיים.

„במיקרה הזה, כמו שתיארת אותו, הנער קיים גם כפרט בפני עצמו עם הבעיות שלו וגם כמי ששייך לקבוצה מסויימת, עולים מרוסיה, וכאן הבעייה.

„במיקרה כזה של בעיית שייכות — מיקרה ידוע בארץ שלנו — יש קונפליקט בתרבות, והנער צריך לבחור. להיות שייך לקבוצה המצומצמת של העולים מרוסיה, ששימרה לה את התרבות שלה, או להינתק מהם, להיות ישראלי.

„האפשרות השנייה גורמת לו לגנות מייד כל דבר הקשור במקור הרוסי. המאבק הוא גם בגלל בעייה מצפונית, וזה מחריף בזמן הברחה. זה מה שמתרוצץ בדרך־כלל לבורחים בראש. הדחייה של הבית מצד אחד, ונקיפות־המצפון על המעשה מצד שני, מעוררים אמביוולנטיות בלתי־נסבלת המובילה, למרבה הצער, במיקרים רבים להתאבדות.

„כאשר עולים חדשים שומרים על התרבות שלהם, כשיש מישפחה שמרנית מאוד שאינה נותנת לנער או לנערה להתפתח, זה מזמין בעיות.

„יש יותר בנים בקהל הזה מאשר בנות. בנות בורחות בדרך־כלל על רקע רומנטי. לא הייתי אומר שיש יותר מתבגרים ישראליים בורחים מאשר בארצות אחרות בעולם, כל עוד אנחנו מדברים על צברים. עולים חדשים זה סיפור אחר.

„אפשר לחלק את המעשה לשלושה שלבים עיקריים:

„הדבר הראשון הוא אימפולסיבי. זה רעיון המרד, שמסתובב בראשו של הנער, הוא רוצה לברוח, למחות, להינתק, להפגין נגד תנאי־החיים שלו. הוא בדרך־כלל מתכנן גם פגיעה בעצמו. יש פסיכולוגים הטוענים שמי שמתכנן פגיעה עצמית ינסה לפגוע גם באחרים.

„השלב השני הוא הבעייתי. כאן מתחילה התמודדות עם המציאות. העצמאות וחוסר־התלות שניסה הנער/הנערה להוכיח, מתברר כקשים. לא לכולם יש כסף, לא כולם מוצאים עבודה. האיש נתקף ייאוש על חוסר־האונים שלו. חלקם מאבדים עצמם לדעת בשלב הזה. הם מנסים להביע את הייאוש, את הסבל שעברו קודם לכן. הם נותנים פורקן לאלימות שהצטברה אצלם זמן כה רב, מפנים אותה נגד עצמם.

„בשלב השלישי יש החלטה: לחזור ולהתמודד, או להישאר על החוף ולנהל חיים רדודים של כישלון בתור מנקה־רחובות או מוכר־ארטיק."

בבית של אדי, ברחוב שלום עליכם, מקווים, מקווים מאוד, שהוא כבר בשלב השלישי.

(המשך מעמוד 9)

לאלוף־פיקוד־המרכז עם כתב חדשות. לא חשוב שהוא העדיף את קול־ישראל על תח־נת־השידור של צה"ל, שבו הוא משרת. הנקודה המעניינת בסיפור היא שלמרות דברי משענים, אליהו הנביא כאן הוא בכלל לא האלוף, ולא שום חייל מצה"ל, אלא דווקא שרות־הביטחון־הכללי, שעשה את העבודה. האלוף הזכיר אותם, אבל בשידור הוא דיבר בעצמו.

הקרב על התודעה

דאגה התיקשורתית של האלוף מרדכי לא נקטעה גם השבוע. האלוף הנמרץ מופיע בכל העיתונים ליד הגדר של כפר־רופין. אבל זה אולי נעשה כבר מתוך אינסטינקט, יותר מאשר מתוך מחשבה מבוקרת. כי מי אוהב להיות מחובר למיקרים כל־כך מצערים, היכולים להזכיר שפי־קוד־המרכז זה לא רק אינתיפאדה, אלא גם

צילום: רוני עמרן

האלוף עם שרה'לה שרון*
קו ישיר לתיקשורת

צילום: מקבי אבירם

האלוף והבדרן מוטי גילעדי במסיבה
ברכה לאליהו הנביא

גבול עם סיורים ועם חיילים שיוצאים לשמור עליו, כשהם בטוחים שכל המערכת המיידעת והמאבטחת נמצאת במצב עירני כמותם, עד שמגיעה היריה.

יש אנשים רבים המוכנים להעיד על מרדכי שהוא לא יוזם דבר בפניות לתיק־שורת, ובעצם, האירועים מגיעים לתיקשורת ללא יד מכוונת. סתם, במיקרה. הדלפות מק־צינים נמוכים, ידיעות המגיעות מאנשי־מילואים, ובכלל, השטח, אומרים לי המסג־גרים, הוא שטח פתוח, וכאן זה לא עזה, וכולם רואים ושומעים הכל, והדברים מתפרסמים.

אבל זו מיקריות בלתי־אפשרית, מבחינה סטאטיסטית, שאותן ידיעות עצמן, מופיעות בכל העיתונים, באותו היום, מבלי שיד אחת תכוון אותן. זה בלתי־אפשרי, ולכן המסקנה היחידה היא שהאלוף יצחק מרדכי בונה מע־רכת־דימוי מסויימת, בכוונה תחילה.

הוא בונה לעצמו דימוי של איש חזק, יעיל, המטפל ביד קשה בכל הפרות־הסדר, ואין זה מיקרה שעד עצם היום, למרות המבול התיק־שורתי סביבו, לא מופיעה ולוא ידיעונת אחת על פגישת האלוף עם אוכלוסיה ערבית בשט־חים. והוא יודע ערבית, ובעזה הוא נפגש, אבל כאן משחקים על הדימוי, שאסור לקלקל או־תו בשום אופן.

המצחיק הוא, שבאופן מסויים איציק מר־דכי צודק. כל האינתיפאדה, בשלב הזה של ההתפתחות שלה, היא קרב על התודעה. זה שדה־הקרב, ובתוך התודעה הזאת, הדימויים שייווצרו יקבעו את המציאות שבתוכה נחיה. לכן, הדימוי שמרדכי כל־כך עמל ליצור, כזה של מפקד קשות, ששם קץ לאינתיפאדה

"הוא לא יכול להיות אדיש למצוקת

אם לשפוט על פי התעודות, סגן ליאור לב הוא בהחלט חייל מצטיין, גאוות כל אם יהודיה טובה. הוא בעל פרס הרמטכ"ל בכושר קרבי, קצין־שלישות ששירת בצנחנים ובגמר שירותו בבקו"ם זכה לתשבוחות ממפ־קדיו.

תביעות נגד עיתונים

בתוקף תפקידו כמפקד יחידת־מעבר בבסיס־קליטה־זמיון מיוחסים לסגן לי־

חוזרים לוויכוח הישן: האם התפוח נופל רחוק מהעץ? אפשר גם לשאול: האם לעובדה שעורכת־הדין אילנה לב שהורשעה בעבירות־מירמה וישבה בכלא יש קשר לכך שבנה מואשם עכשיו בעבירות דומות? ליאור לב, קצין, מחכה למישפט בכלא 4 על עבירות־שוחד. אמו טוענת: המישטרה הצבאית הורסת את בני!

נעמי אדווה

עכשיו יושב ליאור בכלא 4. עצור עד תום ההליכים בהוראת בית־הדין הצבאי ביפו. הוא נעצר לפני חודש וחצי והואשם בקבלת שוחד מעשרות חיילי מילואים, תמורת שיבוצם בי־חידות נוחות.

את המאבק לשיחרורו ולטיהורו של ליאור מנהלת אמו, אילנה לב, עורכת־דין לשעבר, שגדונה ב־1987 לחמש שנות־מאסר על מיר־מה. אילנה ריצתה שני־שליש מתקופת־המע־צר בכלא נווה תירצה ושוחררה באחרונה. ה־יום היא עובדת בחברה מיסחרית גדולה בתל־אביב ומקווה שעם תום תקופת השליש, תוח־זר לה תעודת עורכת־הדין שלה. בינתיים היא נתונה במילחמה על כבודו של בנה.

במיסגרת המילחמה כתבה לב מיכתב תקיף לשר־הביטחון, יצחק רבין. בין שאר הס־עיפים היא טוענת כי חשוד נוסף בפרשת השוחד, שעבד יחד עם ליאור באותו מישרד צבאי בבקו"ם, שוחרר ממעצר אחרי כמה ימים. הצעיר, טוענת לב, הוא חבר של נכדתו של שר־הביטחון.

פרט פיקנטי אולי, אבל בהחלט לא מספיק כדי להביא לשיחרורו של החייל החשוד בשו־רה של עבירות חמורות.

אור לב 48 סעיפים של שוחד, זיוף, קבלת דבר במירמה, סחיטה באיומים, בידוי ראיות ועוד.

לדברי התביעה הודו עשרות אנשי מילו־אים, כי ליאור לקח מהם שוחד. נוסף על הע־דים יש הקלטות של שיחות שבהן מוזכרים מיספר רב של אנשי־מילואים.

אילנה לב, אמו של ליאור, נוכחה בכל הדיונים בבית־המישפט ואף הצליחה להסתיר את בנה מפני צלמי־עיתונות שניסו לצלם אותו. היא הגישה תביעות נגד כמה עיתונים ונגד דובר צה"ל על פירסום לשון הרע ותק־פה על־ידי הצלמים. היא גם באה בטענות אל העיתונאים שנכחו בדיון, ולא כתבו דבר על תנאי מעצרו של ליאור.

פגשתי את אילנה לב השבוע, כשחזרה מביקור אצל ליאור. אילנה מלאה בטענות על אופן הטיפול בבנה. היא טוענת שנעשה לו עוול איום.

אילנה אומרת:

ליאור הסתבך בגלל טוב ליבו ורצונו לע־זור לזולת. קיימת במדינת ישראל אווירה כל־לית של השתמטות. זאת אווירה המוכתבת מגבוה. עשרות אלפי אנשים משתמטים מחו־

* *משמאל: הזמרת דליה שימחי.*

חבריו. הוא החליט לעזור, ופיתו אותו לקחת כסף תמורת העזרה!"

ליאור לב טוב

בה למדינה, ואני מדברת על דתיים היושבים כביכול בישיבות, ולא רק שאינם נותנים דבר למדינה, המדינה נותנת להם קיצבה חודשית ומפרנסת אותם ואת בני משפחותיהם. זאת שערוריה.

הם פטורים מכל התחייבות למדינה וכל הנטל נופל על בחורים כמו הבן שלי. זה נוגד את הדמוקרטיה, ואם יש דבר שהוא בלתי־חוקי ואנטי־דמוקרטי, זה בדיוק זה, וזאת הדוגמה שנותנים לעם ישראל.

ומה, בסך הכל, מיוחס לליאור? שהוא לקח כמה בחורים ושיבץ אותם קרוב לבית, בצורה העונה על בקשותיהם? ליאור לא שיחרר אף אחד מהצבא ולא גרם שום נזק למדינה.

מדובר בסכומים (הכוונה לסכומי השוחד) שלא משנים את מצבו של ליאור מבחינה כלכלית כהוא זה, ומדובר כאן בבחור שלא צריך כסף, כי לכסף אין משמעות מבחינתו, ואם אכן לקח כסף, אני מאמינה שלא עמד בלחץ שהפעילו עליו כדי שיעזור, ומאחר וליאור הוא טוב־לב והומניסט גדול הוא החליט לעזור.

אני בטוחה שפיתו אותו לקבל תמורה עבור עזרה שהיה נותן במילא. זה מה שמייחסים לו ואני לא יודעת אם זה נכון. נראה לי שדווקא התכונות החיוביות של ליאור, כמו זה שהוא לא יכול להיות אדיש למצוקת הזולת, היו בעוכריו. בתפקיד שהוא שירת היה צריך אדם מאוד נוקשה, חסר כל פניות ולא מכיר בידידות ובחברות כערך עליון, כמו אצל ליאור.

אליפות צה"ל בכושר קרבי

ליאור זרוק היום בכלא הצבאי בתנאים גרועים מאוד. נוסף על כך גם מתנכלים לו. ליאור הוא מצליחן, ופתאום, ממעמד של סגן, שוכה במקום ראשון באליפות צה"ל בכושר קרבי, מושפל על־ידי חוקרי מצ"ח. הם מתנכלים לו כדי להוציא ממנו הודאה בכוח. הם מרעיבים אותו. מחזיקים אותו בחדר, בכלא 4 בלי טיפת־מים במשך כל היום. הוא מוחזק בתא מבודד ולוהט מחום, וכאשר הוא מעז, בשעה 6 או 7 בערב, לבקש קצת מים, אז פשוט נותנים לו אגרוף בפנים. זה היה החוקר אבי שימקו.

ליאור סיפר זאת בבית־המישפט. מאוד מכאיב לדעת שבתי־המישפט כאן לא נותנים הגנה מספקת לעצירים.

אב בית־הדין, אלוף־מישנה פלד, שלפניו התלונן ליאור ואמר שגם תוקף ערבי אינו מוחזק בתנאים גרועים כאלה, הורה לשפר מייד את תנאי מעצרו, וזאת אחרי שהיה עצור 35 יום. החוק הצבאי שונה מהחוק האזרחי. יש זכות לעצור אדם ל־15 יום ללא צו של בית־מישפט ולהאריך את המעצר ב־15 יום נוספים ללא פקודת־מעצר. במיקרה של ליאור הם ניצלו את מקסימום הזמן.

לפי תקנות צה"ל עצורים קצינים בכלא נפרד (כלא 6). אסור, לפי תקנות הצבא, לשכן קצין עם חוגר. את ליאור לא רק ששיכנו עם חוגרים, אלא הכניסו אותו לאגף־עונשין, שם יושבים מסוממים ונרקומנים ועוד מופרעים, שקיבלו עונש לשבת בצינוק.

חרף הצו של אב בית־הדין, אלוף־מישנה פלד, לא שונו תנאי מעצרו של ליאור, וכדי לטשטש את העניין העבירו אותו מתא אחד לאחר, בעצם אף החמירו את מצבו, כי קודם לכן עוד הירשו לו לצאת לחצר, ועכשיו אוסרים עליו את היציאה.

לליאור היתה ילדות קשה מאוד. אני נפלתי קורבן לנישואין שלא התאימו לי בכלל, וזה קבע בעצם את גורל כולנו.

הבת שלי סבלה חרפת רעב ושקעה בדיכאון נפשי, ואילו ליאור התגייס לצה"ל ומאוד הצליח. הוא נחשב כחייל מצטיין, היה בצנחנים וקיבל את פרס הרמטכ"ל על כושר קרבי. הוא גם זכה באליפות צה"ל בכושר קרבי ברי ברובה.

אין ספק שהוא ממיטב בחורי ישראל. לליאור יש המלצות יוצאות מן־הכלל לכל אורך שירותו הצבאי, וגם עכשיו, אחרי שמפקדיו שמעו מה שקרה, הם אמרו שגם אם ייצא מתוך הנחה שזאת האמת, הם אינם יכולים להיות אדישים לכל מעלותיו של ליאור ולתרומתו לצה"ל. ההסתבכות המיוחסת לו קרתה בשלושת החודשים האחרונים בצבא.

אני חושבת שאנחנו מישפחה שנמצאת על הכוונת. אנחנו לא די חזקים ועשירים כדי שיפחדו לנגוע בנו, ואנחנו לא די עלובי־נפש ועניים כדי שיתרחקו מאיתנו. אנחנו בדיוק מטרה טובה להיות נרדפים.

אותי הרשיעו במירמה, ואני לא עשיתי יותר משעשו עשרות אלפי אזרחים במדינת ישראל. היו לי סיכסוכים כספיים עם אנשים, כמו לרבים אחרים. אבל אותי רדפו ואותם אני עצמי, הידרדרתי, ולא יכולתי להגשים את היכולת האינטלקטואלית שלי. הילדים התגלגלו במוסדות ובמישפחות־אומנות. למרות שאביהם אדם עשיר, הוא היה קמצן חולני.

הוא ניצל את ליאור, הרעיב אותו והעביד אותו בבית־המירקחת שברשותו. בגיל 14 סיירבו הילדים (ליאור ואחותו התאומה) להמשיך להיות מנוצלים. הוא פשוט זרק אותם החוצה.

הם עברו אלי, ואז השתפר מצבם ער שהגעתי לכלא. מאז היה מצבם קשה מאוד, כי אני הייתי המפרנסת היחידה של המישפחה.

לא. הייתי עורכת־דין מצליחה וחקרתי קציני־מישטרה גבוהים מאוד על רוכן־הערים והקמתי לי אוייבים בעלי כוח, וכנראה שהם חיכו לי בפינה. כשהייתי בכלא ליאור היה לבד בחוץ במצוקה קשה ובתנאים קשים וחי שלוש וחצי שנים לבד עם משכורת זעומה מהצבא. הוא היה צריך גם לתמוך באחותו שלא עבדה ובימים אלה היה אמור להשתחרר מהצבא, ללמוד באוניברסיטה. כואב לי שכך קרה.

פניתי בעירעור לבית־המישפט, כדי שליאור ישוחרר בערובה, ואני מקווה שבית־המישפט אכן יענה לבקשתי.

גדי דגל

ליאור לב (מסתיר פניו) ואמו אילנה לב
תנאים איומים בכלא

(המשך מעמוד 21)

לשרת בצבא, מפני שהצבא הזה, ביום מן הימים, עלול להילחם נגד אחינו. על זה אני עונה להם שתי תשובות. אלף: העם היהודי, עד מילחמת־העולם השנייה, לא כולל, לחם בכל הצבאות איש נגד אחיו. היו יהודים בצבא האוסטרו־הונגרי, בצבא הגרמני, בצבא התורכי, בצבא הבריטי, בצבא הרוסי, ולחמנו איש נגד אחיו, מתוך נאמנות מלאה לארץ שבה חיינו. מותר לי לתבוע מכם נאמנות למדינת־כם. אם נהיה חכמים, לא נזרוק אתכם לתפ־קידים שיעמידו אתכם במיבחנים לא־סימ־פטיים, אבל אתם צריכים להיות נאמנים למ־דינה כמו שאנחנו היינו נאמנים בכל מדינה שהיינו בה.

אבל אני לא מתעלם מן העובדה שיש פה סיכסוך עקוב־מדם וקשרי־מישפחה וכו', וכא־מת למה שנגייס אותם לצבא שהם לא רוצים לשרת בו?

הנה, בפינלנד הרחוקה, יש רבים שלא רוצים לשרת מנימוקים פאציפיסטיים. אומ־רת להם פינלנד: במקום 11 חודשים שרות־חובה בצבא תהיו 22 חודשים בשרות לאומי.

אתם, ערביי ישראל, לא רוצים לשרת אי־תנו בצבא ולתת מילואים כל הימים — אז בבקשה, תשרתו שרות לאומי חמש־שש שנים, כמה שנסכים, נראה אתכם. ותשלמו מיסים כמו שצריך לשלם, היום אתם משלמים רק חלק מיזערי ממה שאתם צריכים לשלם. ותבנו כפי שצריך לבנות, כדי שהארץ הזו לא תתעבה. כיום בכל ארבע שנים מי שלא בשילטון עושה שמיטת־חובות לבנייה הפ־רועה. רק עכשיו ועדת מרקוביץ הפשירה 6000 מיבנים לא־חוקיים. וכן הלאה וכן הל־אה.

ערביי ישראל, אתם רוצים להיות אזרחים? בבקשה למלא חובות. לא תמלאו חובות — לא תקבלו זכויות. לא תיבחרו ולא תבחרו, ולא תקבלו ריישיון־נהיגה ולא ביטוח לאומי, ולא כל היוצא בזה.

● **כלומר: שלילת האזרחות מהם.**

זו לא שלילת אזרחות... בבקשה, בבקשה, שלילת אזרחות, כי אזרחות מחייבת מילוי חובות. אי־אפשר רק זכויות. אני מקבל את ההגדרה שלך — לא הגדרתי את זה אף פעם כך, אבל כשאמרת אני הרצתי את זה במחשב שלי.

■ ■ ■

● **ובנושא אחר: בפרשת קולומ־ביה. שמך הוזכר בעניין זה. יש לך בן־דוד, הררי, הממלא תפקיד מרכזי במדינה השכנה, פנמה. אתה מזוהה עם טיפוס של חייל מיקצועי, למרות שפרשת מצה"ל. איך אתה מתייחס לכל התיסמונת הזאת?**

ראשית, כדי לנקות את השולחן, אני בכל השיחויות שלי לחו"ל — לסקרים ביטחו־ניים או לייעוץ — הלכתי רק בשליחותה של ישראל, או צה"ל, או סוכנויות ממלכתיות. אף פעם לא הלכתי מטעם גוף פרטי או מטעם עצמי.

● **האם מדינת ישראל צריכה להתערב בסיכסוכים פנימיים — בתוך מדינות, בין מדינות?**

מדינת־ישראל יש לה צורך לתת יעוץ ביטחוני לארצות ידידותיות אחרות, כי זה אחד הדברים שמאפשר לה להשיג ידידים, להשיג קשרים פוליטיים ולהשיג שווקים לשוק הפרובלמטי שלה ולתעשייה הפרוב־למטית שלה, הביטחונית. מדינת־ישראל קט־נה מדי מכדי לקיים תעשייה ביטחונית עצ־מאית. המימדים שלנו, ברכש לעצמנו בלבד, לא מצדיקים תעשייה.

ישראל הקטנה, מחוסר־ברירה, כדי לא להיות תלוייה בשווקים שימכרו לנו, מעזה לייצר טנק, והוא הטנק הטוב ביותר בעולם, מרכבה סימן 3 הוא הטנק הטוב ביותר בעולם. אבל בשביל לקיים את זה אין לה ברירה, היא צריכה למצוא שווקים. כשהיא הולכת למכור את זה, יש לה פרובלמה, כי לטנק יש סודות. הוא יכול גם להתגלגל לידיים אחרות. בלאו־הכי טנק יכול ליפול בידי הצד השני גם בק־רבות־גבול אצלנו.

מישהו צריך לתת החלטה, החלטה קרדי־נלית, אם כן או לא חושפים את האמצעי הזה ומוכרים אותו בחוץ.

● **האם אין סכנה שהצורך למכור טנקים הוא שיכוון את מדיניות־ה־חוץ, במקום שמדיניות־החוץ תקבע למי למכור טנקים?**

לא, אין סכנה, אין סכנה אם המערכת השילטונית תדע לפעול נכון, אם המערכת השילטונית לא תאפשר רק למי שיש לו תא־וות־מכירה, וזה הגורם המייצר או המפתח, להשתולל.

מדינת־ישראל לא יכולה לקיים מערכת ביטחונית־ייצורית אבל היא חייבת לקיים אותה, כי אחרת לא נהיה עצמאיים, אנחנו חייבים למכור את מה שאנחנו מייצרים, כמו־בן בהגבלות המוטלות על־ידי השרים.

אלי דסה, העולם הזה

שאלה: אתה מתבוון לשלול מהערבים בישראל את האזרחות? תשובה: בבקשה. אזרחות מחייבת מילוי חובות. אי־אפשר רק זכויות.

● **השאלה היא מה מתרחש כיום.**

אני לא יודע, אני לא במערכת היום, אני בטוח שיצחק רבין לא פחות רגיש ולא פחות אחראי מקודמיו. להיפך, הוא מנוסה מקודמיו, כי יש ניסיון מצטבר, חוץ מהתכונות האי־שיות, שהן מאפשרות לו לשקול דברים, לל־מוד דברים. יש לו כושר נדיר לעכל אינפור־מציה, לעשות לה הערכה.

● **אולי הדברים מקבלים חיים משלהם, מתגלגלים מעצמם.**

לא... לא... רבין נשאר צנטרליסט גדול מאוד בדברים כאלה. זה לא מתפקידי לגונן על המערכת. אני בכלל לא במערכת, אני באופוזיציה, והייתי שמח לנגח אותם.

מדינת־ישראל צריכה לקיים מישלחות של סיוע ביטחוני, גם בלי האספקט של מה עושים עם מחוסרי־העבודה, בוגרי קהילת הביטחון והמודיעין. זה לא הגורם העיקרי. העיקר הוא הגורם המצטבר, הצרכים של המ־דינה. היא צריכה לעשות זאת כדי להשיג ידידות, והיא היתה הרבה שנים בבדידות מזהירה, בבדידות איומה, וקיימה קשרים. השיגה הרבה ידידות, גם ידידות שלא יודעים עליהן. גם ידידות מתחת לשולחן.

אם הצלחנו להנחית מטוס אל־על במקום מסויים, שאין לנו בו שגרייר, זו תוצאה של שרותים בתחום הביטחון והמודיעין שעשינו להם ושמעולם לא כתבו על זה, ואני אשמח שלעולם גם לא יכתבו על זה. אבל אלה הן העובדות. היינו צריכים גם ידידות כדי להגן על קהילות יהודיות, שיש לנו, כמדינה, אח־ריות לתת להן ביטחון. ברור, והיום אפשר לדבר על דברים שנפרצו בהם הסכרים. אז אני יכול לתת דוגמה: אם אנחנו הצלחנו כך או אחרת, וקיימנו קשרים עם המלך חסן הש־ני, זה תרם גם ליחסו לקהילה היהודית, ולנ־כונותו להוציא אותם החוצה, וגם לנכונותו להיות שושבין בתהליכי־השלום בינינו לער־בים. אחרת הוא היה נזרק לעולם קיצוני, לקראפי ודומיו.

● **האם זה מצדיק, נגיר, את הפר־שה של בן־ברקה*?**

אני לא מצוי בפרשת בן־ברקה, לא אגונן עליה, אבל זה מצדיק דברים אחרים שנעשו אצלו בצורה אחרת. בן־ברקה אני לא יודע, אני לא בקיא, לא הייתי שותף לא להחלטה, לא לדיווח ולא לביצוע.

● **ישראל תומכת היום במקום כל־שהו בעולם במישטר, הנחשב על־ידי בני אותה ארץ כמישטר־דיכוי; מחר בבוקר יש שם מהפכה, האם הנזק אינו עולה על התועלת? כך קרה, למשל, בניקרגואה.**

סיכון בוודאי קיים. היורש יזכיר לך את ההתנהגות אתמול. היורש, זה שעושה את המהפכה, יגיד: רגע אחד, אתמול אתם תמכ־תם בשליט הרודן, האכזר והניבזה. הסכנות והסיכונים ישנם. הם נשקלים על־ידי מי שיו־דע לעשות את הערכת־המצב. הסכנות קיי־מות, ועובדה: אין הרבה מדינות בעולם שצ־ריכות לקבל מאיתנו סיוע, שהמישטרים שלהן נאורים או מתקדמים.

● **זו הנקודה.**

כי מי שצריך לקבל סיוע זה המלך היילה סלאסי, הקיסר (של אתיופיה). אז הוא לא היה מישטר נאור, אבל אנחנו הגשנו לו סיוע כדי להיכנס לאפריקה, כדי להיות באתיופיה, עם דריכת־רגל על הקרקע, וכדי להשיג כל מיני יתרונות כלכליים ואחרים, ביטחוניים, שזכי־נו בהם. אז יום אחד היתה הפיכה שם, ועלה מריאם לשילטון, והוא המשיך לקיים איתנו קשרים כאלה ואחרים, מבלי לזכור לנו את העוון של הקשר אתמול־שלשום עם היילה.

בכל אמריקה הלטינית אין לך מישטר דמוקרטי אמיתי. אין לך. קולומביה היא אולי הדמוקרטיה האחרונה האמיתית.

● **מה עם פנמה?**

פנמה היא... מה שמתפרסם עליה, להער־כתי, ואני לא יכול להגיד מידיעה קרובה, רק מהערכה — שהאמריקאים מעלילים על נו־רייגה ועל המישטר שם הרבה מעבר למה שמגיע להם. אני ניסיתי לברוק באיזו מידה יש אמת בסיפורים על נורייגה. המימצאים שלי, שהם לא־מוכחים ולא־רציניים — לא הפעלתי כלים, ואין לי כלים, אני לא מדינה, אני איש פרטי, אומנם יש לי קשרים גם עם נורייגה עצמו, אני מכיר אותו.

● **בן־דודך.**

גם בן־דודי, אבל גם את נורייגה עצמו אני מכיר. אני לא מאמין לסיפורי האמריקאים. הם מתוסכלים מזה שהוא לא ממושמע. הם מתוסכלים מזה שהם צריכים לפנות את אי־זור־התעלה מהר מאוד, והם רצו שם בבובה אמריקאית, ובשביל זה מותר אצלם הכל, עד כדי עלילות. כך זה נראה לי.

● **מדינת־ישראל פועלת בכל ה־עולם בצורה מקבילה לארצות־הב־ריה, נאמר שישראל פועלת במקו־מות שארצות־הברית, מטעמים פר־ליטיים ואסתטיים, אינה רוצה לפ־עול אבל פה, בפנמה, אנחנו בהתנג־שות עם ארצות־הברית.**

כן.

● **אולי בפעם הראשונה.**

לא בפעם הראשונה.

● **זוהי התנגשות של ממש. האם אין בכך נזק פוליטי, לדעתך?**

אין נזק. מדינת־ישראל לא מגישה עזרה לפנמה. אם יש ישראלים שמגישים עזרה לפ־נמה, אם יש ישראלים אחדים שעוזרים לפנ־מה, זה סיפור אחר. מדינת־ישראל, כמדינה, לא עוסקת בפנמה, בתמיכה בנשיא או בראש הצבא. אגב, נורייגה הוא לא נשיא, בטעות כותבים כולם שהוא נשיא. הוא האיש החזק, הוא תת־אלוף ששולט על הצבא, על הכוחות המזוינים.

* *מדיאני מארוקאי אופוזיציוני שנחטף ונר־צח על־ידי שרות־הביון המארוקאי. נטען בעי־תוני העולם כי ישראל עזרה בכך.*

תמרורים

ביקור־נימוסין בבית עיתונאי

נפטר ◆ בוושינגטון, בגיל 78, **יוסף אלסופ**, מבכירי העיתונאים בארצות־הברית (וושינגטון פוסט, לוס־אנג'לס טיימס). פרשן מדיני רב־השפעה ומקורב לבית הלבן עוד מימי ארבע תקופות כהונתו כנשיא של בן־דודו, פרנקלין רוזוולט. אלסופ, קצין־צי של מילחמת־העולם השנייה, שנפל בשבי היפא־נים, עת אלה כבשו, ב־1942, את הונג־קונג, היה כל כך מקובל על נשיאי ארצות־הברית עד שג'ון קנדי (שגם הוא שרת בצי של מיל־חמת־העולם), ערך, בליל השבעתו לנשיא, ביקור־נימוסין בביתו של ידידו העיתונאי.

● ● ●

הרבה רחיות. הרבה מכירות

נפטר ◆ בלוס־אנג'לס, מדום־לב, בגיל 86, **אירווינג סטון**, הסופר היהודי־אמרי־קאי, שהמציא את הרומן הביוגראפי, סיפור־חיים של אישיות ידועה משולב ביסודות בידי־יוניים. סטון, שכתב, בין השאר, על מיכלאנ־ג'לו, צ'ארלס דרווין, הסופר ג'ק לונדון (הספן על נבי הסוס) וזיגמונד פרויד, החל את דרכו כמרצה לכלכלה, שכתב, בשעות הפנאי, סי־פורי־מתח ולבסוף, משעשה הסבה לביוגרא־פיות ואחר שספרו הראשון בשטח זה, התאווה לחיים (על הצייר וינסנט ואן־גוך), שנדחה על־ידי 17 מו"לים קודם פירסומו, הפך לרב־מכר, הלך מחיל אל חיל, בכותבו, משך הש־נים, 27 ספרים, שתורגמו ל־54 לשונות וש־נמכרו ב־30 מיליון עותקים.

● ● ●

אטלס לעננים. תחנות לגשמים

נפטר ◆ בירושלים, בגיל 94, פרופסור (למטאורולוגיה וקלימטולוגיה) **דב אשבל***, חלוץ חוקרי האקלים בארץ. אשבל, דור חמי־שי לילידי ירושלים וקצין בצבא התורכי של מילחמת־העולם הראשונה, החליט, בגיל 25, עת היה מורה בקבוצת כינרת, להקים מערך של 20 תחנות למדידת המישקעים (הגשמים) ברחבי הארץ (במימונו של מייסד חברת החש־מל האגדתי פינחס רוטנברג) ומאז הוא לא נטש את נושאי האקלים, כפי שאפשר לראות גם מפירסומיו הרבים (ביניהם: אטלס עננ־ארץ־ישראל; אקלים עסק החולה; הטמפר־טורה היומית בארצות המיזרח התיכון).

● ● ●

„חירות השחר" ו„שלום עכשיו"

נפטר ◆ בניו־יורק, בגיל 97, **פול (פסח) נוביק**, מי שהיה, עד לאחרונה, עורך היומון האידי מורנן פרייהייט (חירות השחר), המקורב למיפלגה הקומוניסטית. נוביק, יליד רוסיה שגדל בארצות־הברית, ביקש, אחר המהפיכה הבולשביקית, לפעול בארץ מולדו־תו, אך חזר בו אחר שהייה של שלוש שנים בברית־המועצות, מה שלא מנע ממנו לערוך משך 66 השנים הבאות את היומון הפרו־קומוניסטי, למרות שבשנים האחרונות היה מבקר תקיף של פנים שונים של מדיניות החוץ והפנים הסובייטיות ובלי כל קשר לכך גם חסיד שלום עכשיו הישראלית.

---

* *באשר נצטוו, בסוף המאה ה־18, יהודי רד סיה לבחור לעצמם שמות־משפחה, בחר אבי־אבותיו של אשבל בשם זה, שהוא שמו של אחד מעשרת בניו של בנימין בן יעקב התנ"כי.*

גיליתי הלוואה מעושרת רק 2½% ריבית לשנה

חשבון מעושר

עו"ש עם זכויות יוצאות מהכלל

כבעל "חשבון מעושר זהב" בבינלאומי, יש לי זכות להלוואה צמודת מדד לתקופה של 25 חודש, בריבית קבועה של 2½% לשנה בלבד!

גם אתה יכול ליהנות מיתרונות השיטה החדשנית לניהול חשבון עובר ושב בבינלאומי – "**חשבון מעושר**" ו"**חשבון מעושר זהב**".

משיכת יתר – בבינלאומי משיכת יתר גדולה במיוחד בריבית "פריים" + 0.75% לשנה בלבד!
עד 10,000 ש"ח ב"**חשבון מעושר זהב**".
ועד 6,000 ש"ח ב"**חשבון מעושר**".

ריבית זכות – בבינלאומי תקבל ריבית על יתרות זכות יומיות של עד 1,000 ש"ח.

הנחות – בבינלאומי הנחות על כרטיסי אשראי ודמי שימוש ב"טלר־פון".

ב"חשבון מעושר זהב" הטבות ייחודיות נוספות:

- **גם פטור מדמי ניהול חשבון (למעט משיכת שיקים) וגם "שיק זהב" – פנקס שיקים מיוחד המכיל שיקים אמינים שלא יוחזרו מסיבת חוסר כיסוי.**

חשבון מעושר מיועד ללקוחות המקבלים משכורתם בחשבונם בבינלאומי, או לקוחות שלזכותם השקעות של 10,000 ש"ח ומעלה.
חשבון מעושר זהב מיועד ללקוחות שלזכותם השקעות של 50,000 ש"ח ומעלה.

פרטים נוספים בסניפים.

- משיכת היתר, ההלוואה ופנקס "שיק זהב" ינתנו כנגד בטחונות, כנהוג בבנק.
- ההטבות תינתנה בחשבון שבו מופקדות ההשקעות.
- הבנק יהיה רשאי לשנות מפעם לפעם את התנאים דלעיל כולם או מקצתם.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

צלצל לעלית 03-7541234
וכולם יצלצלו להודות לך.

הזמן עוד היום בטלפון את חבילות השי החדשות והעשירות של עלית לראש השנה

לנוחותכם ניתן להזמין חבילות שי גם בסניפי עלית ברחבי הארץ: בגוש דן 03-9246645, ירושלים 02-783514, 02-783950, חיפה 04-410124, באר-שבע 057-76734, 057-38674, גליל 06-936306 יבנה 08-431021, 08-431022, השרון 053-55930, וברשת חנויות עלית ברחבי הארץ.

עלית

טוב לי עם